

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HUSE I NYSTED

NYSTED KOMMUNE
MILJØMINISTERIET FREDNINGSTYRELSEN

HUSE I NYSTED

HUSE I NYSTED

NYSTED KOMMUNE
MILJØMINISTERIET FREDNINGSTYRELSEN

1982

INDHOLD

Forord	5
Indledning	7
Nysteds historie	9
Bygningshistorisk oversigt	21
Registrant	37
Bevoksningsregistrant	279
Jævnføringsregister	283
Litteratur	290
Kilder	290
Ordlister	291
Kortbilag bag i bogen	

HUSE I NYSTED, 1982

Udgivet af Fredningsstyrelsen og Nysted kommune 1982

Udarbejdet af Peter Bering med Jens Chr. Varming som konsulent

Hvor intet andet er nævnt er fotografierne optaget i 1981-82

Bogen er sat med Baskerville

Sats: Combisats, Nykøbing F.

Reproduktion: Nysted Bogtrykkeri ApS

Tryk: Nysted Bogtrykkeri ApS

Bogbinder: Jens P. Møller, Haderslev

Papir: 115 g Macoprint, mat

Oplag: 2000

ISBN 87-503-4365-3

Omslaget: Nysted set fra havnen, 1882. Tegning af C. A. Hansen i Nystedkrøniken.

Titelvignet: Nysted bys segl, 1584. Tegnet af Jens Chr. Varming

FORORD

Nysted er en by, som har rødder langt tilbage i historien. Før i tiden var dens eksistens meget naturligt afhængig af søfart og fiskeri. Disse erhverv er nu kun en forsvindende del af byens liv, de er i nogen grad erstattet af et stort turistbesøg i sommertiden.

Turisterne føler sig måske tiltrukket af Aalholm slot og automobilmuseum, men også af naturen og miljøet omkring og i Nysted by, hvor man beundrer de velholdte gamle bevaringsværdige huse. Vi kan være glade for, at byrådet i 1973 vedtog en bevaringsplan, hvorved bygningerne og kvartererne bliver bevaret for eftertiden. At der nu er udarbejdet en registrant, vil afgjort medføre, at flere får øjnene op for det værdifulde der ligger i, at bevare fortiden for vore efterkommere.

Jeg vil gerne udtrykke en varm tak til fredningsstyrelsen og de arkitekter, der har været medvirkende til det fine resultat.

*Bent Bille-Hansen,
borgmester*

INDLEDNING

Af de danske købstæder har den sydligste, Nysted, i de seneste århundreder været blandt de mindste. Byen opstod omkring midten af 1200-årene som et af kongemagtens initiativer for at styrke den indenlandske handel. Nysted havde sammen med kongeborgen Aalholm sin største betydning i middelalderen. Krige, epidemier og talrige bybrande i 1600- og første halvdel af 1700-årene påførte byen store skader. Skaderne medførte en stilstand som først igen blev brudt i forrige århundrede.

Byens beliggenhed ved kysten har været af afgørende betydning for dens udvikling. Kystlinierne har bestemt byens struktur med en langsgående hovedgade, handelsgade, hvorfra stræder og slipper førte og endnu fører, ned til det sydvendte nor. Her lå den naturskabte havn i læ, herfra udskibedes fangster og andre handelsvarer og her udvikledes en bebyggelse på smalle langstrakte grunde, der endnu kan erkendes på moderne matrikelkort.

Den middelalderlige bystruktur, byens beliggenhed ved kysten og en række forholdsvis ensartede og velbevarede huse overvejende fra forrige århundrede danner et helstøbt bymiljø.

Nysted kommune har ønsket at værne om dette bymiljø, og det er med glæde, at fredningsstyrelsen er indgået i et samarbejde med kommunen om udarbejdelse af en registrant over byens huse som et grundlag for kommunens daglige administration og det videre bevarings- og planlægningsarbejde.

En afgrænsning af emnet blev fastlagt til bygninger beliggende i området inden for den eksisterende bevaringsplan, hvis tilblivelse går tilbage til 1973, da Nysted byråd besluttede at tinglyse en bevaringsdeklaration omfattende 246 ejendomme i den gamle bykerne. Man blev imidlertid hurtigt klar over at denne afgrænsning burde udvides. Blandt andet har Nysted i Jernbanegade et sjældent helstøbt gadebillede fra begyndelsen af dette århundrede. Registranten omfatter derfor foruden den gamle bydel, tillige bebyggelsen i Jernbanegade og på Strandvejen, samt enkelte andre bygninger fra årene efter jernbanens åbning i 1910.

Inden for registreringsområdet er alle bygninger beskrevet, men huse fra de seneste tredive år har kun fået en ganske kort note i denne publikation. Registreringen omfatter således godt 300 ejendomme.

Samtlige forhuse, sidehuse og baghuse samt andre udhuse er beskrevet, idet dog grundigheden i beskrivelserne af husene aftager i forholdet: forhuse, sidehuse, baghuse, således at forhuse nøje er beskrevet, men side- og baghuse knap så detaljeret. Som en yderligere afgrænsning af emnet er bygningernes indre ikke beskrevet.

Arbejdet har været fulgt af en gruppe bestående af repræsentanter for byens politikere og embedsmænd, for Nysted Bevaringsforening og for fredningsstyrelsen. Arbejdet er udført af arkitekt Peter Bering, Jens Chr. Varmings tegnestue. Jens Chr. Varming har virket som konsulent. Registreringen er foretaget i løbet af 1981 og første halvdel af 1982.

En beskrivelse og registrering af værdifuld bevoksning i den gamle bydel er udført af landskabsarkitekt Peter Thorsen.

Selve bogen er opbygget, dels med et afsnit der indeholder en kortfattet beskrivelse af byens historie fra dens opståen til i dag, dels et bygningshistorisk afsnit med bygningsdetaljer, der er karakteristisk for Nysteds huse. Det byhistoriske afsnit, der er skrevet ud fra forskellige kilder, giver en indsigt i byens udvikling. I det bygningshistoriske afsnit kan hentes støtte for husejere, håndværkere og arkitekter til at forstå de for husene i bestemte perioder specielle stiltræk, der tilsammen danner den helhed, som et godt hus udgør.

Bogens hovedafsnit er selve registranten, der er opbygget alfabetisk efter gadenavne og indledes gadevis med en kort beskrivelse af dennes forløb og redegørelse for navnet. Herefter følger en beskrivelse af bygningerne på hver enkelt ejendom. Bygningerne er alle søgt afbillede, og hvor intet andet er nævnt, er fotografierne optaget i forbindelse med registreringen.

Til beskrivelserne knytter sig nogle vurderende bemærkninger om husenes kvalitet og tilstand. Bemærkningerne er ikke medtaget for at give »karakter« til de

enkelte huse, men for at yde støtte til en eventuel fremtidig retablering af et godt hus, der måske har fået en urigtig istandsættelse på grund af ukendskab til det væsentlige i at bevare enkeltbygninger med deres detaljer intakt og dermed opretholde bybilledet som helhed, d.v.s. byens særpræg. Et historisk afsnit til de enkelte ejendomme er udarbejdet på grundlag af brandtaksationer, registre over bygningsafgift, bygningskommissionssager og moderne byggesagsarkiv.

Til hver ejendom er udarbejdet en ejerliste, der indeholder navn og så vidt muligt også erhverv for hver ejer siden opførelsen af den nu stående bygning. Listerne er fortrinsvis fremstillet på grundlag af brandtaksationerne, suppleret med realregistre i visse tilfælde. For dette århundredes vedkommende er listerne kompletteret af teknisk forvaltning. Der forekommer f.eks. i ejerlisterne betegnelser »før 1847«, hvilket udtrykker, at året 1847 i det bearbejdede arkivalske materiale er det tidligste, sikkert konstaterede år for ejerskab. Det kan derfor ikke udelukkes, at der forekommer huller i ejerlisterne i den forstand, at enkelte, kortvarige ejerskaber ikke er medtaget. Da ejerlisterne således er meget afhængige af tinglyste adkomster, kan f.eks. enkers eller arvingers utinglyste overtagelse af en ejendom ofte ikke dateres præcist. Ejerlisterne er medtaget i registranten, da de giver et udmærket indtryk af, hvilke mennesker der har sat deres præg på huset, og i hvilke sociale og erhvervsmæssige forhold de har levet.

Til de fleste ejendomme er udarbejdet ejendoms-skitser, som er orienteret med gadelinien fornedet. Skitserne er udarbejdet af teknisk forvaltning ved arkitekt Erik Dahl-Rasmussen.

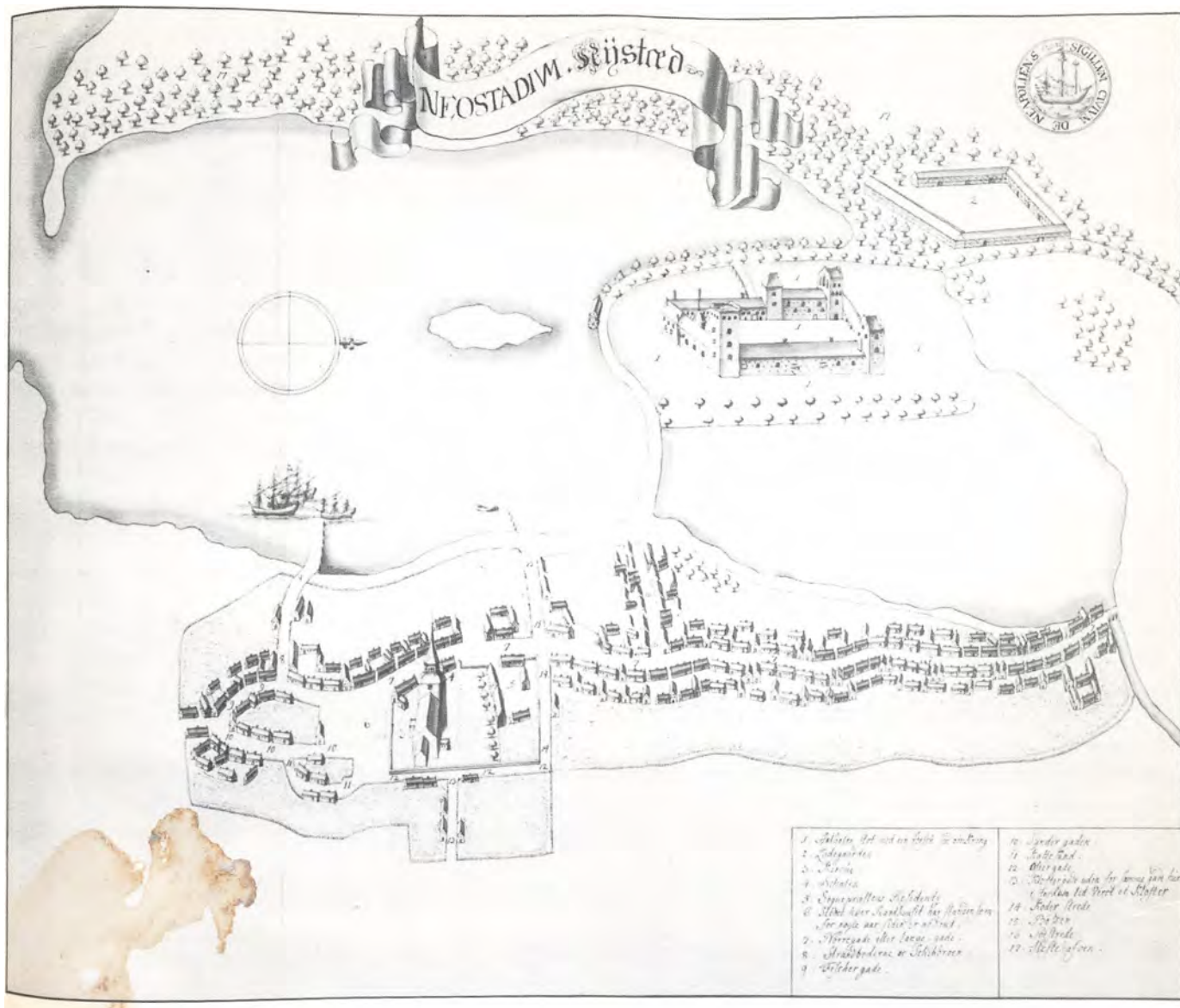
Et afsnit med beskrivelse og registrering af bevaringsværdig bevoksning er medtaget, da også bevoksningen er en væsentlig del af bybilledets helhed, d.v.s. af byens særpræg.

Fotograf Bøgelund Rasmussen har under arbejdet bistået med gamle fotografier, og arkitekt Rud. Holck, Nakskov, har bistået med værdifulde oplysninger om Johannes Holcks virke i Nysted. Johan Otto baron Raben-Levetzau, Aalholm, har været behjælpelig med oplysninger om huse tilhørende Aalholm, ligesom teknisk forvaltning har ydet al mulig hjælp. Alle bringes her en tak.

Fredningsstyrelsen ønsker herudover at udtrykke en særlig tak til arkitekt m.a.a. Erik Dahl-Rasmussen for udarbejdelse af ejendomsskitser og overassistent Svend Helge Hansen for komplettering af ejerlister, ligesom de private husejere takkes for gæstfrit at have åbnet deres døre og desuden bidraget med oplysninger og med udlån af gamle billeder.

Fredningstyrelsen håber, at denne registrant vil være til daglig glæde og gavn for både kommunen og borgere.

Fredningstyrelsen

Nysted, bykort ca. 1677. Resens Atlas (Det kgl. Bibliotek)

NYSTEDS HISTORIE

Nysted er, som navnet angiver den nye stad eller købstad. Den må være kaldt ny i forhold til andre lollandske købstæder eller pladser, som Nakskov og måske Saksøbing, der går længere tilbage i tiden.

Nysted ligger ved en lille velbeskyttet vig på Lollands sydkyst. Vigen, der er beskyttet bag lave kystbanker, er en rest af et forgrenet lavvandet område, hvoraf væsentlige dele i dag er udtørret. Her opstod i

middelalderen et landingssted, da her var en god, naturlig havn. Netop dette sted har haft forudsætninger for at kunne være et af overfartsstederne på Lollands sydkyst. Herfra er f.eks. den korteste forbindelse til den vigtige hanseby Rostock. På en lav holm blev omkring midten af 1200-årene anlagt en kongelig borg, Aalholm. Stedet var således beskyttet mod såvel havets kræfter som fjenders hærgen, livsnødvendige forud-

sætninger for opkomsten af en by, i en del af landet, hvor al udvikling i ældre middelalder havde været hæmmet af vendiske plyndringer i en sådan grad, at de sydlige kystegne ved Østersøen var helt blottet for købstæder indtil Valdemarernes tid.

Byen ligger ret højt på den østlige side af noret, hvor hovedgaden, Hærstrædet, følger bakkens rand fra nord til syd. Den tidlige historie er ikke videre veloplyst, men der kan imidlertid ikke være tvivl om, at bydannelsen har fundet sted omkring midten af 1200-årene. Det kan have været tilstedeværelsen af landingsstedet, der har været afgørende for placeringen af Aalholm; men det kan også være anlægget af selve borgen, der har skabt forudsætningerne for byens opkomst.

Udviklingen af vore søkøbstæder blev i hovedsagen indledt i Valdemarstiden. De ældre handelsbyer var fortrinsvis indlandsbyer eller byer i bunden af dybe fjorde, f.eks. Odense og Aalborg. Ændrede politiske forhold omkring Østersøen og en relativ stabilitet i området sikrede Østersøhandelens opblomstring i 1200-årene. Hanseforbundet, en forening af fortrinsvis nordtyske stæder, spillede en afgørende rolle i de handelsmæssige og politiske mønstre i hele Østersøområdet, men de danske kongers initiativer var ikke betydningsløse. Som led i bestræbelserne for at skabe et fast sammentømret forsvars- og forvaltningssystem skabtes netop i 1200-årene efter vendernes besejring en tæt kæde af borge langs kysterne og i ly af forsvarsværkerne købstæder, som gennem lovgivning og privilegier blev en dansk modvægt mod hansestædernes indflydelse. Disse købstæder blev hansestædernes partnere i en handel med landets overskudsproduktion af landbrugsvarer, hvor ikke mindst kongodsernes store indtægter bestående af korn og kvæg ombyttedes med fremmede varer, alt sammen en nødvendig forudsætning for statens og kongens magtstilling.

I den fortsatte udvikling har byen og borgen været knyttet tæt sammen. Indbyggerne var vornede, d.v.s. værnede, men i realiteten mere end det, nemlig fæstere under Aalholm. Købstadsprivilegierne, som gives byen ganske sent, i 1409 af Erik af Pommern, giver udtryk for dette forhold, idet borgerne blandt andet loves frihed for det arbejde og de skatter, de tidligere skulle yde Aalholm. Hverken byen eller borgen nævnes i Valdemar Sejrs Jordebog fra 1231 og kan altså næppe have eksisteret på dette tidspunkt, men at byen har eksisteret et halvt hundrede år senere, i 1286, og været ret betydningsfuld, fremgår derimod af, at der på dette tidspunkt af herrerne til Kjærstrup og Kjels-

trup stiftedes et franciskanerkloster, et gråbødrekloster, i Nysted. Tiggermunkeordnerne var i stærk vækst på dette tidspunkt. Deres udadvendte virksomhed gjorde, at klostrene blev lagt i landets vigtigste byer, hvor mange mennesker var samlede eller passerede og ikke mindst havne- og overfartsbyer, som på Sjælland i Kalundborg, Helsingør, København, Køge og Næstved.

Den samlede plan af bebyggelsen i området, der tegner sig på det første kort over Nysted, Peder Hansen Resens Atlas fra omkring 1677, er så klar og logisk og indeholder i sig de ældste elementer, at den også må afspejle den ældste byplan. Den store kongelige borg ses på den holm i bunden af noret, som må være opkaldt efter en rigelig forekomst af ål. Inde på land lå ladegården mod nordvest. De danner for så vidt en enhed for sig. Dernæst ligger langs østsiden af det smalle nor en bebyggelse, hvis rygrad er et buet gadeforløb, parallelt med kysten og med tre tværstræder ned til vandet; det sydligste til en skibsbro, det mellemste til en prambro og det nordligste førende til vejdæmningen, der forbinder by og borg. Byens sydligste del ned mod skibsbroen har været det vigtigste kvarter. Her ligger torvet, der mod nord er afgrænset af kirken og kirkegården, og umiddelbart øst for dette har det gamle gråbrødrekloster ligget.

Monumentalbygningerne har ikke været mange. Der har været kirken, klostret og rådhuset på torvet. Ved kirken lå latinskolen. Af disse bygninger eksisterer i dag kun kirken. Rådhuset blev offer for branden i 1654 og latinskolen nedrevet i 1869.

Klostret

Gråbrødreklostret hører man kun lidt til efter dets stiftelse i 1286. Beliggenheden ved Kirkestien, det tidligere Klosterstræde, er fastslået, også efter de udgravninger, der er foretaget i 1926-27 og i nyeste tid. Hvordan klosterbygningernes placering har været, må dog afvente fremtidige undersøgelser. Bygningerne er blevet grundigt fjernede. Det ser ud til at klostret blev nedlagt relativt sent, i 1538 som det sidste gråbrødrekloster i landet. I 1551 udgik en kongelig befaling om at nedrive bygningerne og anvende materialerne til et planlagt slot i Nakskov. Det blev dog opgivet og stene sendt til København og Kolding. I 1577-78 blev en endnu tilbageværende bygning nedrevet og materialerne anvendt på Aalholm Slot, men først omkring 1800 fjernedes de sidste synlige murrester. Arealet for klostrets abild- og humlehave blev i 1550'erne overdraget til præsten i Nysted.

Aalholm. Tegning af Jacob Kornerup, 1859 (Nationalmuseet)

Nysted kirke

Det smukke barokspir på kirken knejser som byens vartegn og som et vigtigt sømærke. Også som landmærke var spiret enerådende, indtil den nye tid satte sit præg på Nysted med et vandtårn. Spiret er en yngre tilføjelse til kirken, hvis ældste del er skibet, som er et ungotisk langhus med tresidet korafslutning, opført omkring 1300. Tårnet og sakristiet på sydsiden er lidt yngre. I 1643 blev kirken udvidet med et nordre sideskib. Dette, der kaldtes »Nye Kirke« gav plads til menighederne fra Tågense og Vantore. Spiret blev opsat i 1649-50. Det er i familie med spirene på Radsted og Kippinge kirker. Begge disse er fornyede i begyndelsen af dette århundrede, medens spiret på Nysted kirke lykkeligt har undgået brand og forfald.

Kirken virker stor og dominerende, som den ses bag de lave huse på Gammel Torv, selv om den ikke er større end de største samtidige landsbykirker. Man må glæde sig over, at det århundredgamle bebyggelsesmønster, med huse rundt langs kirkegården, her er

forholdsvis velbevaret. Alt for mange købstadkirker er blevet frilagte. I Nysted blev de første skridt i den retning taget i forrige århundrede, men man nåede kun at nedrive tre huse: Syd for Adelgade 101 lå byens gamle latinskole, der som nævnt blev nedrevet i 1869. Det andet hus lå mellem Gammel Torv 9 og 11 og det tredje i Østergade ud for Kirkestien, det ses på fotografierne på side 199 og 267.

Aalholm

Valdemars Jordebog omtaler som nævnt ikke Aalholm; men endnu bevarede dele synes at vise tilbage til den tidlige middelalder. Aalholm nævnes først så sent som 1328, da den sammen med det øvrige Lolland pantsattes af Kristoffer den Anden til holsteneren grev Johan den Milde. Borgen havde sin meget store betydning i middelalderen, som et fast punkt på Lolland og må være udbygget i mange omgange. Valdemar Atterdag fik den tilbage i 1347, og den var et nøglepunkt for kronen på Lolland, indtil udviklingen i

krigsteknikken indhentede borgens forsvarsværði. Aalholm var krongods, til den blev sat på auktion i 1725. I mange år indgik Aalholm i enkedronningernes traditionelle livgeding på Lolland-Falster, d.v.s. det gods, der var tillagt enkedronningerne til underhold og forsørgelse.

Ved auktionen i 1725 blev Aalholm købt af geheimeråd Johan Otto Rabens enke Emerentia von Levetzau, som desuden ejede Bramsløkke, Bremersvold og Kjærstrup. I 1734 oprettede Emerentia von Levetzau grevskabet Christianholm, som bestod af hovedgårdene Aalholm og Bramsløkke samt ladegården Egholm.

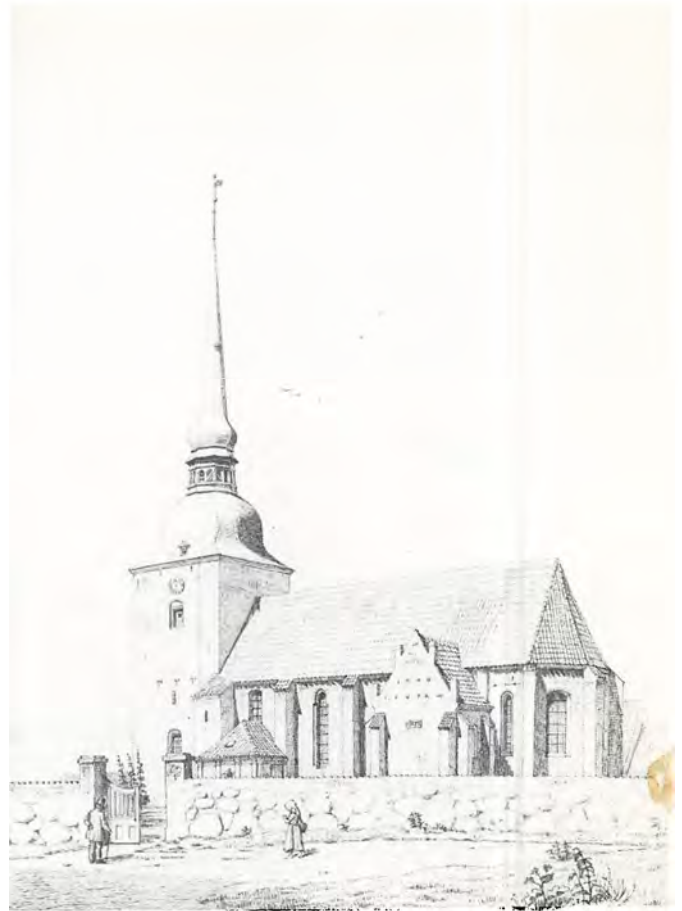
Aalholms bygningshistorie er lang og broget. For hundrede år siden havde bygningerne vidt forskelligt præg, spændende over mere end et halvt årtusindes byggeskik. I 1880'erne indledtes en omfattende ombygning under professor Hans J. Holms ledelse. Den efterlod slottet ombygget til en malerisk borg, som mest ligner et produkt af firserne trods de betydelige middelalderlige levn.

Nysted bliver købstad

Nysted fik den 7. december 1409 sine købstadsrettigheder, der udstedtes af Erik af Pommern på Nyborg Slot. Det var et led i kongens bestræbelser for at op hjælpe den indenlandske handel og dermed blandt andet knække hansestædernes magt og indflydelse. Vi ved kun lidt om byens betydning som lasteplads i forbindelse med sildefiskeriet i Østersøen; men at borgerne har deltaget i dette fiskeri i middelalderen, fremgår af, at der i købstadsrettighederne nævnes en afgift til kongen på en tønne sild for hvert skib, der farer på sildefiskeri. Samtidig har byen været en bondeby med store markjorder, der indtil sene tider er blevet drevet fra gårde i byen.

Nedgangstider

Byens historie gennem den senere middelalder og helt op i 1800-årene er, når henses til bebyggelsen, historien om brande og hærgninger. De fleste danske købstæder har været hjemsøgt af talrige ildebrande. Den fremherskende byggeskik med stråtage på tæt sammenbyggede bindingsværkshuse gav rigelig næring til disse brande, der nemt tog magten fra indbyggerne og bredte sig uahæmmet. Nysted har været særligt plaget. Vi erfarer om brande i 1455, 1560, 1641 og 1651 uden dog at få at vide, hvor omfattende brandene har været. Derimod ved vi mere om den næste brand i rækken, i 1654. Den var meget omfattende og satte, sam-

Nysted kirke. Bag koret ses den gamle præstegård ved kirkegårdens nordskel. Tegning af Jacob Kornerup, 1859 (Nationalmuseet)

men med den skade svenskekrigene i øvrigt påførte landet, byen så eftertrykkeligt i stå, at en fremgang først skete i det følgende århundrede. Branden udbrød på torvet og omfattede blandt andet rådhuset og præstegården. Kirken undgik ilden, men sammen med rådhus og præstegård gik by- og kirkearkivet op i luer. Det nævnes, at 200 våninger brændte. Dette tal er nok overdrevet, så mange huse har der næppe været i byen. Senere nævnes da også, at 100 huse brændte. Hvis dette tal er rigtigt, må det formodes, at over halvdelen af byen har ligget i ruiner.

Få år efter kom svenskerne, som har gjort deres til, at byen blev udpint og forarmet. Det var kun strejfkorps, som kom til en afsides liggende by som Nysted. I den såkaldte Nystedkrønike,¹⁾ skrevet i begyndelsen af dette århundrede, findes en beretning om et af disse

strejfkorps: »Svenskerne trængte ind på Aalholm for at tvinge slotsforvalteren Iver Nielsen til at udlevere sine penge. Men hans djærve kone, Johanne Lerche, datter af sognepræsten i Nysted, kom til undsætning med en gloende ildrager, hvormed hun værgede sin mand så drabeligt, at fjenden måtte gribe flugten. I porten mødte svenskerne en flok bevæbnede borgere fra Nysted, og et par af dem blev nedhuggede«.

Vi er så heldige at kende disse personers portrætter. Johanne Lerche og Iver Nielsens epitafium er bevaret i kirken tillige med hendes faders. Iver Nielsen var Nysteds førende mand, foruden stillingen som embedsmand på Aalholm var han købmand og rådmand i byen. Han drev blandt andet handel på Holland. I skatelisten fra 1677 kan vi se, at hans enke Johanne Lerche ejede to gårde i den nordlige ende af Adelgade og var byens største skatteyder. Byfogeden, Michel Throlsen var dog sat næsten lige så højt i skat, idet også han ejede to gårde i byen.

Det langvarige genopbygningsarbejde blev ikke gjort lettere af, at der til stadighed opstod større og mindre brande. Den 10. maj 1677 brændte 15 gårde og huse. Byfoged Michel Throlsen klagede sin nød i et langt brev til kongen, hvori han nævner branden og mange andre ulykker. Brevet gav det ventede resultat: skattelettelser for de brandlidte. I en tid uden forsikring var det ofte den eneste støtte, man kunne få til genopbygning efter en brand, og om udskrivning af »brandstyr«, d.v.s. en særskat til undsætning af en brandhærget by, har der ikke været tale i Nysteds tilfælde. Dertil lå byens vel ikke centraladministrationen tilstrækkeligt på sinde.

Nysted i 1682

Byens ulykkelige situation kan aflæses af grundtaksten for Nysted for 1682. Det er en vurderingsforretning, som findes i rigsarkivet og som giver et fuldgyldigt indblik i byens tilstand i dette år. Her tegner sig et fattigt, ja, sørgeligt billede. Købstaden havde 90 beboede gårde og huse, hvoraf knapt en trediedel beskrives som meget forfaldne. Hertil kom 46 grunde, som lå øde hen som byggepladser. Af byens 41 gårde, som stort set alle lå i Adelgade, var ti meget forfaldne, og tolv var helt øde uden bygninger. Af godt 100 huse og vænninger var 20 meget forfaldne, medens 34 var øde grunde uden bebyggelse. Groft sagt var kun halvdelen af byen opbygget 28 år efter branden i 1654.

Der skulle kun gå nogle få år, før byen på ny blev udsat for skader. I 1691 var den røde hane på færde igen: Denne gang gik det ud over seks ejendomme,

Iver Nielsen og Johanne Knudsdatter Lerches epitafium i Nysted kirke

som lå på Adelgades østside i området nord og syd for den senere anlagte Jernbanegade. C. A. Hansen har omtalt et minde om denne brand: »Ved restaurering af Adelgade 53 i efteråret 1905 fandtes på en egestolpe en indskrift: »Anno 1691 dend 5. Juli brente Gaarden af. 1692 dend 2. Juni blev dend... Thomas Weymar. Hedewig Messe«.« Denne oplysning bekræftes af skatelisterne, som netop nævner Thomas Weymar blandt de borgere, som var »afbrændte« og derfor fik skattefrihed.

Tre år senere, den 13. oktober 1694, brændte otte ejendomme, hvis ejere fik seks års skattefrihed som hjælp til genopbygningen. En brand den 8. april 1721 var mere omfattende. En snes huse nedbrændte, men det er ikke lykkedes at fastlægge, hvilken bydel det gik ud over. Den følgende brand kendes bedre.

Den 4. november 1729 udbrød der ild over for latin-

købmand af betydning. Det var Jacob Flint, som havde sin gård i Adelgade omkring nr. 22-24. Flint var rådmandssøn fra Nykøbing. Han kom til Nysted i 1712, 27 år gammel, og oparbejdede en stor købmandsvirksomhed. I 1732 var han i stand til at købe herregården Nielstrup, mellem Maribo og Saksøbing.

Centraladministrationen var også interesseret i oplysninger om fabrikker og manufakturer. Af disse fandtes én ved Nysted, men uden for dens territorium og jurisdiction, påpeger byfogeden. Det drejer sig om en stivelse- og pudderfabrik, som lå ved dæmningen til Aalholm og på daværende tidspunkt tilhørte Flints nabo, Fr. Chr. Dresler. Fabrikken var anlagt i 1717 og havde fra begyndelsen kongeligt privilegium på salg af stivelse og pudder på Lolland-Falster og Møn. F. C. Dresler overtog fabrikken i 1734 og fik privilegiet udvidet betydeligt. Efter hans død i 1765 blev fabrikken solgt på auktion og den kaldtes da den fuldkomneste og bedst indrettede af sin art i Danmark. Udover Flint og Dresler var der i 1735 to høkere i byen, men de havde kun ringe handel.

Opgangstider

Gennem den sidste del af 1700-årene, den florissante periode, gav de internationale konflikter, som Danmark hidtil havde formået at holde sig fri af, landet en fortrinsstilling på det handelsmæssige område. Udviklingen kom fortrinsvis hovedstaden til gode, men det smittede også lidt af på Nysted. Indbyggertallet som var 486 i 1769, var i 1801 steget til 690 — på én nær det samme som i 1672. Der eksporteredes landbrugsprodukter fra Nysted, og der var brug for lagerplads. I 1780'erne blev det første store pakhuis i byen bygget. Det er det velbevarede, toetages bindingsværkshus, Adelgade 40, som blev opført af købmand Simon Groth Clausen. Henimod periodens slutning blev der bygget endnu et stort kornmagasin, Adelgade 11. Det blev opført af købmand Peter G. Clausen i 1807. På dette tidspunkt var Danmark for alvor blevet inddraget i Napoleonskrigene, og den økonomiske nedgang, der endte med statsbankerotten i 1813 satte landets og dermed også Nysteds udvikling i stå.

De sidste bybrande

Om morgenen den 10. februar 1831 udbrød der brand i taget på smed Lars Jørgensens hus, nuværende Adelgade 100-102. Ilden bredte sig til naboerne og genboerne, og hele den vestre side af torvet samt de sydligste huse i Adelgade blev flammernes bytte. Ved gen-

Nysted, brandkort

opbygningen indførtes en bygningsdetalje som man ellers kun sjældent ser i Nysted — tagene fik halvvalme over gavlene.

Den sidste brand som fik større udbredelse fandt sted i 1840. Den udbrød den 23. marts i Claus Clausens ejendomme på østsiden af Østergade, mellem Bomstræde og Kirkestien. Til brandretsprotokollen udtalte brandinspektøren: »Da han kom udi Stedet var Taget antændt og da Naboejendommene alle vare straatæggede og sammenbyggede afbrændte Stederne nr. 118-21 og 123-26 (Østergade 21-41) samt en del af Forhuset, Sidehuset og Baghuset til Præstegaarden«.

Det ældste kendte fotografi fra Nysted. Adelgade foran rådhuset, omkring 1860

Det meste af Østergades østside brændte, og der skete skade på præstegården og nogle af husene i Adelgade bag præstegården.

De mange stråtage var et problem i brandmæssig henseende. Efter de store brande blev det pålagt borgerne at tække med tegl og i 1799 blev der udsendt et kongeligt reskript som krævede alle nye tage og tagomlægninger foretaget med tegl. Stråtagene fandtes dog endnu langt op i 1800-årene, som det ses af brandinspektørens bemærkninger i 1840. Ved forordning af 6. april 1832 blev det indskærpet at tagene skulle omlægges med tegl. Bygningskommissionen fordelte omlægningen over ti år og pålagde hvert år ejer-

ne af ca. en tiendedel af de stråtækte tage at omtække. Derefter gav kommissionen som regel et par års henstand, så det hele blev trukket i langdrag. Havde man ikke givet henstand ville branden i 1840 formentlig ikke have fået samme omfang, idet man i 1838 netop havde påbudt omlægning af denne husrækkes tage. Man kan se ud af bygningskommissionens påbud, at stort set alle ejendomme har haft større eller mindre stråtækte tagflader. Den storstilede omlægning af byens tage lykkedes til sidst: I 1847, da byen blev takseret til brandforsikringen, var alle husene teglhængte.

På brandkortet er indtegnet de brande vi kender omfanget af. Brandene har som regel også omfattet si-

de- og baghuse, men da disses placering er usikker er der kun skraveret en bræmme langs gaden svarende til et forhus' dybde.

Udviklingen i 1800-årene

Et stykke ind i forrige århundrede kom handel og håndværk igen på fode. Den industrielle revolution, især i England, gav gode afsætningsmuligheder for korn og andre landbrugsprodukter. Denne højkonjunktur holdt indtil det billige, amerikanske korn kom på markedet i slutningen af århundredet. Det er i denne periode, Nysted sprænger sine middelalderlige rammer, og bebyggelsen breder sig ud på markjorderne. Indbyggertallet steg fra 690 i 1801 til 1438 i 1880. Ved århundredets begyndelse var byen domineret af enetages huse. Der fandtes fem toetages huse, hvoraf de tre var ganske korte længer, og af de to store var kornmagasinet, Adelgade 40, det ene. Alle byens huse var hidtil opført af bindingsværk. Den ny erhvervede velstand gav sig udslag i øget og bedre byggeri: grundmurede huse og toetages bygninger.

Nysted havde et stort opland, og med kornhandelens opsving midt i forrige århundrede trivedes de store købmandsforretninger. Christian Bønnelyche havde i 1846 etableret sig i byen største købmandsgård, Adelgade 11-15. I de nærmeste år byggede han flittigt: 1851 opførte han det toetages, grundmurede pakhus og i 1868 byggede han butikken, Adelgade 13, som på daværende tidspunkt var Lolland-Falsters største. Efter købmand Hans Hornemann Suhrs død i 1850 erhvervede Bønnelyche en del af den Suhrske ejendom, Adelgade 23-25. Han kunne straks anvende det 25 fag lange kornmagasin ved Bagstræde, som Suhr havde bygget nogle år tidligere. I 1870 opførte Bønnelyche det fornemme Adelgade 23 i stedet for H. H. Suhrs gamle forhus. Bønnelyche var også bygherre, da Nysted fik sit store førsteklases hotel i 1858.

Chr. Bønnelyche var byen største bygherre og købmand, men han var ikke den eneste som udvidede sin forretning. Jacob Hirsch Heidenheim, som havde Tofts gamle gård, Adelgade 22, byggede sit kornmagasin, Adelgade 18, allerede i 1840'erne. Og Chr. Sidenius byggede i 1853 et pakhus ved havnen, på hjørnet af Skibsbrostræde. Der blev også indledt offentlige byggeopgaver i disse år.

Rådstuen havde fra århundredets begyndelse været i et gammelt, tolvfags bindingsværkshus ved brønden midt på Adelgade. Det nye borgerrepræsentantskab mente, at byen burde have et mere præsentabelt rådhus. Efter at have opgivet tanken om at købe en byg-

geplads på torvet besluttedes det at nedrive det gamle hus og opføre et nyt. Det nye rådhus, blev trukket tilbage fra gadelinien. Det var et imponerende hus efter Nysteds målestok, dels var det byens første grundmurede hus og dels var det to etager højt. Der var plads til repræsentantskabets mødesal, tingstuen, arresten og arrestforvarerens bolig. 1852 byggedes en ny skole ved siden af rådhuset. Den lille rådhusplads blev derved en ganske fin helhed med to toetages, senklassicistiske huse på den tilbagetrukne side af gaden, og senere i 1850 og '60'erne kom gode, grundmurede, enetages huse til på vestsiden.

Havnen

Nysted Nor er, som tidligere nævnt, en velbeskyttet ankerplads, som har været anvendt i århundreder. Besejlingen har dog altid været generet af det lange rev, Rødsand. Nysteds handel er navnlig gået over Lübeck, men der har også været fragt til og fra København. Der har i perioder været regelmæssig færgefart til Holsten. Havneanlægget udvidedes og forbedredes midt i forrige århundrede, og i 1855 anlagde skibsbygger Sparre et værft på havnen. Foruden at bygge både til lokale fiskere arbejdede Sparre med offentlige opgaver som for eksempel fyrskibe.

Fiskeriet fra Nysted har været betydeligt større end fra Lolland-Falsters øvrige byer. Der har desuden tidligere været drevet en omfattende jagt på sæler. I 1801 dannede fire fiskere et selskab, som fik privilegium på at fange sæler, som man mente skadede fiskeriet.

Fra 1882 var der egentlig dampskibsforbindelse med København og hveranden uge med Lübeck. Såvel sejladsen som fiskeriet har været i tilbagegang i dette århundrede. Til gengæld har havnen fået en turistmæssig betydning med indkøbsrute til Fehmarn og stort besøg af tyske lystsejlere om sommeren.

Moderne tider

Den store korneksport over Nysted, havde bragt en velstand til byen, som ikke skulle vare evigt. Broen over Guldborgsund, som åbnedes i 1867, fratog byen en god del af det østlige opland. Jernbanerne fra Nykøbing til Nakskov, og Maribo til Rødby kostede også dyrt, idet de berøvede byen mange kunder fra det vestlige opland. Desuden dalede kornpriserne, og det kunne ikke undgå at sætte spor i byens handelsliv. I 1879 gik Bønnelyche, byens største købmand, fallit og med ham en del andre Nystedborgere.

Fallitterne gav en trykket stemning blandt håndværkere og handlende, og det tog nogle år at komme

sig over nedgangen. Byens indbyggertal var fordoblet fra 1801 til 1880, men det blev stående ved godt 1400 borgere frem til det første årti af dette århundrede.

I 1883 overtog Svend Wichmand købmand Bønnelyches forretning. Wichmand, som havde stået i lære hos Bønnelyche, var en driftig mand. 1893 anlagde han Nysted Savværk, og han var blandt fortalere for en jernbaneforbindelse. Jernbanen kom også, men først mange år senere. Nysted fik efterhånden de offentlige bygninger, der hører til en købstad. Industri- og Håndværkerforeningen havde i 1893 bygget Teknisk Skole i Smedestræde. I 1895 opførtes arresthuset som en tilbygning til rådhuset.

I 1870 var der på privat initiativ blevet indrettet et par sygestuer i Østergade 17, et lille hus som tilhørte kirken. Men i efteråret 1896 kunne man tage det nye sygehus på Skansevej i brug. Sygehuset blev nedlagt i 1918 og fungerer nu som plejehjem. Da byrådet tiltrådte i 1868 fik det opstillet de første gadelygter i byen. Disse petroleumsglygter blev afløst af acetylenlamper i 1902. Acetylgasværket lå i gården bag Adelgade 4, og var i drift til 1912. I 1902 mageskiftede byen sig til Skansen, hvor der anlagdes et lystanlæg med tilhørende pavillon.

Jernbane, kommunale værker og villabyggeri

En jernbaneforbindelse til Nysted havde været diskuteret siden 1880'erne, men først den 10. december 1910 åbnedes privatbanen til Nykøbing. Med jernbanen kom de moderne tider for alvor til Nysted. I de følgende år fandt en kraftig udbygning sted. Jernbaneselskabet byggede et posthus ved siden af stationen. Postkontoret havde ført en omflakkende tilværelse afhængig af postmesterens bopæl. I 1912 fik byen kloakledning og en ny skole og i december indviedes elektri-

citetsværket. Allerede i februar 1913 stod det kommunale kulgasværk færdigt og i juni samme år blev vandværket taget i brug. På få år var byen sprunget fra en tidsalder til en anden. Jernbanen nåede at fejre 50 års jubilæum; men konkurrencen fra landevejstrafikken havde kunnet mærkes i flere år. I 1961 blev personbefordringen indstillet og nogle år efter også godsbefordringen, hvorefter banen blev nedlagt.

Den moderne tids mennesker ønskede ikke at bo i traditionelle byhuse, men i villaer. Villaer havde man set i byen allerede i slutningen af 1800-årene. Villa Marina blev bygget i 1878 og Adelgade 92 i 1894. Disse tidlige villaer lå inde i byen, på hovedgaden. Men de nye villaer blev bygget i udkanten af byen: langs Vantorevej, Jernbanegade og på Strandvejen. Der blev på tyve år, 1905-25, bygget omkring 100 nye huse, hvoraf størsteparten var villaer. Sammenligner man dette tal med husenes antal i brandtaksationerne, får man et indtryk af den rivende udvikling byen oplevede. Fra 1761 til 1867 holdt antallet af ejendomme sig mellem 150 og 160. I 1870'erne blev det nødvendigt at bygge på markjorderne, f.eks. er Østergade 7-13 fra denne tidlige udbygningsperiode, og i 1920'erne var byens omfang fordoblet i forhold til et halvt århundrede tidligere. Fra 1967 har en række udstykninger medført at der syd og øst for den gamle by er opvokset et stort område med villaer og rækkehuse.

1) Nysteds æresborger, stiftsfysikus, dr.med. Carl Adam Hansen (1847-1927) har skrevet om byen i flere sammenhænge. I 1901 påbegyndte han den håndskrevne beskrivelse, som kaldes Nystedkrøniken. Det blev et digert, indbundet værk på flere hundrede sider med forfatterens egne illustrationer. Krøniken beretter om stort og småt i byens historie; væsentligst som kildemateriale er oplysningerne fra C. A. Hansens egen og den umiddelbart foregående tid.

Modstående side: Nysted 1896. De dybe grunde langs Adelgade er, trods udstykninger, fremtrædende. Bebyggelsen langs havnen er endnu kun placeret ved strædernes hjørner. (Gengivet med tilladelse fra Matrikeldirektoratet)

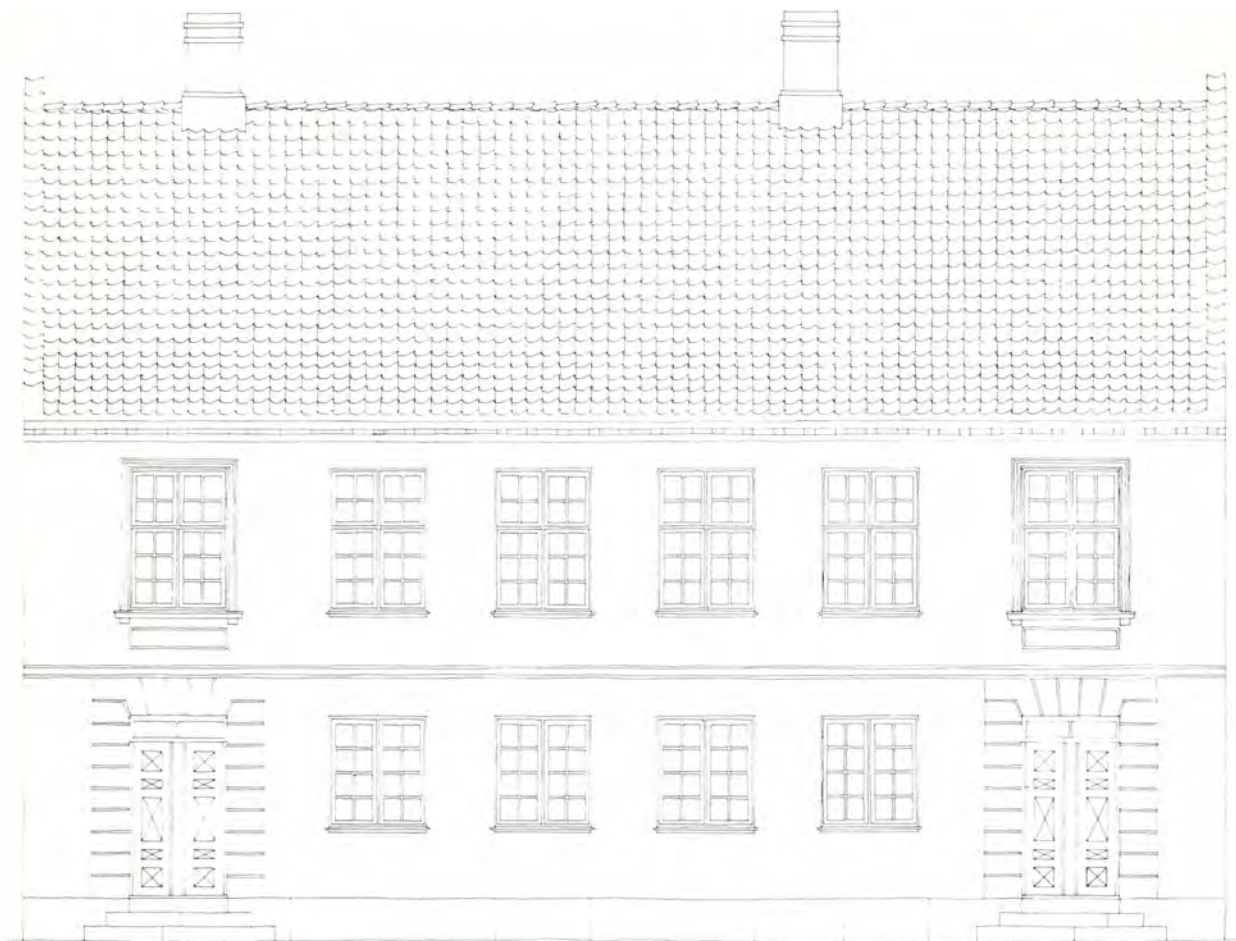

Adelgade. Hugo Mathiessen foto, 1915 (Nationalmuseet)

BYGNINGSHISTORISK OVERSIGT

Det generelle indtryk af Nysteds gamle bebyggelse er, at den gennemgående består af huse fra 1800-årene. Hovedparten er enetages huse. En grundigere undersøgelse viser at flertallet af disse huse er bindingsværkshuse opført i perioden 1750-1850 med senere overpudsede eller grundmurede facader. Bybrande og nedrivninger har ryddet kraftigt ud i den ældre bygningsmasse. Enkelte bindingsværkshuse rummer dog synligt eller overpudset bindingsværk fra 1600- og 1700-årene. For eksempel Adelgade 28A og Gammel

Torv 7 fra 1600-årene, og Adelgade 22 og Østergade 22 fra 1700-årene. De to førstnævnte illustrerer forskellen mellem de fornemste og de ydmygste huse. Gammel Torv 7 er en såkaldt våning, et trefags hus, som har rummet en ganske lille bolig. Adelgade 28A er en rest, fire fag af oprindelig tolv, af et stort hus — bolig for en af byens velhavende købmænd. Ved en udgravning i huset er fundet fragmenter af grønne og brune gulvtegl. Denne form for gulvbelægning, lagt i skakbrætmønster, var almindelig i fine rum i renæs-

Rådhuset, opført 1839. Rekonstruktion af facadens udseende før forlængelsen i 1920

sancen og er godt kendt, blandt andet fra de kongelige slotte. Adelgade 28A har hørt til blandt de bedste huse i byen.

Det første grundmurede hus var rådhuset fra 1839. Det var samtidig det første hus, som havde fået en egentlig arkitektonisk behandling. Det opførtes som et seksfags hus med lav underetage og en højere overetage delt af en kordongesims og forsynet med en hovedgesims med konsoller. De bredere yderfag var markeret med refendfugning i underetagen og profilerede indfatninger i overetagen. I de følgende 30-40 år blev der bygget en række markante, grundmurede huse. De ligger næsten alle i den nordlige halvdel af Adelgade, og mange af dem er bevaret — i mere eller mindre ombygget skikkelse. I 1840 opførte byfoged Schwensen et stort hus i Adelgade over for Slotsgade, på det sted,

hvor Jernbanegade senere anlagdes. I 1840'erne byggedes, foruden facader og brandmure på gamle og nye huse, tre huse helt af grundmur. I det følgende årti blev det til en halv snes; men i 1860'erne tog det grundmurede byggeri for alvor fart. Handelen gav borgerne så rigelige midler at de kunne opføre statelige murede huse. Enkelte af disse huse er forsvundet, som for eksempel købmand Bekkers Adelgade 42; men langt de fleste står endnu og vidner om den fine, traditionelle bygningskultur, som datidens håndværkere mestrede.

Den mest byggelystne borger var byens store købmand, Christian Bønnelyche. Han havde i 1855 bygget et toetages pakhuis i sin gård, Adelgade 11-15, og i 1867 opførte han en imponerende butiksbygning, Adelgade 13, som var den største på Lolland-Falster.

Efter på denne måde at have sørget for at opfylde forretningens behov, byggede han i 1870 et fornemt beboelseshus til sig selv, Adelgade 23. Det var i øvrigt også Bønnelyche, der byggede Nysted Hotel i 1858. Hotellet lever i høj grad op til klassicismens ideer om større murflader mellem vinduerne – det virker nærmest lidt tilknapet. Vinduerne er det første eksempel på fladbuede, senklassicistiske vinduer i Nysted. De velhavende købmænd var ikke ene om at optræde som bygherrer af statelige, grundmurede huse. Fuldmægtig Nordberg byggede Adelgade 60 og 58 i henholdsvis 1867 og '76. Det sidstnævnte var beregnet på udlejning.

Frem til 1870'erne var husene i Nysted rolige, traditionelle, senklassicistiske huse med kalkede og pudsede facader; derefter får den historicistiske arkitektur indflydelse på byggeriet. De nye huse har ren ubehandlet mur af røde eller gule sten. Det første eksempel synes at være Adelgade 16 fra 1872. Borgerstiftelsen, Østergade 9, står også i blank mur og har desuden gotisk tandsnitsgesims. Stiftelsen blev bygget af murermester Rasmus E. Holck i 1877-78.

I 1878 opførtes et hus, som for alvor brød med de traditionelle forestillinger om, hvordan et hus i Nysted skulle se ud. Huset er Villa Marina, Adelgade 56, som blev tegnet af arkitekten Vilhelm Dahlerup. Villaen er helt forskellig fra de øvrige byhuse. Med sit flade tag og sin vaseprydede balustrade ligger det som en italienskinspireret villa midt på hovedgaden i en lille dansk købstad. Man kan ikke påstå, at bygningen glider ubemærket ind i gadebilledet, men det har sikkert heller ikke været Dahlerups ønske. Villa Marina blev en enlig svale. Det øvrige byggeri i sidste fjerdedel af 1800-årene fortsatte i de traditionelle baner, dog med anvendelse af forskellige stilarter i detaljerne. Teknisk Skole i Smedestræde er et velbevaret eksempel på blankmursbyggeriet fra denne periode.

Vilhelm Dahlerup er den første arkitekt, hvis virke i Nysted vi kender til. Det øvrige byggeri blev opført af habile bygmestre. Desværre har det ikke været muligt, ud fra de anvendte arkivalier, at udrede disse bygmestres virke bortset fra enkelte eksempler. Her skal nævnes familien Holck: murermester Peder Rasmussen Holck (1769-1828) flyttede i 1797 til Nysted, hvor han købte Gammel Torv 2, som forblev i familiens eje til 1951. Sønnen Christen Holck (1804-78) opførte i 1852 skolen ved siden af rådhuset. Christens sønner Hans Jørgen og Rasmus E. Holck var også murermestre. Sidstnævnte opførte blandt andet Borgerstiftelsen i Østergade. Næste generation, Johannes Holck, blev

Hotellet, opført 1858. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

Nysteds dominerende arkitekt i dette århundrede.

I 1890'erne virkede arkitekt C.M. Andresen i Nysted. Hans virksomhed bestod hovedsagelig i at opkøbe ældre ejendomme og ombygge disse til mindre lejligheder. Østergade 20-22 i 1892 og Østergade 35-41 i 1895. De sidstnævnte ejendomme var blevet samlet af sadelmager Claus Clausen i løbet af 1820'erne. Andresen ombyggede husene i forskellig grad, nr. 37-41 fik grundmurede facader og gavle. Til ejendommen hørte et stort grundstykke, og her byggede arkitekt Andresen på sydsiden af Bomstræde to dobbelthuse, nr. 4-6 og 8-10.

I Adelgades nordlige del medførte den forretningsmæssige udvikling fra slutningen af forrige århundrede mange om- og nybygninger. Bebyggelsen, som fortrinsvis består af toetages huse, blev i begyndelsen præget af den forvirrede stilblanding, som var almindelig omkring århundredskiftet. Som eksempel kan nævnes Adelgade 47 og 49, hvor murermestrene har boltret sig med forskellige pudsede detaljer.

Åbningen af banen til Nykøbing satte gang i byggeriet. Arkitekt H.C. Glahn fra Nykøbing tegnede stationen, posthuset og den nye skole, som alle opførtes i 1910-11. På dette tidspunkt var arkitekt Johannes Holck den altdominerende bygmester i byen. Han var

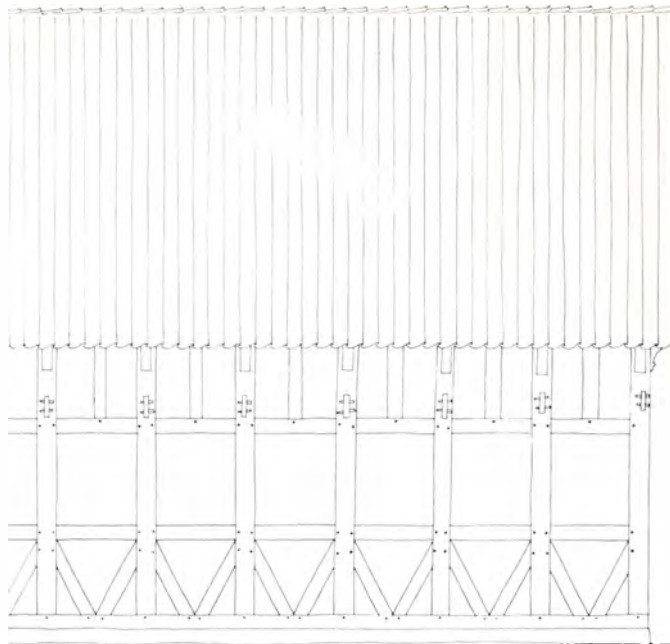
fjerde generation af murerfamilien i Nysted. Størsteparten af de huse, der byggedes i byen i første halvdel af dette århundrede, blev tegnet af Johannes Holck. I de første huse frem til 1913 prøves forskellige stilarter, tagformen varieres og husene har kviste, kar-napper o.s.v. I 1918 opførtes Andelsmejeriet, Jernbanegade 9, i en mere afklaret arkitektur. Der er sket en ændring i retning af det nyklassicistiske i løbet af krigsårene. I de første år af 1920'erne byggede Holck en række villaer, som tyder på en påvirkning fra Landsforeningen Bedre Byggeskik.

Bindingsværk

Indtil midten af forrige århundrede var alle byens huse opført af bindingsværk. Denne konstruktion blev fortsat anvendt ind i begyndelsen af dette århundrede og havde en kort genopblussen i 1940'erne. I Nysted har man mulighed for at følge bindingsværkets udvikling gennem godt tre hundrede år. Det er ikke meget, der er bevaret fra 1600-årene, men som nævnt kan man dog i enkelte huse finde tømmer af høj ælde. 1600-årenes bindingsværk er karakteriseret ved rigelig anvendelse af egetømmer i store dimensioner.

I Adelgade 28A, som har en broget bygningshistorie, er bevaret fire fag af et tolvfags hus fra første halvdel af 1600-årene. Det meget svære tømmer med op til 10" brede stolper, er forholdsvis godt bevaret i facaden. På grundlag af spor i tømmeret kan det oprindelige udseende rekonstrueres. Det er et stort enetages hus med 80 cm højt styrterum. Facaden har to løsholter i hvert fag, undertavlene har været forsynet med dobbelte skråstivere, og i overtavlene er bevaret en dok. Huset er seks fag dybt, og nordgavlen er delvis bevaret med en lang skråstiver i hjørnefagene. De fire øvrige fag har samme udformning som facadens. Taggavlen er der desværre intet tilbage af, men en af de konsolknægte, som har båret den, sidder stadig på hjørnestolpen. Tagværket var også af egetømmer og tre spær er bevaret. I stolpernes forsider ses spor efter tagskægsknægte, som har støttet skalkene.

Bindingsværkstømmeret blev med tiden mindre, og anvendelsen af fyldtømmer tog af. Adelgade 22 og Østergade 22 er gode eksempler på bindingsværksbygninger fra midten af 1700-årene. Østergade 22 har overpudset facade, men på gårdsiden kan bindingsværket, med få ændringer, ses. Tømmerets dimensioner er ikke så voldsomme som i Adelgade 28A; der er stadig to løsholter pr. fag med en dok i overtavlene, medens undertavlernes fyldtømmer ikke længere er dobbelte skråstivere, men blot en dok. Bjælkerne er

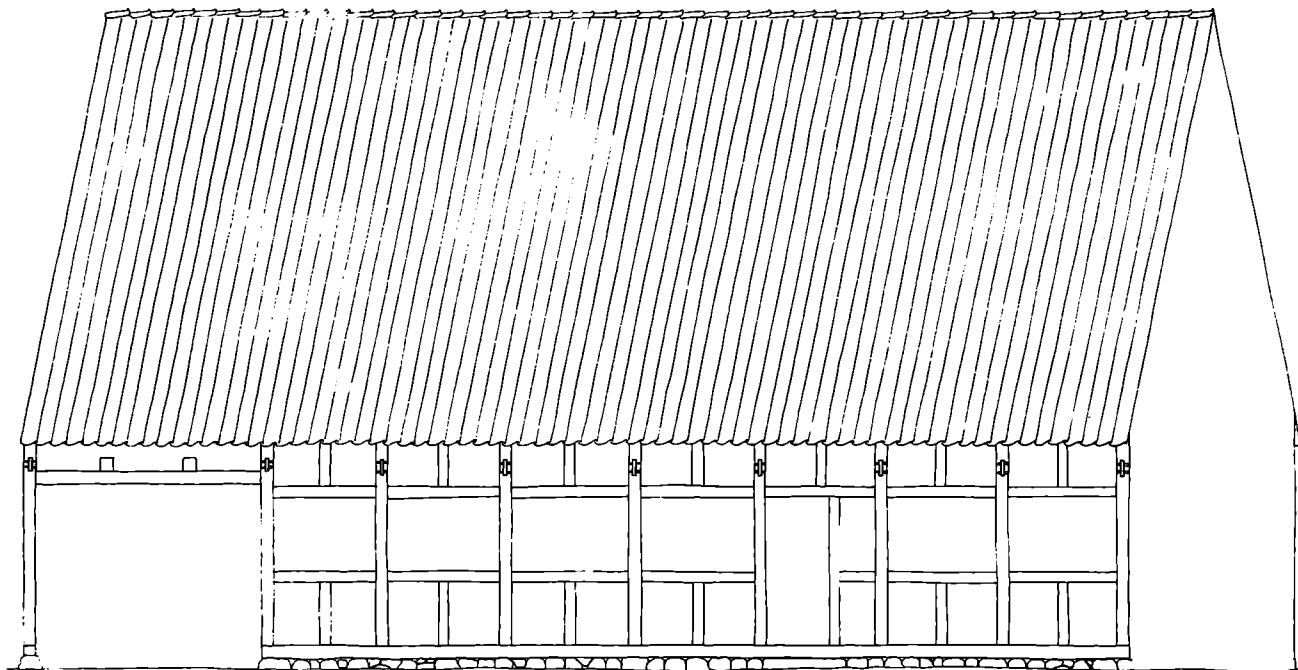

Adelgade 28A, rekonstruktion af facaden

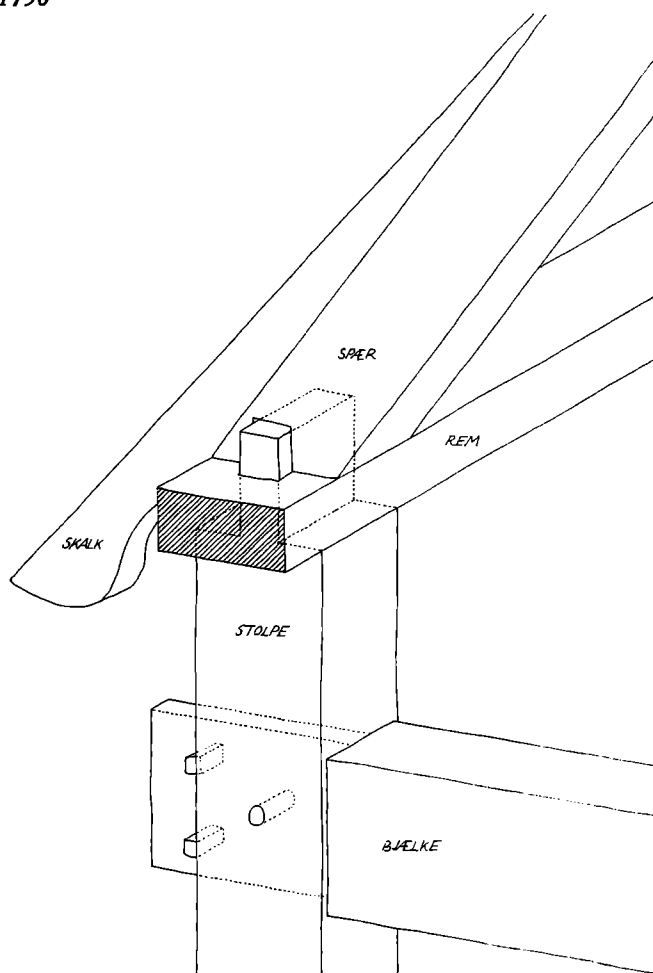
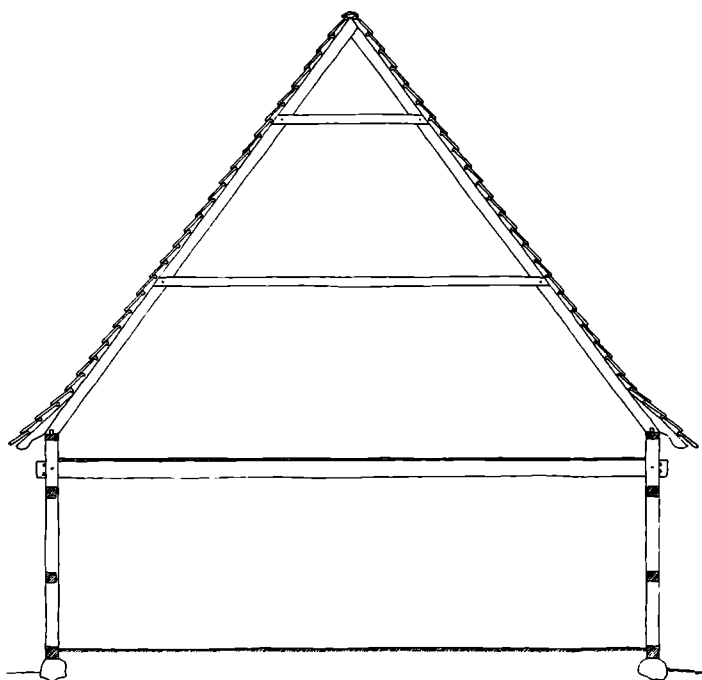
tappet gennem stolperne, men styrterummet er blevet betydelig lavere.

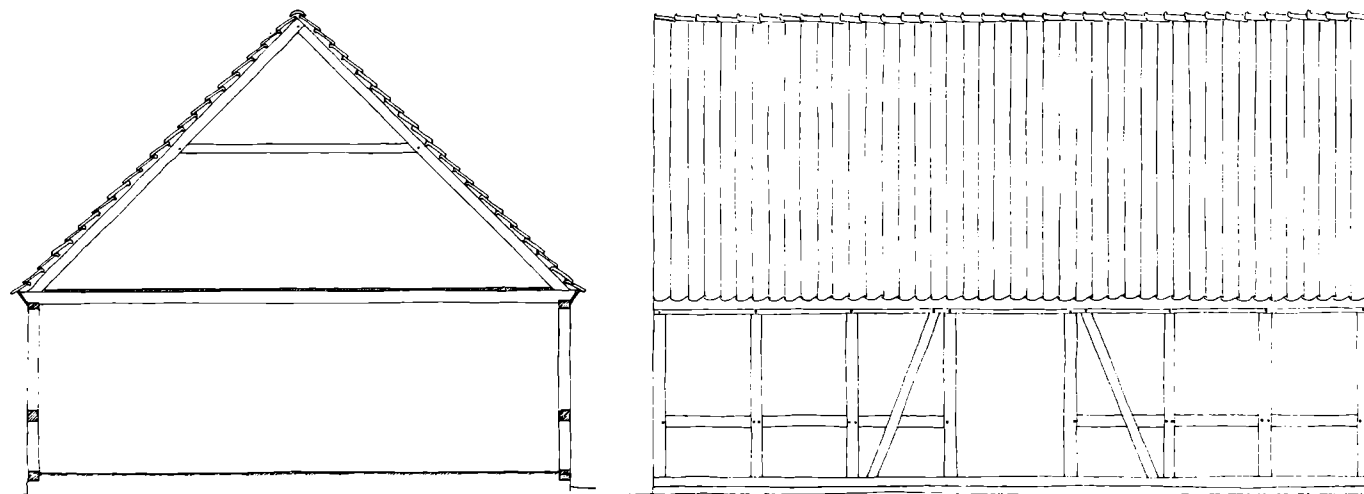
Op gennem 1700-årene blev styrterumshøjden lavere, og omkring 1800 blev det almindeligt at kæmme bjælkerne over tagremmen. En konstruktivt set bedre konstruktion vandt hermed indpas, dog på bekostning af et mindre anvendeligt loftsrum. Gennemtappede bjælker findes endnu et stykke ind i 1800-årene i Nysted. Efter branden i 1831 blev således både Adelgade 100-102 og 103 samt Gammel Torv 3 genopført med bjælker tappet gennem stolperne lige under tagremmen.

Kæmningsværket har flere fortrin fremfor bindingsværk med gennemstukne bjælketappe. Det er styrkemæssigt langt bedre og det frigør langsidernes fagdeling fra tagværkets. Østergade 35 fra 1840'erne har netop den uregelmæssige fagdeling af langsiderne, som ikke følger spærenes jævne rytme. Anvendelsen af fyldtømmer er indskrænket til en løsholt i hvert fag og en enkelt skråstiver i hjørnefagene. Som eksempel på kæmningsværk er vist Fiskergade 16 fra 1878. Bindingsværk anvendes endnu i begyndelsen af dette århundrede, hvor man benyttede det til bagsider, medens facader og gavle grundmures. Som eksempel kan nævnes Adelgade 7.

Østergade 22, rekonstruktion af bagsiden og snit, omkring 1750

Fiskergade 16, snit og facade, 1878

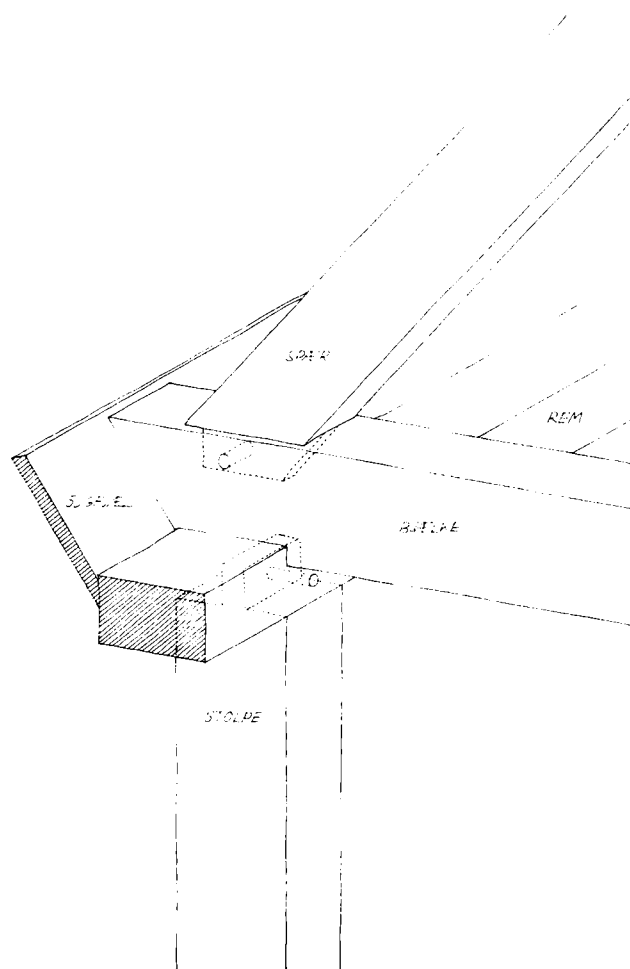
Den korte genopblussen bindingsværket havde i 1940'erne, var kun en svag afglans af tidligere tiders solide konstruktioner. Fiskergade 8 og Østergade 15 fik overetager af spinkelt fyrretømmer. Denne konstruktion blev udelukkende benyttet på grund af materiale-mangel og gemtes straks bort bag puds.

Desværre er det i dette århundrede blevet udbredt at trække bindingsværkets tømmer frem og tjære eller male det, muligvis i begyndelsen et udslag af nationalromantikken inden for arkitekturen. Den traditionelle behandling af bindingsværkshuse har imidlertid i århundreder været overkalkning af såvel tavl som tømmer. Se f. eks. billedet af Adelgade 22 på side 58. Der er lykkeligvis stadig husejere, som holder denne tradition i hævd.

Murværk

Huse af brændte sten blev først almindelige i Nysted i sidste halvdel af forrige århundrede. Mursten havde dog været anvendt til udmuring af bindingsværkshusenes tavl i århundreder. I 1600- og 1700-årene havde de bedre huse tavl af brændte sten, medens mindre huse og udhuse havde ubrændte lersten eller lerklining i tavlene. Først i 1800-årene blev det mere udbredt at udmure med mursten også i de ydmyge huse. Enkelte husejere fik hele facaden muret.

Omkring 1840 rejstes de første grundmurede huse. Rådhuset i to etager fra 1839 var byens første grundmurede hus bortset fra kirken. Rådhuset er opført af flensborgsten, som er mindre end den moderne danske normalmursten, der kort efter århundredets midte

fortrængte flensborgstenen. De ældste grundmurede huse var kalkede og pudsede. I 1870'erne vandt det blanke murværk indpas i byen med en række markante bygninger. F.eks. Adelgade 16 og præstegården i Østergade. Det bør nævnes, at man i flere af Nysteds huse kan finde genanvendte, store sten fra middelalder og renæssance. De kan komme fra klostret, kirken eller eventuelt kirkens restaurering i forrige århundrede; men kan selvfølgelig også hidrøre fra huse, der f.eks. blev ødelagt ved bybrandene.

Tagbelægninger

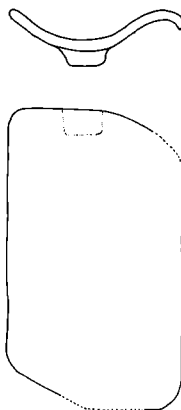
Det altdominerende tagmateriale i Nysted er vingetagstenen, som har været anvendt siden 1600-årene; men tegltagene var dog ikke enerådende før i tiden, idet mange huse har været stråttækte. De mange brandfarlige stråttage var et problem i købstædernes tætte bebyggelser, og man forsøgte at få erstattet dem med tegltage. I 1799 blev det påbudt at anvende tegl på alle nye tage og ved omtækning af stråttage. Påbudet blev ikke fulgt og måtte gentages ved en forordning i 1832. Ifølge denne forordning skulle alle tage omlægges i løbet af ti år.

Vi kan i arkivalierne — fra grundtaksten i 1682 til brandtakseringen i 1818 — se, at stort set alle udhuse og mange forhuse har været stråttækte. Forordningen af 1832 var man dog til sinds at følge, men desværre med nogle års forsinkelse, som omtalt i afsnittet om de sidste bybrande. Midt i 1840'erne var de sidste stråttage forsvundet, og alle husene havde tegltag.

De tegl som anvendtes, var håndstrøgne vingetagsten, på Lolland-Falster kaldet tagpotter. I forrige århundrede anlagdes et par teglværker øst for byen; men om de producerede andet end mursten er usikkert.

Teglsten var enerådende som tagmateriale i midten af forrige århundrede. I den sidste del af århundredet vandt andre materialer, som skifer og tagpap indpas. Villa Marina fra 1878 er også på dette område den første bygning, som bryder med hævdvunden skik. Den blev opført med skifertag, som lå til 1948. Skifertagene blev ikke videre udbredte i byen. De findes næsten kun på større offentlige bygninger: Teknisk Skole fra 1893, arrestbygningen fra 1895-96 og Toldkammeret fra 1900. Sagfører Poulsens villa, Adelgade 92, fra 1894 er det andet eksempel på et skifertækket privathus. Det er karakteristisk for disse bygninger, at de har en lavere taghældning end den, der kan godtages for et tegltag (45° og derover).

I slutningen af 1800-årene begyndte man ligeledes at anvende tagpap. I Nysted har tjærede paptage væ-

Tagsten med mærke fra Heiligengeist teglværk i Lübeck

ret meget udbredte på udhuse. Cementtagsten ses i enkelte tilfælde på huse fra lige efter århundredskiftet, for eksempel Adelgade 47 og 49. Samtidig kom falsktagstenene frem; men de er ikke særlig udbredte i Nysted.

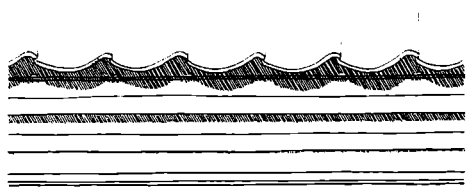
Siden 1950'erne er en del af de kønne håndstrøgne vingetegl blevet erstattet af eternitplader. Men efter bevaringsplanen blev tinglyst i 1974 er tagomlægningerne blevet foretaget med samme materiale som det gamle tag. Nysted har lykkeligvis bevaret langt flere tegltage end de fleste andre købstæder, og der er håb om, at der kommer tage af røde vingetegl på mange huse efterhånden som bevaringstanken vinder frem.

Gesimser

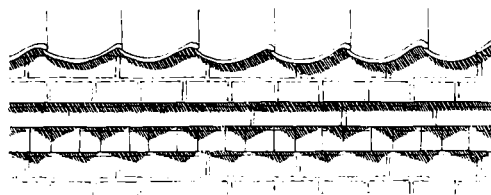
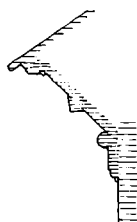
Overgangen mellem tag og mur blev på bindingsværkshusene i ældre tid klaret ved, at udhængsskalke på spærenderne løftede tagfladen ud over væggen, se f.eks. snittegningen af Østergade 22. Mellemrummet mellem væggen og tagets underside kunne være åbent eller lukket inde på loftet af en række tagsten eller mursten eller af et bræt. I dag har langt de fleste bindingsværkshuse et skråtstillet bræt — en sugfjæl mellem væg og tag. Man kan i mange tilfælde skelne et overpudset bindingsværkshus fra et grundmuret på denne detalje. Når et bindingsværkshus blev overpudset for at illudere grundmuret, var det almindeligt at opsætte en profileret plankegesims eller at forsyne sugfjælen med lister for at få den til at ligne en pudset gesims. Der findes mange eksempler på sådanne gesimser. Adelgade 80 har en sugfjæl med et par lister og Adelgade 57 en rigt profileret trægesims.

På et grundmuret hus løses overgangen mellem mur og tag ved en udkrægning af murens øverste skifter. En

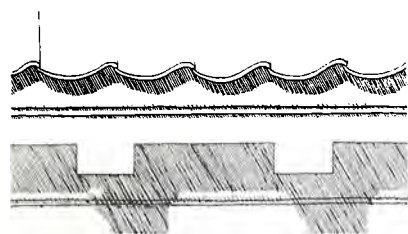
GESIMSER

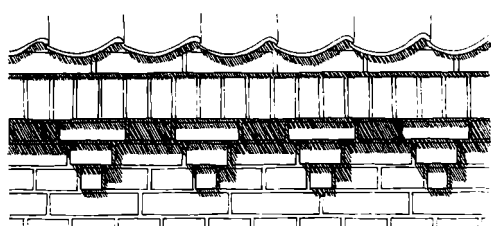
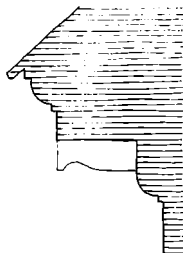
Adelgade 80

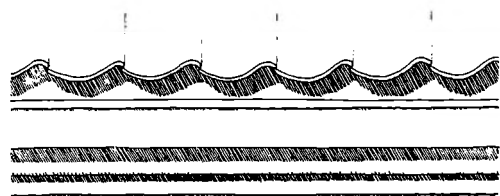
Aalholm Parkvej, 1875

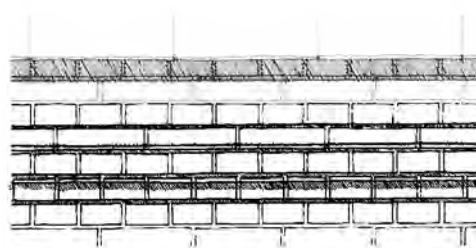
Adelgade 61, 1839

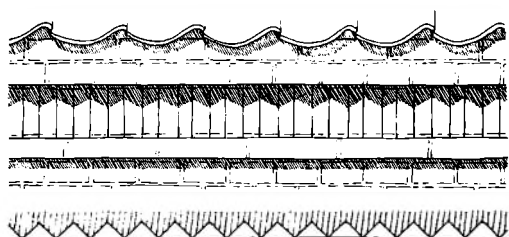
Østergade 9, 1877-78

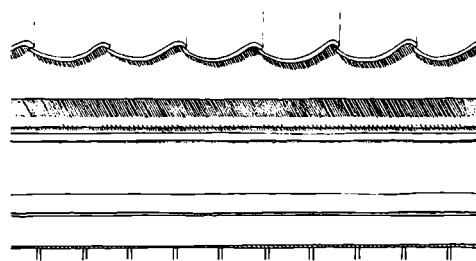
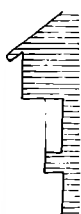
Adelgade 35, 1858

Smedestræde 6, 1893

Adelgade 90, 1868

Adelgade 25, 1912

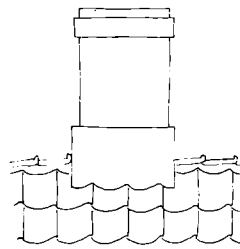

sådan gesims er i sin simpleste form et eller to skifter, som er muret ud over hinanden. Simple gesimser findes især på bagsider, udhuse og pakhuse, medens facadernes gesimser ofte har en rigere udformning. De ældre gesimser er pudsede og profilerede. Profilerne blev fremstillet ved at man trak et bræt med det udsavede profil hen over den våde puds. På det ældste grundmurede hus, rådhuset fra 1839, er den trukne gesims forsynet med sparrenkopper med form som svungne konsoller. Adelgade 35 er et andet eksempel på en trukket gesims. I 1870'erne, da man begyndte at lade husene stå i blank mur, ændrede gesimserne form. Dekorationen blev bestemt af murstens muligheder. Som eksempel kan nævnes en gesims prydet med savnskifte fra Adelgade 16, eventuelt fordoblet, som på præstegården; de er fra henholdsvis 1872 og '73. Den viste savnskiftgesims, Aalholm Parkvej 2, er fra 1875. Adelgade 90 er en variant med et rulskifte muret i savsnit. Sparrenkopgesimserne i blank mur murede med tætsiddende tandsnit. F. eks. Søndergade 6 fra 1873. De profilerede gesimser dukker op igen, f. eks. på Adelgade 1G fra 1879 og Adelgade 9 fra 1882. Teknisk Skole, Smedestræde 6, er et godt eksempel på en blankmursgesims med anvendelse af formsten. Rundbuefrisen på Bomstræde 9 er typisk for tiden omkring århundredskiftet, hvor man søgte inspiration i gotik og renæssance, Østergade 9 har en gotisk tandsnitgesims muret af gule sten. En stor del af huse- ne fra begyndelsen af dette århundrede har cementpudsede, profilerede gesimser, som eksempel er vist Adelgade 25.

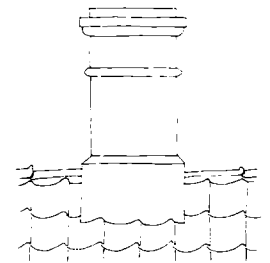
Skorstenspiber

Skorstenene til de åbne ildsteder, som før i tiden fandtes i stort tal, var betydelig kraftigere end de skorstene vi kender i dag. Disse store skorstene havde kraftige, lave piber med sokkel og som regel en to skifter høj krave omkring toppen. På det gamle fotografi side 141 ses en sådan skorstenspibe endnu på Fiskergade 12. I dag findes disse skorstenspiber ellers kun som fragmenter, for eksempel på Smedestræde 11. På baghuset til Adelgade 86 findes en mindre skorstenspibe med samme udformning. Den er formentlig fra 1840'erne.

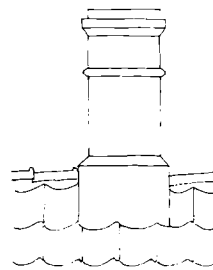
Efterhånden som komfuret vandt større udbredelse efter 1850, blev skorstenspiberne højere og slankere med mindre lysning. Piberne har ofte et udkraget bånd på skaftet foruden sokkel og gesims. Denne type skorstenspibe er stadig udbredt i Nysted. Skorstenspiber er imidlertid ofte blevet ommuret og derfor van-

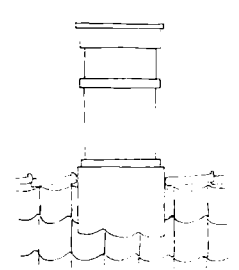
Adelgade 86, 1840'erne

Adelgade 16, 1872

Østergade 13, 1877

Bomstræde 10, 1895

skelige at datere. Piberne på Adelgade 16 fra 1872 er blandt de ældste.

I nyere tid har man desværre ikke fulgt traditionen ved ommuring af skorstenspiberne. De er i visse tilfælde blevet fjernet med deraf følgende forringelse af husets udseende og tab af mulighed for alternativ opvarmning. På et markant hus som stationsbygningen er det sammenlignet med posthuset iøjnefaldende, at skorstenspiberne er en væsentlig del af husets arkitektur. I de tilfælde hvor skorstenene er ommurede, er de nye piber desværre ofte opført som store, klodsede murværksklumper. Det må erkendes at skorstenspiber også er arkitektur. Deres udformning og placering står i forhold til husets fremtoning i øvrigt. Det er kedeligt, når piberne udformning ændres eller når de flyttes ned i tagfladen, hvor de ældre piber sad i tagryggen.

Kviste

Kviste blev først almindelige i Nysted i dette århundrede. De ældste kviste har alle facaden i flugt med den underliggende mur. De er udformet enten som taskekvist med tagfald i samme retning som husets tag,

Jernbangade 9B

Adelgade 54

f.eks. Adelgade 39, eller som gavlkvist med selvstændigt heltag. Adelgade 22 har byens ældste, bevarede kvist. Forhusets gennemgående gavlkvist blev opført samtidig med huset i 1766. Af bindingsværkskviste fra første halvdel af forrige århundrede kan nævnes kvistene på bagsiden af Gammel Torv 5 og Adelgade 39. Havnegade 4 kan fremvise en pudsigt gavlkvist, som er bygget ud over underetagen. Den blev opført i 1856. I 1872 blev de første murede kviste opført: gavlkvistene på Adelgade 6 og 33.

Tagrummet blev, bortset fra gavlkamre, udnyttet som lagerplads, og små kviste i taget har ikke været anvendt i ældre tid. Det første sidehus bag Adelgade 37 har en lille taskekvist, muligvis fra slutningen af forrige århundrede. Omkring århundredskiftet blev det mere almindeligt at udnytte tagetagen og flere huse fik kviste. En tidlig kvist er den såkaldte »schweizerkvist« på Adelgade 99. I de første årtier af 1900-årene var den almindeligste kvist tagkvisten, der har lavt zink- eller paptag, zink- eller skiferklædte flunker og et korspostvindue eller et seksrammet vindue. Den viste kvist fra Adelgade 54 blev opsat i 1912. Adelgade 25's kviste har en elegant udformning med buet tag. Andelsmejeriet havde kviste med små afvalmede tegltage.

På et matrikelkort kan man se at matr. nr. 148d, Adelgade 23, skyder sig ud i gaden. Dette skel er alt hvad der er levnet af en toetages karnap, en særlig monumental variant af den almindelige kvist, foran det enetages bindingsværkshus, som blev nedrevet i 1870. Hvorvidt der i Nysted har været andre karnapper er uvist.

I de senere år er der desværre opsat en del skæmmende kviste i byen. Disse kviste er som regel alt for store i forhold til huset og forsynet med vinduer, som ikke er i pagt med husets oprindelige arkitektur.

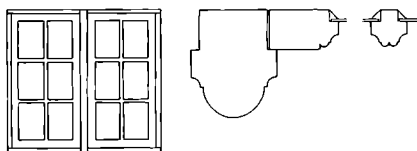
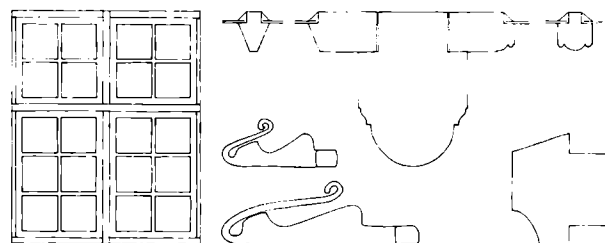
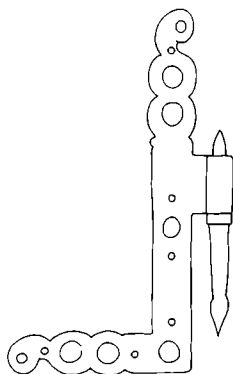
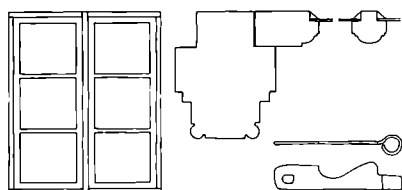
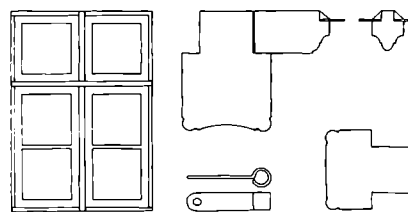
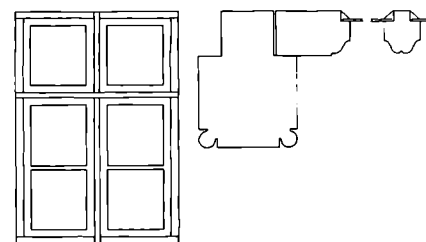
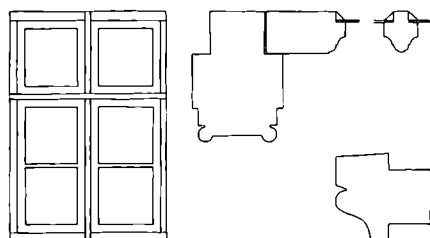
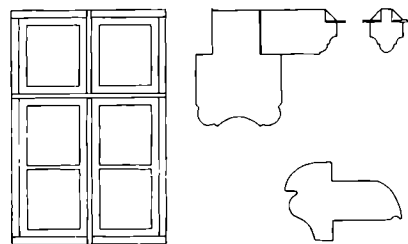
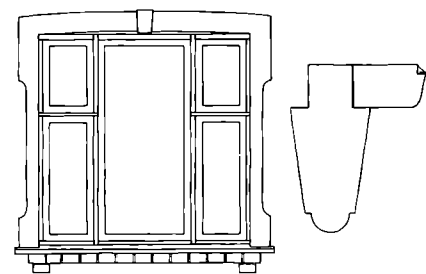
Støbejerns-tagvinduer nævnes første gang i 1847 på pakhusene Adelgade 11 og 18. De gav lys og luft til pakhuslofterne i tagetagen. Beboelsesbygninger havde kun enkelte, mindre tagvinduer til loftsrummet eller småkamre. Støbejernsvinduerne falder naturligt ind i et tegltag, men de senere års kraftigere udnyttelse af tagetagerne har medført, at mange huse har fået nye ovenlysvinduer. Disse vinduer bryder ofte tegltagets rolige flade på en kedelig måde. De har som regel meget store glasarealer i forhold til husenes ret små tagflader. Ved opsætning af ovenlysvinduer bør man begrænse størrelse og antal og erindre, at et vindue i tagfladen giver betydelig mere lys end et, der sidder i en lodret væg.

Vinduer

Det kan være vanskeligt at datere et vindue entydigt, og ofte kan det slet ikke gøres. Vinduets enkelte dele kan have forskellig alder, da man tidligere reparerede og kun udskiftede de defekte dele, f.eks. rammerne. Beslagene af jern har den længste levetid, indvendige beslag, anverfere og stormjern, holder længere end hjørnebånd og hængsler. Af træværk er rammerne det, som først udskiftes, medens karmen ofte kan holde til flere sæt rammer. Genanvendelse af kasserede vinduer fra forhusene i udhusene var meget udbredt, og man kan her finde adskillige karme med karakteristiske poste fra 1700-årene.

De ældste vinduer var små og torammede med seks eller otte ruder i hver ramme, som eksempel er vist et vindue fra Adelgade 76 med rundpost og hjørnebåndshængsler fra midten af 1700-årene. Efterhånden som glasfremstillingsteknikken udvikledes, fik vinduerne større ruder og rammerne deltes i tre ruder af to sprosser, som det ses i vinduet fra bagsiden af Adelgade 28A. Denne vinduestype er bevaret i mange mindre huse, f.eks. i Fiskergade.

Større vinduer underdeltes yderligere af en tværpost. I baghuset til Adelgade 22 findes et enkeltstående eksempel på et tidligt korpostvindue. Det er mest sandsynligt at dette vindue oprindelig har siddet i forhuset, postens profil stemmer med husets opførelse i 1766. Da vinduerne i begyndelsen af 1800-årene fik større ruder, fik korspostvinduerne to ruder i underammerne og derved opstod det typiske klassicistiske vindue. De ældste vinduer af denne type i Nysted er fra efter branden i 1831. Det viste eksempel fra Adelgade 102 har karakteristiske poste med halvstaf på hjørnerne og en flad hulkehl i lodposten. Dette profil anvendtes længe. Adelgade 90 fik i 1868 vinduer med

*Adelgade 76**Adelgade 22, 1766**Adelgade 28A**Adelgade 102, 1831**Adelgade 62, 1857**Adelgade 54, 1859**Adelgade 90, 1868**Adelgade 91, 1904*

tilsvarende profil, men i en grovere udførelse. Samtidig med hulkehlsprofilet benyttedes en anden karakteristisk profilering: en trekvartstaf på postens hjørner. De ældste vinduer med dette profil findes i rådhuset. Fra 1850'erne er bevaret adskillige, foruden de her viste korspostvinduer bl.a. også Smedestrædes 7's to-rammede vinduer fra 1854.

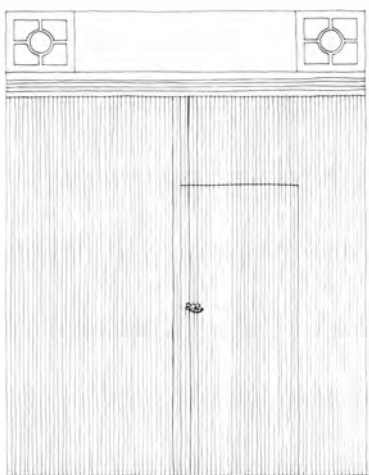
Da de grundmurede huse ved midten af forrige århundrede fik fladbuede stik var det naturligt at lade overkarm og -rammer følge stikkets krumning. Det

kan f.eks. ses i Adelgade 35 og 23 fra henholdsvis 1858 og '70. Fra 1870 er bevaret et fint sæt vinduer og døre i baghuset bag Adelgade 39. Såvel døren som vinduerne i havestuen har en halvcirkulær overramme med fint udsavet sprosseværk.

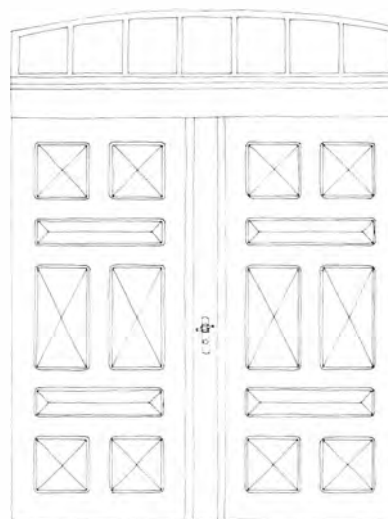
Omkring århundredskiftet opløstes vinduesformerne, blandt andet gøres vinduerne bredere. Trefagsvinduer, f.eks. med en stor ramme i midten, findes i flere udformninger i Nysted. Det viste vindue fra Adelgade 91 er fra 1904. Allerede i 1878 havde man set de nye

Adelgade 15, porthammer

Fiskergade 3.

Adelgade 60, 1867

vinduesformer, idet Villa Marinas forskellige vinduer brød med traditionen, men i Nysteds øvrige huse dukkede de først op sidst i århundredet.

I slutningen af 1800-årene forsvandt sprossen fra korspostvinduernes underramme, hvorved det såkaldte dannebrog- eller flagvindue opstod. Adelgade 92 fra 1894 er formentlig det første hus i Nysted med denne vinduesform, som hurtigt blev meget udbredt. I dette århundrede vender sprosserne tilbage. Enten i overrammerne alene eller i alle rammerne i de såkaldte palævinduer.

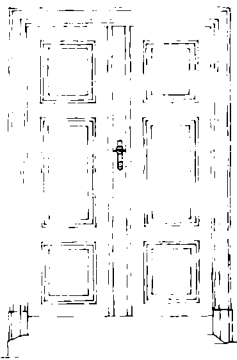
I de senere år har blandt andet øgede krav til isolering og vedligeholdelse medført at mange gamle vinduer er blevet udskiftet. De nye vinduer har desværre ofte et meget afvigende udseende i forhold til de oprindelige. Særlig galt går det, når vinduerne får store termoruder. Det er som at stikke øjnene ud på huset, og hvis man forsøger med termoruder i de traditionelle vinduesformer, vil man se, at rammer og sprosser får så kraftige dimensioner, at det nye vindue bliver en karikatur af det gamle. Da man opnår den samme eller bedre isoleringsevne med fortsatsrammer, er der ingen grund til at kassere de gamle, smukke vinduer med deres karakteristiske profilerede poste og spros-

ser. Der er flere gode grunde til at reparere gamle vinduer. Foruden det rent æstetiske er der det materiale-mæssige: De gamle vinduer er lavet af træ med stort harpiksindhold og meget bedre holdbarhed end det træ man får i dag.

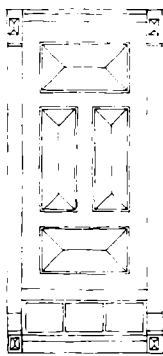
Porte og luger

Byens ejendomme kan groft deles i to grupper: huse og gårde. Den primære forskel mellem et hus og en bygård er, at gården har en port, medens huset ingen har. Portrummet som giver adgang til gårdspladsen lukkes mod gaden af to portfløje, i visse tilfælde er det også lukket mod gården. I dag er de ældste bevarede porte i Nysted godt hundrede år, men på fotografiet af Adelgade 22, side 58, ses en flammeret port, som muligvis er jævngammel med bygningerne fra 1766.

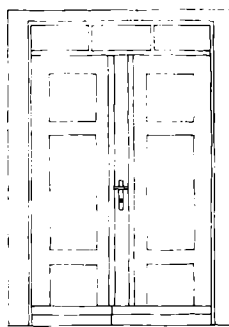
Den simpleste port er revleporten, som består af sammenpløjede brædder, der holdes sammen af revler på bagsiden. Porten er ofte uden nogen udsmykning. Overliggeren, porthammeren, kan have haft udskæringer, som f.eks. den bevarede porthammer fra Adelgade 15. Der findes stadig mange simple revleporte, f.eks. Fiskergade 16. I Nysted kan man flere steder se en karakteristisk portbeklædning fra sidste del af for-

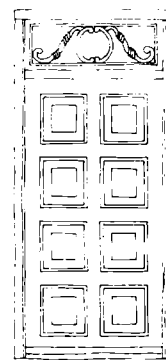
Adelgade 80

Fiskergade 14

Fiskergade 16

Adelgade 77

rige århundrede. Den består af tætsiddende halvstafflister, som dækker hele porten, og sådanne porte ses bl.a. i Fiskergade 3 og Smedestræde 5. Inspirationen til denne beklædning kan være kommet fra Adelgade 51, som har en revleport med udfræsedede halvstaffler i forsiden.

I forrige århundrede blev de finere ejendomme udstyret med fyldingsporte svarende til indgangsdørene. En fyldingsport består af en sammentappet ramme, hvori fyldingerne er monteret. Disse kan have forskellig udformning: helt plane, forsynet med spejl eller facetformede. Blandt de ældste fyldingsporte er Adelgade 60 fra 1869. Den har facetformede fyldinger i forskellig størrelse, profilerede slaglister og overvindue, alt sammen svarende til hoveddøren. Portenes overvinduer giver lys til portrummet. De fleste overvinduer er delt af et antal lodrette sprosser, men enkelte steder kan man se mere dekorative opsprossinger, f.eks. Fiskergade 3.

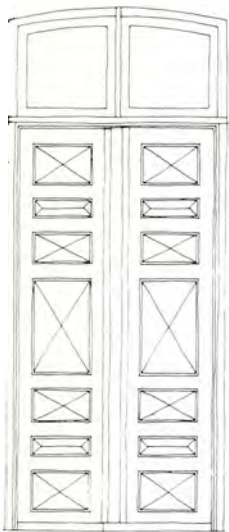
Pakhusenes luger var oprindelig blot simple revleluger. Omkring midten af forrige århundrede blev der fremstillet luger af støbejern. På Lolland-Falster finder man i stort set alle købstæderne de karakteristiske luger med fladbuget stik, en lille rude og Merkurreliefet. De må være fremstillet på et af de lokale jernstøberier. I Nysted nævnes de første gang i 1847, hvor Adelgade 11 har fået støbejernsluger i den grundmurrede underetage.

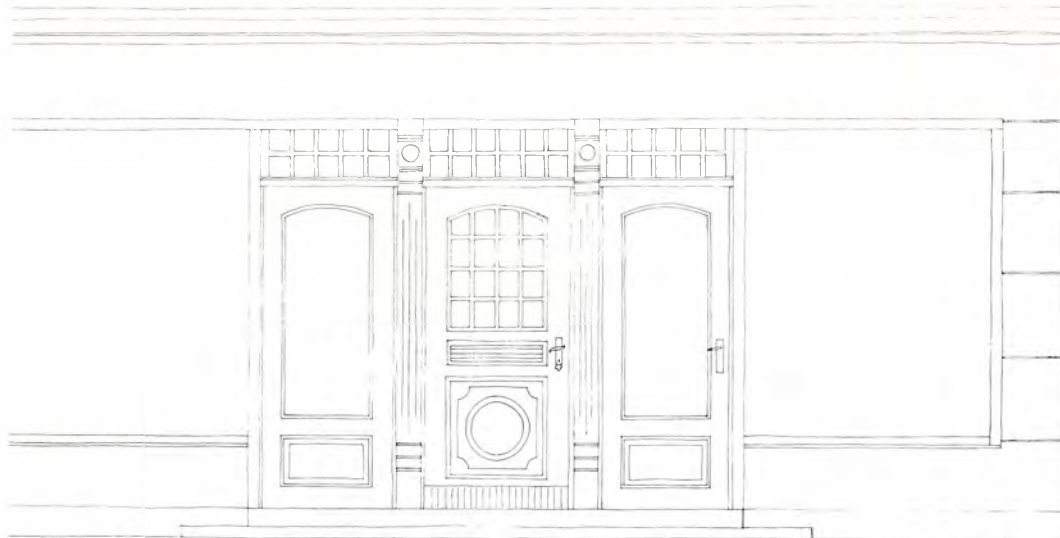
Yderdøre

Yderdørene kan groft deles i to grupper efter deres placering. I facaderne fandtes, indtil for en snes år siden, stort set kun indadgående fyldingsdøre. På bagsiderne af forhusene, i sidehusene og udhusene fandtes fortrinsvis simple revledøre. Revledørene er udadgående. Foran bagdørene er til tider et bislag. I de senere år er disse ofte udført af bølgeplader, men på Adelgade 77 ses et enkelt og smukt, bræddebeklædt bislag. Facadernes fyldingsdøre består af en eller to fløje. I de tofløjede døre er den gående fløj bredere end den stående og af hensyn til symmetrien forsynet med en falsk slagliste. De ældste bevarede døre er fra henimod midten af 1800-årene.

I Havnegade 4 ses i gårdsiden en dørhammer med en primitiv indskrift fra 1790, døren er blændet. Indgangsdøren i facaden er en fyldingsdør med et fint opsproset overvindue fra ombygningen til beboelse i 1856, men desværre er døren blevet beklædt med tynde plader. Den her viste dør fra Adelgade 80 er ligeledes fra midten af 1800-årene. Døren har tre fyldinger i hver fløj: en høj i midten med en lavere over og under. Denne dørtype blev anvendt i en del år og eksemplarer findes endnu rundt omkring i byen, f.eks. Fiskergade 4. Desværre er de ofte skjult bag plader. Fiskergade 16 har en dør med samme inddeling. Det er imidlertid ikke en fyldingsdør, men en revledør med en påsat ramme. Døren stammer formentlig fra husets opførelse i 1878. På dette tidspunkt var man begyndt at inddele dørene i flere fyldinger. Et særdeles fint eksemplar findes i Adelgade 23 fra 1870. Også i de mindre huse kan man se gode døre fra denne periode, f.eks. Fiskergade 14. Fra dette århundrede findes også døre, som vidner om fint snedkerhåndværk. En række af arkitekt Johannes Holcks huse har gode døre med overvinduer, f.eks. Slotsgade 3 og Adelgade 77 fra tyverne. I Adel-

Adelgade 23

Adelgade 31, butiksfacade 1912

gade 31 er bevaret en fin og tidstypisk butiksfacade fra 1912, tegnet af arkitekt Carl Andersen, Nykøbing. I løbet af den sidste menneskealder er der desværre forsvundet mange gode døre. Hoveddøre er ligesom vinduerne en overordentlig væsentlig del af en bygningsarkitektur. Når en dør er så udslidt, at den ikke kan repareres, bør den udskiftes med en nøjagtig kopi, som det f.eks. kan ses i Fiskergade 12.

Indvendige døre

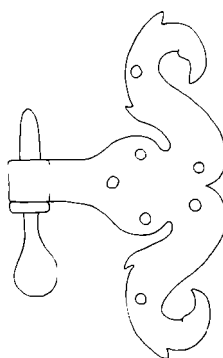
Under registreringen af husene i Nysted er der også blevet opmålt enkelte indvendige døre. De ældste døre er, som også mange senere, ofte genanvendt. De sidder ikke i deres oprindelige sammenhæng; men de er en del af den bygningshistoriske udvikling og vises derfor her.

De ældste bevarede døre er barokke enfyldingsdøre på bukkehornshængsler. Døren fra Gl. Torv 13 er genanvendt; men i Østergade 22 findes flere enfyldingsdøre, som må formodes at være fra husets opførelse i midten af 1700-årene. Tofyldingsdøren fra Adelgade 22 har en barok form, som har været gammeldags, hvis døren er samtidig med huset, fra 1766.

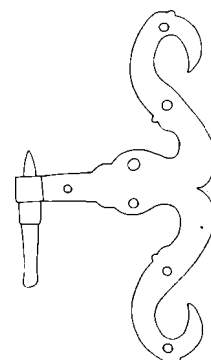
I sidste halvdel af 1700-årene vandt tofyldingsdøren med en høj og en kvadratisk fylding frem. Den viste dør fra Adelgade 102 er formentlig fra efter branden i 1831. Sådanne døre kendes fra bl.a. Gl. Torv 2 og 5.

Døre med to lave fyldinger over og under en høj

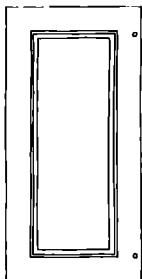
midterfylding blev benyttet fra midten af 1800-årene og findes i flere huse. I Fiskergade 3 har dørene kannerede indfatninger. De er formentlig samtidige med huset, d.v.s. fra 1854. I den sidste del af forrige århundrede opløstes den traditionelle fyldingsopdeling. Dørene fik flere fyldinger, somme tider af forskellige udformning: facet- og spejlfyldinger mellem hinanden; eller man vendte de to midterste fyldinger på højkant som det ses i Gl Torv 13 fra 1873. Fra 1890'erne blev dannebrogsdørene anvendt, f.eks. i arkitekt C. M. Andersens huse i Østergade.

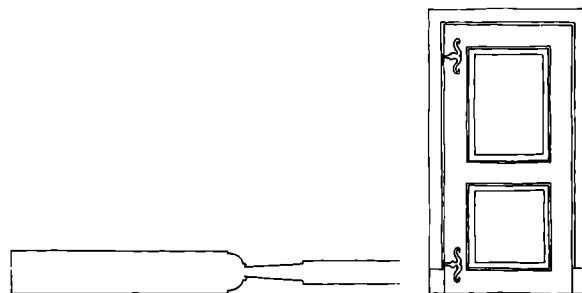
Østergade 22

Adelgade 102

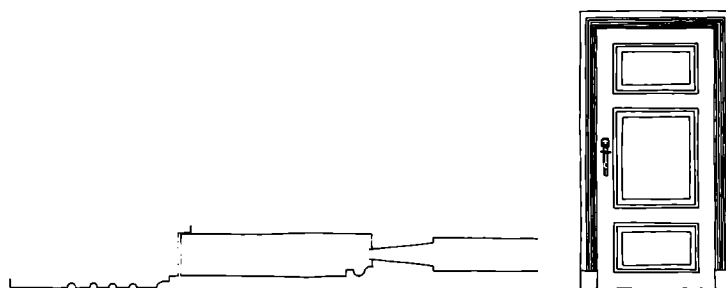
Østergade 22, omkring 1750

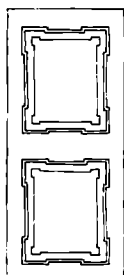
Adelgade 102, 1831

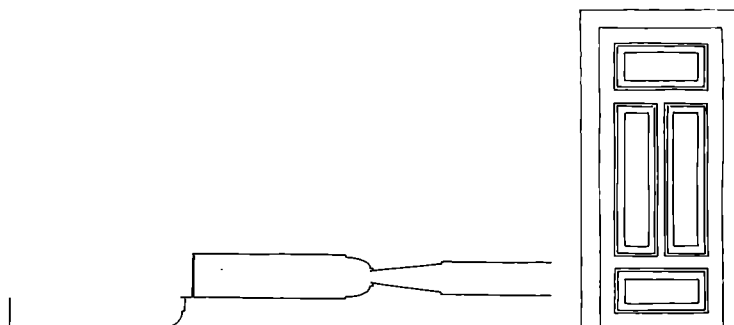
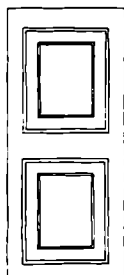
Gl. Torv 13

Fiskergade 3, 1854

Adelgade 22

Gl. Torv 13, 1873

Adelgade. Krydset ved Jernbanegade og Slotsgade. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

REGISTRANT

ADELGADE

Adelgade er byens rygrad. Den løber fra tilkørslen i nord ned til Torvet og kirken i byens søndre ende. Gadens krumninger skyldes, at den følger terrænet, og hele tiden holder sig over skrænten ned til Rørsøen og Noret. Omtrent midtvejs ligger rådhuset med et lille torv foran. På dette sted stod indtil århundredskiftet en af byens offentlige brønde. Gaden nord for rådhuset kaldes »den fede ende«. I denne halvdel af gaden er næsten al byens handel koncentreret, og det har sat sit tydelige præg på bebyggelsen: de toetages huse er i overtal. I den øvrige del af byen findes kun meget få huse i to etager. Det livlige handelsliv i »den fede ende« har medført ombygninger og nedrivninger af mange huse. På fotografier fra slutningen af forrige århundrede ses bindingsværkshuse af høj alder; men i dag er de næsten alle forsvundet. Den fremmarch af neonskilte og baldakiner, som har spoleret mange hovedgader i de senere år, har ikke sat sig uoprettelige spor i Nysted.

Aadelgade 1A-B

ADELGADE 1A-B, ejer

Aalholm Gods

ADELGADE 1A-B, matr. nr. 1a, Aalholm Hovedgaard

Enetages, grundmuret *dobbelthus* med gavlene mod øst og vest. Strå-tækt heltag med udhæng. To skorstenspiber i rygningen og rødmaledede vindskeder ved gavlene. Pudsede og gulmalede mure over sorttjæret sokkel. Simpel udkraget gesims. Rødmaledede døre og vinduer, murede sålbænke. Facaden, som er symmetrisk, har fire trerammede vinduer med tre glas pr. ramme, opsprossede glassdøre i yderfagene. Fire trerammede, et torammet vindue og to fyldingsdøre i sydsiden. Forskellige små vinduer i gavlene.

Bemærkninger: Et godt og ret velbevaret hus.

Historie: Huset blev formentlig bygget i slutningen af forrige århundrede i tilknytning til den nye avlsgård nord for Nysted.

Aadelgade 1C-D

ADELGADE 1C-D, ejer

Aalholm Gods

ADELGADE 1C-D, matr. nr. 1a, Aalholm Hovedgaard

Grundmuret, enetages *dobbelthus* med gavlene mod øst og vest, kort tværhus på sydsiden. Teglhængt heltag med tre skorstenspiber af røde sten i tagryggen. Sorttjæret sokkel af kløvet kamp. Huset er skuret og gulkalket med rødmalet træværk. Trukket gesims, som også løber over gavlen (huset har tidligere haft afvalmet tag). Murede sålbænke. Symmetrisk facade med to torammede og to trerammede vinduer med tre glas i hver ramme, to opsprossede glassdøre. Sydsiden er også symmetrisk med et to- og et trerammet vindue på hver side af korshuset, alle med tre glas i hver ramme. To- og trerammet vindue i tagetagen i gavlene. Ved begge gavle er tilbygget en lille lude.

Bemærkninger: Godt og velholdt hus.

Historie: Huset havde ved opførelsen et afvalmet mansardtag og et kort tværhus mod nord. Det blev opført som polakkaserne i slutningen af forrige århundrede.

Aadelgade 1E

ADELGADE 1E, matr. nr. 1o, Aalholm Hovedgaard

Enetages, grundmuret *villa* med gavlkvist og karnap på vestsiden. Halvvalmet heltag med falstagsten og en rødstensskorstenspibe i tagryggen. Muret gavlkvist og muret karnap med zinktag midt på facaden. Blank mur af røde sten på sokkel af kløvet kamp. Cementpudset, profileret tandsnitgesims på langsiderne, karnappen, gavlkvisten og under valmene. Hvidmalede vinduer med lige stik og støbte sålbænke. Det nordvestre hjørne er et åbent vindfang med halvcirkulære stik til begge sider og en søjle på hjørnet, bejdset dør med ruder. Syd for vindfanget er et seksrammet vindue i facaden, karnappen har et tilsvarende vindue og torammede vinduer i siderne, alle vinduerne har firerudede overrammer. Brunmalet, etrammet vindue i gavlkvisten. I gavlene ses torammede, opsprossede vinduer. I bagsiden ses et seksrammet og et korspostvindue

ADELGADE 1E, ejere

1921-66	Caroline Amalie Løje
1966-67	Karen Gad
1967-78	handelsmand Morten Mortensen
1978-	Henning Christensen

med opsprossede overrammer. På bagsiden er opført en enetages *tilbygning* med lavt bølgeeternithalvtag. Blank mur af røde sten med cementpudset tandsnitsgesims.

Bemærkninger: God og ret velbevaret, tidstypisk villa. Vinduet i gavlkvisten burde dog udføres med poste og sprosser og hvidmales som de øvrige vinduer.

Historie: Villaen, som blev opført 1922, ligner arkitekt Johs. Holcks øvrige villaer og er formentlig tegnet af ham.

ADELGADE 1F, matr. nr. 1f, Aalholm Hovedgaard

Fritliggende hus i en have med hvidmalet tremmestakit mod gaden. Ni fag, enetages bindingsværkshus med teglhængt, halvvalmet heltag. Tre skorstenspiber i tagryggen. Sorttjæret syld og fodrem, tømmeret er rødmalet og tavlene pudsede og gulmalede. Døre og vinduer er malet i to grønne farver. Indgangsdøren i det midterste fag er en fyldingsdør med nirudet vindue, på hver side af døren ses fire fag, torammede, trerudede vinduer. I nordgavlen ses en fyldingsdør og to torammede, torudede vinduer. To etrammede, firerudede vinduer i sydgavlen. Østsiden har tre- og et torammet vindue. Bag huset står et bræddebeklædt *lysthus* med pyramideformet paptag, et muret *sidehus* med lavt paphalvtag og et tofags bindingsværks**baghus** med teglhængt heltag.

Bemærkninger: En pæn og velproportioneret bygning med gode detaljer. Smukt tegtag med spor af en hvidtet forskælling og gode skorstenspiber.

Historie: Huset blev bygget af Aalholm Gods i forrige århundrede. Det brandforsikredes første gang i 1862, og har formentlig været nyopført på dette tidspunkt.

ADELGADE 1F, ejere

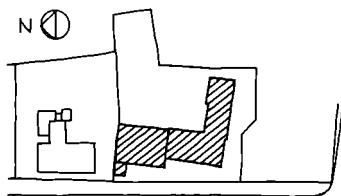
før 1935	Aalholm Gods
1935-73	Alma Møller
1973-	I. og C. Lindegaard

Adelgade 1F

Adelgade 1G

ADELGADE 1G, ejere

før 1781	feldbereder Niels Larsen
før 1818	exam.jur. H. Wolff
før 1847	brændevinsbrænder H. Christensen
før 1861	brødrene Schwartzlose
1872-73	forpagter Rutzow, Priorskov
1873-78	møllejer Ernst Larsen
1878-1905	enkefru Laura Larsen ^{a)}
1905-08	lærer Jens Hansen Møller og Mads A. Hansen
1908	lærer Jens Hansen Møller
1910	møller P. A. Hansen
1921-31	møller og bager P. A. Hansen
1931-71	A/S Maribo Dampmølle
1971-75	Børge Christensen
1975-80	Ellis Sørensen
1980-	Vagn Sørensen

a) Stuehuset tilhørte 1881-1901 møller Carl Bønnelyche.

ADELGADE 1G, matr. nr. 139a

Otte fag, enetages, grundmuret *hus* med kælder. Teglhængt heltag med to skorstenspiber i tagryggen. Groft, pudset sokkel. Blank mur af gule sten med brændte fuger. Pudset, profileret gesims på facaden og muret savsnitgesims på bagsiden. Faldbuede stik med prydskifte, oprindeligt havde huset støbte sålbænke på små konsoller, af disse er kun bevaret et enkelt eksemplar. Facaden har seks fag bejdsede termovinduer og et oprindeligt, grønmalet korspostvindue, syv bejdsede kældervinduer. Trappe og ny, bejdsset glasdør i sydgavlen. Bagsiden har nye termovinduer af forskellig størrelse. Foran facadens nordre fag står en grønmalet, brædebeklædt veranda med store vinduer, paptag.

Enetages, grundmuret vinkelbygget *værksted*, opført ved sydgavlen af hovedbygningen. Lavt heltag med pap. Huset er glatpudset og malet grønt med forskellige vinduer. Bag huset står en høj dampskorsten af røde sten.

Bemærkninger: Det tidligere så statelige hus er blevet en del forringet ved udskiftning af vinduer og døre. Man kunne ønske sig at huset igen fik korspostvinduer og konsolbårne sålbænke. Pænt tegltag med et par fine skorstenspiber fra opførelsen.

Historie: Det store grundmurede hus blev bygget af møller Larsen i 1879, som stuehus i Møllegården. Enkefru Larsen solgte huset i 1887, men beholdt møllen med de øvrige bygninger. I 1901 købte hun hovedbygningen tilbage, hvorefter ejendommen atter var samlet. I 1856 blev stubmøllen erstattet af en hollandsk mølle, som brændte den 13. november 1861. Efter branden opførtes den sidste hollandske mølle med tilhørende dampmaskine fra Baumgarten & Burmeister. Møllen blev nedrevet i 1943.

Adelgade 2D

ADELGADE 2D, ejere

før 1945	L. P. Larsen
1945-64	enke Anna Larsen
1964-	Børge Wilcken Petersen

ADELGADE 2D, matr. nr. 1n, Aalholm Hovedgaard,

Enetages, grundmuret *villa* med gavlene mod øst og vest og en tværføj midt på nordsiden. Teglhængt, halvvalmet heltag med skorstenspipe i tagryggen, tværføljen har teglhængt heltag. Murværk i røde sten over sokkel af kløvet kamp. Grå, pudset tandsnitgesims. Hvide vinduer med lige stik og støbte sålbænke. Gavlen mod gaden har to trerammede, torudede kældervinduer, to seksrammede plasticvinduer i underetagen og to trerammede i tagetagen. Vestgavlen har samme vinduer og en blåmalet kælderør. Nordsiden har et lille etrammet, firerudet vindue på hver side af tværføljen. Sydsiden er dækket af en enetages tilbygning af røde sten med fladt tag. Indgangsdøren findes i tværføljes østside: blåmalet, tofløjet fyldingsdør med ovale vinduer og overvindue med svungne sprosser. Blåmalet kælderør mod vest. Nordgavlen er muret som tre høje blændinger hvori vinduerne er placeret: forholdsvis små etrammede, opsprossede vinduer.

Bemærkninger: God og tidstypisk villa. Desværre er en del af de oprindelige post- og sprosseopdelte vinduer udskiftet med nye plasticvinduer.

Historie: Villaen blev bygget i 1924.

Adelgade 2E

ADELGADE 2E, ejere

1923-	Gotfred Jacobsen
-64	Alma Jacobsen
1964-	Jens Bisgaard Nielsen
-75	Erna Bisgaard Nielsen
1975-	Kirsten og Kurt Leth Nielsen

ADELGADE 2E, matr. nr. 1ab, Aalholm Hovedgaard

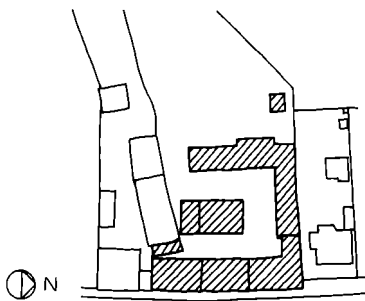
Grundmuret, enetages *villa* med teglhængt valmtag. Skorstenspipe i tagryggen og en zinktaskekvist med hvidmalet torammet, seksrudet vindue i den sydlige tagflade. Huset står i blank mur af røde sten over glatpudset sokkel. Grå, pudset tandsnitgesims. Hvide vinduer med svagt buede stik og støbte sålbænke. Østgavlen (mod gaden) er delt i fire fag med to torammede firerudede kældervinduer, fire korspostvinduer med fire- og seksrudede rammer i underetagen og to etrammede, torudede termovinduer med falske sprosser i tagetagen. I sydsiden ses et lavt, etrammet vindue med blysprosser. Oprindeligt, muret udbygning på sydsiden med bejdset indgangsdør og et plasticvindue med inddeling som korspostvinduerne. Vestgavlen har en grønmalet kælderør og hvidmalede kældervinduer, i underetagen ses en bejdset glasør og et ditto vindue og i tagetagen to plasticvinduer mage til østgavlens. Op til gavlen står et muret vindfang som senere er forhøjet med en træoverbygning med hvidmalede, opsprossede vinduer.

Bemærkninger: God og tidstypisk villa. De nye plasticvinduer ser kun ud som traditionelle torammede vinduer på afstand, og falder helt ud af sammenhængen når de åbnes.

Historie: Villaen er opført i 1924. Den har typiske »Holck-detajler« og er formentlig tegnet af ham.

Adelgade 4

ADELGADE 4-6, matr. nr. 109 og 138

Adelgade 4 er et langt enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag. Tre skorstenspiber i tagryggen, Huset er delt af en portgennemkørsel med fem fag syd for og syv fag nord for. Brandgavl med brandkam over porten. Lav sortmalet sokkel, bleggulmalet murværk med brændte fuger afsluttet af en hvidmalet gesims med tand- og savsnit. Fladbuede stik og støbte sålbænke. I det sydlige fag er indsat en ny gulmalet dør med ti ruder, de øvrige fire fag syd for porten har korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Portrummet er åbent, jerndrager over åbningen. I det tredje fag fra nord sidder en brunmalet fyldingsdør med to ruder, de øvrige seks fag nord for porten har hvidmalede karme med lodpost og to faste glas. Torammede kældervinduer under tre fag. Nordgavlen har gulmalet murværk med brændte fuger over sorttjæret sokkel af kløvet granit. I underetagen ses et lille vindue og et korspostvindue med to ruder i underrammerne og i tagetagen et hvidmalet, torammet, trerudet vindue. Bagsiden har gulmalet murværk, over sokkel af kløvet granit, simpel, udkraget gesims. Forskellige ældre og yngre vinduer med fladbuede stik og støbte sålbænke. Langs det nordre skel er bygget et enetages, grundmuret *sidehus* med lavt bølgeaternittækket halvtag, gulmalet murværk og rødmalede vinduer.

Adelgade 6

Adelgade 6 er et enetages *forhus* af grundmur og bindingsværk med bølgeaternittækket heltag. Muret gavlkvist over bagsiden, tegltag med skorstenspipe i rygningen. Facaden er grundmuret med støbt sokkel og bejdset sugfjæl. Lige stik over åbningerne. Sydligst ses tre fag torammede, trerudede vinduer, derefter en plankedør, to små kvadratiske vinduer og nordligst to fag torammede, torudede vinduer. Træværket var umalet på registreringstidspunktet. Bagsidens nordlige halvdel er grundmuret med en simpel, udkraget gesims og den sydlige del er fire fag delvis bevaret bindingsværk. Nordligst ses et nyt torammet, trerudet

ADELGADE 4-6, ejere

før 1791	Kongen
før 1855-82	jomfru Mine Samson
1882-	købmand Danielsen
før 1889	Thomsen
1895-	smed J. W. Gleie
1923-32	smedemester Ejler Ingemann Westrup Gleie
1932-44	Vilhelm K. Hansen
1944-61	Ejlert Ingemann Westrup Gleie
1961-76	Henrik Hansen
1976-79	fru Karen Hansen
1979-	Erik Hansen

vindue. Glasudbygning foran underetagen under gavlkvisten. Gavlkvisten har en simpel udkraget gesims med ører, i kvisten ses et torammet, trerudet vindue. I bagsidens sydlige del af bindingsværk sidder tre fag korspostvinduer med to glas i underrammerne og i det sydligste fag et torammet, trerudet vindue og en fyldningsdør med trerudet overvindue, træværket er hvidmalet.

Fritliggende *værkstedbygning* på gårdspladsen: enetages, grundmuret hus med teglhængt heltag. Murværk med simpel, udkraget gesims, fladbuede stik og murede sålbænke. Store støbejernsvinduer, fire i østsiden og fem i vestsiden, derudover en brunmalet revledør i østsiden. Stor rulleport i nordgavlen og et korspostvindue med to glas i underrammerne i tagetagen. Grundmuret, enetages *lude* ved sydgavlen. Bølgeaternittækket halvtag med en høj skorstenspipe. Fire støbejernsvinduer og to brunmalede revledøre. Gårdspladsen er lukket mod nord og vest af et *garageanlæg* med lavt bølgeaternittækket halvtag.

Bemærkninger: God bebyggelse med velproportionerede huse. Det lange forhus fortjener, at den påbegyndte vinduesudskiftning med korspostvinduer fortsættes nord for porten. Husene burde atter kalkes gule. Nr. 4 har et pænt tegltag med tre gode skorstenspiber, medens nr. 6 ved lejlighed atter burde tækkes med vingetegl.

Historie: Den sydlige del af ejendommen har altid ligget på bygrund; medens den nordlige del tidligere var under Aalholm. I det søndre forhus (nr. 6) indgår dele af forskellig alder. På dette sted lå konsumptionsboden, som var et tre fags bindingsværkshus med tegltag. Det nævnes første gang i 1791. I 1855 byggede Mine Samson fem fag forhus, som hun i 1872 forlængede med den grundmurede del med gavlkvist mod gården. Huset blev ombygget i 1980-81, blandt andet grundmuredes facaden. Det lange grundmurede forhus (nr. 4) blev bygget i 1882 af købmand Danielsen. Huset deltes i 1889 og den nordlige halvdel solgtes til fisker Hansen Blunk, ejendommen samledes igen i dette århundrede. Det grundmurede smedeværksted på gårdspladsen opførtes 1895 af smedemester J. W. Gleie.

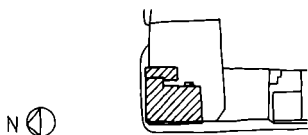
ADELGADE 5, matr. nr. 140, Turisthotellet

Grundmuret *forhus* med to etager til gaden og en til gården. Skævt heltag med skifer mod gaden og vingetegl på bagsiden, to skorstenspiber i tagryggen. Nordvesthjørnet, Ny Østergade/Adelgade, er brækket i underetagen, karnap i overetagen med spidst, ottekantet zinktag. Facaden er delt af en hvidmalet, profileret kordongesims, underetagen er gulmalet og pudset à refend over sorttjæret sokkel, overetagen står i blank mur af røde sten med hvidmalede pudsede indfatninger omkring vinduerne og hvidmalet, profileret hovedgesims. Ny, bejdset indgangsdør med råglasvindue, side- og overvindue. Nord for døren ses to brunmalede korspostvinduer. Fem ligeledes brunmalede korspostvinduer i overetagen. Karnappen har tre brunmalede, torammede vinduer med tværpost. Nordgavlen (mod Ny Østergade) er pudset og gulmalet over sorttjæret

Adelgade 5

ADELGADE

ADELGADE 5, ejere

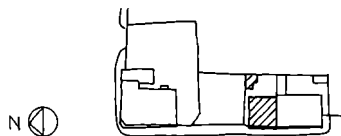
før 1761	Laurs Reimers lejevåning
før 1791	agent Hincheldey, Nykøbing
før 1818	handelsmand Hertz Aron Samson
før 1847	købmand Aron Hertz Samson
1898-1933	gæstgiver Paul Johansen
1933-38	Anna Petrea Johansen
1938-54	Poul Valdemar Pedersen Ebbe
1954-72	hotelejer Axel Nielsen
1972-80	Lis Jensen
1980	Grethe Jørgensen

sokkel. Den vestlige del af nordgavlen er afsluttet foroven med en del af en gavl med profileret gesims, medens sidehusenes nordmur er afsluttet med murede tinder. Alle vinduerne har skifersålbænke og fordakning, trekantfronton over døren. Træværket er brunmalet: to femrammede vinduer og elleve smalle, torammede vinduer med tværpost. Fyldingsdør med vindue og overvindue. Sydgavlen og bagsiden er gulmalet og pudset over sorttjæret sokkel med forskellige brunmalede vinduer og nye bejdse- de termovinduer. To- og enetages *sidehus* med facade mod Ny Østergade. Sidehuset er grundmuret og gulmalet med lave, papklædte halvtage.

Bemærkninger: Et tidstypisk hus med velbevarede detaljer. De nyere termovinduer burde males.

Historie: Turisthotellet blev opført i begyndelsen af dette århundrede. Formentlig er 1909, som læses på hjørnekarnappens vindfløj, det præcise opførelsesår. 1700-tallets brandtaksationsforretninger nævner en syv fags lejevåning som udvidedes til ni fag. Dette hus brændte i 1850, hvorefter ejeren, købmand Samson, opførte otte fag bindingsværkshus. Alle- rede i 1855 hjemsøgte stedet på ny af ildebrand og det nye hus nedbrændte. Efter denne brand byggede købmand Samson et hus med grundmuret facade, som stod til det nuværende hotel byggedes i 1909.

ADELGADE 7, matr. nr. 141

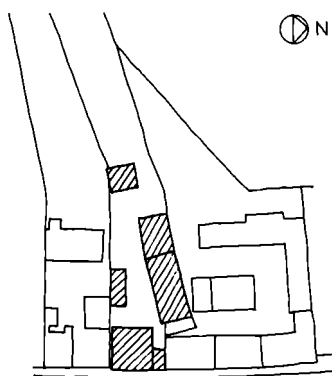

Grundmuret, enetages *forhus* med bindingsværksbagside. Teglhængt heltag på fire spærfag. Sorttjæret sokkel. Bleggulmalet, kvaderpudset facade afsluttet med en hvidmalet, trukket gesims, hvidmalede, pudsede sålbænke og stik. Blåmalet træværk: fyldingsdør med torudet overvin- due midt i facaden, syd for døren er et seksrammet vindue og nord for et korspostvindue (der har tidligere siddet et butiksvindue i dette fag).

ADELGADE 7, ejere

før 1854	se Adelgade 5
1854-55	Jens Hansen Kamper
1855	enken Else Larsdatter
1855	Rasmus Christensen
1856	Lange
før 1867	købmand Bønnelyche
1913-33	gæstgiver Poul Johansen
1933-57	enkefru W. M. L. Wieder
1957-77	Mary Holse
1977-	Edvin Jensen

Nordgavlens murværk er malet bleggult og i tagetagen ses et torammet, trerudet vindue. Bagsiden har sorttjæret tømmer og murfod og gulmalede tavl, bejdsede termovinduer og et hvidmalet, seksrammet vindue. Lille udbygning af gasbeton med lavt bølgepladehalvtag. Tre fag, enetages bindingsværks**baghus** med teglhængt halvtag.

Bemærkninger: Et godt og velholdt hus med god farveholding. Det pæne teglltag burde atter krones af en skorstenspipe i tagryggen.

Historie: Huset er opført omkring århundredskiftet.

ADELGADE 8, matr. nr. 137

Grundmuret *forhus* i en etage til gaden og to etager til gården. Skævt heltag med flade cementfalstagsten og to skorstenspiber i tagryggen. Facaden står i blank mur af røde sten over sokkel af kløvet granit. Sortmalede, pudsede pilastre, bånd og profileret gesims. Skifersålbænke på udkraget skifte, flade stik med sortmalede slutsten. Sortmalet træværk: sydligst et seksrammet vindue, derefter to korspostvinduer, tofløjet fyldingsdør med dobbelt slagliste, ruder og overvindue, butiksvindue i det nordligste fag. Nordgavlen er grovpudset over sokkel dels af marksten og dels af kløvet granit. Lakeret listebeklædt dør og sortmalede vinduer: et etrammet, to korspostvinduer og en gammel karm med nyt glas. Sydgavlen er stænkpudset og hvidmalet over sortmalet sokkel. Bagsiden står i underetagen med hvidmalet murværk over stænkpudset, sortmalet sok-

Adelgade 8

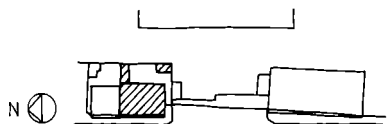
ADELGADE

Adelgade 8, sidehuset

ADELGADE 8, ejere

før 1761	daglejer Rasmus Jensen
før 1771	Tofts lejevågning
1770-1840	se Adelgade 10
før 1852	købmand Ramlov
før 1854	enken
før 1867	garver Bischoff
1923-57	garver Fr. Vilh. Bischoff
1957-	garver Erik Bischoff

ADELGADE 9, ejere

før 1854	se Adelgade 5
1854-73	bødker Poulsen
1873	Poul Jensen
1873-	bødker Erik Nielsen
før 1882	enken
1882	malermester Dahlgren
1921-29	fru Dortha Sørensen
1929-49	Ida Cathrine Eriksen
1949-	skatteopkræver Leth Nielsen

kel. Overetagen står i blank mur af gule sten over et grønmalet kordonbånd af to udkragede skifter og afsluttes af en simpel udkraget gesims. Træværket er sortmalet, vinduerne har fladbuede stik og skifersålbænke på et udkraget skifte; i underetagen ses en listebeklædt dør og tre fag vinduer med tværpost, det ene tillige med lodpost under tværposten, i overetagen sidder tre vinduer med tværpost og lodpost derunder.

Toetages bindingsværkssidehus med teglhængt heltag, en hvidtet skorstenspipe i tagryggen. Ni fag bindingsværk i underetagen og elleve i den senere påbyggede overetage. Nordsiden har været gulkalket overalt, i underetagens bindingsværk ses bjælketaphuller i alle stolperne, skråstivere i ende- og midterfagene og dokker i over- og undertavlene. I overetagen ses skråstivere i endefagene, to rødmaledede tofløjede luger og tre fag lukket med rødmalet, klinklagt bræddebeklædning. Et torammet vindue og to støbejernsvinduer i underetagen. Østgavlen er delvis beklædt med eternitplader og vestgavlen har på overetagen og taggavlen en på to bræddebeklædning. Sydsidens tavle er pudsede og rødmaledede, bindingsværket er i underetagen en del forstyrret af en nyere port og en afskæring af det østlige hjørne. I underetagen sidder forskellige revledøre og tre torammede vinduer. I overetagen ses fire støbejernsvinduer, et torammet, trerudet vindue og tre fag med rødmalet, klinklagt bræddebeklædning.

Bemærkninger: Forhuset er typisk for de sidste årtier af forrige århundrede. Det interessante sidehus er desværre i temmelig dårlig forfatning.

Historie: Forhuset blev bygget af garvermester Bischoff, formentlig i 1880'erne. Sidehuset blev bygget i én etage af købmand Hans Clausen i 1821. Bischoff indrettede huset til garveri og forhøjede det senere med en etage. På dette sted lå en femfags lejevågning som blev nedrevet i 1771.

ADELGADE 9, matr. nr. 142

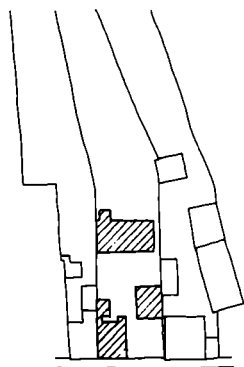
Enetages, grundmuret forhus. Heltaget er teglhængt til gaden og bølgeeternittækket til gården, et ovenlysvindue til hver side og en taskekvist til gården. Sorttjæret sokkel. Facaden er pudset og gulmalet med pudsede indfatninger om vinduerne og afsluttet af en hvidmalet, trukket gesims. Ny, bejdset butiksdør med overvindue. På hver side af døren er et grønmalet butiksvindue og nordligst ses et nyt, bejdset termovindue. Sydgavlen er stænkpudset og gulmalet med nyt, bejdset træværk: glasdør og tre seksrudede termovinduer i underetagen og to firerudede termovinduer i tagetagen. Pudset bagside, gulmalet med hvidmalet savsnitgesims. Grønmalet pladedør og bejdsede termovinduer og dør. Lille grundmuret sidehus med bølgeeternithalvtag.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform, men ville vinde ved enkelte forbedringer af detaljerne: for eksempel maling af vinduerne, genoplægning af vingeteg på bagsiden og opmuring af skorstenspiberne.

Historie: Den nuværende matrikel opstod i 1854, da købmand Samsons gård (Adelgade 5-9) blev delt i tre matrikler. Nr. 9 var på daværende tidspunkt et syv fag langt bindingsværkshus. Det nuværende grundmurede hus blev bygget i 1882 af malermester Dahlgren.

Adelgade 10. Købmand Voigt foran butikken. Ældre postkort (Kruse Petersen)

ADELGADE 10, matr. nr. 136a

Fem fag, enetages bindingsværksforhus. Heltag med falstagsten mod gaden og bølgeplader mod gården. Huset er pudset og hvidmalet over sorttjæret sokkel, bejdsset sugfjæl. I facaden ses to bejdsede, etrammede vinduer med klinkesålbænke. Nordgavlen har et bejdsset vindue og en ditto indgangsdør med ruder. Bagsiden har sorttjæret tømmer og blåmalede vinduer: et korspost- og et seksrammet vindue. En lille pudset og hvidmalet lude med bølgeeternithalvtag. Grundmuret sidehus med bølgepladehalvtag. Hvidmalet over sorttjæret murfod, forskellige blåmalede vinduer.

Tolv fag, enetages baghus af grundmur og bindingsværk med teglhængt heltag. Forsiden, som er muret af hvidmalede gasbetonblokke, har bejdsede vinduer, døre og porte. Gavlene står i blank mur af gule sten. Bagsiden har sorttjæret sokkel og bindingsværk, delvis genanvendt tømmer. Rødmaledede tav. Fem fag torammede, trerudede vinduer og en revledør, alt blåmalet.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. De etrammede vinduer burde erstattes af post- og sprosseopdelte vinduer og taget tækkes med vingetegl.

Historie: Det fem fag lange forhus indeholder rester af et tifags hus fra begyndelsen af 1800-årene. Baghuset på tolv fag er en genopstilling fra sidst i forrige århundrede af det tifags baghus, som købmand Hans Clausen byggede i 1844.

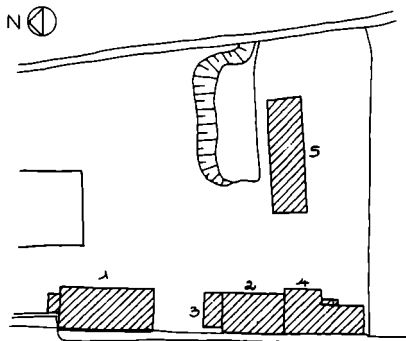
ADELGADE 10, ejere

før 1761	handskemager Niels Pedersen
før 1781	skomager Hans Smidt
-1814	enken, Malin Christensdatter
1814	Thomas Topp
1814-	købmand Hans Clausen
før 1851	brændevinsbrænder Rasmussen
før 1867	farver Espe
1867	væver C. Høffer
1877-	gårdejer Hans Jørgen Rasmussen, Lundegaard
før 1908	købmand Johs. Voigt
1928-32	gårdejer Anton Bille, Sæddinge
1932-57	Jørgen S. Axel Sørensen
1957-62	fru Ellen Sørensen
1962-72	mekaniker Erik Nielsen Hare
1972-	Leif Agner Hansen

Adelgade 11, det fredede pakhús

Adelgade 13-15. Butiksbygningen fotografet i købmand Bønnelyches tid, før 1883 (fru Askbro)

ADELGADE 11-15, matr. nr. 144, delvis fredet

Seksten fag, toetages bindingsværkspakhus (bygning 1) med grundmurede langsider i underetagen. Teglhængt, havvalmet heltag med udhængsskalke. Sorttjæret syld, gulmalet murværk og tav. Tømmeret, lugerne og dørene er sorttjærede. Bindingsværket har skråstivere i hjørnefagene, medens de øvrige fag har en dok i såvel over- som undertavl. Løsholter i alle fag og desuden løsholt og dok over lugerne. Den grundmurede del har fladbuede stik og støbejernsluger. Facaden har ni luger og revledør i begge yderfag, to granittrin foran den nordre. I sydgavlens underetage findes en nyere tofløjet port og to karme med hele ruder, i overetagen er fire luger og i taggavlen fem lemme og et støbejernsvindue. I gårdsiden er otte luger og en revledør i underetagen. I overetagen ses seks tofløjede luger og en tofløjet revledør. Nordgavlen har en luge i underetagen, to luger og to vinduer i overetagen og seks luger i taggavlen. Ved nordgavlen er tilbygget en grundmuret lude med tjæret paphalvtag.

Adelgade 13 er et forholdsvis dybt, grundmuret *forhus* (bygning 2) i én etage med teglhængt heltag. Over begge gavle er en brandkam med skorstenspipe i rygningen. Facaden har fem store fag med indgang i det svagt fremspringende midterfag. Soklen er sat af granitkvadre med to granittrin foran døren. Murværket er skuret og malet gråbrunt med hvide, pudsede, profilerede indfatninger omkring vinduerne og hvidmalet, profileret hovedgesims. Vinduerne er nye, hvidmalede korspostvinduer med kvartrunde overrammer og to ruder i underrammerne, vinduesindfatningerne står på soklen, brystningerne er nyopmurede. Døren er en blåmalet fyldingsdør med glasfyldinger og et hvidmalet, torammet overvindue i det halvcirkulære stik. Den sidder i en svagt fremspringende risalit med trekantfronton over. På risaliten ses hvide, pudsede lisener og

Adelgade 13-15

et profileret bånd omkring det halvrunde stik. På båndet læses: S. WICHMAND ANNO 1883. Nordgavlen er gulkalket med hvidmalede bryn over vinduerne. I tagetagen ses fire vinduer med halvcirkulære stik og bryn, de to midterste vinduer er højere. Vinduerne er delt af en tværpøst, med en firerudet ramme under og en halvrund ramme over. Rundt vindue på hanebåndsloftet. Fem oprindelige stik anes på den meget omurede bagside, murværket er gulkalket med hvid gesims. Tofløjet glas-dør og tofløjet plankedør, begge med overvinduer. Fire højtsiddende etrammede, otterudede vinduer med lavformat. Ved nordgavlen står en grundmuret, enetages *tilbygning* (bygning 3) med lavt afvalmet paptag. Murværket er gulkalket med halvrunde stik og hvide prydskitter, skifer-sålbænke på et udkraget skifte. I nordsiden ses to korspostvinduer som i hovedhuset og et større vindue med seks rammer. Seksrattet vindue i østsiden.

Adelgade 15 er et fjorten fag langt, enetages bindingsværksforhus (bygning 4) med grundmuret facade. Teglhængt heltag med skorstens-pibe i bagsidens tagflade. Facaden har gråmalet sokkel, lyseblåmalet, pudset mur og profileret, pudset gesims. Den nuværende facade er tilbagerykket og opført i grundmur med bindingsværkets fagdeling. Vinduerne har blåmalede karme og hvidmalede rammer, tre torammede kældervinduer og elleve korspostvinduer med to ruder i underrammerne og små tungede zinkvandnæser. I det tredje fag fra nord ses en blå- og hvidmalet tofløjet fyldingsdør med overvindue med to lodrette sprosser. Syd-gavlen og bagsiden står overpudsede og gulmalede med sortmalet murfod og gulmalet sugfjæl med lister. To hvidmalede, torammede vinduer med klinkesålbænk. På bagsiden er opført en grundmuret, pudset og gulmalet *lude* med tjæret paphalvtag, i denne ses fire store bejdsede etrammede vinduer med hvidmalet karm.

Adelgade 15. Det grundmurede pakhhus

Grundmuret, 25 fag langt, to etager højt *pakhhus* (bygning 5) med teglhængt heltag. Sydsiden har sorttjæret sokkel og derover gulmalet mur afsluttet af en simpel gesims af udkragede skifter, murtykkelsen aftrappes i bjælkelagshøjde, hvilket også giver sig til kende udvendigt ved et lille tilbagespring i muren. Døre og luger er sorttjærede. I underetagens yderfag ses tofløjede revledøre, otte oprindelige murhuller er blændede med plader, en nyere revleport, en revledør og en nyere luge, de tofløjede døre og oprindelige luger er overdækket af fladbuede stik. I overetagen ses en enkelt revledør og 12 støbejernsluger, alle med fladbuede stik, og en senere indsat tofløjet revledør. I tagfladen mod syd ses to, senere opsatte, toetages kviste. Den vestre kvist har hejsebom og luger medens den østre har to torammede vinduer, kvistene er overalt beklædt med tjæret tagpap. Nordsiden står i blank mur af gule sten på en sokkel af tilhugne og utilhugne granitsten, murtykkelsen aftrappes under underetagens luger og i bjælkelagshøjde og afsluttes foroven af en muret, simpel, udkraget gesims. De 14 luger i underetagen er blændede med plader og de 14 jernluger i overetagen er tilmurede indefra. Østgavlen er gulmalet, delvis glatpudset (spor af en fjernet tilbygning) og forsynet med tre tjærede jernluger. Vestgavlen er ligeledes gulmalet og forsynet med tre jernluger. På gavlen ses spor efter en fjernet tilbygning med stejlt heltag.

Bemærkninger: Bindingsværkspakhuset er en stor og magtfuld bygning, som siden opførelsen har domineret indkørslen til byen. Bygningen er et umisteligt led i Adelgades bebyggelse. Den grundmurede butik (bygning 2) er et særdeles godt og stateligt hus. Man undres over detaljer ved den nyligt gennemførte istandsættelse: Når huset fortsat anvendes til forretning (og altid har været forretning) er det urimeligt at opmure vinduesbrystninger og isætte vinduer, som kunne findes i en bolig. Det havde været bedre om den smukke gulkalkning af bagsiden og nordgavlen

Adelgade 15. Facaden før tilbagerykningen. Porthammeren ses over porten, som blev lukket i forbindelse med ombygningen. Hugo Mathiessen foto, 1915 (Nationalmuseet)

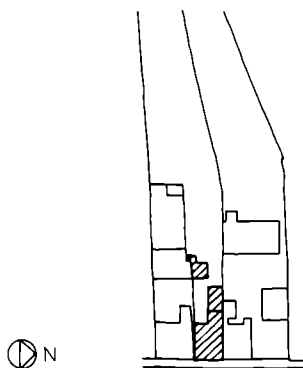
var blevet fortsat på facaden i stedet for den gamle, brunlige plasticmaling. Beboelseshusets facade har efter tilbagerykningen fået et uheldigt udseende med høj muret trempel og dertil en for lille tagflade. Den nye facade afspejler i øvrigt med sine smalle vinduespiller på en smuk måde den ældre bindingsværksfacade. Det grundmurede pakhus (bygning 5) er en virkelig god og statelig bygning. Den kraftige bygningskrop skæmmes dog af de meget store kviste, som bryder sydsidens tagflade.

Historie: På denne store ejendom ved indfaldsporten til Nysted har der været drevet købmandsforretning i århundreder. Beboelseshuset (bygning 4) er den ældste af de nuværende bygninger. Den sydlige del af huset rummer muligvis enkelte rester af et elleve fag langt, toetages bindingsværkshus, som omkring 1800 blev reduceret til en etage. Huset blev før 1847 forlænget til fjorten fag og i 1855 til 16 fag. I dette århundrede blev facaden tilbagerykket og porten i den søndre ende sløjftet. C. A. Hansen nævner, at den gamle facade havde dobbelte skræstivere i undertavlene. Denne detalje viser at ellevefagshuset var et 1600-tals hus. Bag

ADELGADE 11-15, ejere

før 1743	købmand Thomas Reimer
før 1750	madame Anne sal. Reimers
før 1761	købmand Lauritz Reimer
før 1791	agent Hincheldey, Nysted og Wagge Lauritzens fallitbo, København
før 1818	købmand S. Mackeprang
1847-79	købmand C. H. Bønnelyche
1883-	proprietær G. F. Wichmand/Svend Wichmand
1921-79	A. Nielsen & Co.
1979-	Nysted Kommune

dette forhus lå tidligere en lang smal gårdsplads, som var lukket mod Bagstrædet af bindingsværksbygninger, som opførtes i 1760'erne. Disse bygninger blev nedrevet for en halv snes år siden. Det store pakhus ved Adelgade (bygning 1) opførtes i 1807 af købmand Peter G. Clausen som kornmagasin. Det var oprindeligt helt af bindingsværk, men kort før 1847 blev langsiderne i underetagen grundmuret og forsynet med støbejernsluger. Pakhuset er fredet. I 1851 byggede købmand Chr. Bønnelyche det lange, grundmurede pakhus (bygning 5). I 1868 udvidede han ejendommen med den grundmurede butiksbygning (2). C. A. Hansen fremhæver, at det var den største butik i stiftet. De pudsede indfatninger omkring vinduerne og døren opsattes af købmand Wichmand efter hans overtagelse af forretningen i 1883.

ADELGADE 12, matr. nr. 135

Grundmuret, toetages *forhus* med kælder. Heltag tækket med cementtagsten med skorstenspipe i rygningen og en zinkklædt tagkvist med hvidmalet, seksrammet vindue mod gaden. Sorttjæret sokkel og turkisgrøn, refendfuget facade under den hvidmalede, pudsede kordongesims. Overetagen står i blank mur af røde sten og afsluttes af en pudset, hvidmalet gesims. Midt på overetagen er en tresidet karnap på svungne konsoller, zinktag. Underetagen er delt i fire fag. Tre hvid- og grønmalede vinduer med lodpost under tværposten og støbte sålbænke. Lakeret, listebeklædt dør i det nordre fag. Overetagens vinduer har lige stik og murede sålbænke, nyere bejdsede vinduer med tværpost. Gavlene af gule sten er skurede. Bagsiden har en høj sokkel af kløvede kampesten. Underetagen er grønmalet op til det hvide kordonbånd. Overetagen står i blank mur af røde sten med udkraget gesims. En revledør og forskellige vinduer i kælder. To hvidmalede torammede, trerudede vinduer i underetagen. I overetagen er to bejdsede vinduer med tværpost. Den nordlige trediedel af overetagen er gulmalet, foran denne er opført en træveranda på taget af *mellembygningen* mellem for- og sidehuset. *Mellembygningen* er af tømmer og brædder. *Sidehuset* er grundmuret i en etage med lavt, papklædt halvtag.

Bemærkninger: Tidstypisk hus, noget skæmmet af udskiftning af de oprindelige vinduer i overetagen og farveholdningen.

Historie: Det grundmurede, toetages hus blev opført i begyndelsen af dette århundrede. Tidligere lå her et firefags bindingsværkshus, som var trukket tilbage på grunden.

ADELGADE 12, ejere

før 1761	handskemager Peder Rasmussen
før 1791	Peder Rasmussen Smith
før 1818	amtspikør Sørensen
1837-47	Henrichsen
1847-98	madam Henrichsen
1898-	Fr. og Emil Henrichsen
1909-46	skræddermester Th. Skaaning
1946-48	fru Maren Johanne Skaaning
1948-54	Alfred Jensen
1954-72	tilskærer Christian Hansen
1972-76	Willy Jørgensen
1976-80	Robert Sørensen og Greth Nielsen
1980-	Henning Ib Johansen, Hvidovre

ADELGADE 14, matr. nr. 134

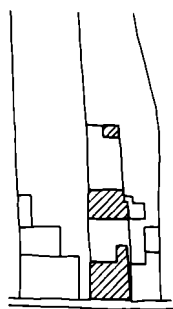
Grundmuret *forhus* i én etage med muret gavlkvist midt over facaden og forhøjelse til to etager over de sydlige $\frac{2}{3}$ af bagsiden. Teglhængt heltag med skorstenspipe i rygningen, den toetages del har paptag. Teglhængt heltag på gavlkvisten. Facaden er refendfuget og gulmalet med sorttjæret sokkel og hvidmalet, pudset og profileret gesims. Grønmalet, tofløjet

ADELGADE 14, ejere

før 1761	tømrer Andreas Jacobsen Zetter
før 1781	skoflikker Jens Rasmussen
før 1791	Hans Rasmussen
før 1818	skomager Sextus Zimmermann
før 1847	sadelmager C. Clausen
før 1876	blikkenslager Danielsen
1909-49	Carl og Albert Danielsen
1949-81	blikkenslager Robert Hansen
1981-	Steen Sejr Hansen

Adelgade 14-12

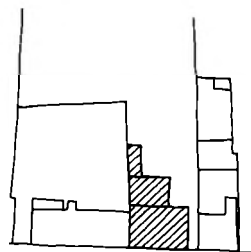
fyldingsdør med torudet overvindue og buet overkarm i det søndre fag. De to nordre fag har bejdsede vinduer med tværpost, fladbuede stik, støbt sålbænk og derunder en blænding med hvidmalet pudset dekoration. Midt i facaden er to butiksvinduer omkring en glasdør med to fyldinger, alt grønmalet. Gavlkvisten er pudset og gulmalet med hvide pudsede lisener, gesimser og anden udsmykning. Grønmalet trerammede vindue med sortmalet, støbt sålbænk. Bagsiden er gulmalet med udkraget gesims og sorttjæret murfod. Grønmalet revledør i det sydlige fag, desuden forskellige grønmaledede og bejdsede vinduer.

Enetages *sidehus* i blank mur af røde sten med lavt paphalvtag. Store bejdsede vinduer og havedør. Enetages *baghus* med teglhængt heltag. Gulmalede mure og grønmaledede døre og vinduer.

Bemærkninger: Pænt hus med gode og pudsige detaljer. Pæn farveholdning, dog burde de bejdsede vinduer i det mindste males. Godt tegltag.

Historie: Det grundmurede forhus blev bygget i 1891 af blikkenslager Danielsen til beboelse og butik.

ADELGADE 16, matr. nr. 133b

Enetages, grundmuret *forhus* med kælder under den bageste del. Teglhængt heltag med brandkamme over begge gavle og to pudsede skorstenspiber i tagryggen. Teglhængt taskekvist på bagsiden med hvidmalet trerammede vindue. Facaden står i gule sten over en sokkel af kløvet granit. Murede detaljer (gesims, bånd, pilastre og stik) af blåbrændte sten. Hovedgesims med tandsnit. Facaden er delt af fem pilastre, et vinduesfag i yderfagene og to i midterfagene; fladbuede stik og skifersålbænke

Adelgade 16

på et udkraget skifte, små konsoller under sålbænkene i yderfagene og blændinger under midterfagene. Nye, bejdsede termovinduer: det sydlige vindue er seksrammet, de fem øvrige er korspostvinduer, alle har to ruder i underrammerne. Nordgavlen er muret af gule sten med fire pilastre af blåbrændte sten, gesims med tandsnit, fordakning over indgangsdøren og vinduet i tagetagen. To granittrin foran hoveddøren midt i gavlen: brunmalet, tofløjet fyldingsdør med torudet overvindue. Bejdsset termovindue i tagetagen. Bagsiden har hvidmalet murværk med simpel udkraget gesims. Tre bejdsede, etrammede termovinduer med fladbuede stik og klinkesålbænke.

Enetages *sidehus* med kælder og fladt tag. Huset er opført dels af betonelementer og dels af gule sten, bejdsede vinduer.

Bemærkninger: Et fint og stateligt hus. Vinduerne ville vinde ved at blive malet. Smuk og tidstypisk hoveddør. Godt tegltag med et par kønne oprindelige skorstenspiber.

Historie: Det store grundmurede hus opførtes af læge George F. A. Lütken i 1872. Det var indrettet til beboelse: »7 oliemalede Værelser, Gang, Køkken, Pigekammer. Bredegulv, Gibsloft overalt. 2 Kældre med Betongulv. 2 Loftværelser med Gibsloft. 7 Kakkellovne, 1 Comfur«. 1959 blev tilføjet et sidehus til bogbinderi og dette er senere blevet forlænget.

ADELGADE 16, ejere

1872-	læge G. F. A. Lütken
før 1913	læge I. P. G. Johansen
før 1918	læge Tousting
	læge A. Thygesen
-59	Erna Thygesen
1959-	redaktør Knud Petersen

ADELGADE 17, matr. nr. 145

Ubebygget grund.

Historie: I 1972 forsvandt de sidste rester af Landmandshotellet, tidligere Hotel Axelhus. Hotellets bygninger var for størstedelens vedkommende nyopførte i 1914. En del af de huse, som blev nedrevet i 1914 nævnes i 1761. Gården omfattede da et tretten fag langt forhus, seks fag

ADELGADE 17, ejere

før 1761	væver Jacob Andersen
før 1771	farver Mads Raffenberg
før 1818	farver Niels Raffenberg
før 1855	madame Raffenberg
1909-37	gæstgiver Poul Ludvig Kragh
1937-43	Carl Morten Peter Mortensen
1943-44	hotelejer Olaf Marius Olsen
1944-53	hotelejer Thorvald Henriksen
1953-54	hotelejer V. Rønsholt
1954-55	hotelejer J. H. Fabricius
1955-71	Henr. Marsmann A/S
1971	Nysted Kommune

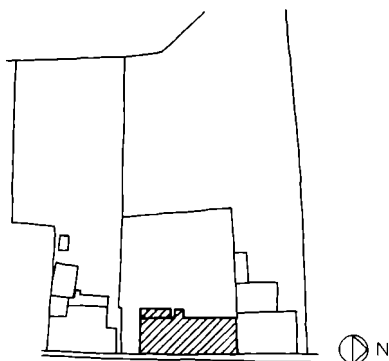

Adelgade 17-19. Landmandshotellet og rebslager Zieraus' gård. E. Stæhr, 1899 (Det kgl. Bibliotek)

sidehus i to etager og nogle mindre udhusbygninger. Gården tilhørte i omkring hundrede år familien Raffenberg som drev farveri. Farveriet lå i det toetages sidehus indtil 1821, da Niels Raffenberg inddrog sidehuset i beboelsen og opførte en enetages forlængelse til farveriet.

ADELGADE 18, matr. nr. 133c

Sytten fag langt, enetages bindingsværkspakhus med kælder under en del. Teglhængt heltag med halvvalm over sydgavlen og skorstenspipe i tagryggen. I facaden er de ti nordligste fag bevaret med sorttjæret sokkel og tømmer, de sydlige fag er ombygget til butik. Tavlene er gulmalede, i den nordlige del ses fire hvidmalede, torammede vinduer med seks ruder i hver ramme, og en brunmalet tofløjet revledør. Butiksfacaden har tre store butiksvinduer og en dør med vindue, alt brunmalet med lyseblåmalede plader på vinduespillerne, nord for butikken ses en brunmalet, flammeret dør med overvindue. Facaden afsluttes over den sydlige del af en brunmalet trægesims og den nordlige af en brunmalet sugfjæl. Sydgavlen har sorttjæret tømmer og gulmalede tav. I kampestensoklen ses en rødmalet revledør, i tagetagen to hvidmalede torammede vinduer. Bagsiden står på høj kampestensokkel og har sorttjæret tømmer og gulmalede tav. Seks hvidmalede, torammede vinduer med seks ruder pr. ramme, et vindue med hel rude og en rødmalet pladebeklædt dør. Stor taskekvist med paptag, zinkklædte flunker og hvidmalede plader på for-siden, i kvisten ses to torammede vinduer og en revledør. Foran kvisten står en veranda på høje stolper.

ADELGADE

ADELGADE 18, ejere

1833-	købmand J. H. Heidenheim
før 1854	enken
før 1867	justitsråd Frederiksens enke
før 1879	Chr. M. Bønnelyche
før 1920	købmand S. Wichmand A. Nielsen & Co., Nykøbing F.
1935-	snekermester Carl Lindahl

Adelgade 18

Bemærkninger: Et særdeles fint og værdifuldt hus. Indretningen af snedkerværkstedet er et forbilledligt eksempel på genanvendelse af et tidligere pakhus.

Historie: Det 17 fag lange bindingsværkshus opførtes mellem 1842 og '47 af købmand Jacob Hirsch Heidenheim til kornmagasin. Facadens sydlige del udstyredes med butiksvinduer af købmand Wichmand. I 1930'rne indrettedes huset til snedkerværksted, og i 1941 indrettedes beboelsen i tagetagen.

Adelgade 19

ADELGADE 19, matr. nr. 146a

Grundmuret, toetages *forhus*, facaden forhøjet til tre etager. Skævt, teglhængt heltag, brandkam over den søndre gavl og to simple skorstenspiber i tagryggen. Huset er pudset og malet lyseblåt over sorttjæret sokkel, bortset fra sydgavlen som står i blank mur af gule sten. Facaden har over anden etage en hvidmalet, pudset sparrenkoppesims. I underetagen ses to butiksvinduer og to bejdsede døre, i anden etage tre blåmalede stålvinduer og i tredje etage tre torammede og et trerammet blå- og hvidmalet vindue. Bagsiden afsluttes af en hvidmalet gesims af tre udkragede skifter, underetagen er helt dækket af nyere bageritilbygninger med fladt tag. Vinduerne i anden etage er bejdsede med tværpost og lave overrammer. I tagfladen ses to høje smalle taskekviste med teltag, zinkflunker og bejdsede vinduer med tværpost.

Bemærkninger: Huset fik ved ombygning i 1944 et noget forbygget udseende, dels facadens forhøjelse og dels stålvinduerne i anden etage, før denne ombygning var anden etage inddelt i seks regulære fag.

ADELGADE 19, ejere

før 1761	skomager Jacob Lorentzen
før 1771	Hans Tofts lejevågning
før 1781	snedker Jens Lund
før 1818	rebslager Jacob Zierau (Zierøe)
1861-	rebslager Dahlskov
før 1925	konditor Jacob Christensen
1927-33	konditor L. P. Jensen
1933-34	fru Oline Hansine Hansen
1934-38	Richard Christensen
1938-56	fru Carla Christensen
1956-61	fru Ebba Kristensen
1961-78	Erik M. Hansen
1978-	Else Rosenkilde Hansen

Historie: Husets nuværende udseende skyldes en ombygning, som arkitekt Johs. Holck forestod for konditor Jacob Christensen i 1944, hvor huset forhøjedes og vinduerne i anden etage ændredes. Det toetages grundmurede hus må være opført omkring århundredskiftet. Indtil da stod på grunden en ottefags gård, som rebslager Zierau byggede i 1829 til afløsning af et syvfags hus fra 1760'erne.

ADELGADE 20, matr. nr. 132b

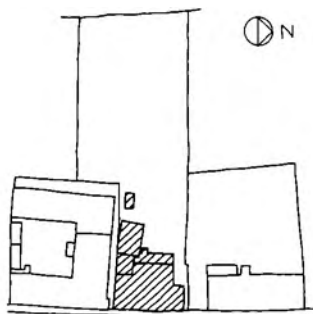
Grundmuret, enetages, nifags *forhus* med kælder. Heltag med sort bølgeeternit og udhæng i gavlene, skorstenspipe i tagryggen. Facaden er glatpudset og gulmalet med refendfugning over rustikpudset, sorttjæret sokkel. Gennemløbende, hvidmalet vinduesbånd og blændinger under vinduerne. Indfatninger med segmentfronton i tredje fag fra hver ende. Profileret hovedgesims med kannelerede konsoller. Seks korspostvinduer og to etrammede vinduer, sortmalede karme og hvidmalede rammer. Fire granittrin til gadedøren, fyldingsdør med vindue. Gavlene er gulmalede, den nordre pudset. Det meste af vestsiden er skjult af en nyere kalksandstensbeklædt udbygning med fladt tag. Den sydlige del af bagsiden er rødmalet, heri forskellige, nyere vinduer.

Bemærkninger: Huset har en velbevaret pudset facade fra årene omkring århundredskiftet. Det nuværende tag er fremmed for huset, som er opført med tegltag og brandkamme på gavlene.

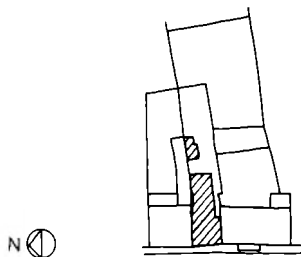
Historie: Huset blev bygget af slagtermester Carl Eriksen i 1872, til boelse med pakrum, vognremise og vaskehus i kælderen. Bagsiden og taget er siden væsentligt ombygget. Facaden stod oprindelig i blank mur.

ADELGADE 20, ejere

1872	slagtermester Carl Eriksen
1918-47	læge Aage Jacobsen
1947-52	læge Aage Skaaby
1952-53	læge P. Due Abrahamsen
1953-	læge Villy Antonsen

Adelgade 20

ADELGADE 21, ejere

før 1761	væver Johan Chr. Raass
før 1776	Hans Tofts lejevågning
før 1781	controlleur Brostrup
før 1791	madam Lundager
før 1818	skomager Rasmus Keyser
før 1847	købmand F. C. Petersen
før 1902	Jensen
1915-54	købmand William Christensen
1954-58	fru Marie Helene Poulsen
1958-69	Jens Erik Larsen
1969-76	Grethe Mielec
1976-81	Ellen Margrethe Pedersen
1981-	Boye K. Pedersen Invest ApS

ADELGADE 21, matr. nr. 147

Forhuset har to etager til gaden og en etage til gården. På grund af forsidens forhøjelse er taget et skævt heltag, den forreste del med lav hældning er belagt med pandeplader, medens den stejle tagflade mod gården er belagt med bølgeeternit, i denne tagflade ses en nyere, pudset cementskorsten. Facaden er glatpudset og lysegrøn med store butiksvinduer og glasdør. Overetagen står i blank mur af røde sten med savsnitgesims. Tre fag femrammede hvidmalede vinduer med stor fast ramme i midten og gråmalet, støbt sålbænk. Bagsiden er skjult af sidehuset og en lille lude. Syg fag, grundmuret *sidehus* med bølgeeternittækket heltag, pudset elementskorsten i tagryggen. Rødmalede, pudsede mure og sugfjæl. To hvidmalede korspostvinduer med to glas i underrammerne, to nyere etrammede vinduer og en pladedør.

Bemærkninger: Overetagen står som en typisk repræsentant for byggeriet i begyndelsen af dette århundrede, men den har desværre efter underetagens ombygning fuldkommen mistet jordforbindelsen.

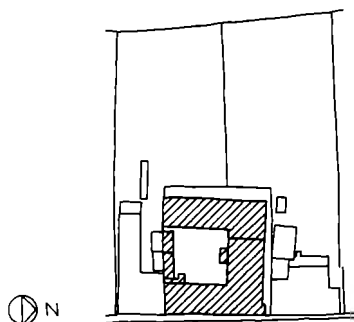
Historie: I det 18'de århundrede stod på denne grund et seksfags bindingsværkshus. I 1818 nævnes fem fag forhus og i 1847 fire fag med grundmuret forside. 1902 forhøjedes facaden til to etager og i 1962 blev underetagen ryddet og den nuværende butiksfacade opsat.

Adelgade 24-22. Skræddermester Petersens grundmurede hus fra 1868 og købmand Tofts bindingsværksgård med gaulkvist, opført 1766. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

Adelgade 22

Adelgade 22, baghus

ADELGADE 22, matr. nr. 131a

Seksten fag, enetages bindingsværksforhus med gennemgående gavlkvist over fire fag. Teglhængt heltag, afvalmet over nordgavlen og med en skorstenspipe i tagryggen. Den grundmurede facade er pudset og malet gul over en sorttjæret murfod. Facaden er nord for gavlkvisten forhøjet med en muret brystning, over de to sydlige fag ses en gulmalet trægesims. Træværket er brunmalet: seks butiksvinduer, et trerammed vindue og tre fyldingsdøre med vindue og overvindue. Gavlkvisten står med brunmalet bindingsværk og gulmalede tavl. Teglhængt, halvvalmet heltag. Vinduerne er brunmalede: to torammede trerudede vinduer i facaden og et etrammet, trerudet vindue i flunken. Bagsiden har en sorttjæret sokkel dels af kamp og dels af murværk, kældernedgang med tre granittrin. Sorttjæret tømmer, gulkalkede tavl og sugfjæl. Forskellige vinduer (delvis uden rammer) og en dør. Fire fag gavlkvist med teglhængt, halvvalmet heltag. To torammede og et etrammet vindue, hver med tre ruder pr. ramme. Forhusets nordgavl er overpudset og gulkalket på en høj kampestenssokkel. To grønmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Ved gaden står en lille grundmuret, gulmalet og -kalket forstue med bejdsset indgangsdør med overvindue.

Otte fag, enetages sidehus langs det nordre skel, dels skalmuret og dels overpudset bindingsværk. Teglhængt heltag med halvvalm over vestgavlen og to skorstenspiber i tagryggen. Nordsiden er overpudset og gulkalket over sorttjæret kampestenssokkel, foroven afsluttet af en gulkalket trægesims. Forskellige grønmalede og -bejdsede vinduer. Sydsiden er skalmuret og gulkalket over sorttjæret kampestenssokkel, afsluttet med gulkalket sugfjæl. Forskellige gråmalede vinduer. Lysegulmalet, brædebeklædt udbygning med paptag, grå vinduer. Vestgavlen er gulkalket

over tømmer og tavl i portrummet. Taggavlen er bræddebeklædt, en på to, og rødmalet. I forlængelse af sidehuset står et tofags *porthus* med teglhængt heltag og en skorstenspipe i tagryggen. Portrummet er åbent mod gårdspladsen og lukket mod nord af en senere opsat bindingsværksvæg. Sorttjæret tømmer, gulmalede tavl, en grøn halvdør og et firerudet vindue.

Gårdspladsen lukkes mod vest af en seksten fag langt, enetages bindingsværks*baghus* med kælder under den nordlige del. Det teglhængte heltag er afvalmet over nordgavlen og har en skorstenspipe i rygningen. Huset er bygget på skrænten mod Rørsøen og bagsiden står på en høj kampestenssokkel. Tømmeret er sorttjæret og tavlene gulkalkede. Træværket er gråmalet mod gården og grønt på bagsiden. Huset er præget af talrige dør- og vinduesflytninger og står i dag med en del forskellige vinduestyper af varierende alder og revledøre og -porte mod gårdspladsen.

Bemærkninger: Bebyggelsen er blandt de bedste i Nysted, idet husene danner en fin og ret velbevaret ramme omkring det brolagte gårdsrum. Trods den nuværende stand er det vigtigt at disse bygningshistorisk interessante huse bliver bevaret som en helhed. Indvendigt er bevaret enkelte barokke fyldingsdøre.

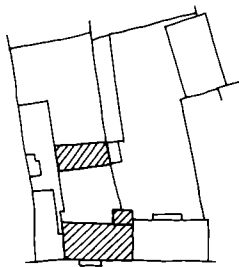
Historie: De nuværende bygninger er den nordlige to-trediedel af den gård som købmand Hans Toft i 1766 genopførte efter brand. Gården bestod af fire længer: 24 fag forhus, med gennemgående gavlkvist over midten, indrettet til bolig og pakhus, ti fag nordre sidehus til beboelse og portrum, 23 fag baghus til pakrum og stalde og ni fag sidehus mod syd til lade og stald. Af forhuset er seksten fag bevaret med grundmuret og delvis tilbagerykket facade. Det nordre sidehus og seksten fag af baghuset er ligeledes bevaret med mindre ændringer. Forskellige butiksindretninger i dette århundrede har medført omfattende ændringer af forhuset.

ADELGADE 22, ejere

før 1743	købmand Axel Greve
før 1761	madam Greve
før 1766	Niels Johan Hoff (g.m. Greve)
1766-	købmand Hans Toft
før 1791	købmand Peter Gumme Clausen
før 1818	købmand Sophus Mackeprang
1833-	købmand Jacob H. Heidenheim
før 1854	enken
før 1867	justitsråd Frederiksens enke
1868-	købmand F. C. Schwartzlose
før 1901	snekermester Clausen
før 1921-36	fru Ernestine Krag
1936-67	isenkræmmer Sven Krag
1967-77	Preben Skov
1977-	isenkræmmer Arne Dyremose

ADELGADE 23, matr. nr. 148d

Grundmuret *forhus* i én etage med kælder. Teglhængt heltag med fire skorstenspiber i rygningen, heraf er de to sammenbyggede med gavlenes brandkammer. Facadens murværk er fuget og malet bleggult, men har tidligere stået som blank mur af gule sten. Høj muret sokkel på kløvet granit, granittrappe til indgangsdøren. Facaden afsluttes af en hvidmalet tandsnitgesims. Fladbuede stik og under vinduerne skifersålbænke og en muret hvidmalet blænding. Facaden er inddelt i syv fag, hvoraf yderfagene er bredere. Vinduerne er hvidmalede og har krum overkarm og -rammer som følger stikket. I fire fag ses korspostvinduer med to glas i underrammerne og i soklen fire torammede kældervinduer. I det nordre fag er et seksrammet vindue med torudede underrammer, mens der i det tilsvarende søndre fag er indsat et nyere vindue med tværpost og store ruder. Dørfaget er en anelse bredere end et normalfag og døren er en tofløjet fyldingsdør med dobbelt slagliste og et torammet overvindue, dør-

Adelgade 21-23

rammerne er blå med bleggule fyldinger, slaglister og karm. Husets bagside er skuret og malet bleggul med gråmalet sokkel og gesims af udkragede skifter. Vinduerne er hvidmalede med fladbuede stik og murede sålbænke. To seksrammede og et korspostvindue, alle med to glas i underrammerne og over døren et torammet, torudet vindue. Bleggul fyldingsdør med blåmalet ramme. Over den sydlige del er opført en bred, bleggulmalet, muret gavlkvist med vingetegl på den nordre og eternit-skifer på den søndre tagflade. Hvidmalede vinduer: et seksrammet og et korspostvindue. Foran underetagens søndre del er bygget en grundmuret, pudset *tilbygning* med lavt halvtæg. Murene, som er malet bleggule over gråmalet sokkel, er refendfugede mod syd og øst. Et torammet og et firerammet, hvidmalet stålvindue.

Ni fag, enetages bindingsværks*baghus* med grundmurede gavle og teglhængt heltæg. Brandkammer over begge gavle og en pudset skorstenspipe i rygningen. Hvidmalede tavlgavle og sorttjæret tømmer, døre og porte, hvidmalede vinduer. I de to sydlige fag findes en brolagt gennemkørsel, som er lukket med en tofløjet revleport mod øst. I østsiden er derudover en revledør og to torammede, seksrudede vinduer. I vestsiden ses det åbne portrum, en nyere vippeport, tre revledøre og tre forskellige vinduer.

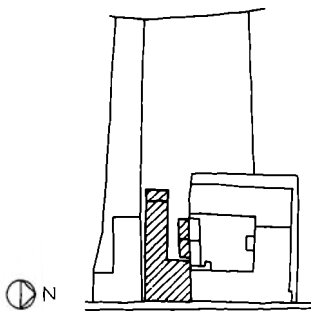
Bemærkninger: Det høje, statelige hus er usædvanlig velbevaret og et godt eksempel på det fine murede byggeri i sidste del af forrige århundrede. Ved udskiftning af det søndre vindue i facaden bør det udføres som en kopi af det nordre.

ADELGADE 23, ejere

før 1761	Hans Willer
før 1771	Henrichsen
før 1791	Johannes Müller
før 1818	købmand Wilcken
før 1829	købmand Hans Hornemann Suhr
før 1855-87	købmand Chr. Bønnelyche
1887-	dr. C. A. Hansen
1919-28	købmand Jac. E. Tommerup
1928-39	sagfører F. C. Poulsen
1939-41	cand. jur. Fr. Poulsen
1941-80	sagfører Steen Møller
1980-82	Steen Møller og Gert Fogtdal
1982-	Gert Fogtdal

Adelgade 24

ADELGADE 24, ejere

før 1868	se Adelgade 22
1868-	skræddermester Petersen
før 1879	købmand Schmigeløv
før 1919	købmand R. Varbeek
1919-36	købmand Georg Nielsen
1936-39	A/S Folkebanken, Nykøbing F.
1939-79	Andelsbanken, Nykøbing F.
1979-	John Jørgensen

Historie: Forhuset opførtes i 1870 for købmand Chr. Bønnelyche. Det store herskabshus må have imponeret Nysted borgerne: beboelsen bestod af otte værelser, alle med pudsede vægge og lofter. Køkken, strygestue og andre økonomirum lå i kælderen. Gavlkvisten på bagsiden er en senere tilføjelse. Den lille tilbygning blev opført i 1939. Indtil 1870 lå på denne grund tretten fag forhus og 21 fag sidehus, som nævnes første gang i 1761. Bønnelyche lod sidehuset stå til 1872, hvorefter det blev erstattet af det nuværende baghus.

ADELGADE 24, matr. nr. 130

Grundmuret, toetages *forhus* med teglhængt heltag, skorstenspipe i tagryggen over sydgavlen. Mod gaden er en stor pap- og zinkklædt taskeskivst med brunmalet, trerammet vindue. Facaden er delt i seks fag i underetagen og fire i overetagen, rustikpudset og bleggulmalet over granitkvadersokkel og foroven afsluttet af brunmalet konsolbåren gesims. Brunmalet træværk: to gadedøre med vinduer og fire butiksvinduer, i overetagen to seksrammede og to firerammede vinduer, alle med to ruder i underrammerne og små pudsede sålbænke. Bagsiden har sorttjæret sokkel, murværket er afsluttet af simpel udkraget gesims og gulkalket. Blåmalet fyldingsdør og forskellige blåmalede vinduer. Gavlene er gråpudsede med forskellige blåmalede vinduer.

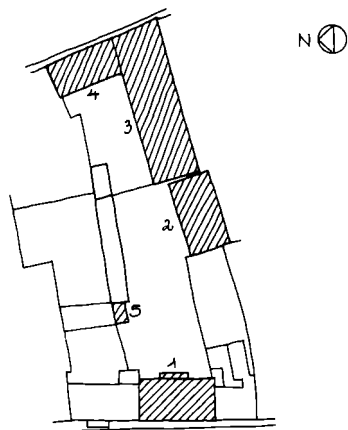
Grundmuret, toetages *sidehus* med kælder, mansardetage med skifer-tækning og paptag. Sorttjæret sokkel og gulkalket murværk med simpel udkraget gesims. Blåmalet træværk, støbte sålbænke på udkraget skifte. Vinduer af forskellig udformning. I forlængelse af sidehuset står et enetages, grundmuret hus med kælder, lavt papklædt halvtag. Fire fag, grundmuret *vaskehus* med tjæret paphalvtag langs nordskellet.

Bemærkninger: Huset har en traditionel hovedform, men virker ved sin størrelse dominerende i forhold til naboerne. Eksempel på en butik-indretning med rimelig vinduesstørrelse, dog skæmmer de meget store markiser den ellers rolige facade.

Historie: I 1868 købte og nedrev skræddermester Petersen de otte sydligste fag af justitsråd Frederiksens enkes gård (Adelgade 22-24). På grunden opførte han samme år et grundmuret, enetages forhus og et bindingsværkssidehus. Det nuværende toetages hus ses på en tegning fra 1906 og blev formentlig opført kort før. Huset er senere ændret, blandt andet er facaden blevet overpudset.

ADELGADE 25, matr. nr. 148a og 149a

Grundmuret, toetages *forhus* (bygning 1) med teglhængt heltag. Brandkamme og skorstenspiber over begge gavle, desuden én skorstenspipe i tagryggen. Underetagen er i facaden refendfuget og malet lysebrun over en lav brunmalet sokkel. Mellem de brede yderfag med kurvehanksbue-

de stik ses fem fag med butiksvinduer, i det søndre fag ses ligeledes et nyere butiksvindue og i det nordre fag den oprindelige tofløjede port. Over de fem fag er et brunmalet, pudset skiltebånd. Brunmalet, pudset og profileret kordongesims, hvorover facaden står i blank mur af røde sten med stik over vinduerne og skifersålbænke på et udkraget skifte. Murværket har desuden et rulskifte i højde med vinduernes over- og underkant. Vinduerne er hvidmalede, i midten et seksrammet med halvcirkulært stik og overkarm, overrammerne er opsprossede. På hver side af det store vindue ses tre korspostvinduer med opsprossede overrammer. Over midten af huset er en teglhængt afvalmet mansardgavlkvist. Den profilerede, pudsede hovedgesims løber rundt langs kvistens svungne forside. I gavlkvisten ses to fag korspostvinduer med fladbuet stik og overkarm, opsprossede overrammer. På hver side af gavlkvisten ses to tagkviste med krumt tag, zinkklædte flunker og korspostvinduer med opsprossede overrammer. Bagsiden er delt af et kort tværhus i to etager med stejlt teglhængt halvtag. Underetagen er pudset, og refendfuget nord for tværhuset, og overetagen står i blank mur af røde sten. Foran underetagen ses en udbygning med »terrasse« på taget. Vinduerne, som i underetagen er grønmalede og de øvrige hvidmalede, er korspostvinduer og seksrammede med opsprossede overrammer. I tagfladen ses tre kviste af samme type som til gaden.

Ved grundens nordskel står et lille grundmuret, enetages *hus* (bygning 5) med bølgeaternittækket halvtag. Gulkalket murværk og grønmalet træværk. Et stykke tilbage på grunden står et toetages, grundmuret *pakhus* (bygning 2) med lavt heltag, dels tækket med tagpap og dels med bølgeaternit. Sorttjæret sokkel, gulkalket mur og grønmalede døre, lemme og støbejernsvinduer.

Det bageste sidehus er en 25 fag lang, enetages *magasinbygning* (bygning 3) af bindingsværk med en ni fag lang grundmuret forlængelse med gavl til Ny Østergade. Teglhængt heltag med en stor bølgeaternittækket tagrytter. Sorttjæret sokkel, lemme og porte. Sydsiden er gulmalet overalt, den murede væg afsluttes af en udkraget gesims og bindingsværksvæggen med en sugfjæl. Femten tofløjede lemme og et støbejernsvindue. Vestgavlen står i blank mur af gule sten med fladbuede stik og syv lemme. Tømmeret på nordsiden er sorttjæret, tavlene og sugfjælen gulmalede. I nordsiden er en revleport, tre døre, syv tofløjede lemme og tre støbejernsvinduer. Den grundmurede østgavl står i blank mur af gule sten. Fladbuede stik, syv grønmalede tofløjede lemme og en revledør. Øverst på gavltrekanten støbejernstillene: 1919.

Den grundmurede *tværføj* (bygning 4) med facade mod Ny Østergade er opført i forbandt med pakhusets østgavl. Lavt heltag med tjæret tagpap. Facaden og nordgavlen står i blank mur af gule sten over en pudset sokkel. Medens gårdsiden er gulmalet over sorttjæret sokkel. Fladbuede stik, grønmalede lemme og porte. Høj portgennemkørsel, lukket af en stor, tofløjet fyldingsport mod Ny Østergade. Over portstikket, som har prydskitte, ses et glatpudset felt med resterne af en påskrift.

Bemærkninger: Det store statelige forhus er ganske velbevaret. Det står som en typisk repræsentant for det solide murede byggeri fra begyndelsen af dette århundrede. Skiltningen er forbilledlig, men de faste markiser og farven passer ikke til huset. Velbevaret brolægning på

Adelgade 25

Adelgade 25. Bindingsværksmagasinet

ADELGADE 25, ejere

før 1761	Jochum Rahtgen
før 1771	kammerherre von Krogh, Søholt
før 1818	købmand Hans Hornemann Suhr
1854-	købmand Bech
før 1867	købmand R. Væver
før 1892	købmand Carl Lange
1905-	købmand Jac. E. Tommerup
1923-32	A. Nielsen & Co., Nykøbing
1932-40	Thorkild Hansen, København
1940-78	A. Nielsen & Co. A/S
1978-	Jens Erik Larsen

Pakhuset på matr. nr. 148a solgtes i 1854 til Chr. Bønnelyche. Det kom tilbage til hovedparcellen i 1892. I 1979 blev det atter frasolgt til Nysted Kommune.

Adelgade 25, tværhuset ved Ny Østergade

gårdspladsen med kørebaner af chaussésten. Usædvanlig fint bindingsværkspakhus (bygning 3) med særdeles smukt tegltag, som skæmmes af tagrytteren (bør fjernes ved en istandsættelse af huset). Det er af afgørende betydning for området, at dette pakhus og tværbygningen langs Ny Østergade bevares. Husene danner en fin bagvæg i gårdsrummet.

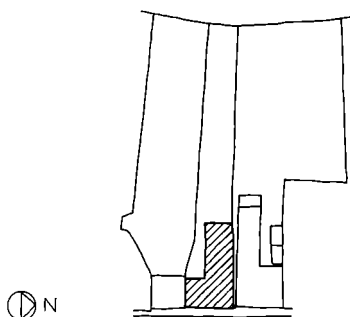
Historie: Det store toetages forhus blev opført 1911-12 af arkitekt Johs. Holck for købmand Tommerup. Han havde startet sin forretning i det fjortenfags hus, købmand Bech byggede i 1854. Før dette stod et tretten fag langt forhus på grunden (nævnt 1761), som i sin sidste tid, i første del af forrige århundrede, benyttedes til pakhus og vognremise af købmand Hans Hornemann Suhr, som boede i Adelgade 23. I 1981 blev resterne af købmand Suhrs 30 fag lange sidehus nedrevet, det havde indeholdt brænderi, kornmagasin og stalde. Det toetages pakhus (bygning 2) opførtes kort før 1919 af Tommerup. Det store 25 fags bindingsværkspakhus (bygning 3) blev opført i købmand Suhrs ejertid, mellem 1827 og 47. Den grundmurede forlængelse og tværfløjen mod Ny Østergade blev bygget af Tommerup i 1919-20.

ADELGADE 26A, matr. nr. 129b

Enetages, grundmuret *forhus* med gavlkvist over den sydlige halvdel. Opskalket heltag med cementtagsten. Brunmalet sokkel, glatpudset, bleggul facade, gavlkvisten og pillerne derunder er refendfugede. Det nordligste fag er et smigfag. Facaden er afsluttet af en pudset gesims

Adelgade 26A

med konsoller og dobbelt savsnit, under galvkysten en brunmalet, pudset, profileret gesims. Brunmalet træværk: fem butiksvinduer og to fyldingsdøre med vinduer og overvindue. I gavlkysten ses tre korspostvinduer med brunmalede pudsede sålbænke og bryn, i gavltrekanten en cirkulær, brunmalet blænding. Pudset, profileret gesims på flunken og gavlen, cementsten på kvisttaget. Bagsiden er pudset og malet bleggul med brunmalet sokkel og afsluttet med en grønbejdset sugfjæl. Brunmalet dør, femrammet- og korspostvinduer. I taget en tagkvist med torammet vindue.

Enetages *sidehus*, dels bindingsværk og dels grundmur. Heltag med cementtagsten, tagetagen er bygget ud over vestgavlen på søjler, simpel skorstenspipe. Pudset, delvis over bindingsværk, og bleggulmalet, brunmalet træværk og bejdset halvdør. Vestgavlen står på en høj kampestenssokkel. Stort rudeparti med veranda foran. Altan i tagetagen, taggavlen er beklædt med grønbejdset finér.

Bemærkninger: Forhuset har en pæn hovedform, dog må det beklages, at taget har mistet sine røde vingetegl med den deraf følgende kraftige opskalkning af det nye tag. Gavlkysten virkede mere velmotiveret før naboejendommens forhøjelse til to etager. Sidehuset har gennemgået en skæmmende ombygning, det havde været smukt, om det oprindelige stejle tegltag med afvalmning mod vest var bevaret.

Historie: Denne ejendom er den nordligste del af fabrikør Johs. Møllers gård, Adelgade 26-30. Facaden blev grundmuret i slutningen af forrige århundrede. I 1909 opførte Johs. Holck gavlkysten for herreekviperingshandler H. P. Thomsen. Sidehuset er en rest af Møllers gård, nemlig det nifags sidehus han opførte omkring 1770 som lade og stald. Huset blev gennemgribende ombygget i 1970'erne, men dele af bindingsværkstømmeret er bevaret.

ADELGADE 26, ejere

før 1829	se Adelgade 30
1829-44	Bolette Møller
1844-45	Frederiksen og Heidenheim
1845-63	Mad. Krøyer
1863-	sadelmager C. Clausen
1891-1934	købmand H. P. Thomsen
1934-63	cigarhandler H. V. Jørgensen
1963-64	Herman Dan Frederiksen
1964-71	møbelhandler Otto Dal
1971-	Erik Keimer Jørgensen

ADELGADE

ADELGADE 26B, ejere

før 1977 se Adelgade 26
1977- Grethe Larsen

ADELGADE 27 og 29, ejere

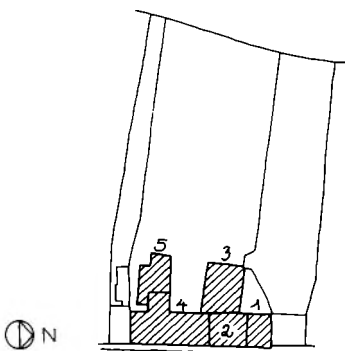
før 1761 skomager Lorentz Olsen
før 1781 Christian Baases enke
før 1791 Rasmus Pelleesen
før 1818 ejendommen deles

Adelgade 27-29

ADELGADE 27, ejere

før 1818 skomager Christian Hoffer
1834- skræddermester Peter Knudsen
før 1854 skomager I. Thuge
før 1924-52 barber Otto Høffer
1952-69 Boghandler Ross-Svenningsen
1969-80 afdelingschef Trøjborg Svendsen
1980- Anne Marie Pedersen

ADELGADE 26B, matr. nr. 129a

Grundmuret, trefags *forhus* i to etager. Heltag med falstagsten og to skorstenspiber. Glatpudset, bleggul facade med grå, pudset, udkraget gesims. Portrum i det sydlige fag, lukket af en tofløjet fyldingsport, butiksvindue og -dør i det nordlige fag. I det midterste fag og i overetagen ses brunmalede trerammede vinduer med støbte sålbænke. Gavlene og bagsiden står i blank mur af gule sten på cementpudset sokkel, simpel udkraget gesims. Forskellige hvidmalede døre og vinduer, blandt andet fire femrammede vinduer.

Bemærkninger: Forholdsvis velbevaret, tidstypisk hus.

Historie: Huset blev bygget af cigarhandler H. V. Jørgensen i 1941.

ADELGADE 27, matr. nr. 151

Grundmuret, toetages *forhus* på tre fag. Heltag tækket med falstagsten, fabrikskvist på bagsiden. Facaden er pudset med refendfugning i underetagen, og malet lysebrun over brunmalet sokkel. Pudset, profileret gesims. Butiksvindue og en fyldingsdør i underetagen. I overetagen er tre fag brunmalede korspostvinduer med skifersålbænke. Bagsidens underetage er dækket af en butiksudvidelse med fladt tag. Overetagen består af fem fag bindingsværk med forskellige grønbejdsede vinduer og en glassdør.

Bemærkninger: Den rolige fagdeling i overetagen kunne med fordel gennemføres i underetagen ved at det brede butiksvindue blev delt af en vinduespille. Taget har ved omlægningen med falstagsten fået et noget stift udseende og desværre er skorstenspiben blevet fjernet.

Historie: Det toetages forhus blev bygget i sidste fjerdedel af forrige århundrede. Oprindeligt havde huset en glatpudset facade delt af kordonbånd. I dette århundrede er facaden blevet overpudset og underetagen totalt ombygget. Før det toetages hus opførtes lå der på grunden et treethalvt fags, enetages bindingsværkshus.

ADELGADE 28-30, matr. nr. 128, delvis fredet

Tre fag, enetages *forhus* (bygning 1) af grundmur og bindingsværk. Teglhængt heltag (fire spærfaq) med en skorstenspipe i tagryggen. Facaden er grundmuret, groftpudset og gulmalet over sortmalet sokkel og afsluttet med en hvidmalet, trukket gesims. Fladbuede stik og brunmalet træværk: to korspostvinduer med to ruder i underrammerne, fladbuget overkarm og overrammer. Pladebeklædt dør med trerudet, fladbuget overvindue. Bagsiden er delvis overpudset bindingsværk, fire fag fraregnet den nordre stolpe. Sorttjæret syld, gulkalket over tømmer og tavl. Rødmalet træværk: fyldingsdør med overvindue i det nordre fag, vindueskarm med fast glas og et korspostvindue med fire og seks ruder i rammerne.

ADELGADE 28-30, ejere

Matr. nr. 128:

før 1729	Abraham From
1729-	enken
før 1743	Friederich Chr. Dresler
før 1771-1829	købmand og fabrikør Johs. Møller
1829-34	enken, Bolette Møller
1834-37	apoteker Bøjesen
1837-38	apoteker Scheel
1838-43	apoteker Fr. Bagge
1843-	apoteker Camillos Pontoppidan
før 1876	enken, Inez Pontoppidan
1876-79	apoteker Julius Pontoppidan
1879-83	apoteker Lorenz Mørk-Hansen
1883-93	apoteker A. Andersen
1893-	apoteker Niels Aabling Thomsen
1912-41	apoteker Nandrup Hansen
1941-67	købmand Carl C. Olsen
1967-	Jens Erik Larsen

Matr. nr. 127:

før 1743	skrædder Niels Pedersen Møller
før 1791	forpagter Højelsen, Egholm
før 1818	Johs. Møller
1833-42	forpagter Wied
før 1847	købmand Reimer
1861	købmand C. Suhr
før 1877	Chr. Rasmussen
1877-93	sadelmager C. Clausen
1893-95	Sofus Vollesen
1895	Hans Pedersen
1895-	Jens Jørgen Jensen Koch
1923-41	agent Jens Koch & Hustrus Legat
1941-67	købmand Carl C. Olsen
1967-	Jens Erik Larsen

Adelgade 28

Adelgade 30-28

Syv fag, enetages bindingsværksforhus (bygning 2) med højt styrterum. Heltag tækket med håndstrøgne vingetagsten med en gulstensskorstenspipe i tagryggen. Facaden er groftpudset og gulmalet med sortmalet murfod, og foroven afsluttet af hvidmalet plankegesims. Brunmalet pladedør i de sydlige fag og to hvidmalede vinduer med tre lodposte og faste glas. Den korte del af bagsiden, som er synlig nord for sidehuset, er af genanvendt tømmer og gulkalket over tavl og tømmer. Rødmalet fyldingsdør og vinduer.

Grundmuret, enetages sidehus (bygning 3) med kælder under vestre ende. Teglhængt heltag med gulstensskorstenspipe i tagryggen. Huset står med blank mur af gule sten på sokkel af kløvet granit. Savsnitgesims på sydsiden og vestgavlen, ører på gavlen. Hvidkalket udkraget gesims på nordsiden, som i øvrigt er gulkalket over sorttjæret sokkel. Støbte sålbænke og fladbuede stik, med savsnitprydskifte mod syd og vest. Stuetagen har bejdsede termovinduer og døre. To rødmalede, torammede, trerudede vinduer i tagetagen i vestgavlen.

Grundmuret, toetages forhus (bygning 4) med lavt heltag med bølgeplader og pap. Underetagen er indrettet til butik med glasfacade, hvorover ses en fast baldakin. Facaden er i overetagen gulmalet, stænkpudset med brune jernvinduer: fire firerammede og to torammede vinduer. Bagsiden er delvis dækket af sidehuset (bygning 5). Nord for dette står den i blank mur af gule sten med jernvinduer og bejdsede termovinduer. Det korte stykke syd for sidehuset har gulmalet grundmur i underetagen og teglhængt mansard derover. Brunmalet dør og vinduer.

Adelgade 28, sidehuset

ADELGADE 29, ejere

før 1818	købmand Salomon Abraham Frankenstein
1823-	Hans Hansen Dreiers enke
før 1845	te- og kaffeskænker Søren Jensen
før 1855	købmand J. W. Suhr
før 1867	skomager N. P. Madsen
1897-	Træskomager C. J. Christensen
1911-42	fru Ingeborg Svenningsen
1942-50	boghandler E. Ross-Svenningsen
1950-	boghandler H. Ross-Svenningsen
før 1982	Anne Marie Pedersen

Sidehuset (bygning 5) er grundmuret i en og to etager med lavt pap-halvtag. Blank mur af gule sten, høj skorsten og fritstående spindeltrap-pe på nordsiden. Forskellige vinduer og en bejdsset finérklædt veranda på taget af den enetages del.

Bemærkninger: Godt lille hus (bygning 1) med en fin grundmuret fa-cade. Facaden kunne med fordel glatpudses og kalkes og indgangsdøren erstattes af en fyldingsdør. Bindingsværkshuset (bygning 2) med det høje styrterum er bygningshistorisk interessant trods facadens triste udseende med den kedelige puds og firefags vinduerne. Taget har et uheldigt knæk over bagsiden. Det grundmurede sidehus (bygning 3) er en fin tids-typisk bygning. Det er beklageligt, at de oprindelige post og sprosseop-delte vinduer og fyldingsdøre er udskiftet. Det store grundmurede hus (bygning 4) med butikken er helt fremmed i gaden, såvel ved sin hoved-form som ved detaljerne.

Historie: På denne ejendom og naboen mod nord (Adelgade 26) lå en stor gård. Bolette Møller solgte den sydlige del, Adelgade 28, til apote-ker Bøjesen i 1834. Det nordligste hus (bygning 1) har bindingsværks-bagside af svært egetømmer fra 1600-årene. Midt i forrige århundrede ombyggedes huset: facaden blev grundmuret og bjælkelaget hævet over tagremmen. Den mellemste bygning med højt styrterum (bygning 2) er fire fag af et tolvfags hus fra 1600-årene med en trefags forlængelse med portrum fra 1760'erne. Bagsiden blev ændret ved opførelsen af det nu-værende sidehus. Denne bygning er fredet.

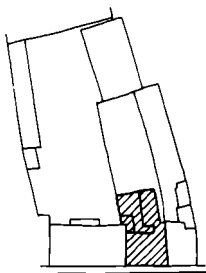
Det grundmurede sidehus (bygning 3) opførtes 1882 af apoteker Pon-toppidan til beboelse og laboratorium. Det erstattede et toetages bin-dingsværkshus, som nævnes i alle tidligere brandtaksationer.

Det søndre forhus (bygning 4) med butikken blev opført af købmand C. C. Olsen i 1942 ved sammenlægning af matr. nr. 127 og 128. Den nordre del erstattede de otte søndre fag af renæssancehuset, som havde fået grundmuret facaden i 1876. På den søndre del (matr. nr. 127) stod i 1700-årene et fem fags forhus, som omkring 1800 forlængedes med to fag. Omkring 1900 opførte agent Jensen Koch et nyt grundmuret hus med gavlkvist, dette indgår delvis i det nuværende hus.

ADELGADE 29, matr. nr. 151

Tre fag, toetages, grundmuret *forhus*. Heltag med falstagsten og en skorstenspipe i rygningen. Facaden er pudset, malet lysebrun og afsluttet af en tandsnitgesims. Facaden har i underetagen en tilbagetrukket bu-tiksfacade og i overetagen tre brunmalede korspostvinduer med opspro-sede rammer og skifersålbænke. Bagsiden er dækket af et grundmuret *trappehus* af gule sten med lavt paphalvtag. I trappehuset er en finérdør og et hvidmalet korspostvindue. Grundmuret, toetages *sidehus* med pap-klædt mansardhalvtag. Blank mur af gule sten med fladbuede stik og støbte sålbænke. Huset har dels korspost- og dels seksrammede vinduer, hvidmalede i sydsiden og blå i østgavlen.

Bemærkningerne til nr. 27 gør sig også gældende for dette hus.

ADELGADE 31, ejere

før 1743	skomager Hans Finger
før 1761	skomager Otto Nicolay Petersen
før 1771	Jens Muurmesters lejevågning
før 1776	skomager Lars Black
før 1818	skomager Anders Ernst
før 1834	snedkermester Phillipsen
før 1847	skomagemester N. P. Madsen
1897-1904	arkitekt C. M. Andresen
1904-38	træskomager C. J. Christensen
1938-75	snedker H. P. A. Christensen
1975-	Ole H. Dvinge

ADELGADE 32, ejere

før 1847	se Adelgade 34
1847-51	kleinsmedemester Hans Fr. Holst
1851-	Petersen
før 1867	købmand Bønnelyche
1907-41	skomager R. Jensen
1941-42	Leo Lemberg
1942-43	købmand Carl C. Olsen
1943-73	urmager Vald. Nielsen
1973-75	fru Erika Grønberg
1975-	Jørgen Svendsen

Historie: Det grundmurede toetages hus blev bygget i slutningen af forrige århundrede. Trappe- og sidehuset opførtes i 1915 samtidig med en ombygning af butikken. Denne er senere ændret og facaden overpudset.

ADELGADE 31, matr. nr. 152

Grundmuret, toetages *forhus*. Heltag med cementtagsten og to kviste med bejdsede termovinduer mod gaden. Facaden deles af et pudset, profileret kordonbånd. Pudset à refend under kordonbåndet og derover blank mur af røde sten. Hovedgesimsen er fjernet. Underetagen har en indgangsdør i midten og på hver side af denne en butik med vindue og egen dør, alt træværk er af lakeret teak. I overetagen ses fire bejdsede korspostvinduer med termoruder. Vinduerne er sammenstillet to og to med en støbt stolpe imellem, støbt sålbænk og overligger hvorover der er fire små halvcirkulære stik med murede blændinger. Bagsiden, hvoraf den sydlige femtedel er trukket tilbage, er grå pudset. I bagsiden er forskellige malede og bejdsede, nyere vinduer og døre. Enetages gasbeton-*sidehus* med lavt bølgeeternittag.

Bemærkninger: Huset er en del ombygget, men den velbevarede underetage er et fint eksempel på butiksarkitektur fra begyndelsen af dette århundrede. Tagomlægningen er beklagelig, specielt udeladelsen af skalkene, som har medført nedhugningen af hovedgesimsen. Uheldige kviste.

Historie: Det nuværende forhus blev opført af træskomager C. J. Christensen i 1912. Huset er tegnet af arkitekt Carl Andersen, Nykøbing F., som i byggeandragendet skriver ...»smuk og solid med Facade af røde haandstrøgne Sten med pudsede og cementstøbte Forsiringer«. Tidligere nævnes på ejendommen et enetages, femfags hus.

ADELGADE 32, matr. nr. 126

Tre fag, grundmuret, toetages *forhus* med teglhængt heltag, skorstenspipe i tagryggen og en lille muret frontispice til gaden. Facaden er bleggul og pudset under den pudsede og profilerede kordongesims. Refendfugede hjørnelisener og pudsede sålbænke. Overetagen står i blank mur af røde sten med fladbuede stik og støbte sålbænke på et udkraget skifte. Bleggul, pudset og profileret hovedgesims. Nyt, bejdsset træværk: tre korspostvinduer i overetagen, to i underetagen og en fyldingsdør med tre ruder. Den lille frontispice er af røde sten med pudset, profileret gesims og et lille ovalt vindue. Bagsiden står i blank mur af gule sten, fladbuede stik, støbte sålbænke og simpel udkraget gesims. Nye bejdsede vinduer: et korspost- og to seksrammede vinduer. Enetages *sidehus*, muret af gule sten med bølgeeternithalvtag. Nye bejdsede vinduer og dør.

Bemærkninger: Godt og velproportioneret, tidstypisk hus. Underetagens oprindelige butiksindretning er erstattet af den nuværende facade med en gentagelse af overetagens fagdeling. Træværket burde males.

ADELGADE 33, ejere

før 1855	se Adelgade 35 gæstgiver J. W. Suhr
før 1867-72	læge G. F. A. Lütken
1872-	skræddermester C. T. Petersen
før 1919	skræddermester M. P. Madsen
1923-46	skræddermester Skaaning
1946-58	Johanne Skaaning
1958-68	herreekviperingshandler Thorbøll
1968-75	Erik Skov
1975-	John Jørgensen

ADELGADE 34, ejere

før 1761	Diderich Chr. Suhr
før 1771	murermester Christen Christensen
før 1781	Hans Christophersen Natter
før 1791	David Natter
før 1818	enken
før 1832	kontorist Peder Holboe
før 1835	købmand Wilh. Christensen
1843-72	skræddermester Julius Walter
1872-	værtshusholder Peder Hansen
1912-53	skomager H. P. Hansen
1953-59	slagtersvend Kjeld Christensen
1959-72	gas- og vandmester B. Andersen
1972-	Peter Hermann

Historie: Denne ejendom blev i 1847 solgt fra Adelgade 34 af skræddermester Julius Walther. Bygningen var på det tidspunkt et treethalvt-fags bindingsværkhus. Det blev nedrevet i 1912 og erstattet af det nuværende hus, tegnet af arkitekt Johs. Holck for skomagermester R. Jensen.

ADELGADE 33, matr. nr. 153

Forhuset er grundmuret i to etager, inddelt i tre fag med muret gavlkvist over det midterste. Heltag med grå cementfalstagsten og skorstenspipe i tagryggen, gavlkvistens tag er bølgeeternittækket. Facaden og gavlkvisten er pudset og gulmalet. Simpel udkraget gesims på facaden og en lille pudset, profileret gesims omkring kvistens gavltrekant. Facaden er i underetagen næsten helt fjernet og erstattet af en indadgående udstillingsvinduesniche. I overetagen ses tre lysebrune korspostvinduer med faldbuede stik og overrammer og støbte sålbænke. I gavlkvisten ses et torrammet, lysebrunt vindue med tre ruder pr. ramme, fladbuget stik og overramme og støbt sålbænk. Bagsiden er glatpudset og hvidmalet. I overetagen ses fire etrammede, grønbejdsede vinduer med seks termoruder. Underetagen er dækket af et trappehus med paptag og nyere lave udhuse med bølgeeternittage.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform. Det er beklageligt at den pæne facade er slået i stykker ved ombygningen af underetagen. Taget burde tækkes med vingetegl.

Historie: I 1854 opførte gæstgiver J. W. Suhr, som ejede den store gæstgivergård (Adelgade 33-37) et grundmuret, firefags hus med bindingsværksbagside. I 1872 ombyggedes og forhøjedes huset af skræddermester C. T. Petersen. Underfacaden blev ændret i 1900 ved nedbrydning af en vinduespille og opstilling af en jernsøjle.

ADELGADE 34, matr. nr. 125

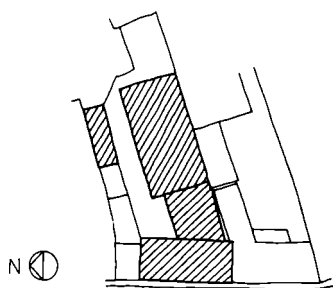
Grundmuret, toetages *forhus*. Heltag belagt med eternitskifre, med tagkvist mod gaden. Blåmalet og refendfuget facade under et enkelt, profileret hvidmalet kordonbånd. Overetagen står i blank mur af røde sten med fladbuede stik og støbte sålbænke på et udkraget skifte. Hvidmalet, pudset, profileret hovedgesims. Lakeret indgangsdør med vindue og bejdset butiksvindue. I overetagen to bejdsede, seksrammede termovinduer. Pudset sydgavl. Gulmalet vestside med fladbuede stik og gule klinkesålbænke. Forskellige, nye bejdsede termovinduer. Toetages *sidehus* af gasbeton med lavt halvtag.

Bemærkninger: Huset har i store træk bevaret et udseende fra begyndelse af dette århundrede, det ville vinde ved at træværket blev malet. Det må beklages, at huset har mistet sine vingetegl og skorstenspipe.

Historie: Skræddermester Julius Walter opførte i 1855 et toetages grundmuret forhus med bindingsværksbagside. Huset blev kraftigt ombygget af skomager H. P. Hansen i 1912, blandt andet blev både facaden og bagsiden nyopført.

Adelgade 35

ADELGADE 35, matr. nr. 154a, Nysted Hotel

Grundmuret *forhus* i to etager og kælder. Bølgeaternittækket heltag med skorstenspipe i rygningen og over de tre midterste fag mod gade og gård en muret brystning over gesimsen. Facaden er delt i syv vinduesfag med meget brede vinduespiller. Facaden deles vandret af en gråmalet, pudset og profileret kordongesims og afsluttes af en lignende hovedgesims. Den høje kvaderpudsede sokkel er dækket af et lag stænkpuds, som på et tidspunkt er blevet påført hele facaden. Store dele af pudsen er nedhugget, de bevarede partier er hvidmalede. Det nordre fag er i underetagen portgennemkørsel. Fem af kældervinduerne er blændede med plader, mens det sidste er et hvidmalet, torammet, torudet vindue. Hovedtagernes vinduer er hvidmalede korspostvinduer med fladbuede stik og overrammer, to glas i underrammerne. De tre midterste fag har profilerede, pudsede vinduesfalse som går ned til soklen og kordongesimsen og under vinduerne indfatter en pudset blænding. Yderfagene har pudsede sålbænke på små kvadratiske konsoller. Bagsiden er pudset og rødmalet over en sortmalet sokkel, vinduerne er hvidmalede. Tre vinduer som til gaden og et, hvis bundkarm er hævet på grund af sidehusets tilslutning. Et højt vindue med blysprosser i trapperummet og over porten et nyere korspostvindue i det gamle vindueshul. Mellem forhus og sal er opført et muret *sidehus* med lavt bølgeaternittækket halvtag og nyere termovinduer.

Den grundmurede *salsbygning* står i blank mur af gule sten med blok-tandsnitgesims af røde sten. Den nederste del af bygningen er dækket af sidehuset og nyere tilbygninger med flade tage. Salen har bølgeaternittækket heltag. I den østre taggavl er en lem og i den vestre et vindue. På nordsiden ses et muret bånd af røde sten med en skjoldformet blænding på midten.

Bemærkninger: Den store hotelbygning er desværre meget misligholdt, det er særlig beklageligt, fordi facaden har bevaret sine oprindelige vinduer i modsætning til de fleste forretningsejendomme. Disse vinduer bør bevares, ved en istandsættelse af facaden kan man vende tilbage til den gulkalkede facade med hvidtede gesimser og grå sokkel. Det er kedeligt, at huset har mistet sit tegtag.

Historie: Den nuværende, toetages gæstgivergård opførtes i 1858 af købmand Bønnelyche. Salsbygningen er fra slutningen af forrige århundrede. Gæstgivergården omfattede tidligere et stort stykke af Adelgade (nr. 33-37). Den nuværende ejendom opstod i 1854-55, da købmand og gæstgiver J. W. Suhr solgte det meste af sin gård: nr. 35 til gæstgiver I. P. Petersen og nr. 37 til købmand Bekker.

ADELGADE 35, ejere

før 1750	Johan Wejer og J. H. Fugl
før 1761	Julius Henrich Fugl
før 1781	købmand Simon Groth Clausen
før 1818	købmand M. Mackenprang
1827-54	købmand og gæstgiver Jørgen Wichmann Suhr
1854-57	gæstgiver I. P. Petersen
1857-	Christoffersen
før 1858	købmand Bønnelyche
før 1818	gæstgiver H. P. Christiansen
før 1919	hotelejer F. C. Henningsen
1927-29	Niels Alfred Nielsen
1929-34	Georg Michael Rønne
1934-43	Else J. Hansen
1943-45	restauratør Knud Andersen
1945-48	Hans Nicolaj Bredo
1948-49	Kai Andersen
1949-	hotelejer Sv. Jørgensen
	hotelejer Preben M. Møller
1980-82	B. Th. Hansen og Birger Eriksen
1982-	Birger Eriksen

ADELGADE 36, matr. nr. 124

Ubebygget grund.

Historie: Bebyggelsen på denne ejendom blev nedrevet i 1959. Det var et firefags grundmuret forhus, som var bygget omkring 1860 som afløser af et femfags bindingsværkshus.

ADELGADE

ADELGADE 36, ejere

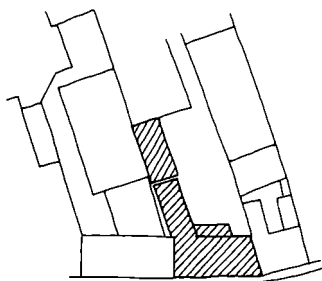
før 1761	Diderich Chr. Suhr
før 1771	skoflikker Peder Andersen
før 1781	skomager Friderich Høffer
før 1818	sadelmager Peder Poulsen
1838	sadelmager Jens Marcussen
før 1867	expediteur Gudmundsen
1914-54	snedkermester Mortensen
1954-57	snedkermester Kai Pedersen
1957-	Landbostandens Sparekasse

Adelgade 37

ADELGADE 37, matr. nr. 155a

Grundmuret, toetages *forhus*. Teglhængt heltag med brandkamme over gavlene, og tre skorstenspiber i tagryggen. Facaden, som er pudset og malet grågul over sorttjæret sokkel, er delt af et hvidmalet kordonbånd og afsluttet af en hvidmalet, pudset udkraget gesims. Port i det søndre fag. Underetagen, som er indrettet til to butikker, er, bortset fra portpillerne, helt dækket af plader. Den nordlige butik har brunmalede vinduer og en dør med fint opsproset vindue, den sydlige butik har tre vinduer med hvidmalede rammer og to brune døre med vindue. Overetagen er delt i ni vinduesfag, hvoraf yderfagene er seksrammede og de mellem-liggende er korspostvinduer. Vinduerne er hvidmalede med tre ruder i underrammerne og to i overrammerne. Vinduerne har pudsede sålbænke og under de brede fag er pudsede fyldinger. I tagfladen sidder over de tre midterfag tagkviste med torammede vinduer og over portfaget en kvist med firerammede vindue og små ruder i flunkerne. Kvistene har lave afvalmede zinktage og tungede skifre på flunkerne, vinduerne og trægesimsen er hvidmalede. Bagsiden er bleggulmalet med en hvidmalet udkraget gesims, sorttjæret sokkel og grønmalede vinduer. I underetagen ses et korspostvindue med to ruder i underrammerne og et lille støbe-

ADELGADE 37, ejere

før 1743	barber Hendrich Breske
før 1781	Simon Groth Clausen
før 1818	købmand M. Mackeprang
før 1838	købmand og gæstgiver Jørgen Wichmann Suhr
1855-90	købmand A. Bekker
1890-1902	Harald Jensen
1902-	boghandler N. Sidenius
før 1919	købmand Knud B. Petersen
1923-34	købmand Svarrer
1934-50	boghandler E. Ross-Svenningsen
1950-69	boghandler H. Ross-Svenningsen
1969-74	Ingeborg Madsen m.fl.
1974-	Jørgen Killendahl

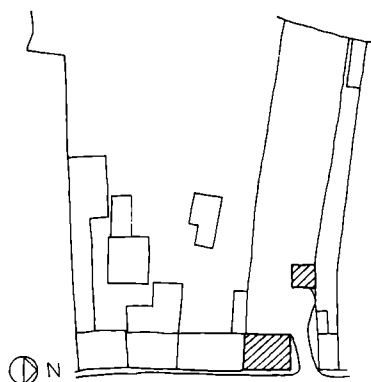
jernskældervindue, i overetagen fire seksrammede og et korspostvindue som til gaden, alle med sortmalet muret sålbænk. I taget ses en nyere eternitklædt kvist med et firerammert vindue og forskellige ovenlys- og tagvinduer. Op til bagsiden er muret en enetages *lude* med tjæret pap-halvtag. Luden er malet som bagsiden og har forskellige grøn- og hvidmalede døre, seksrammede vinduer og et korspostvindue med to ruder i underrammerne.

Det *første sidehus* er en enetages grundmuret bygning med kælder. Teglhængt heltag med to skorstenspiber i tagryggen. Sorttjæret muret sokkel, som står på kløvet kamp, gulmalet murværk afsluttet af savsnitgesims. Grønmalet træværk. I kælderen findes et torammet, trerudet vindue og en revledør. I stueetagen ses en revledør med trerudet overvindue og to granittrin foran, et stort vindue med forskellige genanvendte rammer, to korspost- og et seksrammet vindue med to ruder i underrammerne, de tre sidste har sortmalede, murede sålbænke. I det østligste fag sidder en ny, bejdsset dør med råglasruder og tre granittrin foran. I tagfladen ses en lille taskekvist med tjæret paptag og -flunker og et grønmalet, torammet, torudet vindue. Gavlen står i blank mur af gule sten med et trerammert, ubehandlet vindue.

Andet sidehus er et enetages, delvis grundmuret, nifags bindingsværkshus. Teglhængt heltag med en skorstenspipe i tagryggen. Vestgavlen står gulkalket over tømmer og tavl, den øverste del af taggavlen er bræddebeklædt, to lemme og en revledør. Sydsiden er gulkalket med sorttjæret sokkel. To revledøre, et torammet vindue, et korspostvindue, et støbejernsvindue og en åben vognport. Østgavlen er helt beklædt med rød bølgeeternit.

Bemærkninger: Et særdeles godt forhus og smukke sidehuse. God farveholdning. Facaden skæmmes unødigt af butikernes beklædning. Den malede tekst på kordonbåndet er et glimrende eksempel på en traditionel skiltning. Pænt tegltag med gode skorstenspiber.

Historie: Det grundmurede forhus opførtes i én etage af købmand A. Bekker i 1855. Huset forhøjedes mellem 1910 og '15 af muremester Jens Hansen. Det grundmurede sidehus opførtes af Bekker i 1870, det var indrettet til beboelse. Det andet sidehus er en del af et 12 fags bindingsværkshus, som nævnes første gang i 1855. Ejendommen hørte fra 1770'erne til 1855 sammen med gæstgivergården.

ADELGADE 38, matr. nr. 123

Toetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag. En skorstenspipe i tagryggen. Facaden er delt i fem vinduesfag (hvoraf de yderste er brede), marmorbeklædt under gennemløbende hvidt vinduesbånd i overetagen. Overetagen, som er pudset og lysegrå, afsluttes af en hvid, pudset tandsnitgesims. Lakeret dør og bejdsede vinduer med hvide støbte indfatninger i underetagen. Hvidmalede vinduer i overetagen: tre korspost- og to seksrammede vinduer med to ruder i underrammerne. Bagsiden, som er glatpudset og malet lysegrå, er delvis dækket af en enetages udbygning med fladt tag. Nye bejdsede vinduer.

Adelgade 38

Bemærkninger: Godt og velproportioneret hus. Underfacadens beklædning er fremmed for huset og deler desuden facaden i en uheldig højde, hvorved overetagens proportioner er blevet klemte.

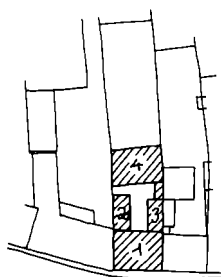
Historie: Det toetages grundmurede forhus blev bygget af Landbostandens Sparekasse i 1934. I 1958 blev underetagen ombygget og fik sit nuværende udseende. Den oprindelige port i det nordre fag blev inddraget til ekspeditionslokale. Indtil 1934 stod på grunden et nifags bindingsværkshus, som nævnes i 1761.

ADELGADE 38, ejere

før 1761	skomager Hans Danielsen Finger
før 1791	madam Friss
før 1818-29	byfoged Prom
1829-	købmændene H. H. Suhr og I. H. Heidenheim
1845-	snedker P. L. Jensen
før 1888	enken
1902-34	urmager M. P. Boye
1934-	Landbostandens Sparekasse

ADELGADE 39, matr. nr. 156a

Enetages, grundmuret *forhus* (bygning 1) med bølgeaternittækket heltag. Facaden, som er gulmalet over brunmalet sokkel, er glatpudset og kvaderfugtet; rusticerede kvaderlisener ved hjørnerne. Hvidmalet, profi-

Adelgade 39. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

leret gesims trukket i puds. I den nordlige del sidder to hvidmalede vinduer med tværpost og en tofløjet, grønmalet fyldingsdør med glas i øverste fylding, hvidmalet karm med overvindue. I den sydlige del ses to butiksvinduer i hvidmalede karme og en grønmalet glasdør med hvidmalet karm og overvindue. Bagsiden er pudset og hvidkalket med en simpel, udkraget gesims og sorttjæret murfod. Forskellige grønmalede vinduer. Over den sydlige del er opført en gavlkvist med bølgeaternithalvtæg. Flunker og forside er pudset og hvidtet, et grønmalet, torammet vindue med tre ruder i hver ramme.

Det *nordre sidehus* (bygning 2) er en enetages grundmuret bygning med bølgeaternittækket heltæg. Hvidkalket mur med simpel, udkraget gesims og sorttjæret sokkel. Fladbuede stik over åbningerne, murede og pudsede sålbænke. Grønmalede vinduer med krum overkarm: et seksrammet og to korspostvinduer, lakeret listebeklædt dør i hvidmalet karm. I gavlen ses to etrammede vinduer.

Søndre sidehus (bygning 3) er en hvidkalket enetages grundmuret bygning med sorttjæret murfod. Tjæret paphalvtæg med en hvidmalet skorsten med sorttjæret sokkel. Tre store grønmalede, trerammede vinduer med to sprosser og hvidmalede støbte sålbænke. Et lille etrammet vindue og en fyldingsdør med rude. Mellem sidehuset og baghuset er opført en lille hvidtet, grundmuret bygning med tjæret bølgeaternittæg og grønmalede revledøre.

Adelgade 39

Adelgade 39, baghuset

ADELGADE 39, ejere

før 1743	Johan Daniel Frass
før 1776	byfoged Gierlews lejevågning
før 1791	bagermester Søren Blicher
før 1818	enken
før 1847	bagermester Mogensen
før 1854-57	handskemager Emil Petersen
1857-	købmand F. Schwensen
før 1893	enken
1904-	sadelmager August Larsen
1942-47	skomagermester Carl Hansen
1947-50	skotøjshandler Otto Rasmussen
1950-82	skomagermester Svend Jørgensen
1982-	Ernst og Ellen M. Jørgensen

Adelgade 40

Enetages grundmuret *baghus* (bygning 4) med teglhængt heltag. Brandkammer over begge gavle og en skorstenspipe i tagryggen. Vestside står hvidkalket over sorttjæret sokkel, foran en tilmuret dør ligger et granittrin. Savsnitgesims. Grønmalet træværk, et butiksvindue med tværpost, en etfløjet revleport og et torammet vindue med tre ruder i hver ramme. Det oprindelige porthul, som senere er gjort bredere, står åbent mod vest. Østsiden står i blank mur af gule sten med hjørne- og portlisener, stik- og savsnitgesims af røde sten. Sålbenkene og murværket derunder er groftpuddet. Træværket er grønmalet: portgennemkørslen lukkes af en tofløjet revleport, syd derfor ses et et- og et torammet vindue (oprindeligt to etrammede), nordligst findes et korspostvindue med fladbuget overkarm indsat i en blændet portåbning, mellem portene ses to vinduer omkring en havedør, alle med halvcirkulære overrammer med fint sprosseværk, vinduerne er under tværposten torammede med tre ruder og døren er dobbelt tofløjet med udadgående revledør og indadgående fyldingsdør med dobbelt slagliste, tre ruder og to fyldinger i hver dørfløj.

Bemærkninger: Et forholdsvis velbevaret hus der ved enkelte indgreb kunne forbedres. Facaden er stort set uændret, boligens vinduer burde ved lejlighed ændres til korspostvinduer og dørenes overvinduer sprosseopdeles. Det er beklageligt, at både forhuset og det nordre sidehus har mistet deres tegltage og skorstenspipe. Man glædes over den fine vedligeholdelse med tjærede sokler, hvidtede mure og grønmalet træværk i gårdsrummet. I baghusets haveside udgør døren med tilhørende vinduer en fin og velbevaret detalje.

Historie: Ejendommen blev 1857 købt af købmand F. Schwensen, på det tidspunkt bestod bebyggelsen af et nifags forhus og et syvfags baghus. Inden 1867 grundmurede han forhusets bagside og opførte det nordre sidehus (bygning 2). 1870 grundmurede facaden og det nye baghus (bygning 4) opførtes. I baghuset fandtes, foruden port, brænderum og rullestue, en havestue med fint sprosseværk i dør og vinduer.

ADELGADE 40, matr. nr. 120a

Tolv fag, toetages *forhus* af bindingsværk. Opskalket heltag med lange skalke på bagsiden, vingetegl og store støbejernsvinduer. Huset har rødt afstolpet tømmer, bleggule tavler, sortmalet sokkel og rødmalet sugfjæl. Bindingsværket er forsynet med skråstivere i hjørnefagene eller det næstfølgende, desuden dokker i underetagens tavler. To bjælker pr. fag i etageadskillelsen, bjælkerne over overetagen har gennemstukne tappe. I nyere tid er huset blevet forsynet med hvidmalede, torammede vinduer, firerudede i under- og trerudede i overetagen. Blå- og rødmalet fyldingsdør i facaden og ny, bejdset dør i bagsiden. I haven blev opført et brædebeklædt *sommerhus* i 1944. Lavt papklædt heltag, sorttjæret brædebeklædning og hvidmalede vinduer.

Bemærkninger: Et særdeles smukt og velbevaret pakhuis af stor værdi for gadebilledet. Husets ændrede anvendelse har udvendig givet sig til kende ved udskiftning af lemmene med vinduer — en stilfærdig ændring.

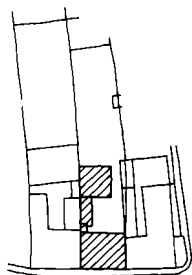

ADELGADE 40, ejere

før 1791	købmand Simon Groth Clausen
før 1818	geheimkonferensråd Raben Levetzau
før 1847	kammerherreinde Raben Levetzau
før 1867	købmand A. Bekker
1918-57	købmand M. Engelbrecht
1957-66	fru Emilie Engelbrecht
1966-78	Brdr. Engelbrecht A/S
1978-	Preben Høgdal

Adelgade 40 før ombygningerne. Hugo Mathiessen foto, 1915 (Nationalmuseet)

Historie: Det toetages kornmagasin blev bygget mellem 1781 og '91 af købmand Simon Groth Clausen, som ejede gården overfor. I 1809 blev pakhuset brugt til indkvartering af spanske soldater. I underetagen var der i en kortere periode, ved dette århundredes begyndelse, udstillingsvinduer og port. Huset fik sit nuværende udseende ved en ombygning i 1928, indtil da havde det været anvendt som korn- og vogngmagasin.

ADELGADE 41, matr. nr. 157a

Toetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag. Brandkamme over begge gavle og to skorstenspiber i tagryggen. Facaden er glatpudset og malet bleggul med gråmalet, profileret kordon- og hovedgesims, soklen er sat i kløvet granit. Port og fire vinduesfag i underetagen, fem i overetagen, blåmalede, støbte sålbænke. Hvidmalede korspostvinduer med to glas i underrammerne, blåmalet tofløjet revleport med udfræsed

ADELGADE

Adelgade 41, baghuset

Adelgade 41

ADELGADE 41, ejere

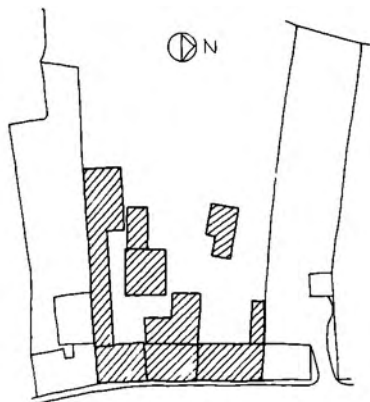
før 1761	snedker Michel Mortensen
før 1781	matros Niels Ulrichsen
før 1818	købmand H. Chorfitzen
1818-	exam.jur. Wolff
1829-34	Joseph Hirsch
1834-47	bager Suhr
1847-50	Vestrup
1850-55	enken
1855-	Steffensen
før 1867	enken
før 1897	P. & Th. Steffensen
før 1913	maler Th. Steffensen
1927-31	enkefru Elisabeth Steffensen
1931-41	direktør J. P. Jørgensen
1941-81	malermester V. Clausen
1981-82	L. M. Roed og E. P. Kasch
1982-	Odd Romundstad

halvstaffer i forsiden. Bagsiden står i bleggulmalet murværk med simpel udkraget gesims og rødmalet sokkel af kløvet granit. Vinduerne er grønmaledede med fladbuede stik med prydskifte og rødmaledede støbte sålbænke. Lavt etrammet kældervindue, i underetagen to torammede, et nyere trerammede som har erstattet to torammede, i overetagen ses fire torammede og et etrammet, alle de oprindelige vinduer har tre ruder i hver ramme.

Enetages, grundmuret *baghus* med teglhængt heltag, brandkamme over gavlene og en skorstenspipe i tagryggen. Fladbuede stik, støbte sålbænke og simpel udkraget gesims. Rødmaledede vinduer og døre. I vestsiden ses to torammede, otterudede vinduer og en nyere hvidmalet port i rød karm, i sydgavlen tre torammede vinduer og i østsiden tre støbejernsvinduer og en tofløjet dør med fem diamantfyldinger. Mellem for- og baghus er et enetages *sidehus* af mur og tømmer med paptag.

Bemærkninger: Særdeles smukt og velbevaret forhus og baghus. Husene er vel vedligeholdte og har bevaret deres kønne oprindelige skorstenspiber. Facaden har oprindeligt haft samme fladbuede vinduestik som bagsiden, men er senere overpudset.

Historie: Det grundmurede toetages hus blev bygget 1879 af maler Steffensens enke, huset indeholdt to lejligheder. Det ældre hus var et otte fags bindingsværkshus. Baghuset blev bygget i 1874 af enkefru Steffensen og indrettet til malerværksted.

Adelgade 42

ADELGADE 42, matr. nr. 120a

Det *nordre forhus* er grundmuret i to etager. Teglhængt heltag med en skorstenspipe i tagryggen og en taskekvist i hver tagflade. Sortmalet sokkel. Bleggulmalet facade med kordonbånd og hvidmalet, profileret hovedgesims. Gråmalede, støbte sålbænke og hvidmalede vinduer: seks seksrammede og et otterrammet, alle med fire ruder i overrammerne. Rød- og blåmalet fyldingsdør. Bagsiden står med bleggulmalet murværk. Forskellige brune døre og hvide vinduer. Mellem bagsiden og et lille bindingsværkshus er opsat et bølgeeternittag.

Det *søndre forhus* er grundmuret i to etager med frontispice til gaden og trappehus på bagsiden. Teglhængt heltag med en skorstenspipe i tagryggen og taskekviste med hvidmalede vinduer til begge sider. Sortmalet sokkel, pudset og bleggul facade med gråmalede, støbte sålbænke og hvidmalet, profileret gesims, som gentages på frontispicen. Facaden er i underetagen delt i fire fag, hvoraf det nordlige er port. Blå- og rødmalet tofløjet fyldingsport, hvidmalede vinduer. I underetagen tre otterrammede med seks ruder i overrammerne og i overetagen to seksrammede og et tirrammet med fire ruder i overrammerne. I frontispicen et trerammert, otterudet vindue og øverst et etrammet, fladbuget vindue med seks ruder. Bagsiden er pudset og bleggul med hvidmalet gesims og sortmalet sokkel. Ny, bejdset dør og forskellige hvidmalede vinduer med gråmalede, støbte sålbænke.

Langs sydskellet står et enetages *sidehus* med lavt papklædt halvtag. Pudset, bleggulmalet murværk over sorttjæret sokkel og hvidmalede vin-

ADELGADE 42, ejere

Søndre del (matr. nr. 120):

før 1761	kammerråd Zeuthen
1774-	amtsforvalter Klinge
1810	inspektør Clasen
før 1847	Burmeister & R. Hansen
før 1867	købmand A. Bekker
før 1921	købmand M. Engelbrecht

Nordre del (tidl. matr. nr. 121):

før 1761	Peder Alrøe
før 1776	amtsforvalter Klinge
før 1818	kommissær Møller
1818-	købmand J. H. Heidenheim
før 1855	enken
1867-	købmand C. B. Sidenius
1918-34	boghandler Jørgen Reimers
1934-57	fabrikant M. Engelbrecht

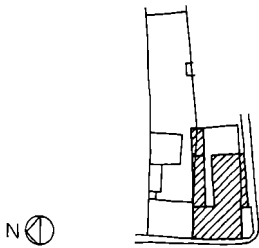
Den samlede ejendom:

1957-66	Emilie Engelbrecht
1966-78	Brdr. Engelbrecht A/S
1978-	Preben Høgda

duer. På gårdspladsen ligger en toetages, grundmuret *fabriksbygning* med lavt heltag. Blank mur af røde sten, hvidmalede vinduer og bejdse-
de og brunmalede døre og porte.

Bemærkninger: To velholdte forhuse med god hovedform. Husene er på trods af størrelsen forholdsvis rolige elementer i gadebilledet.

Historie: Den nuværende store matrikel (120a) er samlet af matriklerne 120-22. Det søndre forhus blev bygget af købmand M. Engelbrecht i 1921 som en forhøjelse af det enetages, grundmurede hus købmand Bekker havde opført i 1867. Før 1867 stod her et tifags hus. Det var den nordre ende af amtsforvalter og kammerråd Zeuthens gård, som strakte sig hen til Adelgade 48. Det nordre hus afspejler i sin udstrækning et ottefags hus fra 1760'erne. Facaden blev grundmuret i 1855 og i 1880 blev resten af huset grundmuret af købmand Sidenius. I 1928 forhøjede boghandler Reimers huset med en etage. Begge huse er senere ombygget, idet butikkerne i underetagerne er ændret til fabrikslokaler.

ADELGADE 43, matr. nr. 158

Grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag. Pudset, sortmalet sokkel. Facaden står i blank mur af røde sten med to savsnitskifter på vinduespillerne og udkraget gesims med savsnit og rulscliffe. Fladbuede stik og skifersålbænke. Fire fag korspostvinduer med sorte rammer i blå karme. Det tidligere portfag er lukket med et butiksvindue og -dør. Bagsiden står med rødmalet mur og sugfjæl over sorttjæret sokkel. Faldbuede stik og sortmalede murede sålbænke. Blåmalet vindue og dør.

Adelgade 43

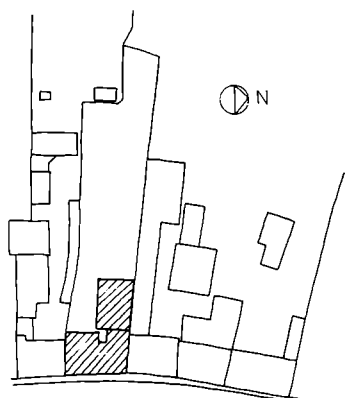
ADELGADE 43, ejere

før 1761	kammerherre Zeuthen
før 1781	fabrikør Johs. Møller
før 1818	købmand Hans Chorfitzen
1841-	købmand Joseph Hirsch enken
	jomfru Heidenheim
1897-1937	slagtermester Vald. Krüger
1937-45	handelsgartner Christen Knudsen
1945-73	boghandler Gustav Knudsen
1973	Erland Feld

Adelgade 44

Sidehuset langs Jernbanegade er en enetages, grundmuret halvtagsbygning med tjæret paptag. Den høje sydside mod Jernbanegade står i blank mur af røde sten. Fire etrammede vinduer og en tofløjet, flammert port, blå- og sortmalede. Gavlen og nordsiden er delvis pudset og rødmalet med blå døre og vinduer.

Bemærkninger: Huset er præget af en ombygning i 1905 og har en typisk og velbevaret facade. Det er glædeligt, at huset har bevaret tegltaget, men beklageligt, at det har mistet sine skorstenspiber.

Historie: På denne grund stod i 1700-årene et otte fags kornmagasin, som i begyndelsen af forrige århundrede blev ombygget til beboelse, I 1905 grundmuredes facaden og senere tillige bagsiden. I 1945 udvidedes den i portrummet indrettede butik ved, at man byggede sidehuset langs Jernbanegade.

ADELGADE 44, matr. nr. 119d

Forhus i én etage til gaden og to til gården. Skævt heltag med romertegl til gaden og pap til gården. Facaden er overpudset à refend og malet bleggul. Grøntmalet, rustikpudset sokkel og bleggul trægesims. Portgenemkørsel i husets sydende. Pudset, grønmalet portal omkring indgangen med dybtsiddende dør, på portalen læses »Hotel Stad Nysted«. Fem fag, nye, grønbejdsede korsposttermovinduer. Bagsiden er pudset og bleggulmalet med nye, grønbejdsede termovinduer. Enetages, grundmuret *sidehus* med lavt papklædt halvtag. Pudset og malet bleggul med bejdsede termoruder.

Adelgade 44. Nabohuset er retoucheret og erstattet af et træ. Ældre foto, A. Rasmussen, Nysted

ADELGADE 44, ejere

før 1730	kammerråd Detlev Teichmann
før 1761-74	kammerråd Zeuthen
1774-	amtsforvalter Klinge
før 1817	skipper Hans Corfitzau
1817	købmand J. H. Heidenheim
før 1845	enken
før 1855	købmand H. Rasmussen
før 1867	gårdmand Rasmus Hansen Render, Vanthore
1872-79	købmand A. Bekker
1879-	Bischoff
før 1919	hotelejer Rex
1924-34	hotelejer Christensen Bruun
1934-41	restauratør Chr. Andersen
1941-43	restauratør H. J. Henriksen
1943-48	restauratør Reinholdt Jensen
1948-55	restauratør Ejnar A. A. Olsen
1955-67	repræsentant Magnus Sunke
1967-74	Helmer H. Jørgensen
1974-	Peter Friis Hermansen

ADELGADE

ADELGADE 45, ejere

før 1761 skomager Johan Nobes Willer
før 1776 byfoged Gierlew
før 1818 birkeskriver Hans Nielsen
Gierding

Ejendommen deltes i to matrikler fra 1830-40

Nr. 77a

1830-38 købmand C. W. Reimer

1838-40 Hans Hornemann Suhr

Nr. 77b

1829-33 tømrermester M. From

1833-40 skrædder Køhler

1840-75 byfoged, kancelliråd Schwensen

1875-99 fuldmægtig Sophus Schwensen

1899-1903 ark. Andresen og købmand

1903- Wichmand

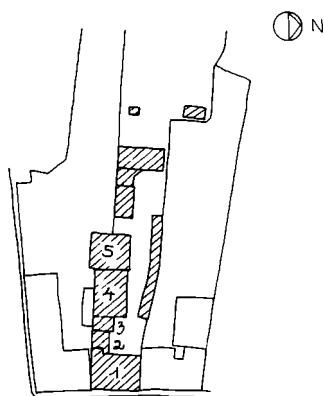
Adelgade ved Slotsgade. Til højre ses Adelgade 45, som blev nedrevet i 1912 ved Jernbanegades gennembrud. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

Bemærkninger: Facaden er et eksempel på pudsarkitektur fra århundredskiftet. Vinduerne burde i det mindste males. Det oprettede tag med falstagsten er stift og kedeligt med tarvelige kviste.

Historie: Forhusets nuværende udseende er resultatet af en række om- og tilbygninger i slutningen af forrige og begyndelsen af dette århundrede. Huset indeholdt indtil da (og muligvis endnu, under pudsen) de ti nordre fag af kammerråd Zeuthens 18 fag lange forhus, som nævnes i 1761.

ADELGADE 45

Historie: Denne ejendom blev delt i Jernbanegade 1 og 2 ved gadens anlæggelse i 1912. Hvor Jernbanegade i dag munder ud i Adelgade lå i 1766 et ni fag langt bindingsværkshus, som Johan Nobes Willer udvidede til tretten fag. Omkring 1840 nedrev byfoged Schwensen de gamle bygninger og opførte et fjorten fag langt grundmuret forhus med port i midten. I 1875 blev huset gennemgribende ombygget: porten flyttedes til den ene ende, og facaden og bagsiden nymuredes.

ADELGADE 46, matr. nr. 119a

Toetages, grundmuret *forhus* (bygning 1) med teglhængt heltag. To skorstenspiber i tagryggen, sammenbyggede med brandkammene. Tre taskekviste med hvidmalede vinduer til gaden, to små og en stor kvist til gården, altan foran den store kvist. Underetagen er flisebeklædt over en

ADELGADE 46, ejere

før 1872	se Adelgade 44
1872-79	købmand Bekker
1879-	Bischoff
før 1902	gæstgiver R. Hansen
før 1924	købmand Jacob E. Tommerup
1931-34	Karl J. Ebbe
1934-36	automobilforhandler Chr. Pedersen
1936-50	Arthur Skaaning
1950-57	murermester Jens Hansen
1957-	urmager Jørgen Krøll

Adelgade 46

gråmalet sokkel. Overetagen er bleggul, glatpudset og afsluttes med en grå tandsnitgesims. Portgennemkørsel i den nordre ende, butik med lakerede vinduer og dør. I overetagens ses syv hvidmalede korspostvinduer med støbte sålbænke. Bagsiden står i blank mur af røde sten over en sokkel af kløvet granit. Etagebånd af to fremspringende skifter, simpel udkraget gesims, fladbuede stik og murede sålbænke. Et oprindeligt seksrammet, brunmalet vindue er bevaret, medens de øvrige er nyere, bejdsede termovinduer.

Langs sydskellet står fire forskellige sidehuse: *Første sidehus* (2) er et enetages, gulmalet, pudset hus med brunmalede vinduer, bejdsset dør og lavt paphalvtag. *Andet sidehus* (3), er en gulkalket, enetages garage med teglhængt heltag. Det *tredie* (4) er grundmuret i én etage med teglhængt heltag. Gulkalket med grønne og brune døre og vinduer. *Fjerde sidehus* (5) er grundmuret i én etage med papklædt mansardtag. Delvis pudset og malet lysegrønt med grå sokkel, hvidmalede vinduer og ådret fyldingsdør.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform med en fin og velholdt overfacade. Underfacadens beklædning skæmmer huset.

Historie: På matr. nr. 119 stod indtil begyndelsen af dette århundrede et 18 fag langt bindingsværkshus som nævnes i 1761. Huset blev i 1872 delt i Adelgade 44 og 46. På nr. 46 opførte gæstgiver R. Hansen i 1902 et enetages, grundmuret forhus. Før 1924 byggedes det nuværende toetages hus, som indeholder dele af Hansens hus fra 1902.

Adelgade 46, sidehuse

ADELGADE 47, ejere

før 1847	se Adelgade 49
1847-	hattemager Nielsen
-95	Ingeborg Nielsen
1895-1905	Lars Poulsen
1905-	enkefru Marie Steffensen
1926-54	Hilda Steffensen
1954-59	installatør Fr. Dose
1959-78	radioforhandler Vagn Andersen
1979-80	Andelsbanken A/S
1980-	Svend Strange

ADELGADE 47, matr. nr. 160a

Fire fag, grundmuret *forhus* i to etager. Heltag med flade cementfalssten og en skorstenspipe i tagryggen. Pudset og gråmalet sokkel. Underfacaden er pudset, refendfuget og rødmalet under overetagens hvidmalede, profilerede vinduesbånd. Vinduerne og døren sidder i murede blændinger med henholdsvis kurvehanks- og rundbuede stik med hvidmalede kølbueformede spejl, skifersålbænke. Overetagen står i blank mur af gule sten med hvidmalede, glatpudsede indfatninger om vinduerne og fordakninger i yderfagene. Hvidmalet, pudset og profileret hovedgesims. I underetagen ses et bejdsset termovindue, to lakerede korspostvinduer og en lakeret fyldingsdør med vindue. I overetagen ses fire hvidmalede korspostvinduer. Bagsiden står i blank mur af gule sten med skifersålbænke på et udkraget skifte, fladbuede stik og simpel udkraget gesims. To termovinduer i begge etager. Over den nordlige trediedel er en nymuret gavlkvist med fladt tag, zinkflunke og et bejdsset termovindue. Lille, grundmuret *sidehus* med bølgeaternithalvtag.

Bemærkninger: Et velbevaret, tidstypisk hus. Facaden er næsten intakt siden opførelsen, dog var det nordre vindue oprindeligt et butiksvindue. Den nuværende farveholdning i underetagen deler huset udnødvendigt, vinduerne har utvivlsomt været hvidmalede og pudsen har haft en lys kulør.

Historie: Huset er formentlig opført i 1905 for enkefru Marie Steffensen. Denne ejendom hørte frem til 1847 sammen med nr. 49 og var bebygget med et seks fags bindingsværkshus, som muremester Ole Jensen byggede mellem 1791 og 1818.

ADELGADE 48, matr. nr. 118a

Forhus, grundmuret i én etage med muret kvist til gaden. Heltag med røde falstagsten, brandkamme med tinder og en skorstenspipe i tagryggen, zinkklædt kvist mod gården. Facaden er delt i seks fag med døre i yderfagene. Granit kvadersokkel, derover er både facade og sydgavl betonpudset i kvadrater med grå fuger. Pudset, profileret hovedgesims. Dør- og vinduesfalsene er beklædt med marmor, bejdsede døre med vinduer og overvindue, fire hvidmalede, etrammede vinduer og to i kvisten. Sydgavlen har samme puds som facaden, sokkel i kløvet granit og et pudset etagebånd. Fire hvidmalede, etrammede vinduer i underetagen og to i overetagen. Bagsiden er stænkpudset og gulmalet med simpel gesims og gråmalet granitsokkel. Fladbuede stik og skifersålbænke, nye, bejdsede termovinduer og -dør.

Grundmuret, enetages *sidehus* langs Slotsgade. Heltag med røde fals-tagsten, en skorstenspipe i tagryggen og en bag ved ryggen. Zinkklædt tagkvist med brunmalet, seksrammet vindue mod gaden. Sydsiden langs Slotsgade står i blank mur af gule sten over sokkel af kløvet granit og er foroven afsluttet med en simpel gesims. Brunmalede, etrammede kældervinduer. Seks fag, nye, bejdsede korsposttermovinduer med fladbue-

Adelgade 48

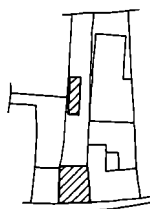
de stik og skifersålbænke på et fremkraget skifte. Vestgavlen og nordsiden står med gulmalet stænkpuds over gråmalet granitsokkel. Fladbuede stik og gråmalede sålbænke. I gavlen ses en bejdsæt dør og to bejdsede termovinduer. Nordsiden har sortmalede døre og nye, bejdsede to-, fire- og seksrammede termovinduer med to ruder i underrammerne.

Bemærkninger: Både for- og sidehus har en god hovedform. Forhusets puds giver huset en uheldig kulissekarakter og det må beklages, at gavlkvisten har mistet sit tegtag. Sidehusets vinduer bør males.

Historie: Købmand V. Gravesen købte ejendommen i 1868 og lod samme år alle bygninger – på nær et baghus – nedrive. I deres sted opførtes det nuværende grundmurede for- og sidehus. Disse bygninger har siden opførelsen gennemgået adskillige ombygninger, således foretog godsinspektør Schrader i 1891 »gennemgribende Forandringer og Forbedringer«. Fra 1898 til 1911 lå postkontoret i dette hus. Industri- og Landbrugsbanken lod 1921 arkitekt Carl Andersen, Nykøbing, ombygge huset til bank. Ved denne ændring ommuredes facaden og den murede gavlkvist opførtes. Senere blev kvistens tag fjernet og facaden og gavlen betonpudset. Blandt de bygninger købmand Gravesen rev ned i 1868 var flere, som nævnes i 1761: elleve fag forhus og 33 fag sidehus langs Søestrædet (det nuværende Slotsgade).

ADELGADE 48, ejere

før 1743	købmand Laurs Nielsen Siøe
før 1781	byfoged Gierlew
før 1818	købmand Drebling
1840-	købmand W. E. B. Jensen
før 1867-68	Nakskov Sparekasse
1868-83	købmand W. Gravesen
før 1891	godsinspektør, sagfører Schrader
1920-67	Industri- og Landbrugsbanken
1967-	Handelsbanken

ADELGADE 49, matr. nr. 159m

Forhuset er grundmuret i to etager med heltag, flade cementfalssten. Tagkvist til gaden med zinktag og -flunker og et grønmalet, femrammet vindue. Facaden er delt i tre vinduesfag. Soklen er glatpudset og rødmalet. Underetagen er refendfuget og lyseblå med fantasifulde, pudsede,

ADELGADE

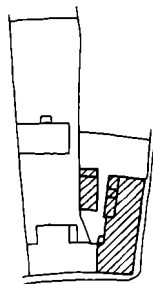
ADELGADE 49, ejere

før 1761	murermester Anders Iversen
før 1771	murermester Jens Andersen og skomager Lars Nielsen
før 1776	murermester Jens Andersen
før 1791	murermester Ole Jensen
1828	skomager Olsen
1828-45	enken
1845-	skomager H. P. Bruun
før 1872	skomager F. Bruun
før 1908	byfogedfuldmægtig J. Colind
1919-45	tandlæge Simon Jensen
1945-53	enke Anna L. M. Jensen
1953-	tandtekniker Børge Stenstrup

gulmalede indfatninger, fordakning over døren og over denne et stejlt grønmalet cementstenstag. Lyseblåt, profileret vinduesbånd, lysegule indfatninger omkring vinduerne i overetagen, som står i blank mur af røde sten. Lyseblå, pudset og profileret hovedgesims. Over det nordlige vindue ses et grønmalet cementstenschalvtag båret af lyseblå konsoller. Bejdsset dør med sidevindue og bejdsede termovinduer med tværpost. Sydgavlen er gråpudset og har et bejdsset torammet vindue i tagetagen. Bagsiden står i blank mur af gule sten med fladbuede vinduesstik med prydkifte og gråmalede skifersålbænke på et udkraget skifte, pudset udkraget gesims med kvartstaf. Bejdsede termovinduer. Enetages *sidehus* af gule sten med tjæret paphalvtag, fladbuede stik og bejdsede termovinduer. Grundmuret, enetages *udhus* med bølgeaternittækket halvtag.

Bemærkninger: Et særpræget hus, hvor mureren har ladet fantasien råde ved udformingen af de pudsede indfatninger. Dør- og vinduesudskiftningen har ikke gavn timer helheden.

Historie: Det nuværende hus blev bygget i 1908 for byfogedfuldmægtig Colind. Konsollerne over det ene vindue i overetagen har båret en gavlkvist, hvorfra der har været udsigt over noret. På grunden stod et femfags bindingsværkshus, som nævnes i 1847, samtidig med at nr. 47 blev frastykket.

ADELGADE 50, matr. nr. 103a

Forhuset på syv fag er et delvis grundmuret bindingsværkshus. Tegl-hængt heltag med halvvalm over nordgavlen og skorstenspipe i tagryggen. Østsiden er pudset og rødmalet over en lav, sorttjæret sokkel og afsluttet foroven med bejdsede brædder. Hjørnet af Adel- og Slotsgade er afskåret og tagværket bæres af en jernsøjle. I facadens søndre fag ses en

Adelgade 50

ADELGADE 50, ejere

Tidligere ejere se Adelgade 52

før 1818	slagter Anders Eriksen
1835-	forvalter Møller, Christiansholm
før 1847	Garver A. P. Jensen
før 1867	forpagter Lund, Egholm
før 1922-32	købmand Frederik Petersen
1932-35	fru Anna Abrahamsen
1938-48	tjener Anders Peter Leth Nielsen
1948-51	fru Ingeborg A. K. Schmidt
1951-62	fhv. købmand Chr. Jensen
1962-73	Robert Sørensen
1973-77	Bent Nielsen
1977-	Helle Levisen

grøn dør med vindue og i de følgende tre fag butiksvinduer. Det afskårne hjørne er indgang til butikken med en grønmalet fyldingsdør med vindue og overvindue. Nordgavlen er ligeledes pudset og rødmalet med sorttjæret sokkel. I underetagen sidder to sortmalede butiksvinduer og i tagetagen et sort korspostvindue med kraftig sprosse i underrammerne og sortmalet klinkesålbænk. Sugfjæl under halvvalmen. Bagsiden er skjult af sidehuset, bortset fra et fag som er stænkpudset og hvori der findes et blåt og rødt vindue.

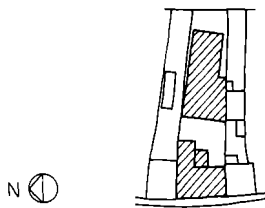
Tolv fag, enetages bindingsværkssidehus langs Slotsgade. Teglhængt heltag med halvvalm over vestgavlen. Nordsiden står med rødmaledede tavler, sorttjæret tømmer og syldsten. Bejdset sugfjæl. Indgang i fjerde fag fra vest: støbt trappe til grøn fyldingsdør med vindue. Seks hvidmalede korspostvinduer med torudede i underrammer og skifersålbænke. Vestgavlen og sydsiden er overpudset og rødmalet. I gavlen ses to hvide korspostvinduer med to ruder i underrammerne og en tjæret loftlem. Sydsiden er udvidet med to ruder, hvori findes forskellige blå vinduer og døre.

Bemærkninger: Udmærket for- og sidehus med god hovedform. Bygningerne har, ved deres placering på en hjørnegrund, stor betydning for bybilledet. Sidehuset langs Slotsgade har lykkeligvis bevaret de kønne klassicistiske vinduer.

Historie: Forhuset blev opført som et syvfags bindingsværkshus i 1835-37, senere i det 19. århundrede blev store dele af huset grundmuret og der blev sat butiksvinduer i hjørnet. Det tolv fag lange sidehus blev ligeledes opført i 1837. Ejendommen er den nordlige del af byfoged Aagaards gård, som deltes i begyndelsen af det 19. århundrede.

ADELGADE

ADELGADE 51, matr. nr. 162b

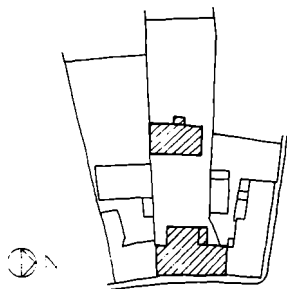
Det toetages *forhus* har grundmuret underetage og bindingsværksoveretage. Lavt heltag med flade falstagsten og skorstenspipe i tagryggen. Facaden er stænkpudset og gulmalet med hvidmalet trægesims. I underetagen er moderne butiksvinduer og en brunmalet revleport med udfræsedede kvartstoffer i forsiden. I overetagen ses tre store bejdsede, etrammede vinduer. Bagsiden er pudset og gråmalet med bejdsede dør i underetagen og to brunmalede torammede jernvinduer i overetagen. Det toetages *halvtagsidehus* er bygget som forhuset. Pudset og gråmalet med brunmalede døre og jernvinduer. Enetages værkstedshal med lavt papklædt heltag. Murede gavle og piller og grønmalede rulleporte.

Bemærkninger: Huset passer dårligt i gadebilledet med sine meget brede vinduer og lave taghældning. God traditionel port.

Historie: Forhuset fik sin nuværende form ved en ombygning, som Chr. Truelsen foretog i 1940. Der stod på denne matrikel syv fag af det elleve fag lange hus, som nævnes i 1761. Dette hus blev gennemgribende ombygget i 1855 og '73. Ved den sidste ombygning blev facaden grundmuret.

ADELGADE 51, ejere

før 1761	kammerråd Zeuthens lejevågning
før 1776	amtsforvalter Klinges kornbod
1802-52	feldbereder Peder Madsen
1852-	feldbereder Mads Peder Pedersen
-1873	snedker F. Boie
1919-	cykelsmed Chr. Truelsen

ADELGADE 52, matr. nr. 102a

Grundmuret *forhus* i én etage. Teglhængt heltag med skorstenspipe bag tagryggen. Facaden har port i syd og er i øvrigt delt i seks vinduefag, hvor yderfagene er bredere og svagt fremspringende. Sokkel af kløvet granit. Gulmalet murværk med brændte fuger, fladbuede stik, hvidmalede, støbte sålbænke, hvide, pudsede indfatninger omkring og blænding under de brede vinduesfag. Hvid, pudset og profileret gesims.

Adelgade 52

Adelgade 52, baghuset

Hvidmalede vinduer med nye termovinduer i gamle karme: fire korspostvinduer og to seksrammede. Grønmalet, tofløjet port med facettfyldinger. Bagsiden er hvidmalet med gulmalet, fremkraget gesims. Grønmalet, tofløjet revleport med lister og syvrudet overvindue. Nord for tværhuset ses forskellige, grønmalede vinduer, heraf et oprindeligt korspostvindue med to ruder i underrammerne. Toetages, grundmuret tværhus med lavt heltag og en stejl, teglhængt tagflade mod nord. Pudset og hvidmalet med sort murfod, gulmalet, profileret gesims. Forskellige, grønmalede vinduer med skifersålbænke.

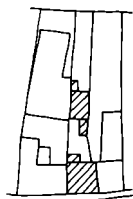
Elleve fag langt baghus, østside i bindingsværk, de øvrige dele grundmurede. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. Østsiden står med gulkalkede tavl og sorttjæret sokkel. Grønmalet tømmer, sugfjæl og port, døre og vinduer. Gavlene og vestsiden er gulkalkede med sokkel af kløvet granit. Vestsiden med simpel fremkraget gesims har tre grønmalede vinduer, torammede med seks glas pr. ramme, fladbuede stik og gule klinkesålbænke.

Bemærkninger: Godt, tidstypisk hus. Man glæder sig over facadens pæne istandsættelse, den velbevarede port og vinduernes oprindelige inddeling. De nye vinduesrammer burde dog have haft kitfals. Det må beklages, at husets markante skorstenspiber er fjernet. Det velbevarede baghus danner en god afgrænsning af gårdsrummet.

Historie: Det grundmurede forhus og baghuset blev opført i 1880 af bager Johnsen. På grunden stod indtil da de elleve søndre fag af byfoged Aagaards gård, hvis atten fag lange forhus (nævnt i 1761) deltes omkring år 1800. Tværhuset opførtes i 1913 af Johs. Holck for sagfører Hovmand.

ADELGADE 52, ejere

før 1761	byfoged Mads Aagaard
før 1791	Hans Peter Willer
før 1818	madam Gierlew
før 1834	bagermester Grib
før 1867	slagtermester J. Eriksen
før 1880	bager Johnsen
1901-45	sagfører P. Hovmand
1945-73	sagfører Bøgelund Thomsen
1973-	Arne Heyn

ADELGADE 53, matr. nr. 163a

Toetages, grundmuret forhus med gavlkvist til gaden. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. Flisebeklædt sokkel. Brunbejdset listebeklædt underetage med lakeret dør og to store vinduer. Hvidmalet kor-

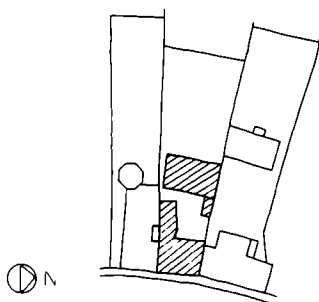
donbånd, overetagen står i blank mur af røde sten med fladbuede stik og støbte sålbænke, gråpudset gesims over kvartstaf. I overetagen ses fire hvidmalede korspostvinduer med fire glas i overrammerne. Trerammes hvidmalet vindue i gavlkvisten og et lille etrammet vindue i flunken. Gavlkvisten har udkraget gesims med »ører«. Bagsidens underetage er malet lysegrøn under en udkraget kordongesims. Overetagen er muret i flammede sten med udkraget gesims. Brunmalet træværk, støbte sålbænke og vinduesoverliggerer i overetagen og fladbuede stik i underetagen. I underetagen et korspostvindue med fire glas i overrammerne og en trefyldingsdør, i overetagen et to- og et etrammet vindue og et nyt, bejdset vindue og dørparti med udgang til sidehusets flade tag. Lille enetages *sidehus* med fladt paptag. Blank mur af røde sten.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform og er velbevaret over kordonbåndet, medens butiksfacadens beklædning virker skæmmende og overflødig.

Historie: Forhuset er opført i begyndelsen af dette århundrede, formentlig 1905, af tømrer Carl Henriksen. Det var et enetages hus med gavlkvist, som kort efter blev udvidet til to etager til gaden, senere blev også bagsiden forhøjet. Tidligere stod her fire fag bindingsværkshus, som var den sydlige del af et 11 fags hus som felbereder Peder Madsen solgte i 1840. Ved bygningsarbejder i 1905 fandtes et stykke egetømmer med indskrift: »Anno 1691 dend 5 Juli brente Gården af. 1692 dend 2. Juni blef dend--- Thomas Weymar. Hedevig Messe«.

ADELGADE 53, ejere

før 1840	se Adelgade 51
1840-42	snedker Jensen
1842-	skomagermester Jacob Jensen
1922-40	tømrer Carl Henriksen
1940-57	købmand Knud Andersen
1957-62	farvehandler Børge Andersen
1962-73	malermester K. Sell
1973-	Knud T. Husted

ADELGADE 54, matr. nr. 101d

Enetages, grundmuret *forhus* med muret gavlkvist. Heltag med røde falstagsten til gaden og bølgeeternit til gården. Foruden gavlkvisten ses mod gaden to kviste med zinktag, skiferklædte flunker og hvidmalede seksrammede vinduer. Sokkel af granitkvadre og derover rustikpudsede kvadre op til et pudset og profileret vinduesbånd. Facaden er over vinduesbåndet beklædt med gule, glaserede klinker og foroven afsluttet af en pudset, profileret gesims. Omkring vinduerne og porten ses en pudset, profileret indfatning med fodklodser på vinduesbåndet og fladbuede stik. I de to sydlige fag sidder hvidmalede korspostvinduer, hvori lodposten er fjernet under tværposten. Det midterste, brede fag (tidligere butik) er udmuret med kalksandsten og forsynet med et hvidmalet, kvadratisk, etrammet vindue. I det nordligste fag sidder en tofløjet blågrøn fyldingsport ca. 1½ meter inde i portrummet. Gavlkvisten er beklædt med gule glaserede klinker og har pudsede hjørnelisener, indfatninger og gesims. I forsiden ses to hvidmalede korspostvinduer med fire ruder i overrammerne og i flunkerne etrammede vinduer. Husets bagside står pudset og rødmalet over gråmalet kampestenssokkel og afsluttes af en simpel, hvidmalet gesims. Fladbuede stik. Tofløjet, blågrøn revleport med falske fyldinger og tre forskellige hvidmalede vinduer, hvoraf det ene er et korspostvindue med to ruder i underrammerne, Enetages, grundmuret *sidehus* med paphalvtag. Pudset og gulmalet med fremkraget gesims, bejdset dør og forskellige hvidmalede vinduer.

Adelgade 54

Otte fag, enetages *baghus* af grundmur og bindingsværk. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. Østsiden og sydgavlen er gulmalet overalt, vestsiden er rødmalet. Forskellige bejdsede og hvidmalede døre og vinduer.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform, som dog er lidt tynget af de store kviste. Facadebeklædningen er fremmed på huset, og man kunne have ønsket sig de to normale vinduesfag retableret i stedet for det blændede butiksvindue.

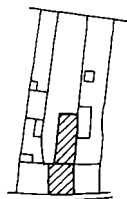
Historie: Skomager J. Jensen købte i 1854 den sidste del af madam Holsts store ejendom (Adelgade 54-58). Han byggede først et syvfag baghus med grundmuret nordgavl. Huset blev senere forlænget og delvis grundmuret. I 1859 byggede han det grundmurede forhus med fire fag vinduer og port. Forhuset blev ombygget af tømrer Bjerregaard i 1912. Han opførte gavlkvisten og de to tagkviste, kort tid efter ændredes de to vinduesfag nærmest porten til butik. Indtil 1841 var Adelgade 54-58 én stor ejendom, som var bebygget med elleve fag forhus, syv fag side- og otte fag baghus. Bygningerne lå ved nr. 58, som solgtes som to matrikler i 1841. I 1854 deltes resten af grunden i nr. 54 og 56.

ADELGADE 54, ejere

før 1761	grovsmed Jørgen Hansen
før 1781	J. Toftes lejevåning
før 1791	Henrich Eyler
1797-	kapellan Holst
-1847	enkemadam Holst
1847-50	bagemester Grib
1850-54	grevinde Raben
1854-77	skomager J. Jensen
før 1912	tømrer C. J. Bjerregaard
1914-38	snedker Vilh. Petersen
1938-51	skræddermester Th. Nielsen
1951-54	Ellen Kathrine Nielsen
1954-	malermester Thomas Nielsen

ADELGADE 55, matr. nr. 164a

Fire fag, toetages, grundmuret *forhus* med teglhængt, opskalket heltag. Blank mur af gule sten over støbt sokkel. Simpel udkraget gesims, blænding mellem etagerne. Fyldingsdør med to ruder i det nordre fag, korspostvinduer i de øvrige fag, dør og vinduer er malet i to grønne nuancer. I bagsiden er et bejdsset vindue og forskellige grønmalede vinduer og en glasdør i overetagen. Enetages *sidehus* opført af gasbeton med fladt tag, bejdsede termovinduer og døre.

ADELGADE

ADELGADE 55, ejere

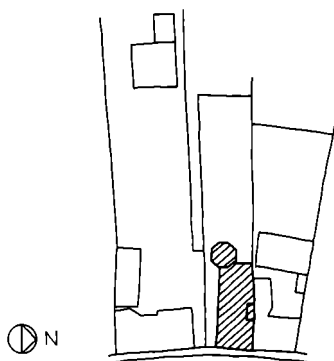
før 1761	parykmager Svend Pettersen Lund
før 1776	skomager Lars Christensen
før 1791	madame Aagaard
	skomager Hans Kaalund
før 1818	forvalter Samsøe
før 1847	væver Mads Rasmussen Bræder
1926-36	arbejdsmand Peder Christiansen
1936-42	glarmester Holger M. Christensen
1942-62	installatør Leo Larsen
1962-79	installatør Vang Madsen
1979-	Per Dvinge og Helle Jørgensen

Adelgade 55

Bemærkninger: En vellykket pastiche, facaden bør filtses og kalkes.

Historie: Det grundmurede toetages forhus opførtes i 1981. På denne ejendom stod i 1700- og 1800-tallet et femfags bindingsværkshus. Bindingsværkshuset afløstes af et grundmuret hus, som blev nedrevet i 1981.

ADELGADE 56, matr. nr. 100b, Villa Marina

Grundmuret, *toetages hus* med kælder. Huset fremstår som en blok, men er tre fløje omkring en lille gård ved nordskellet. Ottekantede tårn på det sydvestre hjørne. Gade- og sidefløjen har lavt bølgeaternittækket halvtag med fald mod gården, medens havefløjen har et lavt, bølgeaternittækket heltag. Gulmalet murværk med brændte fuger. Pudset sokkel

*Villa Marina set fra haven.
Ældre foto (Knud Petersen)*

med profileret overkant, malet lyseblå, facadens sokkel står på en granitkvaderskifte. Lyseblåt, pudset og profileret vinduesbånd i underetagen. Vinduesbåndet i overetagen består af to profilerede led omkring et glat, rødmalet bånd. Lyseblå, profileret hovedgesims med guttae og et glat, rødmalet bånd. Over hovedgesimsen er en lyseblåmalet muret balustrade med udmuring i halvcirkelmotiver, balustraden afsluttes af en lille profileret gesims. Facaden er delt i tre fag, i gadeplan er indsat en lakeret dør i midten flankeret af udstillingsskabe, alle med glatpudsede indfatninger. Første etage har etrammede, lakerede vinduer med klinke-sålbænke, pudsede indfatninger med fordakninger. Anden etage har tre hvidmalede, torammede, trerudede vinduer med skifersålbænke, pudsede gulmalede blændinger mellem vinduerne. I sydsiden ses fire hvidmalede, torammede, firerudede kældervinduer. Hovedindgang med lyseblå, pudset indfatning med fordakning. Under fordakningen ses bygherrens laurbærkransede initialer AM. I indgangen er indsat en lakeret fyldingsdør med sidevinduer, medens feltet over denne er udmuret med glassten. På hver side af indgangen ses et vindue med indfatning og fordakning: det østre er et lakeret etrammet vindue, mens det vestre er et hvidmalet, trerammed vindue med lodpost under tværposten og to glas i hver ramme. Det vestligste fag er et hvidmalet firerammed opsproset vindue med halvcirkulært stik og glatpudset indfatning. Overetagen har seks hvidmalede, torammede vinduer med skifersålbænke. I vestsidens underetage er et vindue med halvcirkulært stik som i sydsiden. Overetagen er delt i tre fag af små gulmalede pilastre, i det midterste fag er et bejdsset, etrammet termovindue.

Adelgade 56

Det ottekantede, treetages *tårn* er sammenbygget med huset således at de seks sider af ottekanten er synlige. En granittrappe fører til en hvidmalet, tofløjet glasdør med overvindue. Desuden har underetagen to sto-

ADELGADE

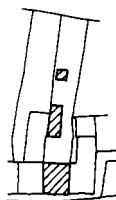
ADELGADE 56, ejere

før 1854	se Adelgade 54
1854-68	skræddermester C. F. Petersen
1868-75	S. W. Schwensen
1875-77	detaillist G. Trap
1877- -1905	professor Andreas Munch enken
1905-	lensgreve Raben-Levetzau
før 1921	Landmandsbanken
1928-30	købmand Sophus Jørgensen
1930-42	Laurits Clausen
1942-51	Eva Dahl
1951-62	redaktør Knud Petersen
1962-81	apoteker Aage Jensen Beck
1981-	Bent Jochumsen

re hvidmalede vinduer med tværpost. Overetagens vinduesbånd med rødmalet felt løber også omkring tårnet, over vinduesbåndet er overetagen delt af pilastre som bærer halvcirkulære stik med lyseblå, pudsede slutsten. I de fire sider er bejdsede, etrammede termovinduer med en pudset, hvidmalet blænding og i de to sider en stor pudset, hvidmalet blænding. Over slutstenene løber endnu en profileret gesims under den øverste etages åbninger, som er lukket med brunmalede bræddejalousier. Tårnet er afsluttet af en brunmalet bræddesims og et ottesidet paptag med flagstang i toppen.

Bemærkninger: Et særpræget og markant hus, som virker malplaceret blandt Adelgades beskedne huse. Huset ville vinde, hvis de nyere, etrammende vinduer blev erstattet med post- og sprosseopdelte vinduer fremstillet efter de endnu bevarede oprindelige vinduer.

Historie: C. A. Hansen skriver i Nysted Krøniken: »Villa Marina er opført Aaret 1878 af Arkitekt, Professor Dahlerup for Digteren, Professor Andreas Munch, den kostede ca. 80.000 Kroner. Munch og, efter hans død i 1884, hans Enke benyttede i en Del Aar Villaen til Sommerophold. Fra Sommeren 1898 beboedes den af Godsinspektør Schrader«. Huset blev bygget i 1877-78 efter at man havde nedrevet skomager Jensens hus på seks fag fra 1852.

N ⊙

ADELGADE 57, matr. nr. 165

Grundmuret, enetages, femfags *forhus* med teglhængt heltag, hvidtet forskælling og skorstenspipe i tagryggen. Tagkvist til gaden med zinktag og -flunker, hvidmalet forside med femrammet vindue. Pudset og hvidmalet facade over sorttjæret sokkel, hvidmalet og profileret trægesims.

Adelgade 57-59

ADELGADE 57, ejere

før 1750	Jørgen Glarmester
før 1761	skomager Cort Klintberg
før 1771	Nicolaj Nielsen
før 1776	Niels Madsens lejevågning
før 1781	kobbersmed Brandt
før 1791	sadelmager Kronborg
før 1818	Rasmus Brandt
1818-	skoflikker Ole Nielsen Bager
1826-	vægter Rasmus Hansen
1873	sømand E. Rekestad
1905-32	frøken Adelaide Meyer
1932-	murer Holger Jochumsen

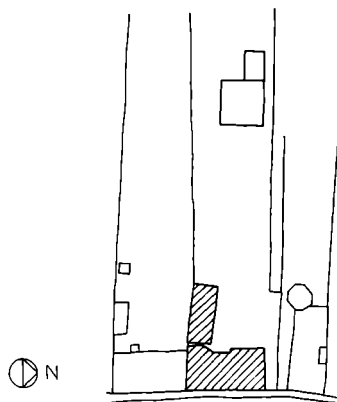
Lakeret listebeklædt dør, to hvidmalede vinduer med tværpost og lysegrønmalede, støbte sålbænke. Bagsiden er malet bleggul med sorttjæret murfod. Hvidmalede vinduer: det ene med tværpost det andet med to lodposte, lyseblå, støbte sålbænke og lyseblå pladebeklædt dør.

Bemærkninger: Et jævnt hus. Den smalle pille mellem vinduerne i facaden afspejler det tidligere bindingsværkshus. Dør og vinduer passer ikke til huset. Gesimsen er et eksempel på en trægesims som skal illudere pudset.

Historie: På denne grund nævnes i alle brandtaksationsprotokollerne et femfags bindingsværkshus. Mellem 1923 og '34 blev bindingsværksvæggene erstattet af grundmur.

ADELGADE 58, matr. nr. 98 og 99a

Forhuset og to meget korte sidefløje er grundmurede i én etage. Teglhængt heltag, afvalmet over nordgavlen og halvvalm over den nordre sidefløjs vestgavl. Skorstenspipe i tagfladen. Huset er pudset og gulmalet med sorttjæret sokkel og hvidmalede gesimser, tandsnit på facaden. Hvidmalede vinduer og blå døre. Facaden er delt i syv fag med indgang i det nordre. To granittrin til lys- og mørkeblå fyldingsdør med overvindue. Omkring døren en træindfatning: to pilastre og fordakning med tandsnit. Seks fag korspostvinduer med fire glas i over- og seks i underammerne, gråmalede, støbte sålbænke. På nordsiden ses en flammeret dør med overvindue, et korspost- og et torammet vindue med fire og seks ruder i over- og underammer, skifersålbænke på et fremkraget skifte. Den nordre fløjs vestgavl har gesims med ører og et glat bånd mellem disse. Trerammet, opsproset vindue i tagetagen og otterammet opsproset vindue i underetagen, skifersålbænke på fremkraget skifte. Et seks-

Adelgade 58

Adelgade 58, sidehuset

ADELGADE 58, ejere

Matr. nr. 98:

før 1841 se Adelgade 54
1841-59 cand.chir. Paulsen
1859- fuldmægtig Nordberg

Matr. nr. 99:

før 1841 se Adelgade 54
1841-76 snedkermester Mathias Wilcken
1876- fuldmægtig Nordberg

Matr. nr. 98 og 99:

-1897 fuldmægtig Nordbergs enke
1897-1905 professorinde A. Munck
1905- lensgreve Raben-Levetzau
1920- A/S Den danske Landmandsbank

rammet og et firerammed, småsproset vindue i bagsiden mellem sidefløjene. Den søndre sidefløj med muret trempel har teglhængt heltag og brækket hjørne med fronton mod nordvest. Pudset og gulmalet med sorttjæret murfod. I hjørnefaget ses en blåmalet revledør i begge etager. I vestgavlen ses to korspostvinduer i underetagen, et torammed, torudet vindue i overetagen og et lille etrammet i gavltrekannten, alle blåmalede. Fremkraget, pudset og gulmalet gesims langs gavlen.

Grundmuret, fritliggende *sidehus* med muret trempel og lille gavlkvist. Halvtag med tjæret pap med trekantlister. Sokkel af kløvet granit, gulmalet murværk og blåmalet træværk. Fladbuede stik over alle åbninger. Nordsiden er symmetrisk omkring gavlkvisten med en tofløjet luge, to tofløjede porte og to tofløjede døre og fire cirkulære støbejernsvinduer og tre blændinger i tremplén. Revleporte og døre i gavlene og torammede vinduer i overetagen.

I haven ligger en enetages, gulstens *villa* med lavt heltag og vinkelbygning mod vest med lavt halvtag. Eternitskifertag. Bejdset og lakeret træværk.

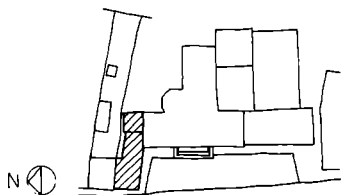
Bemærkninger: Godt og velproportioneret hus. Særdeles velholdt. Det er rart at se, at indretningen af banklokale i huset ikke har medført ændringer i facaden — et eksempel til efterfølgelse. Prikken over i'et vil være genopførelse af skorstenspiberne.

Historie: Det nuværende grundmurede hus blev opført af fuldmægtig Nordberg i 1876. I 1898 ombyggede arkitekt C. M. Andresen huset til hestestald og kontor for godsinspektør Schrader, som samtidig flyttede ind i Villa Marina. I 1906 blev facaden og den nordlige del af bagsiden nedrevet og genopmuret, samtidig blev tagværket fornyet. Denne ombygning blev foretaget af arkitekt Gotfred Tvede. Det murede sidehus med trempel opførtes i 1898 af arkitekt Andresen for godsinspektør Schrader. Villaen i haven blev bygget som bankbestyrerbolig i 1939. Før ejendommen blev samlet af Nordberg i 1876, stod her et ellevefags forhus. Huset var i 1841 blevet solgt af enkemadam Holst som et fem- og et seksfags hus.

ADELGADE 59, matr. nr. 166

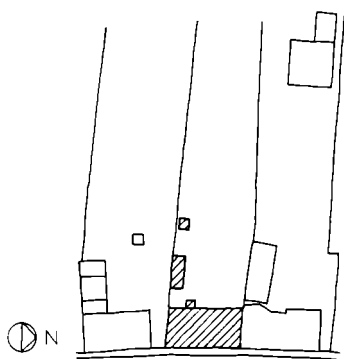
Forhuset er et firefags bindingsværkshus med grundmuret facade. Teglhængt heltag med hvidtet forskælling og skorstenspibe af røde sten i tagryggen. Pudset og hvidmalet facade med gesims og sorttjæret sokkel. Fire fag hvidmalede, torammede vinduer med gule klinkesålbænke. Sydgavlen er pudset og hvidmalet med sorttjæret sokkel. To vinduer som facadens og en karm med fast glas i tagetagen. Lakeret, listebeklædt dør i rødmalet karm, et granittrin. Det meste af bagsiden er dækket af sidehuset, det synlige fag har bleggulmalet tavl, sorttjæret tømmer og murfod. Et hvidmalet, korspostvindue med to glas i underrammerne.

Grundmuret, enetages *sidehus* med teglhængt heltag. Høj skorstenspibe i tagryggen, brandkam over østgavlen, hvidtet forskælling på tagryg og gavl. Sydsiden er hvidmalet og pudset med hvidmalet, profileret gesims og sorttjæret sokkel. To hvidmalede korspostvinduer med to glas i

ADELGADE 59, ejere

før 1750	hattemager Niels Andersen Bonde
før 1776	skræder Baltzer Troulsen
før 1791	Jochum Berg
før 1818	murermester Christoffer Linthner
før 1847	skomager O. B. Olsens enke
før 1848	tømrermester Lund
før 1855	forpagter Wied, Aalholm
før 1867	jomfru Wied, København
1869-	postekspeditør Chr. Meyer
1905-49	frøken Clara Meyer
1949-51	chauffør Otto Bornebusch
1951-	murermester Holger Jochumsen

underrammerne, fladbuede stik og lysegrønmaledede, støbte sålbænke. Østgavlen står gulkalket og nordsiden er helt dækket af en bindingsværkslunde med tjæret paphalvtag, som er halvvejs dækket af bølgeeter-nit. Bleggule tavl og sorttjæret tømmer. Tjæret revledør, blågrå pladebeklædt dør og forskellige hvidmalede vinduer.

Bemærkninger: For- og sidehuset udgør en pæn helhed med gode detaljer. Huse med en god hovedform og fagdeling. Det er dejligt at se den smukke, traditionelle hvidtning af forskællingen, men skorstenspiberne burde også hvidtes. Vinduerne i sidehuset er oprindelige. Forhusets skikkelige torammede vinduer ville vinde ved igen at få rammerne delt i tre ruder af to vandrette sprosser. Døren burde ændres til en fyldingsdør.

Historie: Tømrermester Lund købte i 1848 et firefagshus, som han samme år ombyggede, blandt andet blev forsiden grundmuret og gavlen overpudset. Det grundmurede sidehus blev bygget i 1878, hvor det bl.a. var indrettet til kontor for postekspeditør Chr. Meyer.

ADELGADE 60, matr. nr. 97a

Grundmuret *forhus* i én etage med en del af bagsiden forhøjet til to etager. Teglhængt heltag, paptag på den toetages del. Skorstenspipe i tagryggen og ovenlysvinduer. Pudset, gulmalet facade over granitsokkel. Hvid, trukket gesims. Hvide, pudsede lisener deler facaden i tre dele: den søndre med en gråmalet fyldingsport med overvindue, den nordre med to fag vinduer og i midten fire fag vinduer og indgangsdør. Brun- og hvidmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne. De fem midterste fag har hvide, profilerede pudsindfatninger og blænding under sålbænkene. Tre granittrin til indgangsdøren, grå, tofløjet fyldingsdør med overvindue. Port og dør har dobbelte slaglister, facetyldning

Adelgade 60

Pladsen foran rådhuset og skolen med klippede linde og pumpe. Fotograferet mellem 1915 og '20 (Det kgl. Bibliotek)

og overvinduer med lodrette sprosser. Bagsiden har sorttjæret sokkel, rødmalet murværk og hvid, fremkraget gesims. Underetagen er delt i ni fag med fladbuede stik, rød revleport i det søndre fag. Brune klinkesålbænke og brunmalede vinduer: to med tværpost og fem med korspost og to ruder i underrammerne, tofløjet havedør med vinduer. Foran køkkenindgangen er et lille pudset, rødmalet vindfang med rød plankedør. I overetagen ses to seksrammede og et korspostvindue.

Fritliggende en- og toetages *sidehus* af spinkelt, rødmalet bindingsværk med gulkalkede tavl. Den enetages del med teglhængt halvtæg og den toetages med paphalvtæg. Rødmalet træværk: tre torammede vinduer, en revledør og en genanvendt, barok enfyldingsdør.

Bemærkninger: Et godt og forholdsvis velbevaret hus, med stor betydning for omgivelserne. Man glædes over at vinduer, port og døre og den ene af oprindelig tre skorstenspiber er bevaret. Ved en nyere oppudsning af facaden er der desværre gået en del pudsede detaljer tabt, blandt andet den øverste del af soklen. Ovenlysvinduerne på taget misklæder huset.

Historie: Det grundmurede forhus blev bygget i 1867 af fuldmægtig Nordberg. Senere er en del af bagsiden forhøjet til to etager. Inden det grundmurede hus blev bygget stod på grunden et fjorten fag bindingsværkshus, som nævnes første gang i 1818.

ADEGADE 60, ejere

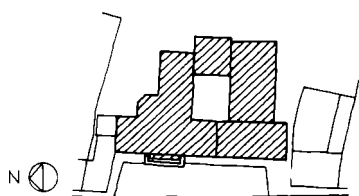
før 1761	Hans Junior
før 1771	Peder Ferslew
før 1818	bager Leopold Grosse
1830-34	købmændene Hirsch og Drebling
1834-42	Vinding
1842-47	købmand Drebling
1847-	købmand V. Arntzen
før 1857	købmand Skouboe
før 1867	fuldmægtig Nordberg
før 1913	byfoged H. J. Holck
1923-43	kreaturhandler F. C. Christensen
1943-48	læge Jørgen Ulrik Federspiel
1948-50	læge Carl Skalkam
1950-75	læge Torben Plenge Petersen
1975-78	læge Helge Ib Olsen
1978-	læge Hans Ulrich Nielsen

ADELGADE 61, matr. nr, 168a og b, Rådhuset

Grundmuret, toetages *hovedbygning* på 11 vinduesfag, med balkon foran og fronton over de tre midterste fag. Teglhængt og opskalket heltæg med fire skorstenspiber i tagryggen. Sokkel af granitkvadre. Pudset, gul-

Adelgade 61, rådhuset

malet facade med hvid, profileret kordongesims og hovedgesims på konsoller, hovedgesimsen gentages omkring trekantfrontonen. Indgangsdøren er en lakeret, tofløjet fyldingsdør med overvindue, hvid refendfuget indfatning. Vinduerne er hvide og grå med lige stik og skifersålbænke på et udkraget skifte. Torammede vinduer i underetagen med otte glas i hver ramme, det nordlige vindue har hvid, pudset indfatning og små konsoller under sålbænken, det sydlige vindue sidder i et oprindeligt dørfag. I overetagen er korspostvinduer med fire og seks ruder pr. ramme, indfatninger om vinduerne i yderfagene og konsoller under sålbænkene i yder- og midterfagene. Udgang til balkonen gennem en dør med pudset indfatning i det femte fag fra nord. Over de tre midterste fag er gråmalede felter med citater. I frontonen ses et ur med byvåbnet malet på urskiven. Foran underetagens tre midterste fag er en terrassobelagt repose med to granittrin hele vejen rundt, herover er ud for overetagen en balkon få fire søjler. Forskellen mellem den oprindelige, sydlige del og den nyere, nordlige del, træder tydeligt frem på bagsiden. Den gamle del i gården står med gulmalet murværk, granitsokkel og hvid, pudset og profileret hovedgesims. Lige vinduesstik, støbte sålbænke og hvidmalede vinduer: i underetagen tre torammede, i overetagen tre korspost- og et seksrammet vindue. Bagsiden nord for sidehuset er malet bleggul med hvid, pudset, profileret hovedgesims. Lige stik, murede sålbænke og vinduer som i facaden. Nordgavlen står i blank mur af gule sten med to hvide, torammede, otterudede vinduer i tagetagen.

Det tidligere arresthus

Det tidligere arresthus, som er en grundmuret *sidebygning* til rådhuset består af to dele: en toetages arrestbygning på fire vinduesfag og mellem denne og rådhuset en toetages forbindelsesbygning med brækkede hjørner i nordenden og næsten tre etager høj sydside. Taget er skifertækket. Sydsiden står i gule sten, medens nordsiden og østgavlen er bleggule. Arrestbygningen har fladbuede stik, brune klinkesålbænke og simpel udkraget gesims langs alle sider med »ører« på gavlene. Vinduerne er

Adelgade 61, rådhusudvidelsen

nyere, hvidmalede, torammede med højsiddende tværpost. Mellemlugets sydside er i underetagen skjult bag en lav tilbygning. I anden etage ses et stort hvidmalet halvcirkulært vindue med muret stik med murede vederlags- og slutsten. Slutstenen fungerer som vederlag for to halvcirkulære stik med savnitprydskitte, under stikkene to små cirkelblændinger. I tredje etage ses tre små fladbuede vinduer og to tilsvarende blændiger med gennemgående sålbænk. Den nordlige del af forbindelsesbygningen har fladbuede stik og murede sålbænke, grå- og hvidmalede korspostvinduer.

Rådhusudvidelsen består af toetages for- og sidehus og et pavillonagtigt baghus. Telghængte heltage, bag- og sidehusenes er afvalmede. Murene er skurede, udkraget gesims, skifersålbænke og torammede, bejdse- de termovinduer. Facaden er malet lysegrå med grå- og hvidmalede vinduer.

Bemærkninger: Det statelige rådhus er velbevaret og velholdt. Husets udseende er styret af 1800-tals huset. Det kan blandt andet ses på vinduesrytmen, som ikke har kunnet gennemføres ved forlængelsen i 1920. Arresthuset har helt mistet sit oprindelige tilknyttede udseende ved isætning af de store vinduer. Bygningen er i øvrigt typisk for slutningen af forrige århundrede. Den nyopførte rådhusudvidelse er tilstræbt underordnet det gamle hus. Dette er lykkedes for hovedformens vedkommende, men en væsentlig detalje som vinduerne har fået en uheldig udformning med alt for kraftige tremmesprosser. Huset har vundet meget ved at facaden blev malet. Det havde været lykkeligere, om administrationens pladsproblemer var blevet løst ved en istandsættelse af den fine klassicistiske skolebygning og opførelse af nye bagbygninger.

Historie: På indskrifttavlen over balkonudgangen er rådhuset dateret til 1839. Denne datering gælder de seks sydlige fag. I 1920 forlængedes huset mod nord, balkonen og frontonen opsattes efter projekt af arkitekt

ADELGADE 61, ejere

Matr. nr. 168a (rådhuset):	
før 1761	Laurs Siøe
før 1771	jomfru Siøe Reimers lejevågning
før 1781	Nysted by
Matr. nr. 168b (tidl. skole):	
før 1750	Hans Laursen
før 1761	Mathias Mathiassen
før 1771	tolder Thomsen
før 1776	madame Thomsen
før 1818	købmand Lund
før 1847	jomfruene Sidenius
1852-	Nysted by

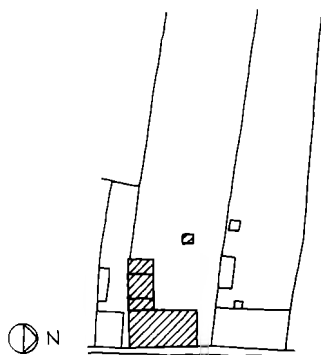

Nysted skole, opført 1852.

Ældre foto, A. Rasmussen, Nysted

Johs. Holck. Det ombyggede rådhus indviedes 5. februar 1921. 1895-96 opførtes arresthuset af arkitekt H. C. Glahn. Huset blev senere indrettet til mødesal og kontorer. Syd for rådhuset byggedes 1979-80 en større udvidelse af administrationslokalerne, tegnet af arkitekterne Dyck-Madsen og Vesterlund.

Før det grundmurede, toetages rådhus blev bygget i 1839 lå her et tolvfags bindingsværkshus, som var blevet indrettet til rådstue mellem 1776 og '81. Inden man opførte det grundmurede rådhus i 1839 forsøgte det at finde en ny placering af rådhuset — helst ville man tilbage til Torvet. I Borgerrepræsentantskabets forhandlingsprotokol kan man under den 3. marts 1839 læse: »Da man ikke kan finde en ny plads til rådstuen (ingen vil sælge til rimelig pris), finder man, at det er bedst at nedbryde den gamle rådstue og bygge på dens plads (derved spares mindst 200 rigsdaler)«. Før udvidelsen i 1979-80 lå byens skole ved siden af rådhuset. Det var en toetages, grundmuret bygning på ni fag med forstuegang midt gennem huset. Et pænt klassicistisk hus, som var bygget af murermester Holck og tømrermester Wilcken.

ADELGADE 62, matr. nr. 96

Forhuset er grundmuret i én etage med bred muret gavlkvist på bagsiden. Teglhængt, opskalket heltag med to ovenlys og to skorstenspiber i den vestlige tagflade. Granitkvadersokkel. Facaden er pudset og gulmalt, den sydlige del (butik) er beklædt med marmorfliser. Hvidmalet, trukket gesims. Butikken har tre vinduer og en dør med vindue, derefter følger fire fag bejdsede korspostvinduer med termoruder og klinkesålbænke og nordligst en lakeret listebeklædt dør og sidevindue i brunmalt karm med overvindue. Sydgavlen står i gule sten, medens nordgavlen

ADELGADE

ADELGADE 62, ejere

før 1842	se Adelgade 60
1842-46	postmester Staffeldt
1846-47	Lund
1847-48	Arntzen
1848-	slagtermester I. Eriksen
før 1867	slagtermester S. Eriksen
før 1883	slagtermester P. Eriksen
1907-46	slagtermester F. C. Christensen
1946-54	enken
1955-73	Carl Nielsen
1973-	Inger G. Werner

Adelgade 62

er gulmalet med nye, bejdsede termovinduer. Bagsiden er pudset og gulmalet med sorttjæret murfod og brunmalet fremkraget gesims. I den nordlige del er nye bejdsede døre og termovinduer med murede sålbænke, i den sydlige del sidder et korspostvindue med to ruder i underrammerne og en bejdsset dør i gammel karm med overvindue. I gavlkvisten, hvis flunker er eternitbeklædte, ses tre torammede termovinduer. Grundmuret, enetages *baghus* med teglhængt heltag. Blank mur af gule sten og forskellige bejdsede og tjærede døre og vinduer.

Bemærkninger: Godt og velproportioneret hus med en smuk tagflade, som ville vinde, hvis skorstenspiberne igen førtes op i tagryggen. Vinduerne burde males og man kunne godt undvære butikfacadens beklædning.

Historie: Forhuset opførtes af slagtermester Eriksen i 1857. Det var indrettet i to lejligheder og en port i den søndre ende. I 1876 var huset ombygget til en bolig og en butik.

ADELGADE 64, ejere

før 1761	Kreinhof Junior
før 1771	se Adelgade 66
-1818	styrmand Fr. Clausen
1818-	skomager Fr. Frederiksen
før 1836	skomager Rasmus Frederiksen
før 1847	skomager H. R. Olsen
før 1889	Christiane S. Olsen
før 1898	cykelsmed Brandt Jensen
1934-47	Karen L. Brandt Jensen
1947-81	Elisabeth Rossing
1981-	Erland Ritter

ADELGADE 64, matr. nr. 95

Grundmuret *forhus* med én etage til gaden og to til gården. Taget er tækket med grå cementfalstagsten til gaden og tjæret pap til gården. Pudset og tjæret sokkel. Blank mur af røde sten med bloktandsnitgesims. Skifersålbænke og fladbuede stik. Tre fag, hvidmalede korspostvinduer og en blændet dør. Nordgavlen og bagsiden er gulmalede. Indgang i gavlen ad lysegrøn fyldingsdør med overvindue, i overetagen et lysegrønt, torammet vindue med tre ruder pr. ramme. Bagsiden har fladbuede stik, murede og klinkesålbænke. Lysegrønt træværk, dobbelt dør med revle- og fyldingsdør, et fire- og et seksrammet vindue i undereta-

ADELGADE 66, ejere

før 1761	snedker Rasmus Oelsen
før 1771	Hans Gertsen
før 1781	skomager Peder Frederiksen
før 1818	styrmand Frederiksen
før 1847	skrædder A. Rasmussen
før 1867	enken
-1898	Christiane Sofie Olsen
1898-	gårdskarl Hans Hansen
-1915	barber Fr. Sjelle
1915-47	mejerist Fr. Nielsen
1947-	viktualiehandler Carl Chr. Nielsen

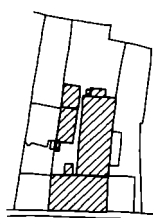
Adelgade 66-64

gen og to trerammede i overetagen. Lille, enetages *sidehus* med pap-halvtag. Blank mur af gule sten og lysegrønmalet træværk.

Bemærkninger: Tidstypisk og ret velbevaret hus.

Historie: Det lille grundmurede forhus blev opført i 1903-04 af cykel-smed Brandt Jensen. Huset har fra opførelsen haft to etager til gården. Indtil 1903 stod her et firefags hus som nævnes i 1761.

ADELGADE 66-68, matr. nr. 94a

ADELGADE 68, ejere

før 1761	skipper Jens Pedersen Engelsen
før 1771	Daniel Felbereder
før 1781	Simon Løgstør
før 1791	matros Gotfred Rasmussen
før 1818	skipper Jens Peder Nielsen
før 1847	skipper R. Rasmussen Møller
før 1867	skipper Petersen
-1901	skipper Møller
1901-	enkefru L. Larsen
1938-	se Adelgade 66.

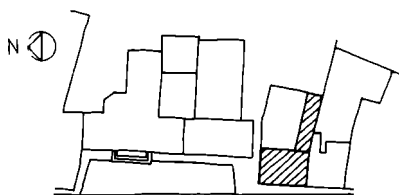
Toetages, grundmuret *forhus*. Teglhængt heltag med en kvist til gaden og to til gården, zinkklædte. Underetagen er stænkpuddet og gulmalet over sorttjæret sokkel. Port i den søndre ende, butik med to store vinduer og glasdør og nordligst tre blændede vinduer. Sort skiltebånd mellem etagerne. Overetagen står i blank mur af gule sten med tandsnitgesims. Seks fag, hvidmalede, etrammede vinduer med flade stik og gule klinkesålbænke. Bagsidens nordlige halvdel er gulmalet og den sydlige blank mur af gule sten. Simpel fremkraget gesims, flade stik og gule klinkesålbænke. Etrammede vinduer med forskellige farver. På bagsiden er opført forskellige nyere tilbygninger med flade tag.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform og rolig, fagdelt overetage.

Historie: Det store grundmurede, toetages forhus er bygget i to omgange. De to selvstændige ejendomme blev sammenlagt i 1939. Den nordlige halvdel blev bygget i 1898 af gårdskarl Hans Hansen, som afløser for et trefags bindingsværkshus fra 1800-tallets midte. Den sydlige del opførtes af viktualiehandler Fr. Nielsen i 1953. Det erstattede et seks-fags bindingsværkshus fra 1852, som dog var væsentlig ombygget i dette århundrede. Nr. 64 og 66 var i sidste del af 1700-årene én ejendom.

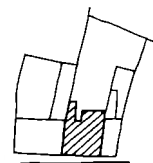

Adelgade 67-69

ADELGADE 67, ejere

før 1832	se Adelgade 69
1832-	slagter Johan Erichsen
-1883	slagter Ferdinand Erichsen
1915-29	bager H. L. H. Møller
1929-65	bager Henry Dose
1965-66	Børge Christensen
1966-78	parcellist Karl Jørgensen
1978-81	Nysted kommune
1981-	Turistforeningen for Nysted og Omegn

ADELGADE 67, matr. nr. 169a

Enetages *forhus* af grundmur og bindingsværk. Heltaget er teglhængt til gaden, dels tegl og dels bølgeeternit til gården. Gulmalet skorstenspipe i tagryggen. Sortmalet sokkel. Gulmalet, pudset facade afsluttet af hvidmalet, profileret gesims. To granittrin til grønmalet, tofløjet fyldingsdør med overvindue med krydssprosser. Fem hvidmalede, torammede vinduer med tre ruder pr. ramme, kobbervandnæser. Nordgavlen er skuret og gulmalet. Stort granittrin foran grønmalet fyldingsdør med overvindue. To hvidmalede vinduer, mage til facadens. Bagsiden er gulmalet, den nordre del er nymuret og den søndre indeholder rester af bindingsværk. Gulmalet sugfjæl. To hvidmalede torammede vinduer, pladebeklædt dør og torammet, bejdset vindue. Grundmuret *sidehus* med trempel og lavt bølgeeternithalvtag. Hvidmalet murværk og forskellige brune døre og vinduer.

Bemærkninger: Fint og velholdt hus.

Historie: Forhuset indeholder rester af en større gård, som omfattede nr. 67 og 69. Denne fjortenfags gård nævnes i 1761. I 1832 solgte købmand Gierding de otte nordre fag (nr. 67) til slagter Johan Erichsen. Slagter Erichsen ombyggede huset, blandt andet sløjfede porten og i stedet indrettedes en butik. I 1902 blev huset delvis nyopført efter en brand. Ved en omfattende istandsættelse i 1980 blev huset afkortet og nordenden ommuret.

ADELGADE 69, matr. nr. 170a

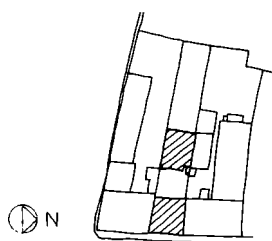
Enetages *forhus*, bindingsværk og grundmur. Heltag tækket med bølgeeternit. Høj, sortmalet kampestensyld. Gulmalet, overpudset facade afsluttet med gulmalet sugfjæl. Støbt, sortmalet trappe til rødmalet fyl-

Adelgade 69-71

ADELGADE 69, ejere

før 1750	Frands Busk
før 1761	Olle Sørensen
før 1771	skipper Peder Solvig
før 1776	skipper Anders Andersen
før 1818	inspektør Zimmermann
1826	købmand Gierding
-35	enken
1835-	smedemester Brandt Jensen
før 1870	enken
før 1876	smed J. Jensen
1891-1938	avlsbruger Ludvig Jensen
1938-43	avlsbruger Carl Hermann Hansen
1943-63	herreekviperingshandler Arthur Skaaning
1963-65	bagersvend Boye Christensen
1965-	slagtermester Holger E. Blandebjerg

dingsdør med vindue. To lyseblå vinduer med to lodposte og røde blikvandnæser. Bagsiden er muret og hvidmalet med en lille udkraget gesims og to torammede, rødmaledede vinduer.

Enetages *sidehus*, dels bindingsværk og dels gasbeton. Heltag med bølgeeternit og skorstenspipe i tagryggen. Hvidmalet overalt med røde vinduer. Smal *lude* langs nordskellet. Bølgeeternittag. Pudset og hvidmalet med røde vinduer og dør.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin gode hovedform. Desværre har facaden fået indsat to brede vinduesfag. Tidligere havde huset en fin symmetrisk facade med en tofløjet fyldingsdør i midten og to vinduesfag på hver side. Taget burde teglhænges og skorstenspipen genopføres.

Historie: Det nuværende hus er de seks søndre fag af købmand Gierdings fjortenfags gård som deltes i 1832.

ADELGADE 70, matr. nr. 92a

Fire fag, grundmuret, enetages *forhus* med gavlkvist mod gården. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. Facaden er pudset og gulmalet over en sokkel af kløvet granit. Hvidmalet bloktandsnitgesims. Fladbuede, svagt fremspringende stik og røde, støbte sålbænke. I det søndre fag ses et hvidmalet korspostvindue (tidligere butiksvindue). To granittrin til en lakeret, listebeklædt indgangsdør med side- og overvindue. Det to nordlige fag har bevaret de oprindelige, hvidmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Bagsiden er gulkalket over

Adelgade 70

ADELGADE 70, ejere

før 1761	Anne Jensdatter
før 1781	Mathias Mathiassen
før 1791	skrædder Chr. Axdorph
før 1818	bødker Niels Diderik Hansen
før 1847	exam.jur. Gravesen
før 1867	enkemadam Gravesen
1880-	rebslager Nielsen
1908-40	installatør Fr. Dalskov
1940-47	kommuneforvalter J. J. Nielsen
1947-	forretningsbestyrer C. C. Nielsen

sorttjæret sokkel og afsluttet af en hvidtet, fremkraget gesims. Fladbuede stik og støbte sålbænke, bejdsede termovinduer og dør. Gavlkvist af gule sten over den nordre trediedel, heri et hvidmalet, tterrammet vindue med støbt sålbænk.

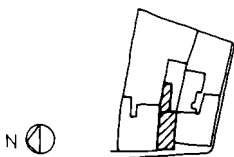
Firefags *baghus* af grundmur og bindingsværk. Østsiden står med gulmalede tavle, brunt tømmer og hvidmalet sugfjæl. Brunmalet dør og forskellige grønne og bejdsede vinduer. Vestsiden er omsat i grundmur og malet rød.

Bemærkninger: Et udmærket og velbevaret hus. Ved udskiftning af hoveddøren bør der isættes en fyldningsdør.

Historie: Såvel for- som baghus blev opført i 1880 af rebslager Nielsen. De afløste et femfags forhus og seksfags sidehus.

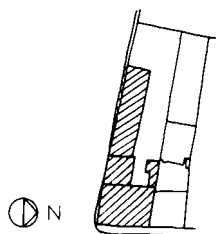
ADELGADE 71, matr. nr. 171b

Grundmuret, enetages *forhus*. Teglhængt heltag med brandkamme og en skorstenspipe i tagryggen. Sorttjæret sokkel med et kældervindue. Facaden er pudset, malet lysegrøn og afsluttet af en simpel, udkraget gesims. Tre pilastre deler facaden i to fag. Trappe med kraftige murede vanger og tre granittrin til grønmalet indgangsdør med vindue. Seksrammen, grønmalet vindue med tjæret, pudset sålbænk. I tagfladen ses en zinkklædt tagkvist med brun- og hvidmalet seksrammet vindue med to ruder i underrammerne. Sydgavlen er malet lysegrøn over sorttjæret sokkel. Torrammet, grønmalet vindue i underetagen og etrammet rød-

ADELGADE 71, ejere

før 1781	se Adelgade 73
før 1781	matros Daved Walter
før 1791	byfoged Gierlew
før 1818	inspektør Zimmermann
før 1847	kobbersmed Beckmann
før 1867	enken
-1876	detailist G. Trap
1876-	arbejdsmand Haagen
før 1884	jomfru C. S. Olsen
1925-33	Karen Simonsen Jensen
1933-41	tandlæge S. P. Simonsen Jensen
1941-59	murer Martin Olsen
1959	frøken Theodora Olsen
1959-72	frøken Christiane Thierry
1972-	Svend Nielsen

og hvidmalet vindue i tagetagen. Bagsiden er ligeledes lysegrøn med et brunmalet vindue. Grundmuret *sidehus* med lavt bølgeeternithalvtag. Lysegrønt med brunmalede vinduer og dør.

Bemærkninger: Typisk hus fra tiden omkring århundredskiftet.

Historie: Det grundmurede hus blev opført af jomfru C. S. Olsen i 1884. Huset er senere ændret i detaljerne. På grunden stod tidligere tre fag bindingsværkshus, som var sammenbygget med Adelgade 73.

ADELGADE 72, matr. nr. 91a

Enetages, grundmuret *forhus*. Lavt heltag med røde falstagsten og bølgeeternit. Facaden er bleggul og stænkpudset over brunmalet murfod. Kraftig, bejdset bræddegesims. Grønmalede vinduer: to fag etrammede termovinduer med støbte sålbænke og to store butiksvinduer med glas-dør imellem. Gavlen mod Skibsbrostræde er skalmuret af gule sten med et bredt, mørkegrønmalet vinduesfag. Bagsiden er flyttet ud, muret og hvidmalet med grønt træværk.

Langs Skibsbrostræde ligger to sidehuse i forlængelse af hinanden. Grundmuret, enetages *sidehus*. Heltag tækket med falstagsten, halvvalm over vestgavlen og skorstenspipe i tagryggen. Sydsiden er bleggul med høj sokkel, hvis nederste del er tjæret. Grønbejdset sugfjæl. Tre fag, gråmalede termovinduer med pudsede indfatninger og sålbænke. Nord-siden er hvidmalet med sortmalede vinduer og dør.

Enetages *sidehus* af bindingsværk, fjorten uregelmæssige fag, en del med spor af gennemtappede bjælker (kæmmede bjælker i dag). Teglhængt heltag med en skorstenspipe i tagryggen og to lave taskekviste med etrammede vinduer og eternitflunker. Gadesiden har sorttjæret syld, brunmalet tømmer og bleggule tavl og sugfjæl. Grågrønmalet træværk: i østre ende en tofløjet revleport med lister, tre fag torammede

Adelgade 72

ADELGADE 72, ejere

før 1761	Ahrenkil
før 1781	Anton Smith
før 1791	konsumptionskontrollør Brostrup
før 1818	skipper Daniel Klotz
1834-	skibsbygmester L. Bonnesen
før 1847	bager Christoffersen
før 1857	J. P. Petersen
før 1867	bagermester Schrøder
før 1919-50	bagermester Dose
1950-55	bagermester A. J. Petersen
1955-67	bagermester Charles Rasmussen
1967-77	bager P. Jørgensen
1977-	Walther Koberg

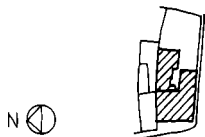
vinduer med tre ruder pr. ramme, brædebeklædt dør med vindue og forskellige vinduer i lavformat. I den vestlige ende er en tidligere port til muret med gasbeton med påmalet »bindingsværk«. Gårdsiden har brunmalet tømmer, bleggule tavle og grønt træværk. Nyere døre og termovinduer, tofløjet port og et par ældre vinduer.

Bemærkninger: Uheldig og skæmmende ombygning af forhuset. I det grundmurede sidehus burde genindsættes klassicistiske vinduer. Bygningshistorisk interessant bindingsværkssidehus med stor betydning for blikket ned ad Skibsbrostræde.

Historie: Forhuset blev grundmuret mellem 1919 og '23. Det har senere været underkastet en gennemgribende ombygning med nyt tag og store vinduer. I forrige århundrede stod her et nifags bindingsværkshus. Den nærmeste, syv fag lange del af sidehuset, som var bageri, blev delvis grundmuret i 1906. Den lavereliggende del af sidehuset (14 fag) var i forrige århundrede indrettet til stald m.m. I begyndelsen af dette århundrede indrettedes en lejlighed i sidehuset. Det indeholder rester af det tolvfags sidehus, som nævnes i 1761.

ADELGADE 73, matr. nr. 172

Seks fag, enetages bindingsværksforhus. Teglhængt heltag med halvvalm over sydgavlen. Sorttjæret sokkel, dels kampesten og dels pudset. Pudset facade, gulmalet med hvidt bånd omkring døren og hvidmalet sugfjæl. To granittrin foran listebeklædt lakeret indgangsdør med vindue. Nord for døren to lakerede torammede vinduer, syd for to brunmalede butiksvinduer. Røde klinkesålbænke. Sydgavlen med sorttjæret syld er groftpudset og gulmalet med et glatpudset, hvidmalet bånd langs hjørner og tag samt omkring døren. Hvidmalet sugfjæl under valmen.

Adelgade 73

Bejdsset glasdør i dyb niche og brunmalet butiksvindue. Bejdsset, torammet vindue med tre ruder pr. ramme i tagetagen. Bagsiden er næsten dækket af nyere sidehuse, den synlige del er overpudset og malet lysegrøn. Grønmalet fyldingsdør med vindue og lille etrammet vindue.

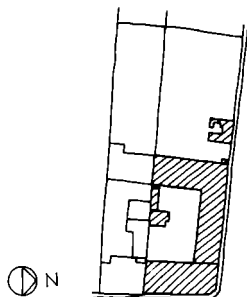
Grundmuret enetages *sidehus* langs Smedestræde med eternitskifer-tækket halvtæg. Gulmalet facade med hvide, glatpudsede bånd og blænding over et bredt brunmalet vindue, gavlen og bagsiden er groft pudset og grønmalet. Et ældre, lille *baghus* med teglhængt heltæg er helt omklamret af en nyere tilbygning og en garage.

Bemærkninger: Huset har gode proportioner, men skæmmes i nogen grad af en trist overfladebehandling. Butiksvinduer af rimelig størrelse og i takt med fagdelingen. Vinduet i gavlen burde males. Skorstenspiben i tagryggen savnes.

Historie: Det seks fag lange forhus er den sydlige ende af et nifags hus som nævnes i 1761. Huset blev gennemgribende ombygget i 1850 af skipper Klotz, blandt andet ændredes tagetagen, hvori der indrettedes værelser. Vinduerne er alle fra nyere tid. Huset havde tidligere torammede, trerudede vinduer.

ADELGADE 73, ejere

før 1750	Philip Johansen Møller
før 1776	slagter Lars Josephsen
før 1791	byfoged Gierlew
	jordemoder, Mad. Wiborg
før 1818	madam Hansen
før 1834	Johan Eshington
før 1847	skipper Chr. Klotz
før 1867	enken
1897-1929	slagtermester Vald. Krüger
1929-49	barber Carl Nielsen
1949-	barber Svend Nielsen

ADELGADE 74, matr. nr. 89a

Toetages *forhus*, grundmur og bindingsværk. Afskåret nordøsthjørne med karnap over. Teglhængt heltæg med valm over nordgavlen og to skorstenspiber i rygningen. En høj skorstenspibe og to tagkviste på bagsiden. Facaden og gavlen mod Skibsbrostræde er grundmurede med sortmalet sokkel, gul pudset underetage op til hvidt, profileret kordonbånd. Overetagen i blank mur af røde sten. Hvidtede kvadre på hjørnerne og omkring vinduerne og spejl over vinduerne, hvidtet profileret hovedge-

Adelgade 74

Adelgade før købmand Rossing forhøjede sit hus på hjørnet af Skibsbrostræde. Ældre foto (Svend Nielsen)

sims. Underetagen er delt i ni fag, grøn, tofløjet fyldingsdør og otte hvidmalede korspostvinduer med hvide, støbte sålbænke. Overetagen har et bredt midterfag og tre normale fag på hver side: grønmalede korspostvinduer og et femrammet vindue i midterfaget. I hjørnefaget er et korspostvindue. Karnappen bæres af to hvidmalede støbte konsoller og dækkes af et stejlt, let svunget, afvalmet skifertag; korspostvindue i karnappen. I nordgavlens overetage ses et grønt, seksrammet vindue. Bindingsværket i bagsiden har højst forskellig alder, i underetagen findes gammelt, sortmalet egetømmer, mens overetagen er af spinkelt, brunt fyrretømmer. Sortmalet sokkel og gulkalkede tavler. I underetagen forskellige, hvidmalede vinduer og grøn revledør, i overetagen grønmalede, oprindelige vinduer og bejdsede termovinduer. Altan. Foran underetagen findes en trefags bindingsværkslunde med bølgebliktag.

Enetages, tolvfags bindingsværkssidehus med teglhængt heltag, skorstenspipe i tagryggen og to tagkviste på gårdsiden. Facaden mod Skibsbrostræde er overpudset og gulmalet med sorttjæret murfod og syldsten. Fyldingsdør med opdelt overvindue og fire korspostvinduer med to ruder i underrammerne, tofløjet revleport, rulleport og torammet vindue. Sorttjæret tømmer og syld og gulkalkede tavler mod gården. Forskellige, hvidmalede vinduer og grønne døre.

13½ fag, enetages *baghus*, grundmur og bindingsværk. Teglhængt heltag med to skorstenspiber i tagryggen. Mod vest står huset på en høj sokkel, dels af kampesten og dels pudset og sortmalet. Tømmeret er sorttjæret, gulkalkede tavler og murværk. Grønmalede revledøre og forskellige, hvidmalede vinduer.

Bemærkninger: Forhuset er, med sin sammensatte krop, et typisk udtryk for den udvikling der har været i en købmandsvirksomhed. Den seneste ombygning af underetagen fra butik til beboelse er ualmindelig

ADELGADE 74, ejere

De tre sydlige fag:

før 1761	sadelmager Johan M. Hytmand
før 1771	Johan Willers enke
før 1776	parykmager Johan Carl Linther
før 1791	matros Lars Olsen Feyø

Den nordlige del:

før 1761	Niels Jacobsen
før 1771	Prins
før 1781	Rasmus Christensen Kølle
før 1818	skipper Niels Grubbe

Den samlede ejendom:

før 1847	købmand Chr. Fr. Burmeister
før 1856	købmand C. B. Sidenius
før 1867	indsidder Ole Andersen, Vanthore
1867-	købmand M. J. G. Rossing
1903-35	Harald Jacob Georg Rossing
1935-55	Georg Harald M. Rossing
1955-56	Elisabeth Rossing
1956-80	Erik Storm
1980-	Hans Varming, A. L. Varming og J. O. Hansen

Adelgade 74, sidehuset langs
Skibsbrostræde

vellykket, facaden fik ved den lejlighed sin gamle fagdeling igen. Sidehusets smukke facade og baghusets gavler, sammen med genboens sidehus, af uvurderlig betydning for Skibsbrostræde. Man må håbe at det, trods forfaldet, lykkes at bevare disse udlænger.

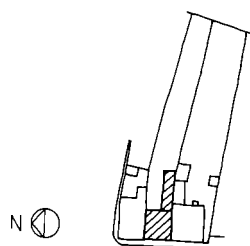
Historie: I forhusets bagside indgår rester af to ældre bindingsværkshuse som ved midten af forrige århundrede blev sammenbygget til et ellevefags hus. Omkring 1885 blev facaden og gavlen grundmuret af købmand Rossing. I 1903 påbyggede Rossing overetagen til beboelse. Sidehuset og baghuset nævnes første gang 1856. Nederst på grunden, ved skibbroen, byggede købmand Sidenius i 1853 et kornmagasin, som blev nedrevet i dette århundrede.

ADELGADE 75, matr. nr. 178

Enetages, fireethalvt fag langt *forhus* af grundmur og bindingsværk. Teglhængt heltag med skorstenspipe af røde sten. Facaden er delt i fire fag, står i blank mur af røde sten over sokkel af kløvet granit. Muret gesims med savsnit og kvartstaf. Fladbuede stik, skifersålbænke på udkraget skifte på små konsoller. To granittrin til ny grønmalet tofløjet fyldingsdør med overvindue. Tre grønmalede korspostvinduer. Bindingsværksbagsiden har gulmalede tavler, sorttjæret tømmer og sugfjæl. I en stolpe ses resten af en gennemstukket bjælketap. Grønmalet træværk: torammet vindue med tre ruder pr. ramme, fyldingsdør med ruder og seksrammet vindue. Muret, enetages *sidehus* med lavt paphalvtag. Gulmalet med grønmalede vinduer og dør.

Bemærkninger: Et særdeles pænt lille hus med god, traditionel vedligeholdelse og velbevarede detaljer. Man glædes over det kønne tegltag med den typiske skorstenspipe.

Historie: På denne grund nævnes i 1700-årene fireethalvt fag *forhus*. Huset blev før 1818 lagt sammen med Smedestræde 2 og ombygget. I 1818 nævnes bebyggelsen som to firefags *forhuse*. De solgtes i 1835 til forskellige ejere. I begyndelsen af dette århundrede blev huset atter ombygget. Det forlængedes med et halvt fag mod syd ved inddragelse af en smal slippe. Facaden grundmurede samtidig.

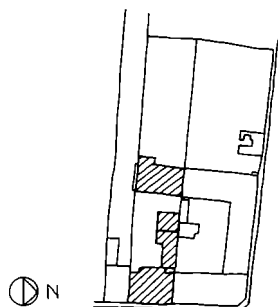

ADELGADE 75, ejere

før 1761	skomager Helge Rasmussen
før 1781	enken
før 1791	Joel Nicolaisen
før 1818-35	sammenlagt med Smedestræde 2
1835-	skomager Lars Erichsen
før 1889	skomager A. Eriksen
1919-45	rebslager I. P. Dalskov
1945-64	frk. Johanne Holm
1964-72	Jørgen Bischoff
1972-	H. Olsen og B. N. Olsen

ADELGADE 76, matr. nr. 88a

Enetages *forhus* med teglhængt heltag og skorstenspipe i tagryggen. Facaden er glatpudset og gulmalet over sorttjæret murfod og afsluttet med en hvidmalet, profileret bræddegesims. To fløjet, grønmalet port i søndre ende; grønt, firerammet vindue med gul klinkesålbænk. I nordre ende er butiksvinduer og en grønmalet fyldingsdør med vindue. Af bagsiden er den nordlige del (ca. 1½ fag bindingsværk) overpudset og gulmalet med gulmalet bræddegesims. To brunmalede vinduer, et to- og et etrammet, begge med seks ruder pr. ramme. Grundmuret, gulmalet *lude* med tjæret sokkel. Halvtag med tjæret pap. Kældernedgang med skrå,

Adelgade 76

ADELGADE 76, ejere

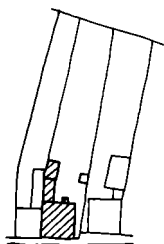
før 1761	daglejer Peder Jensen
før 1771	enken
før 1781	Else Felbereders
før 1818	skipper Niels Madsen Siø
1835-	skomager Hans Olsen
1856-	købmand Sidenius
før 1867	brygger Jørgen Rasmussen
før 1871	proprietær Suhr, Sjælland
1874-	vognmand Mortensen
før 1919	vognmand Emil Hansen
1920-55	vognmand N. C. Henriksen
1955-77	snedkermester Jørgen Henriksen
1977-	Karen Henriksen

brunmalet, tofløjet lem og lille kældervindue. Pladebeklædt dør, korspostvindue og seksrammet vindue, alt brunmalet. Murede sålbænke. Enetages *sidehus* langs nordskellet opført af bindingsværk og grundmur med lavt, papklædt halvtæg.

Ti fag, enetages *baghus* af grundmur og bindingsværk. Teglhængt heltæg med to skorstenspiber. Østsiden er delvis grundmuret, gulmalet over sorttjæret murfod. Gulmalet sugfjæl og brunmalet træværk. Korspostvindue, dør med vindue, etrammet seksrudet vindue, revledør og tofløjet port. Vestsiden er grundmuret af røde sten over en høj, støbt sokkel. Støbte sålbænke og overligger. Grønmalet revledør, tre hvidmalede, firerammede vinduer og hvidmalet havedør med vindue.

Bemærkninger: Forhus med pæn hovedform. Facaden har en god farveholdning.

Historie: Forhuset indeholder rester af et, muligvis to, ældre bindingsværkshuse på tilsammen syv fag. Den nordlige del var et trefags bindingsværkshus. De fire sydlige fag var halvdelen af et otte fags hus (den anden del var det nuværende nr. 78). Facadens vinduer er alle fra dette århundrede, ligesom det meste af bagsiden er sløjfet ved opførelsen af luden. Baghuset opførtes i 1871 af proprietær Suhr og ombyggedes i 1946 af cykelhandler Chr. Henriksen.

ADELGADE 77, matr. nr. 179

Forhuset er grundmuret i én etage med teglhængt heltæg og en skorstenspibe i tagryggen. Sokkel af kløvet granit og murværk i blank mur af røde mursten. Lige stik og støbte sålbænke, tandsnitgesims på facaden

Adelgade 75-77

ADELGADE 77, ejere

før 1761	matros Jørgen Nielsen
før 1776	handskemager H. J. Kinnabel
før 1791	handskemager Christian Holm
før 1818	handskemager Philip Holm
før 1841	snedkermester Carl Fr. Suhr
før 1856	enken
før 1867	smed Jørgen Nielsen
1869-	bager Junggreen
før 1925	vognmand R. Belling
1926-80	bankfuldmægtig A. Joensen
1980-82	Tommy og Helle Jørgensen
1982-	Tommy Jørgensen

Adelgade 78

og simpel udkraget gesims på bagsiden. Facaden er delt i fire fag vinduer, bejdsede med tværpost og lav overramme. Indgangsdøren i sydgavlen er en lyseblå fyldingsdør med overvindue, delt af udskårne, svungne sprosser, muret fordakning med tandsnit over døren. I tagetagen ses et korspostvindue med fire ruder i overrammerne og to etrammede, toruede vinduer, alle hvidmalede. Ligeledes hvide vinduer i bagsiden: et to-, et fire- og et seksrammet vindue, alle med fire ruder i overrammerne. Foran køkkendøren står et lille grønmalet bislag med paptag, beklædt med rustikbrædder og forsynet med halvdør og et lille vindue. Grundmuret, enetages *sidehus* med lavt paphalvtag. Hvide og grønne vinduer og døre.

Bemærkninger: Et fint, tidstypisk hus med gode detaljer. Huset er meget velbevaret, hvorfor det er særdeles beklageligt, at facaden har mistet sine korspostdelte vinduer.

Historie: Det grundmurede hus opførtes i 1925. Det afløste et firefags bindingsværksforhus, som snedkermester Carl Fr. Suhr »tildeels opbyggede fra nyt« i 1841. Dette hus nedbrændte den 25. maj 1925.

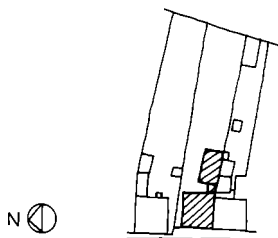
ADELGADE 78, matr. nr. 87

Enetages, grundmuret trefags *forhus* med teglhængt, heltag. Skorstenspipe i tagryggen og på bagsiden en zinkklædt tagkvist med brunmalet, trerammert vindue. Brunmalet sokkel. Lysegrønmalet, kvaderpudset facade med trukket, profileret gesims. Lakeret indgangsdør i brun karm med overvindue. To brunmalede vinduer med tværpost, støbte sålbænke og fladbuede stik. Lysegrønmalet bagside med sokkel af kløvet kamp.

ADELGADE

ADELGADE 78, ejere

før 1761	Ole Pedersen Brun
før 1776	skipper Niels Madsen Sio
før 1835	skomager Hans Olsen
før 1847	handskemager Lundberg
1856-	skomager Hans Olsen
1923-48	hønsribestyrelse H. J. Jepsen
1948-	Fru Anna Aron

ALGADE 79, ejere

før 1775	Christian Nicolaj Krøll
før 1781	Andreas Christensen Krøll
før 1818	skomager Berthel Krøll
før 1838	enken
1840-	skomager Andreas Krøll
1918-63	murermester Knud Truelsen
1963-64	Kaj Balzer Truelsen
1964-79	Vilh. Jensen
1979	Ruth Hansen
1979-81	Børge Olafsson
1981-	Bjarne Flindt

Adelgade 79

Savsnitgesims. Røde klinkesålbænke, fladbuede stik. To brunmalede vinduer. Lille, grundmuret *sidehus* med bølgeaternithalvtag.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin gode hovedform med et smukt, opskalket tegltag med brandkamme. Ved fremtidig istandsættelse bør huset igen forsynes med korspostdelte vinduer og en fyldingsdør.

Historie: Det grundmurede forhus blev bygget sidst i 1880'erne. På denne grund stod den søndre halvdel af et otte fag langt bindingsværkshus som deltes i 1856.

ADELGADE 79, matr. nr. 180

Grundmuret, enetages *forhus* med mansard. Flade falstagsten på taget, som er afvalmet mod nord og forsynet med en skorstenspipe i tagryggen. Facaden er stænkpudset og malet bleggul over granitkvadersoklen. Glatpudsede, hvidmalede hjørnelisener og profileret gesims. Røde klinkesålbænke. To seksrammede, hvidmalede vinduer med opsprossede overrammer i stueetagen og mansardetagen. Nordgavlen og bagsiden står i grå cementpuds, hvidmalet pudset, profileret gesims under valmen og glatpudset bånd langs mansardetagen. I nordgavlen en rødmalet fyldingsdør med vinduer og over døren pudset trekantfordakning, trerammem, hvidmalet vindue i overetagen. Oprindelige, hvidmalede og nye, ubehandlede vinduer i bagsiden.

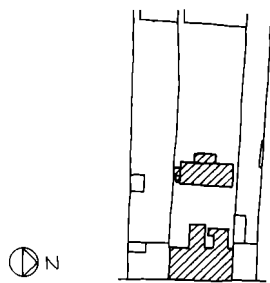
Bemærkninger: Et ret velbevaret bygning, som dog – med sin udprægede villakarakter og mansardtagform – er malplaceret i Adelgades lave bebyggelse.

Historie: Den nuværende bygning blev opført i 1928 af murermester Knud Truelsen. Forinden stod der en garagebygning, som var bygget i 1923. Før garagen blev bygget lå her et femfags bindingsværkshus.

ADELGADE 80, matr. nr. 86a

Elleve fag, enetages bindingsværk*forhus* med teglhængt heltag, to gulstenskorsstenspiber i tagryggen. Facaden er pudset og gulmalet over sorttjæret murfod. Hvidmalet plankegesims med profilerede lister. Portrummet i de to søndre fag er lukket af en rødmalet, tofløjet port med halvcirkulære lister. Fem fag, hvidmalede korspostvinduer med støbt sålbænk. Et lavt etrammet vindue i det nordre fag og en lakeret, listebeklædt dør i det andet fag fra nord. Midt på facaden er indsat en marmorplade til minde om digteren Emil Aarestrup. I portrummet er en tofløjet fyldingsdør, lyseblå. Gulkalket bagside med sorttjæret syld og enkelte tjærede tømmerstykker, forskellige hvid- og grønmalede vinduer.

Det *søndre sidehus* er tre fag langt, bindingsværk med gennemstukne bjælketappe. Teglhængt, afvalmet heltag. Tømmeret er sorttjæret og tavlene gulkalkede. Forskellige, lysegrønne vinduer. Op ad gavlen står en grundmuret *lude* med teglhængt halvtag. Luden er pudset og gulkal-

Adelgade 80

ADELGADE 80, ejere

før 1761	controlleur Johan O. Warneke
før 1771	toldcontrolleur Brodersen
før 1818	Thomas Brodersen
-1829	forpagter Clausen, Knuthenborg
1829-38	cand.med. C. L. E. Aarestrup
1838-39	cand.chir. W. F. Feilberg
1839-	toldforvalter Brunnemann
-1919	Laurits Jørgensen
1919-29	Carl Jørgensen
1929-33	murer Martin Olsen
1933-36	bager Kaj H. Schmidt
1936-38	muremester Martin Olsen
1938-45	snedker Henry Hoffmann Hansen
1945-49	fru Johanne Kruse Olsen
1949-61	barbermester Carl Oluf Nielsen
1961-	Karen Nielsen
før 1982	Grete Laursen og Svend Nielsen

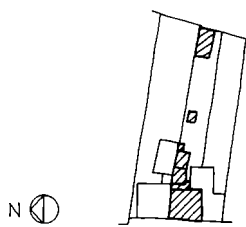
ket med en lille udkraget gesims. Lysegrøn fyldingsdør og rødmaledede vinduer.

Det *nordre sidehus* er bindingsværk med gennemstukne bjælketappe, to fag langt. Teglhængt, afvalmet heltag. Huset er gulkalket med sorttjæret tømmer på sydsiden. Lysegrøn fyldingsdør og forskellige vinduer. Ved gavlen er opført en *lude* af bindingsværk og grundmur med bølge-etermittækket halvtag, afvalmet mod syd. Gulmalet med sorttjæret sokkel og tømmer. Lysegrøn revledør og rødmaledede vinduer.

Enetages, grundmuret *baghus* med teglhængt heltag og to skorstenspiber i rygningen. Hvidmalet mur over sortmalet murfod. Grøn- og hvidmaledede vinduer med rødmaledede klinkesålbænke.

Bemærkninger: Pænt forhus, der dog præges af mangelfuld vedligeholdelse. De tre sydlige fag af taget, som er tækket med cementtagsten, burde omlægges med vingetagsten. Den charmerende bagside lider ligeledes under mangelfuld vedligeholdelse. Gade- og fortovsniveauets hævnning er særdeles uheldig foran dette hus, hvis sokkel er helt druknet.

Historie: I 1761 nævnes et forhus på elleve og et baghus på ti fag. Før 1791 blev der tilbygget et tofags sidehus, som må være det nordre. Det søndre sidehus på tre fag nævnes først i 1818 og må være bygget mellem 1791 og 1818. Forhuset blev, i samme periode, ombygget eller nybygget med bjælkelaget hævet over tagremmen og et genanvendt tagværk. Baghuset er ombygget adskillige gange i de seneste hundrede år. Emil Aarestrup ejede i sin tid som læge i Nysted denne ejendom.

ADELGADE 81, matr. nr. 181

Fem fag, enetages, grundmuret *forhus*. Eternitskifertækket heltag med skorstenspipe og taskekvist i tagfladen mod gården, balkon foran kvisten, som har et bejdsset vindue og glasdør. Hvidmalet, glatpudset facade

ADELGADE

ADELGADE 81, ejere

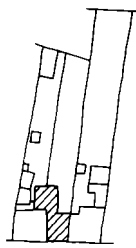
før 1844	se Adelgade 83
1844-	skomagemester Jens Henriksen
1885-1936	murer V. Hansen
1936-48	fhv. arrestforvalter N. Holme
1948-66	arbejdsmand Vilhelm Jensen
1966-79	Leo Thorsen
1979-82	L. Svendsen
1982	Freddy Petersen og Bente Olsen

Adelgade 82

ADELGADE 82, ejere

før 1761	Karen Jensdatter
før 1771	skipper Christopher Warniche
før 1791	Peder Engelsen
før 1818	skipper Thomas Brodersen
1832-	spækhøker Mathias Andreasen
før 1867	tømremester H. P. Andreasen
1919-44	gasværksarbejder Hoelstad
1944-50	fru Marie Hoelstad
1950-51	fhv. gårdejer Leo Hansen
1951-53	fru Inger Hansen
1963-64	redaktør Axel Nielsen
1964-67	Oluf Henriksen
1967-69	Jørgen Frandsen
1969-	slagter Børge Albretsen

med violet, pudset sokkel og profileret gesims. To granittrin og et støbt trin til bejdsset glasdør i midterfaget. Fladbuede stik og kobberdækkede sålbænke. Bejdsede trerammende termovinduer med lodpost under tværposten. Bagsiden er dækket af naboens sidehus og en nyere *tilbygning* i gasbeton med paptag.

Bemærkninger: Det tidligere så nydelige senklassicistiske hus har helt mistet sit oprindelige præg ved isætning af nye vinduer og dør og især ved opretning og omlægning af det smukt opskalkede tegltag. Huset burde ved lejlighed føres tilbage med klassicistiske vinduer, fyldingsdør og tegltag.

Historie: Det grundmurede hus med bindingsværksbagside opførtes mellem 1844 og '47. Den nuværende grundmurede facade må være opført i slutningen af forrige århundrede.

ADELGADE 82, matr. nr. 85a

Enetages *forhus* med tilbygning i en og to etager. Skævt heltag tækket med sort bølgeeternit. Facade i blank mur af røde sten over gråmalet sokkel. Gråmalede, støbte sålbænke, lige stik og simpel udkraget gesims. Tofløjet, lakeret revleport, lakeret dør med vinduer og tre fag, lakerede vinduer med tværpost. Vestsiden er dækket af nyere tilbygning af gule sten med bejdsede termovinduer. I portrummet ses sydgavlen af bindingsværk.

Bemærkninger: Lidt kedeligt hus, som dog med sine proportioner passer ind i gadebilledet. Taget burde teglhænges, ligesom en genopførelse af skorstenspipen ville pynte. Ved en vinduesudskiftning bør der genindsættes korspostdelte vinduer. De gamle karme er bevaret, men desværre er lodposten skåret bort.

Historie: På denne matrikel nævnes et seksfags *forhus* i alle taksationer. Dette bindingsværkshus er senere blevet ombygget. I 1876 blev en del af bagsiden fjernet ved opførelsen af en tilbygning. I 1928 blev facaden grundmuret, og i 1969 blev den igen ændret samtidig med en ombygning af tilbygningen.

ADELGADE 83, matr. nr. 182a

Enetages, trefags *forhus* med teglhængt heltag. Grundmuret, hvidmalet facade på tjæret kampestenssokkel. Simpel udkraget gesims, fladbuede stik og murede sålbænke. Grønmalet træværk: fyldingsdør med vindue og to fag vinduer, torammede med tre ruder i hver ramme. Bagsiden er skalmuret af gule sten og afsluttet med bejdsset sugfjæl. Lige stik og støbte sålbænke. To grønmalede, torammede, trerudede vinduer. Enetages *sidehus* med teglhængt heltag og skorstenspipe i tagryggen. Tidligere bindingsværkshus som har fået grundmuret nordsiden og delvis sydsiden. Forskellige grønmalede døre og vinduer.

ADELGADE 83, ejere

før 1761	Peder Mogensen
før 1771	Jacob Vævers enke
før 1776	væver Hans Larsen
før 1818	forvalter Samsøe
1818-	styrmand Hans Jørgen
1829-	skomagemester Hans Rasmussen
før 1884	skibstømrer Brag
1909-28	skibstømrer Brags enke
1928-60	Henriette Brag
1960-61	Ester Brag m.fl.
1961-	direktør Poul Georg Bøving

Adelgade 81-83

ADELGADE 84, ejere

før 1761	skipper Jesper Laursen
før 1818	skipper Frederik Jespersens enke
før 1830	Jesper Frederiksen
1832-	smed Jens Hansen
før 1835	skræddermester T. F. Thomsen
1879-	P. Laursen
før 1888	enkefru Ane Laursen
1919-31	skindhandler N. L. Lorentzen
1931-40	vognmand H. P. Hansen Dreyer
1940-46	barber J. W. Hansen Dreyer
1946-	chauffør Svend Helmuth Larsen

Bemærkninger: Udmærket og velbevaret hus med god farveholdning. Et eksempel på hvor godt et hus bevares når det får den fornødne vedligeholdelse. Denne vedligeholdelse burde også omfatte sidehuset.

Historie: Det nuværende hus er de tre sydlige fag af et femfags forhus som deltes 1844. Facaden grundmuredes i 1884 af skibstømrer Brag.

ADELGADE 84, matr. nr. 84a

Enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag. Skorstenspipe i rygningen og brandkamme på gavlene. Facaden er glatpudset og malet bleggul over tjæret sokkel og afsluttes af en hvidmalet, profileret gesims, trukket i puds. To lakerede, listebeklædte døre i en muret niche. På begge sider af nichen er et brunmalet vindue med to lodposte og termoruder. Bagsiden er hvidmalet med simpel udkraget gesims og et brunmalet vindue. Muret *sidehus* med lavt paphalvtag. Hvidmalet med brune vinduer.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin gode hovedform. Smukt tegltag med traditionel hvidtning af brandkamme og forskælling, skorstenspi-ben burde også hvidtes. Desværre er facaden ændret, med brede vinduesfag og dør i niche, så den er ude af pagt med huset i øvrigt.

Historie: Det grundmurede forhus blev bygget af skrædder Thomsen i 1859-60, efter at det ældre bindingsværkshus var brændt i november 1859. Det nyopførte hus havde port i søndre ende og tre fag vinduer med pudsede indfatninger. Huset blev senere totalt ombygget, bortset fra taget. Ved branden i 1859 brændte et seksfags hus, som nævnes i 1761.

ADELGADE 85, ejere

før 1847	se Adelgade 83
1847-	bagermester Ole Brodersen
før 1867	værtshusholder Nielsen
før 1878	blikkenslager L. M. Hansen
1895-1939	maler Laurits Larsen
1939-48	arbejdsmand Magnus Christensen
1948-49	fhv. Parcellist Viggo Hansen
1949-50	malermester Skold Madsen
1950-55	arbejdsmand Robert Jensen
1955-77	skræddermester Alfred Jensen
1977-	Augusta E. Jensen

ADELGADE 85, matr. nr. 183

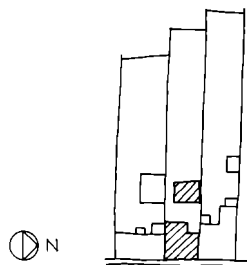
Seks fag, grundmuret *forhus* med bindingsværksbagside. To etager til gaden og de to nordre fag til gården. De øvrige fire fag er i én etage med mansard. Bølgeaternittækket tag med en skorstenspipe i rygningen. Facaden er delt i tre fag og står i blank mur af røde sten på en hvidmalet, glatpudset sokkel. Lille tandsnitgesims. Hvidmalede, støbte sålbænke og portoverligger, fladbuede stik, over porten ses et kortere stik. Lakeret beklædning på porten og lakerede, trerammede termovinduer. Den enetages del af bagsiden har sorttjæret sokkel og tømmer. Tavlene og den toetages del er gulmalet. Grønmalet fyldingsport med vindue. Nylakerede termovinduer og grønmalet revledør. Enetages *sidehuse*, dels i grundmur og dels i bindingsværk, med lave paphalvtage. Gulkalkede med sorttjæret tømmer og murfod og forskellige grønmalede døre og vinduer.

Bemærkninger: Huset har ved ommuringen og ændringen til brede vinduesfag fået et kedeligt udseende. Taget burde teglhænges.

Historie: Det toetages *forhus* blev bygget i 1847 af bagermeter Ole Brodersen. I underetagen fandtes foruden porten og bageriet den daglige bolig på to værelser og køkken. I overetagen havde bagermesteren en sal i hele husets længde mod gaden og to gæsteværelser mod gården. Facaden blev fornyet i 1941.

ADELGADE 86, matr. nr. 83a

Enetages *forhus* med bølgeaternittækket heltag og skorstenspipe i tagryggen. Pudset og gulmalet facade over sorttjæret sokkel. Hvidmalet,

Adelgade 86

ADELGADE 86, ejere

De tre søndre fag:

før 1761 daglejer Anders Rasmussen
 før 1771 kornmåler Ditlev Andersen

De tre nordre fag:

før 1761 matros Jens Michelsen Moess
 før 1771 matros Claus Friderichsen

Den samlede ejendom:

før 1818 væver Jens Ditlevsen
 -1833 J. Larsen
 1833-46 snedker Jensen
 1846-86 exam. jur. Andreas Møller
 1886-90 H. E. Møller
 1890-1931 handskemager Peter Petersen
 1931-34 arvingerne
 1934-36 kæmner J. C. Petersen, Stubberup
 1936-60 inspektør H. C. Rasmussen
 1960- fru Karen D. M. Rasmussen

profileret trægesims. Fire fag, brunmalede, trerammede vinduer med lodpost under tværposten og gule klinkesålbænke. To fløjet, pladebeklædt fyldingsdør med dobbelt slagliste. Bagsiden er gulmalet, overpudset bindingsværk med brunmalet fyldingsdør og et korspostvindue. Enetages, grundmuret *sidehus* med mansardhalvtag, vingetegl på mansarden og pap på den øverste tagflade. Sorttjæret sokkel, gulkalket murværk og forskellige, brunmalede vinduer.

Fire fag, enetages bindingsværks*baghus* med teglhængt heltag og skorstenspipe i tagryggen. Gulkalket over tavl og tømmer og blågrønne døre og vinduer.

Bemærkninger: Forhus med pæne proportioner. Pladebeklædningen på døren burde fjernes og døren istandsættes. Ved udskiftning af vinduer bør de nye udføres som klassicistiske vinduer, hvoraf et er bevaret i bagsiden. Taget burde tækkes med vingetegl.

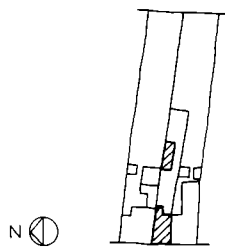
Historie: Det seks fag lange forhus er opstået omkring 1800 ved sammenlægning og ombygning af to trefags huse, som nævnes i 1761. Andreas Møller foretog en gennemgribende ombygning af huset i 1860. Baghuset nævnes første gang i 1847.

ADELGADE 87, matr. nr. 185b

Tre fag, enetages bindingsværks*forhus* med teglhængt heltag og skorstenspipe i tagryggen. Sorttjæret kampestensokkel. Gulmalet, overpudset facade afsluttet af en hvidmalet, simpel bræddegessims. Blågrønmalet træværk. Tre støbte trin til indgangsdøren med fire fyldinger og tredrudet overvindue. To fag korspostvinduer med torudede underrammer. Bagsiden er delvis overpudset, hvidmalet med sort murfod. Blågrønt træværk: ny halvdør, nyt etrammet, seksrudet vindue og et torammet vindue med tre ruder pr. ramme. Lille grundmuret *sidehus*, med lavt paphalvtag, sammenbygget med forhuset.

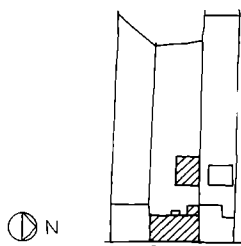
Bemærkninger: Overordentlig fint lille hus med god farveholdning. Gode vinduer og dør og et pænt tegltag. Desværre har facadens plasticmaling en dødere overflade end den tidligere kalkning.

Historie: I Adelgade 87-89 lå byens rådstue i midten af 1700-årene indtil den i 1770'erne flyttede til sin nuværende placering. Det gamle rådhus på syv fag solgtes til skipper Warnicke, som boede i Adelgade 82. Huset anvendtes til stald frem til første del af 1800-årene. Mellem 1827 og 47 blev det ombygget, eller muligvis nyopført, af Morten Jacobsen. I 1877 blev det delt. Det nuværende nr. 87 er de tre nordlige fag.

ADELGADE 87, ejere

før 1877 se Adelgade 89
 1877- skomager H. P. Petersen
 1925-49 Nysted kommune
 1949-50 arbejdsmand Robert Jensen
 1950 malermester Skjold Madsen
 1950-55 arbejdsmand Niels A. Pedersen
 1955-56 frøken Marie Jonassen
 1956-73 frøken Gerda Andersen
 1973-81 Erik Hansen
 1981- Birgit Jørgensen

ADELGADE 88, matr. nr. 82

Enetages, otte fag langt *forhus* med bølgeaternittækket heltag og en skorstenspipe i tagryggen. Pudset, gulmalet og formentlig muret facade med sorttjæret sokkel. Hvidmalede, støbte sålbænke og svagt fremsprin-

Adelgade 88

ADELGADE 88, ejere

før 1761	skrædder Peder Rasmussen
før 1771	matros Hans Larsen Fejø
før 1818	væver Lars Mikkelsen
1831-52	slagter P. Søndberg
1852-77	snedkermester H. P. Clausen
1877-1904	snedker M. Wilcken
1926-44	smedemester H. J. V. Mortensen
1948-53	smedemester Johs. W. Mortensen
1953-61	overlærer Jørgen Holm
1961-77	Inger Marie Holm
1977-	Jørgen Holm

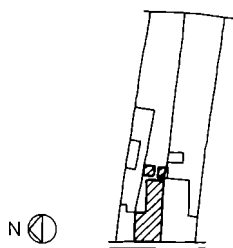
gende gesimsbånd. Rødmalet, tofløjet revleport og fem fag korspostvinduer. Bagsiden er gulkalket med delvis overpudset bindingsværk og sorttjæret sokkel. Grønmaledede vinduer: to torammede med tre ruder pr. ramme og et trerammede. Grønmalet, bræddebeklædt bislag foran døren. Fire fag *baghus*, bindingsværk og grundmur. Gulkalket med grønne porte, døre og vinduer. Taget sammenstyrtet.

Bemærkninger: Pænt forhus med god hovedform. Vinduerne har tidligere haft en sprosse i underrammerne. Taget burde tækkes med vingetegl. Det må beklages, at baghuset er styrtet sammen. Baghusene giver en god opdeling mellem gårdsplads og have, når de fjernes bliver arealet bag husene ofte noget udflydende.

Historie: Brandtaksationerne fra 1700-årene omtaler et seksfags hus, som før 1818 forlængedes med to fag portrum. I 1855 ombyggede snedkermester Clausen huset og opførte baghuset.

ADELGADE 89, matr. nr. 185a

Fire fag, grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag og skorstenspipe i tagryggen. Granitkvadersokkel. Facadens murværk er gulmalet og afsluttes af en hvidmalet, pudset, udkraget gesims med savsnit. Fladbuede stik og skifersålbænke på et udkraget skifte båret af små konsoller. Tre støbte trin til teaktræsbeklædt indgangsdør i brunmalet karm med trerudet overvindue. Tre fag små, brunmalede korspostvinduer. Gulmalet bagside over sort murfod. Bejdset dør med vindue og brunmalet korspostvindue med støbt sålbænk. Grundmuret, enetages *sidehus* med lavt paphalvtag. Gulmalet murværk over sort murfod. Brunmalede seksrammede vinduer, revledør og etrammede seksrudede vinduer.

Adelgade 87-89

ADELGADE 89, ejere

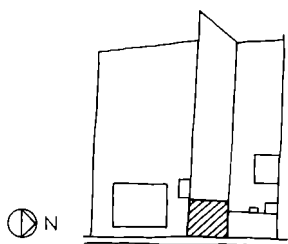
før 1761	Nysted by
før 1781	skipper Warnicke
før 1791	skipper Niels Madsen Sioe
1827-63	Morten Jacobsen, senere enke
1863-	snedker Peder Krogh
før 1921	frøken Ingeborg Høffer
1924-67	postbud Th. Nielsen
1967-	Peter Sørensen

Bemærkninger: Godt og velproportioneret hus. Det er særdeles velbevaret med intakte vinduer og pænt tag. Huset ville vinde meget ved igen at få isat en fyldingsdør.

Historie: Huset har fået sit udseende ved ombygning af de fire sydlige fag af Morten Jacobsens syvfags hus fra anden fjerdedel af 1800-årene. Facaden må være opført omkring århundredskiftet, fællesgavlen mod nord er fra 1877 og bagsiden er fra 1920'erne mens sydgavlen formentlig er den oprindelige bindingsværksgavl.

ADELGADE 90, matr. nr. 81a

Grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag. En skorstenspipe i tagryggen, muret gavlkvist og to teglhængte tagkviste med torammede trerudede vinduer mod haven. Facaden er pudset og malet gul over sort-tjæret sokkel af kløvet granit. Hvidmalet gesims med savsnit, fladbuede stik og skifersålbænke. To granittrin foran en hvidmalet plankedør med overvindue i det søndre fag. Fire fag, hvidmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Gavlene er pudsede og gulmalede. Bagsiden er skuret og gulmalet over glatpudset, tjæret sokkel. Simpel, udkraget gesims. Gavlkvisten har muret forside med udkraget gesims med ører,

Adelgade 90

ADELGADE 90, ejere

før 1761	skomager Hans Wilh. Schröder
før 1791	Frederik Jespersen
før 1818	slagter Peder Blak
1821-61	slagter P. Søndberg
1861-	snedkermester Clausen
1920-25	sagfører F. C. Poulsen
1925-80	Nysted kommune
1980-	Elisabeth Harne-Frey

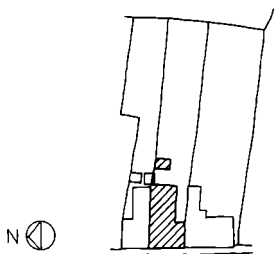
hvidmalede flunker. To tirudede glasdøre og to korspostvinduer med to ruder i underrammerne i underetagen og to torammede, trerudede vinduer i gavlkvisten, hvidmalet træværk.

Bemærkninger: Pænt og velproportioneret hus. De tre kviste på bagsiden virker noget dominerende. Pænt tegtag med en god skorstenspipe. Ved den seneste istandsættelse er fyldingsdøren desværre blevet erstattet af en plankedør.

Historie: Det grundmurede forhus byggedes i 1868 af snedkermester Clausen, som boede i nabohuset, Adelgade 88. Ved opførelsen havde huset en portgennemkørsel i den søndre ende. I 1981 blev huset ombygget og istandsat. Snedker Clausens hus erstattede et seksethalvt fags bindingsværkshus, som nævnes i 1791.

ADELGADE 91, matr. nr. 186

Enetages *forhus* med grundmuret facade og bindingsværksbagside. Heltag med vingetegl til gaden, bølgeeternit på bagsiden og en skorstenspipe i tagryggen. Facaden står i blank mur af røde sten med grå, pudset sokkel og afsluttes foroven af en hvidmalet, pudset, profileret gesims. Hvide, pudsede indfatninger omkring dør og vinduer og gråmalede, støbte sålbænke på et konsolbåret, fremkraget skifte. Blåmalede vinduer: to fag korspostvinduer og et bredt fag med to rammer på hver side af en stor rude. Tofløjet, gråmalet listebeklædt dør i blåmalet karm med torudet overvindue. Gulmalet, overpudset bagside med sort murfod. Rødmalet dør og sortmalet torammet, trerudet vindue med gul klinkesålbænk. Enetages, grundmuret *sidehus* med bindingsværksgavl. Heltag

Adelgade 91

ADELGADE 91, ejere

før 1761	væver Hans Hansen
før 1771	væver Jens Rasmussen
før 1818	skomager Peder Henrichsen
1840	murermester Jacobsen
1840-77	postmester Magnus V. Staffeldt
1877-1900	enken
1902-50	tømrer L. Christiansen
1950-67	savværksbestyrer R. R. Rasmussen
1967-76	fhv. parcellist Peter Romme
1976-77	arvingerne
1977	Jens Tessing
1977-	H. L. Andsager

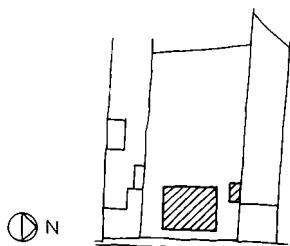
med vingetegl, cementsten og bølgeeternit og en skorstenspipe i tagryggen. Gulmalede mure med sorte torammede, trerudede vinduer.

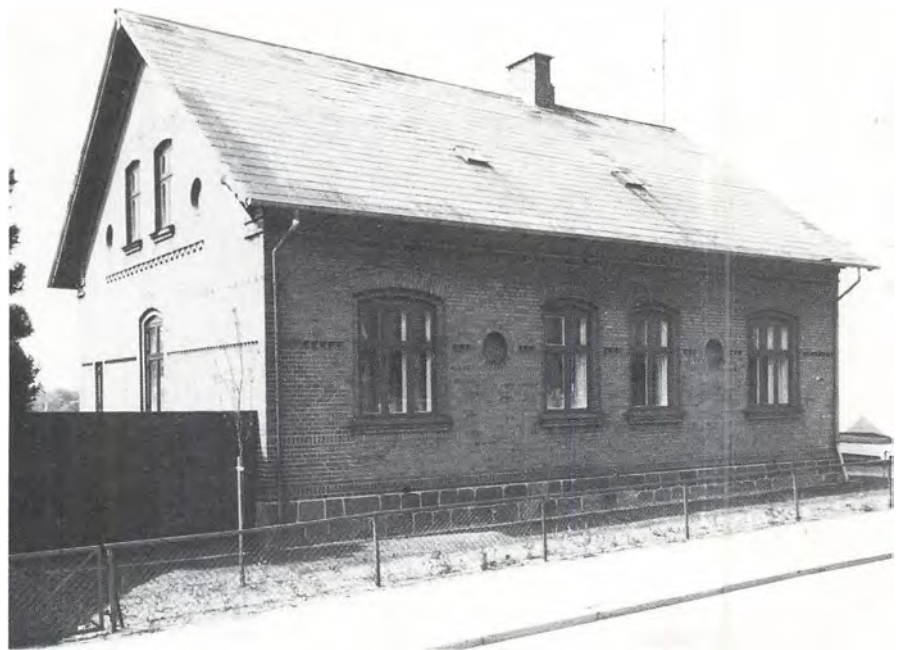
Bemærkninger: Pænt og velholdt hus med gode detaljer og tidstypisk facade. Man glædes over detaljer, som f.eks. hvidtning af rygningen og skorstenen på sidehuset. Alle tagfladerne burde med tiden teglhænges. Beklædning på fyldingsdøren kunne fjernes og døren istandsættes.

Historie: Det nuværende hus går delvis tilbage til begyndelsen af forrige århundrede. Postmester von Staffeldt købte huset i 1840, hvorefter han ombyggede forhuset og opførte sidehuset. Postkontoret lå i sidehuset. Det åbnede den 11. maj 1840 og forblev i huset frem til postmesterens død i 1877. Forinden var huset igen ombygget i 1872. I 1904 ombyggede Johs. Holck huset for tømrer Christiansen: bindingsværksfacaden med tofags gavlkvist fra 1840'erne erstattedes af den nuværende grundmurede facade.

ADELGADE 92, matr. nr. 80a

Grundmuret, enetages villa med risalit og gavlkvist på havesiden. Skifertækket heltag med udhæng, bræddebeklædt underside og svungne spærrender. En skorstenspipe i tagryggen. Sokkel af kløvet granit og murværk af røde sten med brændte fuger og murede detaljer: rulscliffe over soklen, savsnitskifte i højde med vinduernes tværpost, muret bånd med savsnit under tagudhænget. Vinduerne har muret fals i underetagen, fladbuede stik og to udkragede skifter under sålbænkene, dels skifer- og dels støbte sålbænke. Facaden er symmetrisk med fire fag grønmalede vindu-

Adelgade 92

ADELGADE 92, ejere

før 1761	organist Ove Nielsen
før 1818	købmand Nielsen
før 1834	avlsbruger G. Styrup
1883-	avlsbruger Peter Jørgensen
1894-1939	sagfører F. C. Poulsen
1939-41	sagfører Frederik Poulsen
1941-50	enke Ingeborg Poulsen
1950-51	fru Kathrine Hansen og frk. Emilie Boesen
1951-59	lærer Johs. Brønholt
1959-78	overlærer Karen Hansen
1978-	Kirsten og Jørgen Lundsager

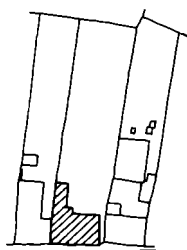
ADELGADE 93, ejere

1676-1903	byens hospital
1903-52	værkfører P. L. J. Larsen
1952-	slagter Adolf Fabricius Jørgensen

er: korspostvinduer i midterfagene og seksrammede i yderfagene. Støbt trappe med svungne vanger til indgangsdøren midt i nordgavlen: tofløjet, lakeret fyldingsdør med en råglasrude i hver fløj og i overvinduet. På hver side af døren er der smalt vindueshul med aftrappet overkant, det østlige er blændet og i det vestlige sidder et brunmalet etrammet vindue. To brunmalede korspostvinduer og to cirkulære blændinger i tagetagen. Bagsiden har et grønmalet, torammet vindue og en fyldingsdør i kælderens. Det øvrige træværk er brunmalet. Et korspostvindue på hver side af risaliten og en glasdør ved nordhjørnet. To tofløjede glasdøre i underetagen i risaliten og to korspostvinduer i gavlkvisten. Brunmalede vinduer i sydgavlen: et korspostvindue midt i underetagen og et lille etrammet vindue vest for, to korspostvinduer i tagetagen.

Bemærkninger: Tidstypisk og velbevaret hus, som dog virker malplaceret i gaden som er præget af sammenbyggede, enetages forhuse.

Historie: Den store rødstensvilla opførtes for sagfører F. C. Poulsen i 1894. Før villaen blev bygget stod på grunden en gård med et sytten fags forhus.

ADELGADE 93, matr. nr. 187

Enetages, grund- og skalmuret *forhus* med bølgeaternittækket heltag. Skorstenspipe i tagryggen, ovenlysvinduer og en stor taskekvist med bejdsede vinduer og dør på bagsiden. Facaden er grundmuret af røde sten på en høj gråmalet sokkel Hvidmalet, pudset, profileret gesims. Fladbuede stik, skifersålbænke på fremkraget skifte og to hvidmalede

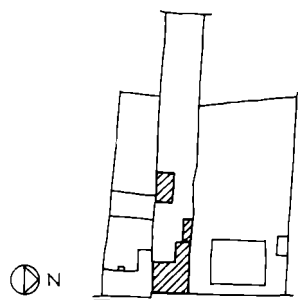
Adelgade 93

skifter hen over facaden. Bejdsede etrammede vinduer i fem fag, hvoraf det midterste er bredere (tidligere dørfag). Sydgavlen og bagsiden er skalmurede af røde sten med bejdsede vinduer og dør. Enetages *sidehus*, i blank mur af røde sten, med fladt tag.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform, men er ved ændringer i nyere tid blevet forsimplet. Vinduerne burde ændres til korspostopdelte vinduer og taget teglhænges.

Historie: På dette sted lå hospitalet, byens fattighus, som var opført efter branden i 1729. 1903 blev huset solgt til værkfører Larsen, som grundmurede facaden, senere blev de øvrige sider skalmuret og tagværket udskiftet.

ADELGADE 94, matr. nr. 79

Seks fag, enetages bindingsværksforhus med eternitskifertækket heltag. Skorstenspipe i tagryggen og en lille zinkklædt tagkvist med torammet, trerudet vindue mod gården. Facaden er overpudset og gulmalet over sortmalet murfod. Gulmalet bræddegesims med lister, gråmalet træværk. I de to søndre fag ses en tofløjet fyldingsport med hjørnerne afskåret af skråbånd under porthammeren. To fag, femrammede vinduer med stor fast ramme i midten og gule, støbte sålbænke. Bagsiden er rødmalet over sorttjæret sokkel, afsluttet med sugfjæl. Grønmalet, tofløjet revleport, over porthammeren ses i en kort stolpestump en gennemstukket bjælketap. To forskellige, hvidmalede vinduer og lakeret dør. Grundmuret og gulmalet nordgavl.

Grundmuret, enetages *sidehus* med kælder. Lavt halvtag med cementfalstagsten. Hvidmalet, stænkpudset sokkel og rødmalet murværk. Hvidmalede vinduer og lysegrøn kælderør.

Bindingsværksbaghus på tre fag med murede gavle og teglhængt heltag. Rødmalet overalt. Grønmaledede vinduer og dør.

Bemærkninger: Lidt trist hus, som er præget af ombygninger, blandt andet de alt for store vinduer. Taget burde teglhænges.

Historie: Det seks fag lange bindingsværkshus nævnes i 1761. Huset blev senere en del ombygget: i 1840 blev bjælkelaget hævet og tagværket udskiftet. Nordgavlens grundmuring er formentlig foretaget efter nedrivning af nr. 92 i 1894. De store vinduer i facaden og skifertaget er fra dette århundrede.

ADELGADE 94, ejere

før 1761	skomager Christen Christensen
før 1791	Christen Willer Johan Krøll
før 1818	købmand Kiel Peter Kielsen
før 1829	kleinsmed Jørgen Hansen Ørbech
før 1847	enken
før 1867	skolelærer Møller
1908-64	fisker Carl Laurits Petersen
1964-	fru Edith Karen Hansen, Kettinge

ADELGADE 95, matr. nr. 188

Syv fag, enetages *forhus* af bindingsværk. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen og en zinkklædt tagkvist med etrammet vindue på bagsiden. Stænkpudset og gulmalet facade med sorttjæret sokkel og hvidmalet sugfjæl. Hvidmalede, glatpudsede indfatninger omkring vinduer og port. Finérklædt port i de to søndre fag. To fag blå og hvide vin-

Adelgade 95

ADELGADE 95, ejere

før 1761	Casper Raahgen
før 1771	Simon Hoff
før 1781-87	madamme Heerfeldt
1787-	Niels Siersted Smith
før 1791-1809	købmand Laurits Reimer
1809-40	datteren, Laurentze Grønbech
1840-41	cand.pharm. Friis
1841-43	skomager Thuge
1843-	snedkermester Johan P. Larsen
1923-39	snedker Vilh. Jensen
1939-51	malermester Martin R. Hansen
1951-	snedkermester Victor Rasmussen

Adelgade 96

duer, hver med to rammer omkring en fast rude. Nordgavlen er gulkalket overalt. Bagsiden har gulmalede tavl og sugfjæl, sorttjæret tømmer og murfod, nyere dør og vinduer.

Seks fag, enetages bindingsværks**baghus** med teglhængt heltag og en skorstenspipe i tagryggen. Sorttjæret sokkel og gulmalede tavl. Ny, bejdsset dør og to fag, torammede vinduer med seks ruder pr. ramme.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform, men de brede vinduer og porten passer ikke til huset. Nordgavlen har bevaret den traditionelle overkalkning af tavl og tømmer. Pænt tegltag. Godt baghus.

Historie: Forhuset er de syv nordre fag af et af elleve fag forhus, som blev opført mellem 1840 og '43. Huset deltes i 1843. Facadens puds og vinduerne er fra dette århundrede. På nr. 95 og 97 lå i 1761 en gård med et ellevefags forhus, som beskadigedes ved branden den 23. marts 1840. Fjorten dage senere solgtes ejendommen til cand.pharm. Friis, som i januar 1841 solgte videre til skomager Thuge. Det må være en af disse to, der byggede det nye hus.

ADELGADE 96, matr. nr. 78a

Enetages bindingsværks**forhus** på ni fag. Bølgeaternittækket heltag med simpel skorstenspipe i tagryggen. Stænkpudset facade, gulmalet over sortmalet murfod. Hvidmalet, profileret gesims. Bejdsset træværk: et lavt

ADELGADE 96, ejere

før 1761	madam Schmidt
før 1791	konsumptionsforvalter Moess
1806-	skipper Lars Willert
før 1818	postmester H. H. Petersen
før 1827	apoteker S. Meyer Trier
før 1834	apoteker Bøjesen
før 1839	købmand P. Reimer
før 1867	arvingerne
før 1872	detailhandler Danielsen
1911-28	mejerist H. J. Olsen
1929-38	mejerist Sv. Aa. J. Johansen
1938-40	mælkehandler C. C. T. Nielsen
1940-44	mælkehandler Chr. Petersen
1944-64	mælkehandler Ejner W. Andersen
1964-65	Hans Harry Jensen
1965-67	parcellist Martin Petersen
1967-68	Børge Nielsen
1968-	Viggo Christiansen

ADELGADE 97, ejere

før 1843	se Adelgade 95
1843-	vævermester Hans Larsen
før 1905	Hans Hansen
før 1919	barber Schelle
1920-31	postbud Jørgen Jensen
1931-45	fisker Edmund Andersen
1945-58	frk. Karen H. Bille
1958-60	inspektør Kurt Hansen
1960	pensionist Karl J. Mortensen
1960-71	fru Mary Christiansen
1971-	Carl Nielsen

Adelgade 97

vindue, glasdøre og to trerammede vinduer med tre termoruder pr. ramme. Gavlene er stænkpuksede og gulmalede. I den søndre gavls tagetage ses et hvidmalet, torammet vindue med seks ruder pr. ramme. Bagsiden har sorttjæret sokkel og tømmer og gulmalede stænkpuksede tavl. Bejdsede og hvidmalede termovinduer og grønmalet bræddebeklædt vindfang. *Lude* af gule sten med lavt bølgeaternithalvtag og bejdsede termovinduer.

Otte fag, enetages *baghus* af bindingsværk med grundmurede gavle. Teglhængt heltag. Sorttjæret tømmer, porte og døre og gulmalede tavl.

Bemærkninger: Husets form afspejler en høj alder, men omfattende ombygninger i nyere tid har næsten fjernet alle bygningsdele af en vis alder og kvalitet. Huset burde atter tækkes med vingeteg. l.

Historie: Det ni fag lange forhus var den nordlige del af konsumptionsforvalter Moess' gård (Adelgade 96-98). Forhuset, som var tyve fag langt, nævnes i 1761. Huset har senere været underkastet omfattende ombygninger hvorved blandt andet bjælkelaget blev hævet, facaden kraftigt ændret og tagværket udskiftet. Baghuset blev bygget af detailhandler Danielsen i 1872. Det første apotek i Nysted åbnedes i denne ejendom i 1827 af Salomon Meyer Trier.

ADELGADE 97, matr. nr. 189

Fire fag, enetages *forhus* med bølgeaternittækket heltag og skorstenspipe i tagryggen. Grundmuret facade i blank mur af gule sten over sorttjæret sokkel. Muret savsnitgesims med konsoller. Fladbuede stik og skifersålbænke på et udkraget, konsolbåret skifte. Ny, grønmalet glasdør og grønmalede vinduer med tværpost. Bagsiden har gulmalet stænkpuks over sorttjæret sokkel. Gulmalet sugfjæl. Et trerammet og et torammet vindue med gule klinkesålbænke. Gasbetonsidehus med built-up tag.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin gode hovedform, men skæmmes af de uopdelte vinduer og glasdøren. Korspostdelte vinduer og en fyldingsdør ville være passende i facaden. Taget burde teglhænges.

Historie: Det nuværende hus er de fire søndre fag af et ellevefags hus som opførtes efter branden i 1840. Facaden grundmuredes omkring århundredskiftet.

ADELGADE 98A, matr. nr. 77b

Enetages *forhus*, grundmuret med bindingsværksgavl mod nord. Halvt dobbelthus, adskilt fra den sydlige del med en senere opført brandgavl med -kam. Bølgeaternitklædt heltag med udhæng over nordgavlen. Kvaderpuksede facade, gulmalet med sort murfod og lysegrå, profileret, trukket gesims. Fladbuede stik og gule klinkesålbænke. Lakeret, listebeklædt dør med rude. To fag lakerede termovinduer, fladbuede korspostvinduer med en sprosse i underrammerne. Nordgavlen er overpuksede og

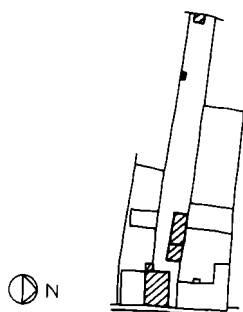
ADELGADE

ADELGADE 98, ejere

før 1761	madam Schmidt
før 1791-1803	konsumptionsforvalter Moess
1803-08	styrmand Hans Jørgen Rasmussen
1808	postmester Hans Gierding
1808-	madam Hoff
1826-33	Hans Jacob Henriksen
1833-44	toldbetjent Meier
1844-95	skipper A. Klotz
1895-98	murermester R. E. Holck
1898-	styrmand Alfred Jørgensen og fisker Peter Frederiksen

Adelgade 98 med det udseende det fik i 1856. Ældre foto (Harry Krusbæk)

gulmalet med sortmalet syld. Vippevindue i tagetagen. Den øverste del af gavltrekanten er listebeklædt, tidligere halvvalm. Bagsiden er flyttet ca. 1½ meter ud siden husets opførelse. Sorttjæret sokkel, gulmalet murværk og lille fremkraget gesims. Flade stik og røde, støbte sålbænke. Nye bejdsede termovinduer. Lille *udhus* og garage langs nordskellet. Én etage med bølgeeternithalvtag. Bleggulmalet med rødmalede vinduer og døre.

Bemærkninger: Det tidligere pæne senklassicistiske hus har fuldstændig mistet sammenhængen ved oplægningen af bølgeeternittaget. Huset har lykkeligvis bevaret fagdelingen. Ved isætningen af nye vinduer er der gjort et forsøg på at kopiere de gamle vinduer, desværre med meget kraftigere ramme- og sprossedimensioner. Vinduerne burde i det mindste males. Et tegltag og en skorstenspipe kunne hæve huset op i et helt andet plan.

Historie: Ved branden i februar 1831 brændte forligelseskommissær Henriksens hus. Efter branden byggede han det nuværende nifags forhus af bindingsværk med fire fag sidehus. 1856 fik skipper Klotz grundmuret facaden. I 1898 købte styrmand Alfr. Jørgensen og fisker Peter Frederiksen huset, som de senere delte på to matrikler, formentlig samtidig indsattes to indgangsdøre til afløsning af den oprindelige fælles dør.

ADELGADE 98A, ejere

1912-57	kaptajn A. Jørgensen
1957-	tilskærer Harry Krusbæk

ADELGADE 98B, ejere

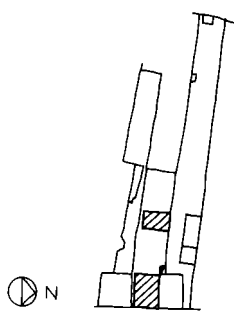
før 1926	fisker P. Frederiksen
1949-	mekaniker Aage Sørensen

ADELGADE 98B, matr. nr. 77c

Enetages *forhus* med bagsiden forhøjet til to etager, grundmuret med bindingsværksgavl mod syd. Halvt dobbelthus med fælles gavl mod nord. Skævt heltag med vingetegl til gade, og bølgeeternit til gården,

Adelgade 98A-B

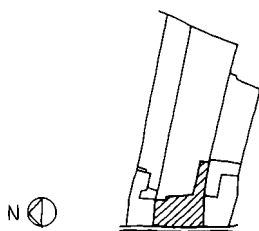
skorstenspipe i tagryggen. Hvid, stænkpudset facade med lysegrå sokkel og trukket gesims. Bejdsset, lakeret dør med rude og et lakeret, trerammemet termovindue med støbt sålbænk. Gulmalet sydgavl, torammet vindue i tagetagen med seks ruder pr. ramme. Lysegrønmalet bagside af mursten og gasbeton. Forskellige bejdsede og lakerede termovinduer. Lille *baghus* med pandepladetag.

Bemærkninger: Huset har mistet sin oprindelige karakter ved den glatte pudsning og isætning af det brede vindue. Facaden var oprindeligt kvaderpudset som nr. 98A.

Historie: 98B udgjorde oprindeligt, sammen med naboen, ét hus (se 98A). Efter delingen er 98B ændret en del, blandt andet forhøjedes bagsiden i 1963.

ADELGADE 99, matr. nr. 190

Ni fag, enetages *forhus* med udskud på syv fag af bagsiden. Heltag med bølgeeternit til gaden og vingetegl til gården. To skorstenspiber, den ene bag rygningen. Zinkklædt schweizerkvist mod gaden, hvidmalet træværk, udskårne vindskeder og vinduer med tværpост. Facaden er pudset og hvidmalet over en høj, lysegråmalet sokkel. Lysegrå, pudset, profileret gesims og pudsede sålbænke med små konsoller. Portrummet i de to nordre fag er lukket med sortmalet listebeklædning. Stejl, udvendig trætrappe til indgangsdøren i tredje fag fra syd; sortmalet pladebeklædt dør med torudet overvindue. Seks sortmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Bagsiden er pudset og hvidmalet over lysegrå murfod

Adelgade 99-101. Hugo Mathiessen, 1915 (Nationalmuseet)

ADELGADE 99, ejere

før 1743	byskriver Andreas Broager
før 1781	enken
før 1791	skomager Anders Wintzensen Thuge
før 1847	skomager W. A. Thuge
før 1867-71	skomager A. W. Thuge
1871-	snedker H. P. Rasmussen
før 1920	skibstømrer Ole Rasmussen
1926-54	Niels Stenstrup
1954-62	medhjælper Valdemar Borda
1962-73	Josef Cereska
1973-	Ole Jørgensen

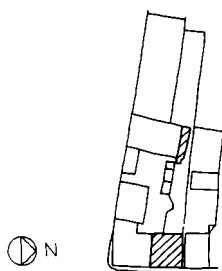
og afsluttet af en hvid sugfjæl. Forskellige sortmalede vinduer. Enetages bindingsværkssidehus med lavt, teglhængt halvtag. Overpudset og hvidmalet med sortmalede vinduer og en revledør.

Bemærkninger: Godt og velproportioneret hus. Pæn og tidstypisk facade med gode klassicistiske vinduer. Facaden ville vinde ved at få en fyldingsport og -dør. Taget til gaden burde teglhænges.

Historie: Forhuset nævnes i 1761 som et syvfagshus, og i 1791 som ni fag langt med to fag port. Huset blev gennemgribende ombygget af skomager Thuge mellem 1847 og '67: bjælkerne blev kæmmet over remmen og tagværket ændret. I oktober 1872 brandskadedes huset, hvorefter snedkermester H. P. Rasmussen istandsatte det. Facadens pudsning har fundet sted efter denne brand.

Adelgade 99

ADELGADE 100, ejere

før 1835	se Adelgade 102
1835-41	organist Malling
1847-48	konsistoralråd Klingenberg
1848-	enken
1925-47	tømrer Th. Hansen
1947-64	enke Emma Lovise Hansen
1964-	Knud Mortensen

Adelgade 100

ADELGADE 100, matr. nr. 76a

Fem fag, enetages *forhus*, bindingsværk med grundmuret facade. Heltaget er teglhængt til gaden og bølgeaternittækket på bagsiden, halvvalm over nordgavlen og skorstenspipe i tagryggen. Facaden står i blank mur af røde sten med støbt sokkel og tandsnitgesims. Flade stik og støbte sålbænke. Pladeklædt indgangsdør i midterfaget og to lakerede, trerammede termovinduer. Nordgavlen er gulkalket med en genanvendt seksrudet vinduesramme i tagetagen. Bagsiden er delvis overpudset og bleggulmalet med sorttjæret syld og bleggul sugfjæl. Dokker under løsholterne. Bejdsset dør med vindue og etrammet, seksrudet vindue i midterfaget. I de nordlige fag sidder nye torammede, bejdsede termovinduer, medens der syd for døren sidder et etrammet og et torammet lysegrønmalet vindue med seks ruder pr. ramme.

Et fag, enetages *baghus* med teglhængt heltag (de øvrige fag af baghuset hører til Adelgade 102). Gulmalet overalt med forskellige, grønmaledede vinduer og revledøre. På østsiden er opført en lille lude.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Ved facadens grundmuring er fagdelingen desværre brudt og huset har mistet sammenhængen med nr. 102. Godt tegltag mod gaden, bagsiden burde også tækkes med tegl.

Historie: Forhuset er de fem nordre fag af det elleve fag lange forhus grovsmed Lars Jørgensen opførte efter branden i 1831. Facaden blev skalmuret i 1941.

ADELGADE 101, matr. nr. 191

Fire fag bindingsværks*forhus* med skævt, bølgeaternittækket heltag. Skorstenspipe i tagfladen mod gården. Gråmalet, delvis overpudset kampestensfundament. Gulmalet, stænkpudset facade med gul sugfjæl.

ADELGADE 101, ejere

før 1761	klokker Jacob Schiønefeldt
før 1771	snedker Lorentz Christian
før 1776	snedker Jens Hollænder
før 1818	skrædder Anders Rasmussen
før 1829	handskemager Fick
1829-	købmand Drebling
før 1847	maler Westrup
før 1854	murermester P. Holck
før 1886	snedker A. P. P. Boye
før 1887	frøken Elsa Martha Holck
før 1918	arkitekt Holck
1926-	savskærer Axel Andreassen

Portrummet i det brede, nordre fag er delvis tilmuret og forsynet med lakeret indgangsdør i en niche. I de to søndre fag sidder små grønmaledede korspostvinduer. Sydgavlen er ligeledes stænkpuddet og gulmalet med grønne vinduer: seksrammet i underetagen og et torammet, trerudet i tagetagen. Bagsiden er hvidtet med grønmalet murfod og rød- og grønmalet træværk: to torammende, trerudede vinduer og en halvdør.

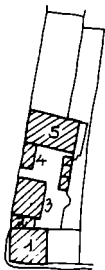
Enetages, tre fags bindingsværkssidehus med bølgeaternittækket heltag. Sydsiden mod kirkegården er stænkpuddet og gulmalet over grå kæmpestenssyld. To grønmaledede vinduer: et seks- og et torammet. Nordsiden er hvidtet over tømmer og tavl med grønmalet syld. Gennemstukne bjælketappe, to løsholter i det midterste fag. Et etrammet og et torammet, trerudet vindue.

Bemærkninger: Huset, som har bevaret sin gamle form, har fået lidt kedeligt udseende i kraft af den triste puds og døren i nichen. Taget burde tækkes med vingetegl og skorstenspipen atter føres op i tagryggen.

Historie: I 1761 nævnes fem fag forhus. Det er sandsynligt, at det er det nuværende hus, og at fagantallet er en fejl. Fra 1771 er fagantallet korrekt angivet. Trefags sidehuset nævnes fra 1761. I 1857 købte murermester Peder Holck huset og underkastede det en omfattende ombygning.

ADELGADE 102, matr. nr. 75

Enetages *forhus* på seks fag bindingsværk (bygning 1). Teglhængt heltag med halvvalm over sydgavlen og skorstenspipe i tagryggen. Facaden er bleggul, stænkpuddet over sorttjæret murfod og afsluttet med en hvidmalet bræddegæms. Grønmalet dør og vinduer med røde, støbte sålbænke. Korspostvinduer med to ruder i underrammerne i de to nordre fag, i de fire søndre fag ses tre seksrudedede butiksvinduer og en tofløjet dør med dobbelt slagliste og vinduer. Sydgavlen er ligeledes bleggul, stænkpuddet med sorttjæret syld. Rødmaledede, støbte sålbænke, nyere bejdsset vindue i underetagen og to mindre grønne i tagetagen. Bleggul, glatpuddet, skalmuret bagside med grønmalet, trerammet vindue. Op til forhuset står et enetages *halvtags*hus med paptag (bygning 2).

Efter halvtagsshuset følger et enetages, grundmuret *sidehus* (bygning 3) med teglhængt heltag. En skorstenspipe i ryggen og en i den nordre tagflade. Facaden mod strædet er bleggul, glatpuddet med rød, stænkpuddet sokkel og hvidmalet, profileret, pudset gesims. Fladbuede stik, røde, støbte sålbænke og grønmaledede vinduer og dør. To korspostvinduer, fyldingsdør med torudet overvindue, blændet dør med torudet overvindue og et seksrudet butiksvindue. Bagsiden og gavlen malet som facaden med forskellige døre og vinduer.

Bag blændingsmuren med ørelisener står et lille muret *sidehus* med paphalvtag (bygning 4). Syv fag langt *baghus* (bygning 5) af bindingsværk, med et tilbygget, grundmuret fag i søndre ende. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. Gavlen mod strædet, som krones af en muret tinde, er bleggul og glatpuddet med rød, stænkpuddet sokkel.

Adelgade 102

ADELGADE 102, ejere

før 1761	bødker Johan Arildsens lejevåning
før 1771	Nicolaj Krølls enke
før 1776	skomager Jens Børre
før 1791	Christen Clausen
før 1818	C. Fr. Hersom
-21	brændevinsbrænder Christensen
1821-29	sadelmager Gotfried Gudmand Grih
1829-52	smedemester Lars Jørgensen
1852-56	Jochum Larsen
1856-	Jørgen Rasmussen
før 1867	høker Mouritzens enke
før 1868	partikulier Mackeprang
før 1908	købmand R. Jørgensen
1925-76	købmand Hj. Andersen
1976-82	Jørgen Olesen
1982-	Tove Olesen

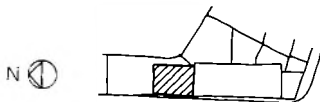
Grønmalet, femrammet vindue i underetagen og korspostvindue i overetagen, begge med fladbuede stik med fordakning og støbte sålbænke på fremkraget skifte støttet af små konsoller. Langsiderne er malet bleggule over tømmer og tavl. Grønmaledede døre og vinduer og sorttjæret port. Korspostvinduer i den sydlige del og forskellige mindre vinduer i den nordlige del.

Bemærkninger: Godt og forholdsvis velbevaret bygningsanlæg med vigtig placering på hjørnet af Adelgade og Strandstræde. Man glædes over de nydelige vinduer i facaden, såvel i beboelsen som butikken, butiksvinduernes afblænding med kulørte reklameskilte er lidet klædelig.

Historie: Efter branden i 1831 opførte grovsmed Lars Jørgensen elleve fag forhus (Adelgade 100-102), fem fag sidehus og fem fag baghus. I 1834 forlængedes baghuset med tre fag, hvoraf det ene, sammen med fem fag af forhuset, solgtes til organist Malling. I 1868 indrettedes for- og sidehuset til to beboelser i hver. Ved en ombygning omkring århundredskiftet isattes butiksvinduerne, og mellembygningen (bygning 2) opførtes som bagbutik. Sidehuset (bygning 3) blev fuldstændig ommuret i 1912, samtidig forlængedes baghuset med et grundmuret fag mod syd.

ADELGADE 103, matr. nr. 193

Enetages, seks fag *forhus* af bindingsværk med lavt styrterum og grundmuret bagside. Teglhængt heltag med halvvalm mod syd og to simple skorstenspiber i tagryggen. Facaden er stænkpudset og gulmalet over sorttjæret syld. Gulmalet sugfjæl. Hvidmalede pudsede indfatninger omkring dør og vinduer og hvidmalede, støbte sålbænke. I det tredje fag fra syd ses en lakeret, listebeklædt dør i hvidmalet karm med sidevindue.

Adelgade 103

To fag vinduer på hver side af døren, hvidmalede med lodpost under tværposten. Nordgavlen har en ret høj, sorttjæret sokkel, hvorpå der er lagt en nyere fodrem. Tømmeret er brunmalet og tavlene gulmalede. I hjørnefaget ved facaden ses et vindue mage til facadens. I tagetagen ses et hvidmalet, torammet vindue med seks glas pr. ramme. Bagsiden er grundmuret af gule sten på støbt sokkel. Lakeret dør og fire hvidmalede vinduer med tværpost, gule klinkesålbænke.

Bemærkninger: Hus med god hovedform og pænt tegltag. Facaden er blevet lidt kedelig på grund af stænkpuddingen og vinduesudskiftningen. Vinduerne burde ved lejlighed erstattes med klassicistiske vinduer og døren med en fyldingsdør. Skorstenspiberne er desværre opmuret uden sokkel og bånd, som de tidligere har haft.

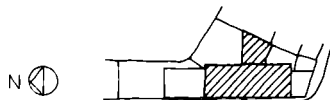
Historie: Den 1. juni 1830 solgte spækhøker J. Nielsen seks fag af sit hus (Adelgade 103-105) til Skolekommissionen, huset ombyggedes samme år til skole. Ved branden den 10. februar 1831 brændte huset, hvorefter det nuværende hus blev opført. Den største ændring siden opførelsen er bagsidens grundmuring i 1976.

ADELGADE 103, ejere

før 1761	madam Smiths lejevågning
før 1781	konsumptionsforvalter Moess
før 1818	madam Hoff
1830-	spækhøker Nielsen
1830-	Nysted skolevæsen
1853-	daglejer Hans Christensen
1915-34	købmand Carl Bønnelyche
1934-55	frøknerne K. og I. Bønnelyche
1955-64	frøken Inger Johanne Bønnelyche
1964-	Svend Egon Aksbro

ADELGADE 105, matr. nr. 194

Grundmuret, enetages *forhus* med heltag tækket med romertegl. Halvvalme i begge gavle, tre afvalmede tagkviste mod gaden og en skorstenspipe mod gården. Huset står i blank mur af gule sten som afsluttes af grønbejdset sugfjæl. Murede sålbænke og torammede bejdsede vinduer med tre termoruder pr. ramme.

ADELGADE 105, ejere

før 1750	kleinsmed Hans Hansen Pust
før 1771	enken
før 1791-1803	forvalter Moess
1803-	daglejer Niels Michelsen Øboe
-1810	enken, Anne Hansdatter
1810-30	daglejer Rasmus Nielsen Øboe
1830-45	spækhøker Jørgen Nielsen
før 1847	snedkermester Møller
før 1967	købmand F. Schwensen
før 1874	dyrlæge Hansen
1906-34	købmand Carl Bønnelyche
1934-55	frøkerne Karen og Inger Bønnelyche
1955-72	frøken Inger Johanne Bønnelyche
1972-77	Svend Egon Aksbro
1977-	Werner Jensen

Adelgade 105. Det sytten fag lange hus som blev bygget i flere omgange efter branden i 1831. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

Bemærkninger: Det nye hus er forsøgt tilpasset den ældre bebyggelse på stedet. Tilpasningen er delvis lykkedes, men væsentlige detaljer er ikke blevet gode, for eksempel er kvisttagene blevet alt for dominerende. Huset ville vinde ved at blive pudset og kalket og få træværket malet.

Historie: Det nuværende grundmurede hus blev opført i 1978. Tidligere stod et sytten fag langt bindingsværkshus på grunden.

BOMSTRÆDE

I dag er Bomstræde den korte vej mellem Østergade og Vantorevej; men indtil 1951 hed det første stykke af Vantorevej ud til Padekæret også Bomstræde. Vejen har navn efter den accisebod og bom, som stod ved Padekæret. Fra 1951 til '82 hed hele stykket Vantorevej; men i 1982 blev det gamle navn genindført. Padekæret er i dag opfyldt og bebygget, Vantorevej 18-20.

BOMSTRÆDE 3, matr. nr. 9

Trefag, enetages *forhus* med bindingsværksfacade, grundmurede gavle og bagside. Bølgeeternittækket heltag med en gulmalet skorstenspipe i tagryggen. Facaden har glatpudsede, hvidmalede tavler, og sortmalet

BOMSTRÆDE 3, ejere

før 1761	Hans Tofts lejevåning
før 1791-1808	Lars Nicolajsen
1808-	Knud Pedersen
1831-	Henrik Jensen Juul
før 1840	Hans Juul
1841-55	daglejer Mads Gottlieb
1855-	skomager Johan Gottlieb Madsen
før 1913	arbejdsmand Jorgen Nielsen
1916-63	Johanne Petersen
1963-73	Anna Jorgensen
1973-78	Henning Jørgensen
1978-79	Bjarne Christensen
1979-	Henning Olsen

tømmer over en sortmalet sokkel, det arrede tømmer angiver at facaden har været overpudset. Bejdset, listebeklædt dør i brunmalet karm og to nye, bejdsede, torammede vinduer med tre ruder i hver ramme, bejdset sugfjæl. Vestgavlen står som blank mur af gule sten. Pudset og hvidmalet, grundmuret bagside under den sortmalede tagrem. Ny, bejdset dør og vindue med termoruder og i tagfladen en zinkklædt tagkvist med nyt, bejdset termovindue.

Bemærkninger: Huset er præget af adskillige ombygninger, såvel indvendig som udvendig. Det eneste bevarede af det ældre hus er forsídens bindingsværk og bagsídens tagrem. Det buede glas i vinduerne er fremmed for huset, vinduerne ville under alle omstændigheder vinde ved at blive malet.

Historie: Ved branden den 23. marts 1840 nedbrændte det firefags hus, som formentlig var opført af Knud Pedersen, efter at han havde købt ejendommen i 1808. Det nuværende hus blev bygget efter branden; men der er efter gavlenes og bagsídens grundmuring, tagets omlægning og andre ændringer ikke meget tilbage af dette hus.

BOMSTRÆDE 4, matr. nr. 14d

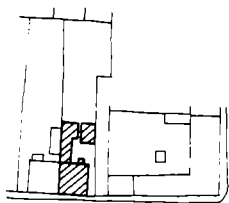
Forhuset er grundmuret i én etage med bølgeeternittækket heltag. Facaden og vestgavlen står i blank mur af gule sten over sokkel af kløvet granit, medens bagsíden er pudset og malet gul med sorttjæret sokkel. I facaden findes fire fag, bejdsede termovinduer med tværpost og opsprossede rammer, fladbuede vinduesstik og murede sålbænke belagt med sorte klinker. Facaden afsluttes af en muret, udkraget hovedgesims med et blandet sav- og tandsnitskifte. I østgavlen ses den lakerede, listebeklædte hoveddør og et lavt, brunmalet torammet vindue. I bagsíden findes to bejdsede termovinduer og en tagkvist med et seksrammet vindue med hvide rammer, brunmalet karm og gavl, zinkflunker og -tag. Forskellige grundmurede, pudsede og gulmalede *sidehuse*.

Bemærkninger: Huset er opført som pendant til nr. 6, men er desværre betydeligt forandret. Det er uheldigt, at huset har mistet såvel skorsten, tagsten og vinduer, som en umiddelbar afhjælpning burde vinduerne males.

Historie: Ejendommen blev udstykket fra Østergade 35 i 1894 af arkitekt C. M. Andresen, som byggede huset i sommeren 1895.

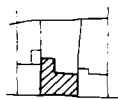
BOMSTRÆDE 4, ejere

før 1895	arkitekt C. M. Andresen
før 1911	fyrbøder Jørgen Larsen
1923-47	arbejdsmand N. C. Larsen
1947-	chauffør Knud Ingvar Jensen

BOMSTRÆDE 5, matr. nr. 10

Enetages, seksfags, bindingsværksforhus med udbygning på bagsíden. Heltag med røde eternitskifre på forsíden, bølgeeternit på bagsíden og to pudsede skorstenspiber i tagryggen. Glatpudset, gulmalet sugfjæl. Sortmalet murfod, hvori der ses enkelte syldsten. Fire bejdsede, torammede vinduer med tre termoruder i hver ramme. Sortmalet gericht og

Bomstræde 3-5

BOMSTRÆDE 5, ejere

før 1761	slagter Albert Christensen
før 1771	enken
før 1776	Raffenbers lejevåning
før 1791	væver Jens Mæss
1824-43	væver Peder Poulsen
1843-	Hans Madsen
1843-46	Hans Poulsen
1846-	brygger Anders Pedersen
før 1867	enken
1879-90	enkefru Maren Marie Olsen
1890-1939	arbejdsmand Frederik Pedersen
1939-40	smed Marius Emil Petersen
1940-42	arbejdsmand Rasmus E. Jørgensen
1943-52	husejer Chr. Rasmussen Lærke
1952-61	fru Laura Dideriksen
1961-74	Valdemar Christensen
1974-75	Rasmus Jørgensen
1975-81	Ole Kai Hansen
1981-	Johnny Hare

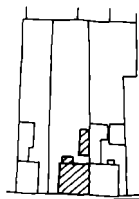
karm omkring en bejdset dør. I nordsiden er fodremmen fjernet, murfoden og tømmeret er sorttjæret, medens tavlene er gulmalede. De to vestlige fag er dækket af en meget dyb bindingsværkshude med sortmalet revledør og to små vinduer. I den østlige del af forhusets bagside er et lille, sortmalet, firerudet vindue, en sortmalet, listebeklædt halvdør og et nyt, bejdset termovindue.

Bemærkninger: Vinduer og dør burde males, ligesom huset ville vinde ved at få taget tækket med vingetegl. To gode skorstenspiber.

Historie: Denne grund og naboen mod øst (Bomstræde 7) var indtil omkring 1820 én matrikel med et ni fag langt forhus, dele af dette hus indgår i nr. 5, i bagsiden ses to stolper med bjælketaphuller. Huset blev beskadiget ved brand den 4. juni 1844. Det er sandsynligt, at bjælkelagets hævning er foretaget efter branden, forsiden er senere overpudset.

BOMSTRÆDE 6, matr. nr. 14e

Grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag og skorstenspipe i tagryggen. Facaden og østgavlen står i blank mur af gule sten over sokkel af kløvet kamp. Facaden afsluttes af en savsnitgesims. Fire fag vinduer med pudsede sålbænke og fladbuede stik, brun- og hvidmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Hoveddøren i østgavlen er en pladebeklædt fyldingsdør i brunmalet karm under fladbuet stik, i tagetagen et lavt torammet vindue. Pudset og gulkalket bagside med simpel udkraget gesims og sorttjæret sokkel, vinduer med blå karm og hvide rammer: et torammet og et etrammet med en vandret sprøse i hver ramme og et lille etrammet. Grundmuret udbygning med samme over-

Bomstræde 6

BOMSTRÆDE 6, ejere

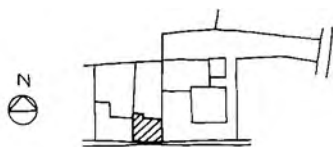
før 1894	arkitekt C. M. Andresen
1899-1928	stenhugger Chr. Nielsen
1928-44	telefonarbejder Jens Andersen
1944-45	husejer Chr. Petersen
1945-61	enkefru Margrethe K. Rasmussen
1961-	Lilly Rasmussen

fladebehandling som bagsiden i øvrigt og halvtag med tjæret pap, heri en brunmalet revledør. Gulkalket, grundmuret *sidehus* med sorttjæret murfod og bølgeaternithalvtag, brandkam og dobbelt skorsten fælles med naboen. Tre brunmalede revledøre.

Bemærkninger: Et godt og stilfærdigt hus med få ændringer siden opførelsen. Med sin traditionelle vedligeholdelse er huset et fint forbillede for ejere af ældre huse.

Historie: Huset blev bygget af arkitekt C. M. Andresen i 1895 på en grund udstykket fra Østergade 35.

BOMSTRÆDE 7

matr. nr. 11, Nysted Bygrunde og 22i, Markjorder

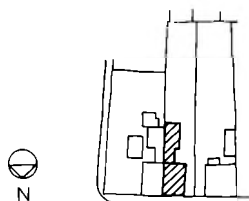
Fem fag, enetages *forhus*. Bølgeaternittækket heltag med spinkel skorstenspipe og et ovenlysvindue i den nordre tagflade. Facaden er hvidmalet og glatpudset, formentlig overpudset bindingsværk. Soklen er sorttjæret og sugfjælen hvidmalet. Pladebeklædt fyldingsdør i brunmalet karm og tre fag, farveløse, torammede vinduer med tre termoruder i hver ramme. Østgavlen er grundmuret af gule sten over en sokkel af kløvet granit. Store dele af bagsiden er grundmuret, men tagremmen og én stolpe er bevaret. Væggen er skuret og gulmalet med sortmalet murfod og sugfjæl. To grønmalede vinduer, det ene med tværpost. Foran den vestlige del er opført en grundmuret *lude* med bølgeaternithalvtag, skuret og gulmalet mur over sortmalet sokkel, grønmalet halvdør og et lille vindue.

BOMSTRÆDE 7, ejere

Tidligere ejere: se Bomstræde 5

1841-	glarmester Brunkhorst
-49	enken
1849	Lars Jørgensen
1849-54	Rasmus Hansen
1854-58	Knudsen
1858-	daglejer Niels Pedersen
	tømrer Mads Peter Nielsen
1897-1926	stenhugger M. P. Albretsen
1926-57	enken Karen Albretsen
1957-60	frk. Karen Hansine Bille
1960-62	fhv. gårdejer Hans Peder Pedersen
1962-73	Ivar Thomsen
1973-	Linda Thomsen

BOMSTRÆDE 8, ejere

før 1895	arkitekt C. M. Andresen
før 1913	Bertel Overgaard Petersen
1921-39	Sofie Kirstine Schrøder
1939-51	husejer Johan Lavritz Ploug
1951-	fisker Lars Andersen

BOMSTRÆDE 9, ejere

1921-30	Hans Chr. Rasmussen
1930-34	Niels Leth Pedersen
1934-51	Carl Johan Hansen
1951-	Jens Peter Andreasen

Bemærkninger: Et meget ombygget hus, der virker noget kedsommeligt. Man må bemærke, at huset har mistet såvel sit tegltag som sin skorsten. Vinduerne bør males.

Historie: De tre vestlige fag, som er en del af det nifagshus som nævnes allerede i 1761, ligger på Bygrund, medens de to østlige fag ligger på Markjord og formentlig først er tilbygget omkring århundredskiftet. Huset beskadigedes ved brand i 1844.

BOMSTRÆDE 8, matr. nr. 140

Grundmuret, enetages, halvt *dobbelthus* med teglhængt heltag og brandkam over gavlen mod naboen. Facaden står i blank mur af gule sten over sokkel af kløvet kamp, udkraget gesims med blandet tand- og savsnitskifte. Bejdsset termovindue med to ulige brede rammer, fladbuet stik og sålbænk af gule klinker; bejdsset, listebeklædt dør under fladbuet stik. I vestgavlen ses i tagetagen et nyere, bejdsset vindue under det oprindelige stik. Pudset og gulmalet bagside over sortmalet murfod og foroven afsluttet af en simpel udkraget gesims, et brunmalet vindue med tværpost og lodpost derunder, klinkesålbænk og fladbuet stik. Grundmurede, pudsede og gulmalede *sidehuse* med lavt bølgeeternithalvtag.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform, men man savner detaljer som skorstenen, fyldingsdøren og det trerammede vindue med buet overkarm, som kan ses på ældre billeder.

Historie: Huset blev opført under et med nr. 10, i 1895, af arkitekt C. M. Andresen, som to lejligheder.

BOMSTRÆDE 9, matr. nr. 22m, Markjorder

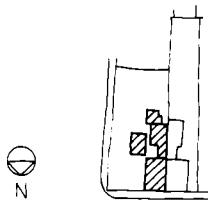
Enetages, grundmuret *villa* med heltag med udhæng. Taget er tækket med flade cementfalstagsten, grønmaledede vindskeder, skorstenspipe i tagryggen. Huset står i blank mur af røde sten med brændte fuger over cementpudset sokkel. Døre og vinduer har fladbuede stik og murede sålbænke med støbt dækplade. Vinduerne er bejdsede termovinduer. Facaden, som har to normale og et bredt vinduesfag, er smykket med to hvidmalede, pudsede bånd og et savsnitskifte. Facaden afsluttes af en rundbuefrise med pudset, hvidmalet bund. Indgangsdøren i østgavlen er en ny glasdør med muret fordakning. Etrammet vindue i tagetagen. Bagsiden har to forskellige vinduer og en dør, og i vestgavlen er indsat en ny dør og et etrammet vindue i tagetagen. Nordvest for villaen er opført en garagebygning.

Bemærkninger: Tidstypisk hus med gode detaljer. Vinduerne er desværre udskiftet med store, tophængslede, etrammede vinduer i stedet for de oprindelige korspostvinduer — de nye vinduer burde males. Den nye hoveddør passer dårligt til huset.

Historie: Huset blev opført i 1907.

Bomstræde 10-8

BOMSTRÆDE 10, matr. nr. 14p

Enetages, grundmuret, halvt *dobbelthus* med teglhængt heltag med hvidtet forskælling og skorstenspipe. Facaden og østgavlen står i blank mur af gule sten over sokkel af kløvet kamp, udkraget gesims med blandet tand- og savsnit. Bejdset termovindue med bred og smal ramme, fladbuet stik og gul klinkesålbænk; dør med bejdset listebeklædning, hvidmalet karm og fladbuet stik. I østgavlen ses i tagetagen et torammet, hvidmalet vindue. Bagsiden er pudset og gulmalet over rødmalet murfod, simpel, udkraget gesims, nyt, bejdset termovindue med klinkesålbænk og fladbuet stik. *Baghuset* er grundmuret i én etage, pudset og gulmalet over rødmalet murfod, teglhængt heltag. Forskellige rød- og grønmaledede vinduer og i gavlen en grønmalet lem til tagrummet.

Bemærkninger: Et solidt og pænt hus, hvor man glædes over den smukke skorstenspipe og forskællingens hvidtning.

Historie: Huset blev opført som et hus med to lejligheder og senere delt på to matrikler (nr. 8 og 10). C. M. Andresen var både bygherre og arkitekt, da huset blev opført i 1895.

BOMSTRÆDE 10, ejere

før 1895	arkitekt C. M. Andresen
før 1913-39	arbejdsmand Hans P. Hansen
1939-58	Niels Peter Sørensen
1958-73	arbejdsmand Knud Nættermann
1973-	Rigmor Adelhaid Nættermann

BOMSTRÆDE 11, matr. nr. 22n, Markjorder

Enetages, grundmuret *villa* med sydgavlen helt fremme i gadelinien. Heltag med halvvalm mod syd, tækket med flade falstagsten, gulstensskorstenspipe i tagryggen. Blåmalet, pudset sokkel. Blank mur af gule sten med tandsnitgesims, med ører på sydgavlen. Fladbuede helstensstik og skifersålbænke på et udkraget skifte. Sydgavlen er symmetrisk omkring en listebeklædt, bejdset indgangsdør med sidevindue. To toram-

BOMSTRÆDE 11, ejere

1912-62 enkefru Marie Landorff
1962- elektriker Flemming Nættermann

mede vinduer i underetagen og to etrammede i overetagen, alle bejdsede. I nordgavlen ses forskellige bejdsede vinduer og en dør. Nordvest for villaen ligger en garagebygning.

Bemærkninger: Huset burde have postopdelte vinduer og traditionelle fyldingsdøre.

Historie: Opført 1906.

FISKERGADE

Fiskergade går fra Gammel Torv mod syd. Ved nr. 26, som er den sidste ejendom på bygrundene, går den over i Skansevej. Denne, søndre udfaldsvej fra Nysted, var tidligere blot en markvej til Kongemarksjorderne. Gadens navn er selvforklarende, og fra arkivalier ved vi, at beboerne overvejende har været fiskere, matroser, lodser og skippere, dog iblandt enkelte avlsbrugere, skomagere og vævere. Bebyggelsen har altid været forholdsvis tæt; men medens den vestre side tidligt har været bebygget så langt sydpå som til nr. 26, strakte bebyggelsen på østsiden sig kun til nr. 13. Husene er fortrinsvis fra 1800-tallet, enkelte går dog tilbage til 1700-tallet eller før. Gaden har et velbevaret helhedspræg fra forrige århundrede isprængt enkelte nyere huse.

*Fiskergade. Ældre foto
(Det kgl. Bibliotek)*

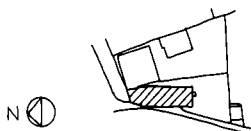
FISKERGADE

FISKERGADE 1, ejere

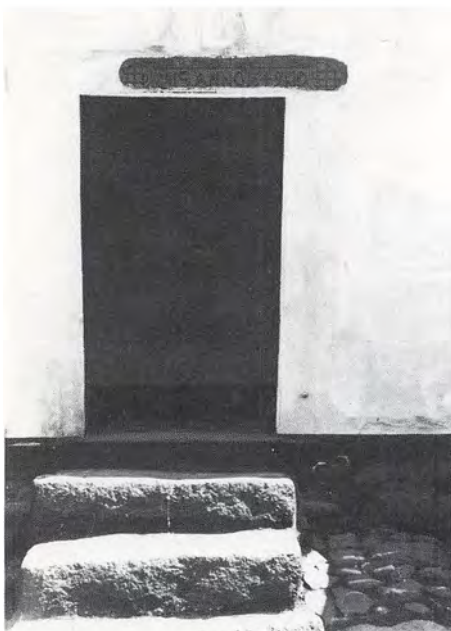
før 1761	skomager Jacob Nielsen Lykke
før 1790-1812	Andreas Grüner
1812-17	sømand Gotfred Rasmussen
1817-21	daglejer Peder Nielsen
1836-	Niels Pedersen
1912-46	skomager N. Petersen
1946-49	Anna Katrine Petersen
1949	fru Alice Margrethe Christensen
1949-51	typograf Børge Egelund Andersen
1951-	arbejdsmand Poul Hansen

Fiskergade 1

Fiskergade 1. Indgangsdøren med dørholten på plads. Hugo Mathiessen, 1915 (Nationalmuseet)

FISKERGADE 1, matr. nr. 50

Ni fag langt bindingsværksforhus med teglhængt heltag, to skorstenspi-ber i tagryggen. Høj sorttjæret syld, tre granittrin til døren. Brunst afstol- pet tømmer, dels overpudset og dels malet på pudsen, tavlene er hvid- malede. Døren er pladebeklædt og brunmalet og de seks vinduer er lyse- grønne, torammede med tre ruder i hver ramme. Den sydligste stolpe har spor efter bjælketaphul, og en enkelt bjælketap findes endnu i en stolpe. De to nordlige fag er brækkede i forhold til facaden i øvrigt og det nordligste forsynet med skråstiver. Nordgavlen er grundmuret i gule sten over en sokkel af kløvet granit. Lysegrønne vinduer med muret sålbænk og fladbuede stik; i underetagen er indsat glas i en korspostkarm og i overetagen ses et lille firerudet etrammet vindue. Sydgavlen er hvid- malet og overpudset med en brunmalet revledør, et torammede og et et- rammet, lysegrønmalet vindue. Af østsiden er de syv synlige fag hvidma- lede, tømmeret er delvis overpudset, tre forskellige lysegrønne vinduer.

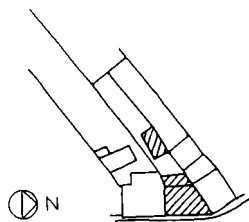
Bemærkninger: Et interessant og velholdt hus. Afstolpningen af bin- dingsværket har dog givet sig udslag i lovlig mange stolper, man kunne i stedet ønske, at facaden atter blev overkalket. Pænt tegltag med hvidt- ning af forskællingen, den søndre skorstenspipe burde også hvidtes. Den dørholt med initialer og årstal, som kendes fra fotografier, er brutalt sa- vet ud og fjernet. Kunne den blot genfindes og bringes tilbage i huset, eventuelt samtidig med en udskiftning af pladedøren.

Historie: De fem sydlige fag indeholder resterne af et 1600-tals hus. I Nystedkrøniken skriver C. A. Hansen, at der ved en reparation i 1912 blev borttaget dobbelte skråstivere i undertavlene. En dørholt med inskriptionen »MIS ANNO 1649 KID« sad endnu over døren i 1915. Mellem 1857 og '67 forlængedes huset med to fag mod nord og senere, formentlig omkring århundredskiftet, med endnu to fag og en grund- muret gavl mod Torvet.

Fiskergade ved Havnegade. Et gadebillede som har gennemgået store ændringer i dette århundrede. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

FISKERGADE 2, matr. nr. 68b

FISKERGADE 2, ejere

før 1761	skomager Søren Sørensens enke
før 1771	Rasmus Skomagere enke
1791-1869	samme ejer som Gl. Torv 10
1869-80	fisker Anders Andersen
1880-	Hans Andersen
1927-34	frøken Bertha F. Andersen
1934-53	arbejdsmand Hans Thue Hansen
1953-61	fru Ruth E. Nielsen
1961-	slagtermester Aksel Hansen

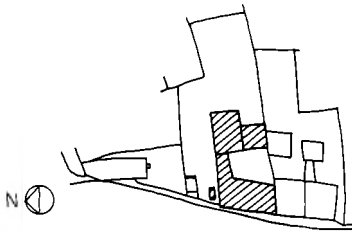
Enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag. En skorstenspipe i tagryggen og to zinkklædte taskekviste med bejdsede vinduer til bagsiden. Ved byggelinens tilbagerykning opførtes en forhøjet facade, medens taghældningen bevaredes uforandret. Støbt sokkel, blank mur af røde sten med bloktandsnitgesims. Bejdsset, listebeklædt indgangsdør med rude. Nye, bejdsede termovinduer med glaserede klinkesålbænke. Bagsiden er pudset og malet bleggul med en simpel, udkraget gesims og sortmalet murfod. Bejdsset dør og vinduer. Fem fag bindingsværkssidehus med bølgeaternithalvtag. Gulkalket over tavlg og tømmer med en grønmalet revledør.

Bemærkninger: Tilbagerykningen af facaden har givet huset en skæv facon. Den noget triste facade er ikke blevet bedre af at de tidligere hvidmalede vinduer er blevet udskiftet med bejdsede termovinduer, den kraftige gesims er dog et oplivende træk.

Historie: Det grundmurede *forhus* opførtes i 1855 af Jørgen Schröder. Facaden blev nyopført efter tilbagerykningen i 1939.

Fiskergade 3

FISKERGADE 3, matr. nr. 51

Forhuset er et ni fag langt, enetages bindingsværkshus. Teglhængt heltag med halvvalm over nordgavlen, pudset skorstenspipe i tagryggen og to ovenlysvinduer mod gaden. Facaden står med gulmalet stænkpuds og hvidmalet, profileret gesims, trukket i puds. Soklen er glatpudset og rødmalet med et sorttjæret bånd langs fortovet. I soklen ses et hvidmalet, torammet kældervindue, og i facaden i øvrigt syv hvidmalede, torammede vinduer med tre ruder pr. ramme og små zinkvandnæser. De to sydlige fag er portrum, lukket med en grønmalet, tofløjet port med dør i den ene fløj. Porten er beklædt med halvstafliker, delvis pladedækket overvindue med opsprossede rammer med en cirkulær rude i midten. Nordgavlen er gulmalet, grundmuret under bjælkelaget; bindingsværkstaggavlen har brunt afstolpet tømmer. I gavlen ses en lakeret, barok tofyldingsdør og et hvidmalet, torammet vindue i underetagen, et ditto i tagetagen, her dog med seks ruder i hver ramme. Bagsiden står med sorttjæret syld og den nederste del af muren, tavlene er gulmalede, bindingsværket, som er delvis overpudset og hvis nedre dele med fodrem er helt fjernet, er brunmalet. Portrummet er lukket med en grønmalet, trefløjet port med seks fyldinger i hver fløj og et overvindue med seks ruder. De fem øvrige fag af bagsiden er hver forsynet med et torammet, grønmalet vindue med tre ruder i hver ramme, de to sydlige vinduer er uden lodpost.

Det nordre *sidehus* er grundmuret med lavt bølgeaternithalvtag. Murene er gulmalede med sorttjæret murfod. Forskellige, grønmalede vinduer og døre.

Det søndre *baghus* er en firefags bindingsværksbygning med teglhængt heltag. Sorttjæret syld, brunmalet tømmer og gulkalkede tavler og sugfjæl. To revledøre med forskellige ældre et- og torammede vinduer, grønne i vestsiden og brune i østsiden.

FISKERGADE 3, ejere

før 1853	se Søndergade 4
1853-	smedemester P. T. Gleie
-1886	enken Christiane Birgitte
1886-1901	smedemester Johs. Vestrup Gleie
1901-	skorstensfejer Emil Chr. Bott
1917-28	partikulier Chr. Poulsen
1928-44	enken Maren Johanne Poulsen
1944-45	Herbert Nielsen og Heini Nielsen
1945-48	Heini Nielsen
1948-58	smedemester Poul Westrup Gleie
1958-	fru Inger Rosa Gleie

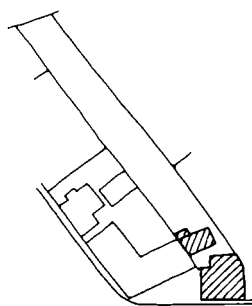
Fiskergade 3, smedien set fra haven

Det nordre *baghus* er en dyb, enetages, grundmuret værkstedsbygning med bindingsværksvestside. Heltag med vingetagsten, en vindfløj og en pudset skorstenspipe i tagryggen. Vindfløjen bærer initialerne PTG og årstallet 1851. Vestsiden mod gården har brunmalet tømmer og gulskalkede tavler, en grønmalet, tofløjet port med overvindue, et etrammet og et torammet vindue med otte ruder i hver ramme. Murværket af gule sten står blankt med fladbuede vinduesstik og murede sålbænke. Underetagen har forholdsvis store torammede vinduer med tre ruder i hver ramme: to i hver gavl og fire i østsiden. I hver taggavl ses et mindre torammet vindue med to ruder pr. ramme og øverst i sydgavlen et lille etrammet vindue.

Bemærkninger: Bebyggelsen danner et velbevaret og charmerende hele med mange gode detaljer, for eksempel den fine port med den broglagte opkørsel. De to store ovenlysvinduer virker skæmmende på den ellers øvrige fine facade.

Historie: 1853 fik smedemester P. T. Gleie tilskrevet grunden, som tidligere var en del af matr. nr. 44, af sin svigermoder, madam Westrup. Året efter opførtes på grunden et syv fags hus for første gang, tillige med sidehuset og et ottefags baghus, som i 1877 er ti fag langt. I 1886 blev de seks nordlige fag af baghuset udvidet til det store delvis grundmurede smedeværksted.

FISKERGADE 4, matr. nr. 67

Enetages, grundmuret *forhus* med bølgeaternittækket heltag. Halvvalm ved sydgavlen og to skorstenspiber i tagryggen. Facaden, som er rykket tilbage, er inddelt i fem fag. Glat cementsokkel, blank mur af røde sten med tandsnitgesims. Fladbuede stik og støbte sålbænke. Indgangsdør i midterfaget: grønmalet, tofløjet fyldingsdør med dobbelt slagliste og torudet overvindue. To fag vinduer på hver side af døren: hvidmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Gulmalet sydgavl med sorttjæret sokkel. Støbte sålbænke og hvidmalede vinduer: et korspostvindue med torudede underrammer i underetagen og to torammede, trerudede vinduer i tagetagen. Bagsiden er gul- og hvidmalet med sorttjæret sokkel. Et hvidmalet, etrammet vindue, et grønmalet korspostvindue og et grønmalet, torammet, trerudet vindue. Midt på bagsiden er opført en *lude* i gasbetonblokke med lavt bølgeaternithalvtag. Heri ses en ældre, grønmalet fyldingsdør med to bejdsede, torammede vinduer. Lille fritliggende *udhus* med paphalvtag. Hvidmalet og gulskalket med grønmalede revledøre og vinduer.

Bemærkninger: Det tidligere velproportionerede hus har ved facadens tilbagerykning fået en skæv form, som er særlig uheldig idet sydgavlen er point de vue for Fiskergade. Ved facadens flytning har man bevaret de fine klassicistiske vinduer og den tofløjede fyldingsdør, men desværre opført en trist maskinstensmur i stedet for den pudsede og kalkede mur. Taget burde tækkes med vingetegl.

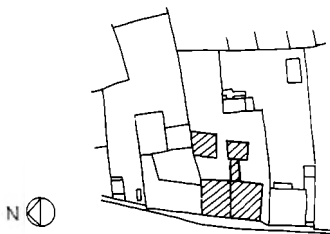
Historie: Det grundmurede *forhus* på syv fag nævnes første gang i 1847. Facaden blev rykket tilbage i 1939.

FISKERGADE 4, ejere

før 1761	Mads Hansens enke
før 1771	matros Peder Erichsen
før 1781	matros Peder Lassen
før 1791	enken
-1809	H. Christian
1810-38	skipper Jørgen Clausen
1838-50	spækhøker Køhler
1850-	Baagøe
før 1867	møller Christoffersen
1891-1957	fisker Anker Larsen
1957-59	fru Margrethe Larsen
1959-61	husejer Hans Peter Hansen
1961-79	Karen Kok
1979-	Regitze Hansen

Fiskergade 4-2

Fiskergade 5A,
den overkalkede bagside

FISKERGADE 5A og 5B, matr. nr. 52a og 52b

Grundmuret, enetages *dobbelthus* med bagside af bindingsværk. Heltag med røde vingetegl, brandkamme over gavlene og brandmuren mellem lejlighederne; i tagryggen ses to skorstenspiber, hvoraf den søndre er pudset. Facaden er stænkpudset og gulmalet med hvidmalet, profileret gesims trukket i puds. Den nordlige del af soklen er sortmalet og den sydlige grå, i nederste del af soklen ses store syldsten fra den tidligere bebyggelse. Stor støbt, fælles trappe til de to døre. Alle åbningerne har fladbuede stik og vinduerne klinkesålbænke: i den nordlige del er tre fag korspostvinduer med to ruder i underrammerne, brune med hvide rammer. De to døre har bejdset listebeklædning, den ene har et torudet overvindue, den anden en hel rude. De to brede vinduesfag er forsynet med lakerede termovinduer. Sydgavlen er muret i gule sten over kampestenssyld, i tagetagen ses et brunmalet korspostvindue med fladbuet stik og cementsålbænk. På bagsiden er den nordlige del hvidkalket over tavl, tømmer og sugfjæl, fodremmen er fjernet og murfoden sorttjæret; den sydlige halvdel er overpudset med grå cementpuds. I den nordre del er træværket malet blågrønt: en revledør, en fyldingsdør og tre korspostvinduer med to ruder i underrammerne. I den søndre del er træværket lyseblåt: en revledør, tre korspostvinduer og et torammet vindue, alle med to ruder i underrammerne.

Det nordre *baghus* er et femfags bindingsværkshus med teglhængt heltag. Huset er hvidkalket overalt med forskellige, genanvendte døre og vinduer. Det søndre trefags bindingsværks*baghus* er ligeledes hvidkalket med teglhængt heltag.

Bemærkninger: Et godt og velproportioneret hus, der skæmmes af facadens sprøjtepuds, dørene og de nye lakerede vinduer i den sydlige del. Den nordre skorsten er uheldig og burde have samme størrelse som den søndre. Man glædes ved bagsidens traditionelle overkalkning.

FISKERGADE 5, ejere

før 1743-83	skomager Paaske Laursen Dahl
1783-	Hans Thomasen Palle
før 1818	enken
1835-36	O. Brodersen
1836-56	fisker Landt
1856-59	enken
1859-	brygger Niels Hansen
før 1890	frøken A. Wieth
1902-06	fisker Rasmus Vilh. Rasmussen

FISKERGADE 5A, ejere

1906-54	fisker R. V. Rasmussen
1954-71	Inger Emilie Rasmussen
1971-	Lars Peder Larsen

FISKERGADE 5B, ejere

1906-	Jørgen Christensen
1926-31	Carl Marius Hansen
1931-38	Rasmus Vilhelm Johs. Petersen
1938-40	Vilhelmine K. M. Petersen
1940-62	I. M. Larsen
1962-	Hjærdis Larsen

Historie: Det nuværende grundmurede hus med bindingsværksbagside blev opført af brygger Niels Hansen i to omgange: seks fag til beboelse i 1860 og før 1867 en forlængelse på fire fag til lo og lade. I 1906 deltes huset i to matrikler, hvilket medførte, at der blev muret en brandmur midt i huset, isat to døre og to brede vinduesfag. I arkivalierne nævnes op til 1818 et firefags hus, i 1847 et hus på syv fag.

FISKERGADE 7, ejere

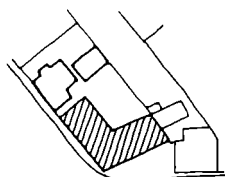
før 1743	Peder Hansen Grubbe
før 1771	Jørgen Pedersen Grubbe
før 1818	enken
1819-	snedkermester Bjerring
før 1847	vævemester Godske Jensen
før 1867	vævemester Jens Jensen
1910-43	maler R. M. Bjerregaard
1943-48	murermester Jens Hansen
1948-	politibetjent Ernst C. F. Nielsen

FISKERGADE 7, matr. nr. 53

Grundmuret, villaagtigt *forhus* på fire fag, én etage med kælder. Heltag med udhæng tækket med falstagsten, skorstenspipe i tagryggen og stor muret fabrikskvist mod gaden. Huset står i blank mur af røde sten over støbt sokkel. Brunmalede, torammede vinduer i kælderen. Bejdsede, etrammede termovinduer med støbte sålbænke i stueetagen og hvidmalede, torammede vinduer i kvisten og gavlene.

Bemærkninger: Tidstypisk hus. Vinduerne i stueetagen burde erstattes af hvidmalede, torammede vinduer.

Historie: Huset blev bygget i 1943 af murermester Jens Hansen efter tegning af arkitekt Johs. Holck. De bygninger som blev nedrevet i 1943 var dels fem fag *forhus*, som nævnes i 1761 og dels fire fag sidehus, som først nævnes i 1771.

FISKERGADE 8/HAVNEGADE 2, matr. nr. 65a

Vinkelbygget, toetages *hjørnehus* af grundmur og bindingsværk. Lavt, bølgeeternittækket heltag med fire simple skorstenspiber i tagryggen og en nyere skorstenspipe ved vestgavlen. Underetagen er grundmuret og

FISKERGADE

FISKERGADE 8, ejere

De tre nordre fag:

før 1761	Hendrich Forbus enke
før 1771	matros Mogens Christens
før 1781	Peder Christiansen
før 1791-1824	se Havnegade 4
1824-86	sømand Jørgen Mads Buch
1886-95	H. P. Andersen
1895-1943	fisker Peder Michaelsen

Den søndre del af ejendommen og senere ejere er anført ved Havnegade 4.

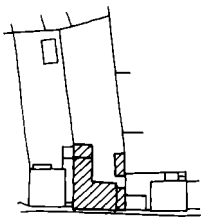
overetagen er af bindingsværk. Alle sider er pudset med grå cementpuds. De oprindelige vinduer og døre er rødmaledede, på bagsiden er isat en del nye, bejdsede, etrammede vinduer. Seks fag, enetages bindingsværks**baghus** med grundmuret nordgavl. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. Syd gavlen og vestsiden er rustikpudsede og gulmalede med grønne vinduer og dør. Østsiden har tjærede undertavl, tømmer, revledøre og vinduer; gulmalede overtavl og sugfjæl.

Bemærkninger: Det triste, men tidstypiske toetages hus må siges at være en yderst uheldig bygning i denne ende af byen, som er præget af beskedne, enetages huse. Pænt lille bindingsværkshus.

Historie: Den toetages ejendom, som i folkemunde kaldes »Sandflugten«, blev bygget i 1943 af muremester Knud Truelson efter tegning af arkitekt Johs. Holck. Den tidligere bebyggelse bestod af et ni- og et trefags forhus mod Fiskergade og en sidelænge langs Havnegade. Af sidstnævnte eksisterer endnu et par fag i Havnegade 4.

FISKERGADE 9, matr. nr. 54

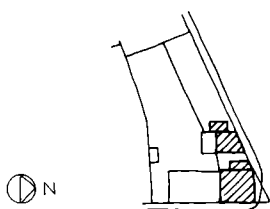
Syv fag, enetages bindingsværks**forhus** med udskud på bagsiden. Teglhængt heltag med gulmalet skorstenspipe i tagryggen. Facaden er stænkpudset og gulmalet over en høj, sorttjæret kampestenssyld. Gulmalet sugfjæl. Gennemstukne bjælketappe i næsten alle stolper. Tre granittrin til indgangsdøren i det nordlige fag, brunmalet fyldingsdør med to ruder. Seks fag, brunmalede, torammede vinduer med otte ruder pr. ramme og brune klinkesålbænke. Bagsiden er rykket ud, dels grundmuret og dels opført af bindingsværk, gulmalet over sortmalet sokkel. Brunmalet træværk: en revledør, en halvdør og forskellige vinduer. Gulmalet, grundmuret *sidehus* med lavt bølgeeternithalvtag, brunmalede vinduer og dør.

Fiskergade 7-9

FISKERGADE 9, ejere

før 1761	lods Anders Madsen
-1790	enken, Maren Ebbesdatter
1790-	lods Rasmus Andersen
før 1818	skomager Søren Sørensens enke
1829-	brølægger Rasmus Løye
1838-	lods Rasmus Larsen
1876-	Frederik Ferdinand Larsen
før 1923	enken
1927-45	frøken Kirsten Marie Larsen
1945-73	overtjener Fr. F. Larsen, Slagelse
1973-	Erik Stærk, København

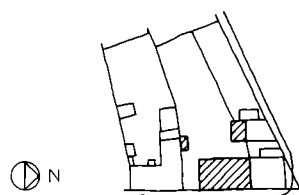

FISKERGADE 10, ejere

før 1761	Peder Nielsen
før 1771	Hans Toft
før 1791	skipper Jørgen Pedersen Grubbe
før 1818	enken
-27	amtsvejpikør Georg Sørensen
1827-	spækhøker Mathias Andreassen
før 1867	tømremester M. P. Andreassen

FISKERGADE 10A, ejere

1912-44	handelsmand H. P. Christensen
1944-58	Harald Drejer
1958-61	Oluf Olsen
1961-63	smed Børge Christensen
1963-65	postbud Henning Jørgensen
1965-	Jørgen Nøbølle

Bemærkninger: Et godt og velholdt hus. Det er beklageligt, at huset, som er blandt de ældste i byen, er blevet overpudset med en trist sprutpuds. Pudsen, sålbænkene og vinduernes detaljering er fremmede for huset. Pænt tegltag, skorstenspipen har desværre mistet de øverste skifter, som dannede en lille udkraget gesims.

Historie: Det syv fag lange hus er opført i to omgange. De fem nordlige fag er en rest af det otte fags hus, som nævnes i alle taksationerne fra 1761 til 1867. Efter 1867 må de tre sydlige være revet ned og erstattet af de nuværende to fag.

FISKERGADE 10A, matr. nr. 63c

Grundmuret *forhus* i én etage, opført som ét hus med nr. 10B og senere delt ved en brandgavl. Bølgeaternittækket heltag med skorstenspipe i tagryggen. Sorttjæret sokkel, pudset og lysegrønmalet murværk med hvidmalet gesims trukket i puds, hvidmalede bånd langs hjørnerne. Fladbuede stik over alle åbninger. Ny, bejdsset hoveddør i facaden, desuden tre bejdsede vinduer med tværpost i facaden og et i nordgavlen. I taggavlen ses to nye, torammede vinduer med tre termoruder pr. ramme, midt på gavlen er malet navnet »Hjørnebo« i et hvidt felt. I vestsiden ses en bejdsset dør og to nye termovinduer. Det enetages *baghus* med teglhængt heltag er pudset og malet lysegrønt. Husets sydlige del er opført i bindingsværk og den nordlige er grundmuret. Det har flere forskellige genanvendte, grønmalede døre og vinduer.

Bemærkninger: Det er uheldigt, at nr. 10A er så kraftigt ændret i forhold til 10B, som det er opført i sammenhæng med. Ved fremtidige istandsættelsesarbejder bør vinduerne udskiftes med kopier af de bevarede, oprindelige vinduer i nr. 10B. Taget bør tækkes med vingetegl.

Historie: Det femten fag lange grundmurede hus blev bygget mellem 1857 og '67 og var fra opførelsen indrettet til tre beboelser. 1909 deltes huset i to matrikler. Den nordlige lejlighed fraskiltes og der opførtes en brandgavl. Forinden stod et tifags bindingsværkshus på grunden. Det var bygget i to afsnit, fem fag før 1771 og fem fag i 1781.

FISKERGADE 10B, matr. nr. 63a

Grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag og to skorstenspiber i rygningen. Facaden er pudset og gulmalet over en lav sorttjæret sokkel og afsluttet af en hvidmalet, trukket gesims. Fladbuede stik og grønmalede, pudsede sålbænke. Bejdsset listedør med side- og overvindue og fem vinduesfag: grønmalede korspostvinduer med to glas i underrammerne. Sydgavlen er ligeledes pudset og gulmalet over sorttjæret sokkel med et torammet, trerudet vindue i tagetagen. Bagsiden er skalmuret med røde sten på en støbt sokkel og foroven afsluttet af en simpel, udkraget gesims. Fem torammede, lakerede vinduer og to døre. *Baghuset* er 2¼ fag

Fiskergade 10

FISKERGADE 10B, ejere

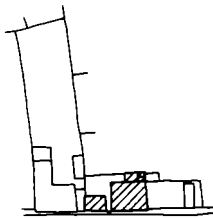
1898-1931	Adolphine Andresen
1931-43	arvingerne
1943	Knud Truelsen
1943-45	Frederik Kok
1945-57	Henrik Bergholz
1957-75	landpolitibetjent Ernst Nielsen
1975-	Tage Ditlevsen

af det tidligere fælles baghus. Teglhængt, afvalmet heltag med en skorstenspipe i østre tagflade. Murene er gulkalkede over tømmer og tavl med sorttjæret syld. To tjærede revledøre og et torammet, seksrudet vindue.

Bemærkninger: Et godt og velbevaret forhus og et charmerende lille baghus. Bagsidens skalmuring og vinduesudskiftning er beklagelig og den kraftige farveholdning burde dæmpes.

Historie: Se Fiskergade 10A.

FISKERGADE 11, matr. nr. 55

Grundmuret *forhus* med bølgeaternittækket heltag og en lav skorstenspipe i tagryggen. Facaden er inddelt i fem fag med en granittrinstrappe med smedjernsgelænder i midterfaget. Soklen er sorttjæret, murværket er stænkpuddset og gulmalet med lille tandsnitgesims af røde sten, som erstatning for den oprindelige hvidtede. Der er fladbuede stik over alle åbningerne og pudsede sålbænke. Træværket er malet lysegrønt, i soklen ses tre blændinger og et torammet vindue. De fire vinduer er nyere torammede med tværpost, døren er tofløjet og pladebeklædt med en smal stående fløj. Nordgavlen og bagsiden er stænkpuddset og gulmalet med sorttjæret sokkel med lysegrønt træværk: et torammet vindue med tre ruder pr. ramme i gavlen, i bagsiden et vindue med tværpost og et med en hel rude.

På bagsiden er bygget et lille muret *sidehus* med tjæret paphalvtag, gulmalet med tjæret murfod, et seksrudet vindue og en revledør. I gadelinien ligger et grundmuret, enetages *udhus* med lavt tjæret paphalvtag. Gulmalet over sorttjæret murfod. To revledøre og tre støbejernsvinduer.

Bemærkninger: Et jævnt og solidt hus med god hovedform. Stænkpudden skæmmer huset, som ville vinde betydeligt ved igen at få en tofløjet fyldingsdør og klassicistiske vinduer. Taget burde omlægges med vingetagsten.

Historie: 1856 vurderedes »det af Fisker Henrik Landt nybyggede Sted paa Mdm. Raffenberg's Vænge ved Fiskergaden«. Fem fag bindings-

FISKERGADE 11, ejere

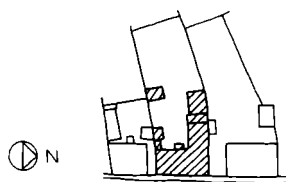
1856-	fisker Henrik Landt
1921-51	fisker Chr. Landts enke
1951-	fisker N. P. Landt

Fiskergade 12

værkshus med grundmurede gavle indrettet til to beboelser. Facaden og bagsiden er senere blevet grundmurede.

FISKERGADE 12, matr. nr. 62a

Enetages bindingsværksforhus med grundmuret bagside. Teglhængt heltag over de otte sydlige fag, valm over det nordlige fag. Skorstenspipe i tagryggen, hvidtet forskælling. Facaden og gavlene er malet bleggule over en sorttjæret syld, bindingsværket i facaden er delvis overpudset. De to sydlige fag er portrum og lukket af en brunmalet revleport med brunmalet bræddebeklædning omkring. Desuden ses fire torammede vinduer med brunmalet karm og gråmalede, trerudede rammer. Hoveddøren er en tofløjet fyldingsdør med vinduer og dobbelt slagliste, lysegråmalet indfatning, karm, slaglister, fyldinger og sprosser og brunmalede rammer. Gårdsiden er grundmuret og gulmalet over sorttjæret murfod. Grønmaledede vinduer: et etrammet og et torammet, begge med tre ruder pr. ramme. Sidehuset er et firefags, enetages bindingsværkshus med teglhængt heltag. Skorstenspipe i tagryggen. Sorttjæret syld, bleggulmalede delvis overpudsede vægge og grønmalet træværk. En revledør, en lakeret listebeklædt dør, to torammede vinduer med tre ruder pr. ramme og et etrammet med seks ruder ind mod gården. To små vinduer mod nord.

Bemærkninger: Meget velbevaret og vel vedligeholdt hus, som er en pryd for gaden og forbillede for andre husejere. Man glædes over den smukke maling af vinduerne og den kønne hoveddør, som er en kopi af en klassicistisk dør.

Historie: For- og sidehuset nævnes allerede i 1761, medens porten mod syd blev bygget af vognmand Erik Frederiksen midt i forrige århundrede. Frederiksen ombyggede huset, bl.a. lagde han bjælkerne over tagremmen; i de nordligste stolper kan de gamle bjælketaphuller skelnes. Bagsiden blev grundmuret af den nuværende ejer.

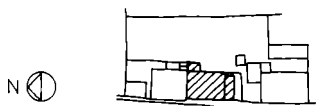
FISKERGADE 12, ejere

før 1761	skomager Søren Sørensen
1761-	skomager Frederik Olsen
-1845	enken
1845-48	avlsbruger Niels Madsen
1848-65	vognmand Erik Frederiksen
1865-	enken, Margrethe Frederiksen
før 1919	frøken Marie Andersen
1926-	arbejdsmand Jens L. Sørensen

Fiskergade 11-13

FISKERGADE 13, matr. nr. 56b

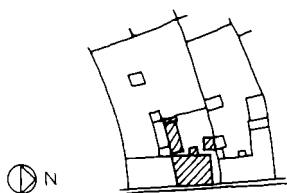
Enetages *forhus* med bølgeaternittækket heltag og rødstensskorstenspipe i tagryggen. Facaden er grundmuret af røde sten med et rulskifte over soklen, som er sat af kløvet granit. Muret gesims, fladbuede stik og sorte klinkesålbænke. I det nordligste fag er en listebeklædt indgangsdør med rude. Derudover tre fag, bejdsede termoruder. Sydgavlen af bindingsværk er overpudset med grå cementpuds, i tagetagen ses et sortbejdsset termovindue. Bagsiden er grundmuret og gulmalet over rødmalet murfod. Simpel, udkraget gesims, faldbuede stik og støbte sålbænke. Bejdsede termovinduer.

Bemærkninger: Mange ombygninger og udskiftninger gennem tiden har udvisket husets karakter. Døren og de nuværende vinduer passer slet ikke til den grundmurede facade, som har haft malede korspostvinduer og en fyldingsdør. Taget burde omlægges med vingetagsten.

Historie: I brandtaksationerne fra 1700-årene nævnes på grunden et nifags hus til lejevågning. I begyndelsen af forrige århundrede forfaldt huset og anvendtes til lade, indtil det i 1830'erne blev forbedret og delvis indrettet til beboelse af væver Erik Nielsen Børre. I 1870'erne — efter ejeren, væver Anders Eriksen havde bygget sit nye hus, Fiskergade 16 — blev huset afkortet med tre fag og anvendt som lade og værksted. Dette seks fag lange hus fik i 1921 grundmuret for- og bagside.

FISKERGADE 13, ejere

før 1761	Lars Siioe
før 1781	købmand Reimers lejevåning
før 1791	skomager Frederik Olsen
-1835	enken
1835-69	væver Erik Nielsen Børre
1869-	væver Anders Niels Eriksen
1886-	Christian Christiansen Suhr
1920-53	arbejdsmand Rasmus Suhr
1953-	kommunalarbejder Edvin Andersen

FISKERGADE 14, matr. nr. 62c

Enetages, syv fag *forhus* af bindingsværk og grundmur. Teglhængt heltag med skorstenspipe i rygningen. Facaden står med sorttjæret sokkel og fodrem, brunt afstolpet tømmer, bleggule tavler og foroven en hvidmalet sugfjæl. Indgang i midterfaget med granittrin foran: brunmalet fyldingsdør med trerudet overvindue og indfatning af to små søjler. To fag

FISKERGADE 14, ejere

1878-1928	tømrer Frederik O. Hansen
1928-33	enken, Ane Christiane Hansen
1933-34	arvingerne
1934-53	enkefru Ane Amalie Rasmussen
1953-	arbejdsmand Helge Jensen

Fiskergade 14

vinduer på hver side af døren: bejdsede, med lodpost under tværposten. Nordgavlen er gulkalket over tavl og tømmer med et torammet vindue i tagetagen. Bagsiden er grundmuret af gasbeton, pudset og gulmalet med gulkalket sugfjæl og grønbejdsede termovinduer. To små murede *udhuse*, pudsede og gulkalkede. Det ene med teglhængt heltag og det andet med bølgeeternithalvtag.

Bemærkninger: Pænt og velholdt hus med god hovedform. Fin, oprindelig hoveddør. Vinduerne kunne med fordel erstattes af klassicistiske vinduer. Det pæne tegltag ville vinde, hvis skorstenspipen ommuredes med sokkel, bånd og gesims, som den oprindelige.

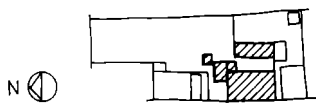
Historie: Forhuset blev bygget på en grund, som udstykkedes fra Fiskergade 12 i 1878.

FISKERGADE 15A, ejere

1924-68	Hans Frederik Anders Larsen
1968-73	Kirstine Frederikke Larsen
1975-	Thomas og Jette Friis Aagaard

FISKERGADE 15B, ejere

1884-1936	Maribo Amtsråd
1936-64	frøken Inger Graae
1964-	Sonja Topsøe Graae

Fiskergade 15

FISKERGADE 15, matr. nr. 13a og 13b, Markjorder

Enetages *forhus*. Teglhængt heltag med to skorstenspiber i rygningen og en finérklædt kvist med zinktag og bejdsset, torammet vindue i østsiden. Facaden er stænkpudset og gulmalet over sorttjæret sokkel, brunmalet sugfjæl. Bejdsset, listebeklædt indgangsdør og tre store bejdsede, termovinduer med klinkesålbænke. Stænkpudset, gulmalet nordgavl med lakeret listedør og et torammet termovindue i tagetagen. Bagsiden er pudset og gulmalet med nyere, lakerede termovinduer og ældre, lysegrønmaledede karme med fast glas. Enetages, grundmuret *baghus* med bølgeeternithalvtag.

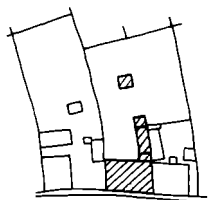
Bemærkninger: Det er beklageligt, at huset har fået den triste stænkpuds og de store termovinduer. Pænt tegltag med en god skorstenspipe mod syd, den nordre kan med fordel, ved en ommuring, opføres med sokkel.

Fiskergade. I forgrunden nr. 16 som blev forlænget med et portrum i 1908. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

Historie: På fotografiet, side 156, ses et hjørne af huset. Det er opført af spinkelt bindingsværk, formentlig i sidste fjerdedel af forrige århundrede.

FISKERGADE 16, matr. nr. 56a

Syv fag, enetages bindingsværksforhus, tilbygget to fag portrum i søndre ende. Teglhængt heltag med opskalkning over portfagene, en skorstenspipe i tagryggen. Facaden har sorttjæret tømmer og murfod, gulkalkede tavlgang og sugfjæl. Sydligst ses en tofløjet, grønmalet revleport med dør i den ene fløj. Indgang, i det midterste af de syv fag bindingsværk, gennem en grønmalet, tofløjet revledør med dobbelt slagliste og falske fyldinger, trerudet overvindue og glat indfatning. Skråstivere i fagene på hver side af døren. I de øvrige fire fag sidder grønmalede, torammede vinduer med tre ruder i hver ramme. Grundmuret sydgavl af gule sten. Bagsidens bindingsværk er uregelmæssigt. Tjæret og kalket som facaden, forskellige, grønmalede vinduer. Enetages, grundmuret sidehus med lavt bølgeeternittag. Sidehuset er nyere, opført i flere tempi. Gulkalket over sorttjæret murfod og forsynet med forskellige, grønmalede døre og vinduer.

Bemærkninger: Et særdeles fint og velbevaret hus. Gode vinduer og dør og en forbillig vedligeholdelse med kalkning. Der skal værnes om de gode bygningsdetaljer så huset ikke forringes ved unødige udskiftninger.

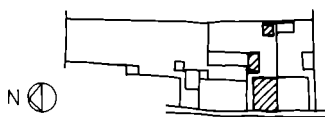
Historie: Den samlede matrikel nr. 56, Fiskergade 13 og 16, købtes i 1869 af væver Anders Eriksen. I 1878 byggede han det nuværende Fiskergade 16 med to beboelser og 1885 blev det gamle hus overfor frasolgt. I 1908 blev huset forlænget med to fag portrum mod syd.

FISKERGADE 16, ejere

før 1869	se Fiskergade 13
1869-1928	væver, Anders Niels Eriksen
1928-33	Niels Peter Eriksen
1933-36	Ludvig, Tommy og Erik Eriksen
1936-58	arbejdsmand Mads Peter Suhr
1958-60	savværksarbejder Arne Agregaard
1960-	frisørmester Kruse Petersen

Fiskergade 16

FISKERGADE 17, ejere

1924-56	fisker H. C. Larsen
1956-	kommuneopkræver Knud Eli Larsen

FISKERGADE 17, matr. nr. 13e, Markjorder

Grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. Huset er pudset med grå cementpuds overalt, pudse indfatninger omkring vindue og dør i facaden og pudset, profileret gesims. Bejdsset, listebeklædt indgangsdør med rude og bejdsset termovindue. I taget, over vinduesfaget, ses en pudset tagkvist med et bejdsset termovindue, teglhængt heltag med udhæng. Lille, grundmuret *sidehus* med paptag.

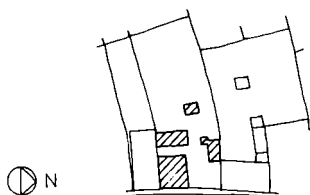
Bemærkninger: Tidstypisk hus. De moderne vinduer misklæder huset, som har haft opdelt vinduer som nr. 19.

Historie: Huset blev bygget af murer N. P. Eriksen i 1911.

FISKERGADE 18, matr. nr. 61a

Fem fag, enetages bindingsværks*forhus*. Teglhængt heltag med en simpel skorstenspipe i tagryggen og papklædt tagkvist med bejdsede termovinduer på bagsiden. Facaden har sorttjæret sokkel, brunmalet tømmer og sugfjæl og bleggulmalede tavler. I midterfaget er en lakeret listebeklædt dør med rude. I de øvrige fag sidder bejdsede, etrammede, seksruddede termovinduer. Nordgavlen er groft pudset og har et bejdsset termovindue i hver etage. Bagsiden er overpudset og bleggulmalet over sorttjæret murfod. Forskellige, brunmalede og bejdsede vinduer. Smalt *baghus* med pandepladetag.

Bemærkninger. Hus med god hovedform. De tophængte og bejdsede vinduer, som utvivlsomt er forsøgt tilpasset huset, er fremmede, især når de står åbne. Huset har oprindeligt haft torammede vinduer med side-

FISKERGADE

FISKERGADE 18, ejere

før 1743	daglejer Morten Rasmussen Holsse
før 1776	Peder Erichsen Wass
før 1818-29	enken, Maren Mortensdatter
1829-38	Morten Pedersen Holtze
1838	daglejer Niels Jensen
-44	Bjerregaards enke
1844-55	slagter Rasmus Christensen
1855-	vognmand Hans Madsen
før 1867	enken
1920-64	Hans Madsen Hansen
1964-	Karl Rasmus Hansen

Fiskergade med sygehuset fra 1896 (Bøgelund Rasmussen)

hængte, trerudede rammer og en fyldingsdør. Pænt tegltag, men skorstenspiben burde ommures med sokkel og gesims.

Historie: Det nuværende, fem fag lange bindingsværkshus er bygget omkring århundredskiftet, som afløser for et firefags hus.

FISKERGADE 19, matr. nr. 13f, Markjorder

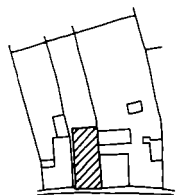
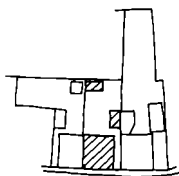
Grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag med skorstenspibe i tagryggen. Huset er pudset med grå cementpuds på alle sider, pudset, profileret gesims. Facaden har to fag vinduer i den nordre del og et bredt fag i den søndre. Lakerede vinduer, to korspostvinduer med fire ruder i overrammerne og et femrammet vindue med fast ramme i midten. Over de to vinduesfag ses en cementpudset kvist med et hvidmalet, torammet, otterudet vindue, teglhængt heltag med udhæng. I sydgavlen er en bejdset plankedør med overvindue og et hvidmalet, torammet, trerudet vindue i tagetagen. I bagsiden er en ny, bejdset dør med rude og forskellige vinduer. Lille, muret *sidehus* med bølgeaternithalvtag.

Bemærkninger: Tidstypisk og ret velbevaret hus. Vinduerne, som alle er oprindelige, burde males.

Historie: Huset blev bygget — samtidig med nr. 17 — i 1911 af murer N. P. Eriksen.

FISKERGADE 19, ejere

1915-75	postbud O. P. Hansen
1975-	Palle Borst-Jensen

FISKERGADE 20, matr. nr. 60a

Forhuset er et enetages, firefags bindingsværkshus med teglhængt heltag og en skorstenspibe i tagryggen. Facaden har sorttjærede syldsten og tømmer, blåmalede tavlg og sugfjæl. Indgang i det andet fag fra nord:

FISKERGADE 20, ejere

før 1761	sømand Peder Hansen
før 1771	M. Buck
før 1776	enken
før 1781	matros Peder Hansens enke
før 1791	Peder Wass
før 1818-29	enken, Maten Mortensdatter
1829-38	Morten Pedersen Holtze
1838-	daglejer Niels Jensen
1919-52	tømrer Poul Emil Olsen
1952-62	fhv. parcellist Julius Nielsen
1962-69	Thora F. Nielsen
1969-70	Henrik Schou Ibsted
1970-	Magnus Nielsen

Fiskergade 20-18

brunmalet dør med hvide fyldinger og trerudet overvindue. I de øvrige tre fag sidder torammede vinduer med tre ruder pr. ramme, hvidmalede rammer i brun karm. Sydgavlen er gulkalket. Bagsiden er helt dækket af en nyere grundmuret *tværbygning* med lavt bølgeaternittækket heltag og et glasparti i vestgavlen.

Bemærkninger: Det pæne lille forhus, hvis facade er bevaret uændret i de sidste hundrede år, er desværre dårligt vedligeholdt. Forhuset bør snarest underkastes en nænsom istandsættelse. Huset har tidligere været gulkalket og burde atter overkalkes.

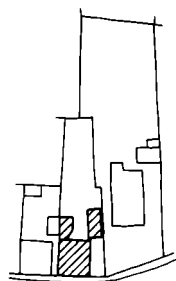
Historie: Bindingsværkshuset på fire fag blev enten nybygget eller kraftigt ombygget i første halvdel af 1800-årene.

FISKERGADE 21, matr. nr. 13g og h, Markjorder

Grundmuret, enetages *forhus*. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen og en zinkklædt kvist med svunget tag og bejdsset termovindue midt over facaden. Huset er cementpudset overalt, har svagt fremspringende sokkel og profileret gesims, gavlgesimser med ører. I facaden er to bejdsede termovinduer med højsiddende tværpost, blå klinkesålbænke. Bejdsset listedør med vindue i sydgavlen og to bejdsede, etrammede termovinduer i tagetagen. I bagsiden er to bejdsede, etrammede vinduer og en dør. Lille muret og hvidkalket *sidehus* med bølgeaternithalvtag.

Bemærkninger: Typisk hus fra udbygningen af Nysted i tiden omkring jernbanens anlæggelse. De nye vinduer og døre er fremmede for huset, som har haft malede, seksrammede vinduer i facaden.

Historie: Huset blev bygget i 1911 af tømrer P. Nielsen efter tegning af Johs. Holck. Huset har siden opførelsen fået udskiftet vinduer og døre og er blevet overpudset.

FISKERGADE 21, ejere

før 1911	tømrer P. Nielsen
1923-48	skibskaptajn Vald. Steffensen
1948-53	enke Johanne Steffensen
1953-57	frk. Christine Hansen
1957-	postbud Leo Jacobsen

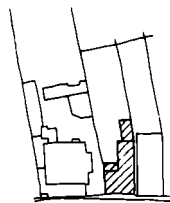
Fiskergade 17-21

FISKERGADE 22, matr. nr. 59a

Fem fag, enetages bindingsværksforhus med teglhængt heltag. Facaden er overpudset og malet bleggul over sortmalet murfod. Foroven afsluttes facaden af en gul- og brunmalet brædde- og listegesims. Bejdsset dør i det sydlige fag og et lille brunmalet, kvadratisk, firerudet vindue i det næste fag, i de tre øvrige fag ses bejdsede, torammede termovinduer med tre ruder pr. ramme og sorte klinkesålbænke. Gulkalkede gavle og pladebeklædt bagside. Langs nordskellet og sammenbygget med forhuset står et enetages sidehus med teglhængt heltag. Overpudset og gulkalket nordside og vestgavl af bindingværk. Grundmuret, bleggulmalet sydside med sorttjæret sokkel og en lille udkraget gesims. Fladbuget stik og støbte sålbænke. Fire fag, brunbejdsede, etrammede vinduer. I forlængelse af det første sidehus er opført endnu et grundmuret sidehus med lavt, teglhængt halvtæg. Gulmalet murværk og forskellige grønmaledede vinduer og døre.

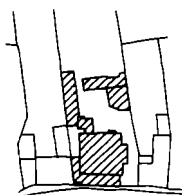
Bemærkninger: Huset har bevaret sin hovedform, men fået et trist udseende ved den glatte facadepuds og -maling. Vinduer og dør kunne med fordel males. Skorstenspipe savnes.

Historie: Det fem fag lange forhus havde oprindeligt port i de to sydlige fag. Porten lukkedes i begyndelsen af 1950'erne. Femfagshuset nævnes første gang i 1847 og det blev bygget mellem 1818 og '47.

FISKERGADE 22, ejere

før 1761	daglejer Rasmus Gotfredsen
før 1781-91	Gotfred Rasmussen
1791-	skomager Frederich Olsen
-1816	Rasmus Knages enke
1816-22	fuldmægtig Niels Chr. Westrup
1822-44	daglejer Bendt Erichsen
1844-	vognmand Knud Clausen
1925-34	bagersvend Christensen
1934-38	træskomager Chr. J. Christensen
1938-42	arbejdsmand Oluf Andersen
1942-63	arbejdsmand Harald Petersen
1963-73	arbejdsmand Hans Ejgil Jensen
1973-77	Helle Wendt
1977-	Ove Mortensen

FISKERGADE 24, matr. nr. 58

Enetages, grundmuret villa med gavlen mod gaden. Teglhængt heltag med udhæng og en hvidmalet skorstenspipe i tagryggen. Huset er stænkpudset og hvidmalet. Fladbuende stik med murede bryn, skifersålbænke

Fiskergade 26-22

FISKERGADE 24, ejere

før 1761	skipper Niels Pedersen Basse
før 1771	Hans Toft
før 1781	Hans Meltoft
før 1791	Jepp Rasmussen
før 1818	enken
før 1897	lods Mads Larsen
før 1908	enkefru Agnes Graae
1910-41	frøken Inger Graae
1941-47	handelsgartner Poul Hansen
1947-76	handelsgartner Einer Edvardsen
1976	Vibeke Haglund Edvardsen

på et fremkraget, konsolbåret skifte. Hvid-, blå- og grønmaledede vinduer, en del nyere termovinduer. På nordsiden er en udbygning med teglhængt, afvalmet tag. Grønmalet fyldingsdør med sprossedelt vindue. På vestgavlen er en lille muret karnap med paptag. Foran østgavlen er opført en lav butiksbygning med paptag. Dels grundmuret og dels pladebeklædt.

Bemærkninger: Typisk villa fra tiden kort efter århundredskiftet. Butiksbygningerne og de nyere vinduer har sløret den oprindelige helhed.

Historie: Villæen opførtes i 1908 for enkefru Agnes Graae. Den tidligere bebyggelse på grunden bestod af et tifags forhus, som nævnes i 1761, og et nifags baghus, som nævnes første gang 1818.

FISKERGADE 26, ejere

før 1761	havnefoged Mads Andersen Møller
før 1771	enken
før 1781	Anders Madsens lejevåning
før 1791	enken
før 1818	skomager Søren Sørensen
1830-66	muremester Christen Holck
1866-75	muremester Hans Jørgen Holck
1875-	smed Gleie
-86	enken
	fisker Julius Krusell
1900-38	enke Ane Sofie Krusell
1938-47	fisker Albert Krusell og fru Marie Hilda Schrøder
1947-72	fru Marie Hilda Schrøder
1972-	Asta Krusell Jernith

FISKERGADE 26, matr. nr. 57a

Enetages, grundmuret *forhus* med bølgeeternittækket heltag og en simpel skorstenspipe i tagryggen. Facaden er delt i fem fag og står i blank mur af røde sten med gråmalet sokkel, tandsnitgesims. Svagt buede stik og pudsede, gråmalede sålbænke. Indgang i det sydlige fag af bejdset plankedør, fire fag, bejdsede korspostvinduer. Nordgavlen er muret og bleggul, dels malet og dels kalket. Sydgavlen er muret og malet bleggul med sortmalet murfod. Et mindre, brunmalet vindue og to bejdsede, torammede termovinduer med tre ruder pr. ramme og brune klinkesålbænke. Bagsiden er gulmalet gasbeton med bejdsede, torammede vinduer og pladebeklædt dør. *Sidehus*, dels af gasbeton og dels bræddebeklædt; paphalvtag.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Ændringer i nyere tid har forsimplet mange detaljer ved huset, men ved den seneste vinduesudskiftning er der dog indsat pæne vinduer med kitfals og hjørnebånds-

hængsler. Vinduerne burde dog males. Ved omlægning burde taget atter tækkes med vingetagsten og skorstenspiiben opmures med sokkel og gesims.

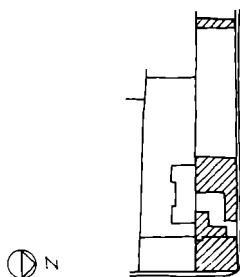
Historie: I 1867 nævnes et femfags bindingsværkshus. Det kan være trefags huset fra 1847, som er blevet forlænget; men der er formentlig tale om et nyt hus. Facaden og sydgavlen grundmuredes omkring 1900. Nordgavlen skalmuredes efter nedrivning af naboejendommen i 1908 og bagsiden grundmuredes i 1976.

GAMMEL TORV

Torvet ligger i byens sydlige del og ikke så centralt som man kunne forvente. Denne tilstand har rådet længe: På Resens kort har byen næsten samme udstrækning mod nord som i dag; men et fingerpeg i retning af den tidligere aktivitet på Torvet får man i kortets påskrift: »Stedet hvor Raadhuset har standen som for nogle aar siden er afbrudt«. Rådhuset stod uden for kirkegårdens sydskel, omtrent hvor Gammel Torv nr. 3-9 ligger i dag. Dette rådhus forsvandt ved den store brand i 1654. Den lave bebyggelse af mere ydmyge huse har tilsyneladende præget Torvet de sidste 330 år.

Gammel Torv. Hugo Mathiessen foto, 1915 (Nationalmuseet)

GAMMEL TORV 2, matr. nr. 72

Enetages *forhus*, bindingsværk med grundmuret facade og trefags gavlkvist. Teglhængt heltag med halvvalm ved nordgavlen og to skorstenspiber i tagryggen. Facaden er delt i fem fag, pudset og hvidmalet over sorttjæret sokkel. Kvaderfugede hjørnelisener, blændingsfelter under vinduerne og profileret gesims, alt af puds og hvidmalet. Fire fag, torammede, blå- og hvidmalede vinduer med ti ruder pr. ramme, støbte sålbænke. Lakeret glasdør med sidevindue i det nordre fag. Gavlkvisten på tre fag er pudset og hvidmalet med pudset, profileret gesims omkring gavltrekanten. Tre torammede, blå- og hvidmalede vinduer med otte ruder pr. ramme. I gavltrekanten ses et lille halvcirkulært vindue. Nordgavlen er stænkpudset og hvidmalet med sorttjæret sokkel. I tagetagen er to torammede, torudede blå- og hvide vinduer. Bagsiden står på en høj granitsokkel, delvis overpudset og hvidmalet, det synlige tømmer og sugfjælen er sorttjæret. Grønbejdsede vinduer: torammede og etrammede med tre ruder pr. ramme. Ved sydskellet er opført et grundmuret, enetages *sidehus* med kælder og lavt paphalvtag. Hvidmalet med sorttjæret sokkel og blåmalede vinduer.

Fem fag, enetages *sidehus* langs Strandstræde, teglhængt heltag. Huset har sorttjæret tømmer og gulkalkede tavl. I sydsiden se to rødmalede revldøre og to røde, etrammede, torudede vinduer. Syv fag, enetages bindingsværks*baghus*. Teglhængt heltag med halvvalm ved nordgavlen og to skorstenspiber i tagryggen. Sorttjæret tømmer og gulkalkede tavl. Rødmalet træværk i langsiderne, forskellige torammede vinduer, revle- og fyldingsdøre. I nordgavlen er træværket blåmalet: et butiksvindue og -dør, et korspostvindue med to ruder i underrammerne og et torammet, seksrudet vindue i tagetagen.

Bemærkninger: Et fint bygningsanlæg med for-, side- og baghus omkring en brolagt gårdsplads. Godt og velholdt forhus, hvis facade burde

Gammel Torv 4-2

*Gammel Torv 2, side- og baghuset langs Strandstræde.
Hugo Mathiessen, 1915 (Nationalmuseet)*

GAMMEL TORV 2, ejere

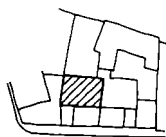
før 1761	Andreas Hansen Wass
før 1781-92	Niels Michelsen Feyø
1792-	murermester Johannes Christensen
1797-	murermester P. Rasmussen Holck
1829-	murermester Chr. Pedersen Holck
før 1922	murermester R. E. Holck
1923-51	arkitekt Johs. Holck
1952-56	malermester Jens Lydich Almst
1956-57	fru Margit Rasmussen
1957-	redaktør Gunnar Christensen

kompletteres med en kopi af den tofløjede fyldingsdør, som ses på arkitekt Johs. Holcks tegning fra 1922. Side- og baghuset er af stor betydning for både anlægget i sig selv og gadebillede i Strandstræde. Det er afgørende for bevaringen af disse vigtige bygninger, at det begyndende forfald standses.

Historie: Forhuset fik sit nuværende udseende ved en ombygning i 1922. Arkitekt Johs. Holck tegnede ombygningen for sin far, R. E. Holck. Ved ombygningen opførtes gavlkvisten over tre fag og facaden pudsedes. Forhuset opførtes som et syvfags bindingsværkshus efter branden i 1831. Facaden grundmuredes i slutningen af forrige århundrede.

GAMMEL TORV 3, matr. nr. 195, fredet

Enetages, seksfags bindingsværksforhus med gennemstukne bjælketappe og lavt styrterum. Teglhængt heltag med havvalm over vestgavlen, en skorstenspipe i tagryggen og tre ovenlysvinduer i bagsiden. Facaden står med brunt tømmer og brunmalede tavl. Soklen under de vestlige fag er pudset, de øvrige fag står på syldsten. Hvidmalet sugfjæl og træværk: fem fag torammede vinduer med otte ruder pr. ramme, plankedør med overvindue med krydssprosser. Vestgavlen er grundmuret, pudset og brunmalet over sorttjæret syld. En blænding i underetagen og et torammet, otterudet vindue i tagetagen. Hvidmalet bræddeinddækning under

Gammel Torv 3

GAMMEL TORV 3, ejere

før 1761	skibstørrer Joen Boesen
før 1771	bødker Lars Christiansen
før 1811	enken
1811-47	snedker Hans Larsen (sønnen)
1847	købmand A. H. Samson
1853	enkemadam L. Suhr
1887	enkefru Emma Danielsen
1898	fisker Laurits Jørgensen fiskehandler Laurits Mortensen
1927-63	enken, Mette K. Mortensen
1963-77	Edmund Mortensen
1977-	pastor Bjørn Ohl, Kettinge

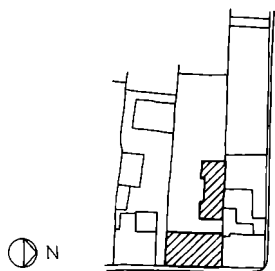
tagudhænget. Bagsiden står, som facaden, med brunt tømmer, brunmalede tavl og sort murfod. Hvidmalet sugfjæl og træværk: tre torammede, otterudede vinduer og en dør med otte termoruder.

Bemærkninger: Pænt, nystandsats hus med godt tegtag. Farveholdningen og udhænget i gavlen er fremmedelementer i Nysted. Ovenlysvinduerne mod kirkegården skæmmer tegtaget.

Historie: Forhuset »opbyggedes paa ny« af snedkermester Hans Larsen efter branden den 10. februar 1831 som et fem fag langt bindingsværkshus. I 1846 solgte Hans Larsen det østre fag sammen med nabohuset, som han havde købt i 1842. Samtidig blev nr. 3 forlænget med et fag mod vest. Huset forlængedes igen inden 1867 med endnu et fag og en grundmuret vestgavl. Det vestlige fag indrettedes i begyndelsen af dette århundrede til portgennemkørsel. Huset underkastedes en omfattende restaurering i 1978-79.

GAMMEL TORV 4, matr. nr. 71

Grundmuret, toetages *forhus* med teglhængt heltag. En skorstenspipe i tagryggen og to brede taskkviste til hver side, paptag, zinkflunker og bindingsværksforside med to bejdsede, etrammede vinduer i hver kvist. Facaden er delt i syv fag, gråmalet og pudset med sortmalet murfod og hvidmalet, pudset gesims. To døre med lakeret listebeklædning, den ene med rude; rødmalet karm med overvindue. Fem lave, brunmalede, torammede vinduer i kælderen. De øvrige vinduer er nyere, bejdsede, etrammede med brune klinkesålbænke. Gavlene står i blank mur af gule sten. Bagsiden er pudset og gråmalet. Det midterste fag er delt i to smal-

GAMMEL TORV 4, ejere

før 1761	bødker Johan Arildsen
før 1771	felbereder Hans Christensen
før 1781	grovsmed Jørgen Hansen
før 1791	smed Friderich Olesen
før 1818	snedkermester Hans Jørgensen
1829-33	bager Grib
1833-	Jørgen Dreifald
-1835	enken
1835-40	Jørgen Andreas Nielsen
1840-54	smed Jørgen Hansen
1854-	O. Rode
før 1867	læge Skouboe
1876	I. Klingenberg
1920-35	stenhugger Jochumsen
1935-42	enkefru Johanne Jochumsen
1942-44	Nysted kommune
1944-68	murermester Jens Hansen
1968-	Robert Hansen

*Gammel Torv 4. Bindingsværkshuset, som blev nedrevet i 1944.
Ældre foto, A. Rasmussen, Nysted*

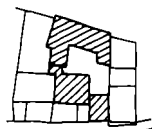
le fag. Brunbejdsset kælderør og gråmalede kældervinduer: fem to- og et etrammet, alle med to ruder pr. ramme. I det sydlige fag ses en listedør med gråmalet, torammet, torudet overvindue. De øvrige vinduer er bejdsede, etrammede termovinduer med gule klinkesålbænke. Grundmuret, enetages *sidehus* med bølgeternithalvtag.

Bemærkninger: Huset er, trods den traditionelle hovedform, for stort og dominerende i forhold til Torvets lave bebyggelse.

Historie: Det toetages forhus blev bygget i 1944-45 af murermester Jens Hansen. På denne grund stod indtil branden i 1831 ti fag forhus. Efter branden opførtes seks fag forhus, som inden 1847 forlængedes til det nifags hus, som blev nedrevet i 1944.

GAMMEL TORV 5, matr. nr. 196, fredet

Seks fag, enetages *forhus* med gennemgående gavlkvist over to fag. Teglhængt opskalket heltag med en skorstenspipe i tagryggen. Gulkalket facade med hvidtet sugfjæl. Grønmalet, tofløjet revleport i de to østlige fag. Fire fag, hvidmalede korspostvinduer med fire og seks ruder pr. ramme. Tofags gavlkvist, stænkpuddset og gulkalket med hvidtet glat gavlgesims og sugfjæl. To fag, hvidmalede, torammede vinduer med otte ruder pr. ramme. Glatpuddset, hvidtet bånd under gavltrekanten med en lille hvidtet cirkelblænding. Bagsiden har gulkalkede tavler og sorttjæret murfod, tømmer og sugfjæl. Grønmalede vinduer: et lille firerudet

Gammel Torv 5-7

GAMMEL TORV 5, ejere

før 1761	matros Gudmand Christensen
før 1813	enken
1811-	styrmand Claus Jensen
før 1818-42	møller Jakob Larsen
1842	møller Christophersen
1842-46	snedker Hans Larsen

GAMMEL TORV 5-7, ejere

1846-52	gærhandler Michaelsen
1852-54	H. C. Hansen
1854	Christen Hansen
før 1867	vognmand Niels Hansen
1903-36	Carl og Maren Pedersen
1936-69	avlsbruger Carl Pedersen
1969-70	Karl Kristian Pedersen
1970-	Elmar Berg

og to torammede, seksrudede vinduer. Overpudset, gulkalket bindingsværksgavlkvist med et grønmalet, torammet vindue med otte ruder pr. ramme. Østgavlen står med gulmalede tavl, sorttjæret tømmer og et grønmalet, torammet, seksrudet vindue i tagetagen.

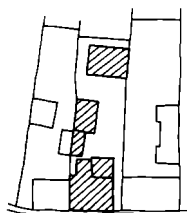
Elleve fag, enetages bindingsværks**baghus** med teglhængt heltag. Sydsiden står med gulkalkede tavl og sugfjæl og sorttjæret syld og tømmer. Forskellige, grønmalede revledøre og vinduer. Lille taskekvist med grønmalet luge.

Bemærkninger: Udmærket hus med gode detaljer og fin farveholdning. Skorstenspipen er for klein til huset. Pyntelig have med hvidmalet stakit og god brolægning på opkørslen til porten.

Historie: Forhuset havde indtil 1846 fem fag. Dette år forøgedes det med et fag af nr. 3 og fik sin nuværende udstrækning. Gavlkvisten på bagsiden nævnes første gang i 1847, medens kvisten på facaden er opført omkring 1920 af arkitekt Johs. Holck. På nogenlunde samme tid blev husets gamle, torammede vinduer erstattet med de nuværende småsprossede korspostvinduer. Baghuset nævnes første gang i 1847.

GAMMEL TORV 6, matr. nr. 70a

Enetages *forhus* med teglhængt heltag med halvvalm over nordgavlen. Facaden er skalmuret med røde sten over en støbt sokkel og foroven afsluttet af en grønmalet bræddegesims. Sydligst er en grønmalet dør med rude og i den nordlige del en aluminiumsbutiksfacade. Nordgavlen er ligeledes skalmuret, i tagetagen ses et grønmalet, torammet vindue med tre ruder pr. ramme. Bagsiden er dækket af nyere *tilbygninger*, muret af

GAMMEL TORV

GAMMEL TORV 6, ejere

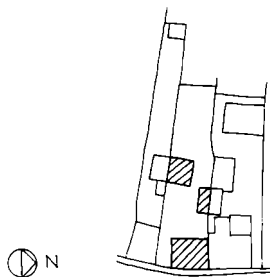
før 1761	felbereder Hans Christensen
før 1781	felbereder Philliph Jensen
1791-97	konsumptionskontrollør, politimester Bertel C. Brostrup
1797- -1820	skipper Hans Jørgensen Grubbe enken
1820-52	brændevinsbrænder Christensen
1852-55	enken, Ane Cathrine (f. Grubbe)
1855-67	gæstgiver Jochumsen
1875-	vognmand Heden Behm
1908-53	slagtermester L. P. Hansen
1953-74	fru Karen Marie Dorthea Hansen
1974-78	Aksel Hansen
1978-	Peder Hansen

GAMMEL TORV 7, ejere

før 1761	Christen Jensen Møllers enke
før 1781	madam Muldvad
før 1791	murermester Ole Olesen
før 1811	enken
1821-	daglejer Christen Hansen
før 1843	enken
1843-46	snedker Hans Larsen

Gammel Torv 7-9

blokke og røde mursten med lavt pap- og bølgeeternittag. Enetages *baghus* med teglhængt heltag. Oprindelig bindingsværk, men nu næsten helt grundmuret. Forskellige revledøre og -porte.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform, men skalmuringen og butiksfacaden misklæder det. Et pænt tegltag, som savner sine skorstenspiber.

Historie: Forhuset opførtes efter branden i 1831 af brændevinsbrænder Hermann Christensen som et syv fag langt bindingsværkshus. Det stod stort set uforandret frem til 1921, hvor slagtermester L. P. Hansen fik opført en grundmuret facade med blandt andet butik med spejlglassruder. Huset har i nyere tid ændret udseende ved isætning af butiksfacaden og skalmuring af nordgavlen.

GAMMEL TORV 7, matr. nr. 196, fredet

Tre fag, enetages bindingsværks*forhus*. Teglhængt heltag med gulkalket skorstenspipe i rygningen. Tagets skæve profil skyldes at bagsiden på et tidspunkt er rykket ca. en meter tilbage. Høj sorttjæret sokkel. Facaden har sorttjæret tømmer med dokker i undertavlene, gulkalkede tavl og hvidtet sugfjæl. Gennemstukne og afsavede bjælketappe. Trappe af fire granittrin til en brunbejdset fyldingsdør, grønmalet indfatning og karm med opsproset overvindue. I dørfaget sidder en stump oprindelig dørholt. To grønmalede, torammede vinduer med tre ruder i hver ramme. Løsholterne i vinduesfagene er sænket. Vestsiden er overpudset og gulkalket. Bagsiden står med sorttjæret tømmer og murfod, gulkalkede tavl og grønmalet træværk. En revledør, to etrammede, torudede vinduer og et lille nyere vindue.

Bemærkninger: Særdeles fint og bygningshistorisk interessant, lille hus. Man kunne ønske sig, at huset igen blev overkalket som tidligere. Døren burde males. Pænt tegltag med god skorstenspipe.

Historie: Det lille trefags hus indeholder tømmer fra et 1600-tals hus. I facadens stolper ses afboringer efter dobbelte skråstivere i undertavlene og i den gamle bagside findes en skråstiver endnu på plads. Huset er senere ændret, blandt andet med nyere tagværk og udflytning af bagsiden.

GAMMEL TORV 8, matr. nr. 69a

Enetages *forhus* med teglhængt heltag. Skorstenspipe i tagryggen, halvvalm ved sydgavlen og ovenlysvinduer i bagsiden. Facaden står i blank mur af gule, flammede sten, støbt sokkel og muret tandsnitgesims. Lakeret indgangsdør med rude, lakerede vinduer med støbte sålbænke: et tre- og to torammede. Sydgavlen er skalmuret med gule sten. Grønmalede vinduer med støbte sålbænke: torammet, seksrudet i underetagen og torammet i tagetagen. Bagsiden er ligeledes skalmuret med gule sten og

GAMMEL TORV 8, ejere

før 1743	skipper Páske Christophersen Smit
før 1771	skipper Mads Soltvig
før 1776-94	snedker Lorentz Christiansen
1794-1833	skipper Hans Brygger
1833-50	smed Mads Lærke Olsen
1850-	Ib J. Olsen
før 1867	politibetjent N. Nielsen
1927-46	automobilejer Hans J. Jørgensen
1946-76	Otto Fabricius Jørgensen
1976-	Monna Hovmand

Gammel Torv 8-6

afsluttet af en bejdset plankegesims. Bejdset dør med rude, to trerammede, grønmaledede og et torrammet, bejdset vindue, alle med to ruder pr. ramme og støbte sålbænke.

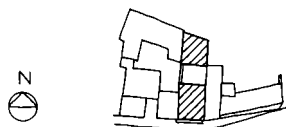
Enetages bindingsværkssidehus med bølgeaternittækket halvtag. Sorttjæret sokkel, hvidmalede tavler og rødmalet tømmer og træværk: tre revledøre og et et- og torrammet, trerudet vindue. Fire fag, enetages bindingsværksbaghus med teglhængt heltag. Hvidmalet med forskellige porte, døre og vinduer.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Den noget stive facade ville vinde ved at blive kalket, få soklen tjæret og træværket malet. De to kønne bagbygninger har stor betydning for gården og haven.

Historie: Huset blev opført som seks fag bindingsværkshus i begyndelsen af 1840'erne af smed Mads Lærke Olsen. Den tidligere bebyggelse var brændt den 10. februar 1831. Facaden blev grundmuret og de øvrige sider skalmuret i dette århundrede. Side- og baghuset er fra midt i 1850'erne. Baghuset blev ombygget og forkortet i 1876.

Gammel Torv 8, baghuset

GAMMEL TORV 9, ejere

før 1761	kleinsmed Niels Hansen
før 1781	matros Jacob Hansen Løyet
før 1791	Johan Larsen
1810-37	skomager Niels Krøll
1837-	sømand Niels Clausen
før 1874	enken
1874-	styrmand Pedersen
1905-42	Karen Johanne Jensine Petersen
1942-44	arbejdsmand Rasmus E. Jørgensen
1944-59	vognmand Poul Kastrup Meinicke
1959	politiassistent A. Meinicke
1959-	kontorbestyrer Poul Kastrup Meinicke

GAMMEL TORV 9, matr. nr. 197

Fire fag, enetages *forhus*, grundmuret med teglhængt heltag, en skorstenspipe i rygningen. Sorttjæret sokkel, gulmalet murværk med murede sålbænke, fladbuede stik og savsnitgesims. Nye, bejdsede termovinduer med korspost og to ruder i underrammerne. Lakeret dør med ruder i østgavlen, desuden to brune og hvide vinduer. I bagsiden ses to brune og hvide vinduer og en bejdset dør. Lille grundmuret, enetages *baghus* med bølgeaternittækket halvtag.

Bemærkninger: Godt og velproportioneret hus. Man glædes over en detalje som hvidtningen af de yderste rækker tagstens forskælling. Vinduerne i facaden bør males og ved en fremtidig udskiftning erstattes af vinduer med enkelt glas og kitfals.

Historie: Det grundmurede hus opførtes 1874 af styrmand Petersen. Bagsidens bindingsværk erstattedes af grundmur i dette århundrede. Indtil 1874 stod her et firefags bindingsværkshus, som nævnes i 1761.

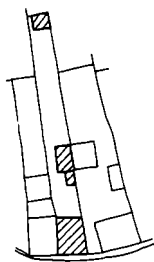
Gammel Torv 12-10

GAMMEL TORV 10, matr. nr. 68a

Enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag og skorstenspipe i tagryggen. På bagsiden sidder en lille zinkklædt taskekvist med torammet, hvidmalet vindue. Huset er halvdelen af et dobbelthus, som er delt af en brandgavl med brandkam. Facaden på fire fag er stænkpudset og gulmalet med sortmalet sokkel og hvidmalet, profileret gesims. Granittrappesten foran indgangsdøren i det nordre fag, lakeret, listedør i brunmalet karm med torudet overvindue. Tre fag, bejsede, etrammede vinduer i hvidmalet karm med lodpost under tværposten, støbte sålbænke. Nordgavlen står i blank mur af gule sten. Bagsiden er gulmalet, stænkpudset med sortmalet sokkel og hvidmalet udkraget gesims. Lakeret listedør i brun karm og to bejsede, etrammede vinduer. Muret *udhus* med tjæret paphalvtag. Gulkalket murværk og gråmalede vinduer og revledøre.

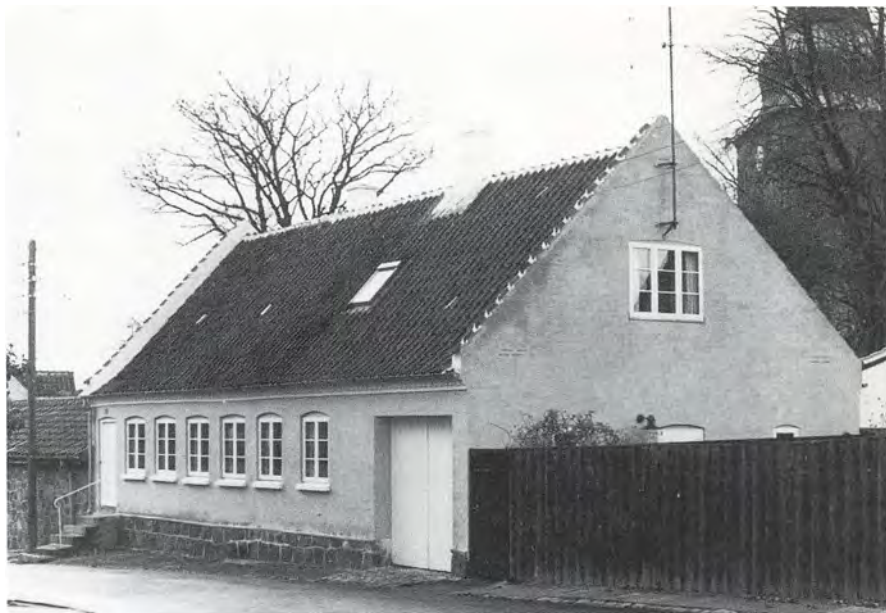
Bemærkninger: Pænt og velholdt hus med gode proportioner. Vinduerne burde erstattes af klassicistiske vinduer, som nr. 12, og døren af en fyldingsdør. Fint tegltag.

Historie: Det grundmurede dobbelthus — nr. 10-12 — blev opført som to beboelser af Jens Jensen i 1868. I 1880 deltes huset i to matrikler. Bebyggelsen på den samlede ejendom hjemstøttes af brand to gange i forrige århundrede. Første gang den 10. februar 1831, hvor kaptajn Bjerrings gård med elleve fag forhus, sidehuse og baghus brændte. Anden gang den 12. juni 1867, hvor spækhøker Jørgen Schrøders nifags forhus brændte.

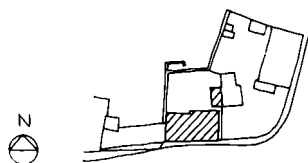

GAMMEL TORV 10, ejere

før 1761-66	Peder Ferslev
1766-	skipper Christen Handrup
før 1771	skipper Søren Olsen
før 1791	Anders Madsen
før 1818	kaptajn Bjerring
1834-50	spækhøker Kähler
1850-69	Jørgen Schrøder
1867-73	avlsbruger Jens Jensen
1873	Henrik Lorentzen
1873-82	maler H. V. Volsø
1882-1939	styrmand Jørgen Olsen
1939-	arvingerne
1939-61	frøken Clara Vive
1961	Svend Vive
1961-	fisker Adam Watit

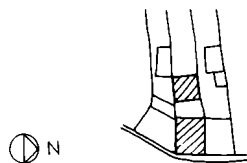

Gammel Torv 11

GAMMEL TORV 11, ejere

før 1761	skomager Peiter Christiansen
før 1771	skomager Peiter Arentsen
1799-1816	Lars Nielsen
1816-36	daglejer Lærke Hansen
1836-	daglejer Marius Andersen
før 1911	skomager Andersen
1911-32	Anna Cathrine Jacobsen, Odense
1932-41	montør S. E. Marchusen Jacobsen
1941-42	smed Svend Brandt Jensen
1942	lagerchef Evald Nielsen
1942-61	rentier N. P. Nielsen
1961-70	Kristine Nielsen
1970-80	August Petersen
1980-	Erik og Anne-Karen Dahl-Rasmussen

GAMMEL TORV 11, matr. nr. 198

Enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag. En skorstenspipe i tagryggen og en i tagfladen. Sokkel af kløvet granit, gulkalket, skuret murværk med fladbuede vinduesstik og hvidmalede, støbte sålbænke. Hvidmalet savsnitgesims. Indgang i det vestre fag: fem granittrin til en hvidmalet fyldingsdør. Seks torammede, trerudede vinduer og i østen den en tofløjet revleport. I østgavlen og nordsiden er forskellige hvidmalede døre og etrammede, trerudede vinduer og et trerammet, trerudet vindue i tagetagen. Lille bindingsværkssidehus med lavt teglhængt halvtag.

Bemærkninger: Godt hus med særdeles fin farveholdning. Den traditionelle gulkalkning med hvidtede gesimser, forskælling og skorstenspipe er her bibeholdt. De store ovenlysvinduer mod kirkegården skæmmer taget.

Historie: Den vestlige del af huset blev bygget omkring 1850 af daglejer Marius Andersen, som et seksfags bindingsværkshus til afløsning af et syvfags hus. Kort før århundredskiftet blev facaden og vestgavlen grundmuret. I 1908 forlængede arkitekt Johs. Holck huset mod øst for skomager Andersen. 1979-80 ombyggedes huset: den gamle del af bagsiden grundmurede og i facaden indsattes en port og et vindue erstattede indgangsdøren midt i huset.

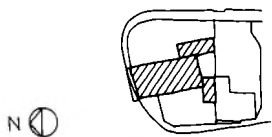
GAMMEL TORV 12, matr. nr. 68c

Enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag. Skorstenspipe i tagryggen. Tagkvist mod gaden, med brudt, svunget zinktag og seksrammet, brun- og hvidmalet vindue. Til gården en zinktagkvist med ud-

GAMMEL TORV

GAMMEL TORV 12, ejere

før 1880	se Gammel Torv 10
1880-	sømand Hans Madsen
1925-64	maler Rasmus Bjerregaard
1964-73	Ragnhild Hansine Bjerregaard
1973-	Jens Age Dahl Petersen

GAMMEL TORV 13, ejere

Den nordlige del:

før 1761	Peder Pedersen
før 1776-93	Niels Siiøe

Den sydlige del:

før 1761	Paaske Kochs enke
før 1771	skipper Søren Oelsens lejevåning
før 1781-92	Nobes Willes enke
1792-93	Niels Siiøe

Den samlede ejendom:

1793-1827	Rasmus Pedersen Bræder, Vantore
1827-42	gårdmand Hans Bræder
1842-45	enken
1845-	avlsbruger Ole Larsen Bræder
-1879	enken
1879-98	Peder Pedersen
1898-1908	Chr. H. Ebbe
1908-	enkefru Caroline Ebbe
før 1920	Fru Caroline Millitsgaard
før 1931	avlsbruger Peter Henrik Julius Henriksen
1938-70	gartner Jens Børge Hansen
1970-	Dagney Elisabeth Hansen

Gammel Torv 15

hæng, hvidmalet, bræddeklædt forside og brunmalet korspostvindue. Facaden er delt i fire fag, stænkpudset og gulmalet med sort sokkel og hvidmalet, profileret gesims. Indgangsdør med hvidmalede fyldinger og brunmalet ramme, torudet overvindue. Tre fag brun- og hvidmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne og klinkesålbænke. Bagsiden er stænkpudset og gulmalet med sorttjæret sokkel og hvidmalet, udkraget gesims. Brunmalet træværk: fyldingsdør med femrudet overvindue, et korspostvindue og et seksrammet vindue med støbte sålbænke. Enetages *baghus* med tjæret paphalvtag. Stænkpudsede, bleggule mure med brunmalede døre og vinduer.

Bemærkninger: Et usædvanlig godt og velbevaret hus med oprindelige vinduer og en fin dør fra husets deling i 1880.

Historie: Gammel Torv 10-12 blev bygget af avlsbruger Jens Jensen i 1868 som et dobbelthus. Huset deltes med en brandgavl i 1880, da maler Volsø solgte nr. 12 til sømand Hans Madsen.

GAMMEL TORV 13, matr. nr. 33

Otte fag, grundmuret, enetages *hus* med gavlkvist over facaden mod Torvet. Teglhængt heltag. Soklen er sat af kløvet granit og murene er pudsede og malet bleggule. Facaden har pudsede, hvidmalede hjørnelisener og pudset, gulmalet gesims med tandsnit. Fladbuede stik og gulmalede, støbte sålbænke. Syv fag, hvidmalede korspostvinduer med termoruder. I det tredje fag fra nord sidder en bejdset pladedør i hvidmalet karm med sidevindue, trappe med tre granittrin og murede flunker. To fag gavlkvist midt over facaden. Pudsede, hvidmalede hjørnelisener og pudset vinduesbånd. Pudset, profileret, hvidmalet gesims på flunker og gavl. Hvidmalede, trerammede vinduer med lodpost under tværposten.

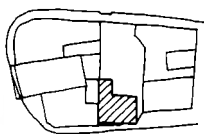

Gammel Torv 13

I nordgavlen ses et grønmalet korspostvindue med termoruder og en blanding symmetrisk med dette. I tagetagen er et brunmalet, etrammet vindue og over vinduet sortmalede støbejernstal: 1882. Bagsiden står med gulkalket murværk, sorttjæret sokkel og hvidtet savsnitgesims. Vinduestakten er ujævn, fladbuede stik, støbte sålbænke, forskellige, grønmaledede termovinduer og en grønmalet glasdør. Sydgavlen står i blank mur af gule sten med bejdsede vinduer og en glasdør. Ved bagsidens sydlige del er opført en enetages *lude* af gule sten med lavt bølgeaternihalvtag. Grønmaledede døre og vinduer.

Bemærkninger: Godt og stateligt hus. Indgangsdøren kunne med fordel udskiftes med en fyldingsdør. Det må beklages, at dette præsentable hus har mistet sine skorstenspiber.

Historie: Det grundmurede hus blev opført 1882 af postholder P. Pedersen. Frontispicen på facaden opførtes 1911 af Johs. Holck for fru Ebbe.

GAMMEL TORV 15, ejere

før 1761	Hillebrand Paulsen
før 1771	Jørgen Hillebrand
før 1791	Rasmus Rasmussen
før 1818	daglejer Lars Nicolajsen
1833-35	slagter S. Erichsen
1835-46	slagter Johan Ericksen
1846-	guldsmid Lindegaard
1907-50	frk. Thyra Junggreen
1950-56	murermester Jens Hansen
1956-68	toldassistent Frede Meyer
1968-71	restauratør Helmer Frederiksen
1971-74	F. Kurt Eriksen
1974-	Robert Hansen

GAMMEL TORV 15, matr. nr. 32

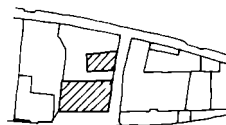
Enetages, grundmuret, femfags *forhus* med heltag, tækket med cementtagsten. Soklen er sorttjæret og murene pudsede og malet lysebrune. Simpel, udkraget, hvidmalet gesims. I facaden ses fem fag, grønbejdsede, torammede vinduer med tre termoruder pr. ramme og brunmaledede, støbte sålbænke. I taget ses en taskekvist med bejdsset dør og vindue, foran kvisten en støbt altan med pudset og brunmalet balustrade. Gavlene er brunmaledede som facaden med et blåmalet, torammet vindue i tagetagen. Grønbejdsset plankedør i sydgavlen. Bagsiden er pudset og malet lysebrun med imiteret, brunmalet bindingsværk. Bejdsede termovinduer og glasdøre. Grundmuret, enetages *sidehus* med lavt papklædt halvtag.

Bemærkninger: Husets enkle, rolige form ødelægges af den umotiverede altan foran kvisten. Vinduerne burde males, farveholdningen er atypisk.

Historie: Det grundmurede hus må være opført efter 1932 til afløsning af et femfags bindingsværkshus fra begyndelsen af 1800-årene.

GAMMEL TORV 17, matr. nr. 31

Enetages, grundmuret *forhus* med bindingsværksbagside. Teglhængt heltag med to skorstenspiber i tagryggen. Facaden er delt i syv fag med indgang i tredje fag fra nord. Sorttjæret granitsokkel, gulmalet murværk og hvidmalet tandsnitgesims. Fladbuede stik og brunmaledede støbte sålbænke. Tre granittrin foran indgangsdøren, som er bejdsset og listebeklædt med en rude og brunmalet karm. Seks fag, trerammede vinduer med lodpost under tværposten, brun karm og hvide rammer. Nordgavlen er gulkalket og sydgavlen hvidkalket, med et grønmalet, torammet, torudet vindue i tagetagen. Bagsiden er inddelt i ni, ulige store, fag bindingsværk. Sorttjæret tømmer og murfod, gulmaledede tavler og gulkalket

Gammel Torv 17

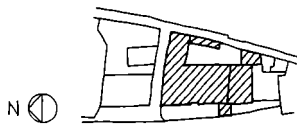
sugfjæl. Forskellige vinduer med grønne karme og grå rammer, en grøn og en bejdset fyldingsdør. *Baghuset* er et femfags bindingsværkshus med paphalvtag. Gulmalede tavl, sorttjæret tømmer og revledøre og forskellige, grønmalede vinduer.

Bemærkninger: Fint og velproportioneret hus med et godt tegltag og fine skorstenspiber. De atypiske, trerammede vinduer bør ved lejlighed udskiftes med klassicistiske vinduer og døren med en fyldingsdør, som huset havde oprindeligt.

Historie: Det grundmurede forhus med bindingsværksbagside blev formentlig bygget af murer P. B. E. Mouritzen i 1885-86.

GAMMEL TORV 17, ejere

før 1818	daglejer Rasmus Madsen
før 1847	snekermester Frederik Larsen
1886-1933	murer P. Brandt Mouritzen
1933-78	frk. Bertha Elisabeth Mouritzen
1978-	Inger Margrethe Mouritzen

Gammel Torv 21

GAMMEL TORV 19, matr. nr. 30b

Enetages *forhus* med teglhængt heltag. Den nordlige del med ni vinduesfag er opført af bindingsværk med grundmuret facade, forlængelsen mod syd, tre vinduesfag, er helt i grundmur. Facaden er hvidmalet over soklen af kløvet granit. Muret gesims af profilsten, over den sydlige del er gesimsen lidt højere og forsynet med udluftningshuller. Den nordlige del har indgangsdør i det midterste fag. Over døren er en lille muret, svungen fronton med gesims med ører og et rhombeformet vindue, tre granittrin til en imiteret fyldingsdør, halvcirkulært stik over døren. Fire fag vinduer nord for og tre syd for døren, murede sålbænke og rød- og sortmalede, torammede, trerudede vinduer. I den sydlige del er fladbuede stik og murede sålbænke. To fag, hvidmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne og en grønmalet, tofløjet revledør med overvindue i det sydlige fag, to granittrin. Nordgavlen har sortmalet sokkel og tømmer, gulmalede tavl og forskellige vinduer. Bagsiden har sortmalet tømmer og murfod, bleggulmalede tavl og forskellige døre, vinduer og en vippeport. Den sydlige del er malet bleggul over sortmalet mur-

Gammel Torv 19

fod. Foran facaden står en delvis ruineret træveranda. Brunmalet tømmer skelet og enkelte tavl lukket med grønmalede brædder. Lavt, afvalmet skifertag.

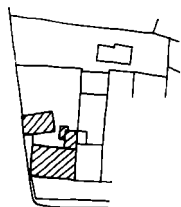
Grundmuret, enetages *sidehus* langs slippen mellem Torvet og Kattesundet, forhøjet med en etage i bindingsværk mod gården. Den stejle tagflade mod slippen er tækket med falstagsten og har en skorstenspipe ved tagfoden. Det lave tag mod gården er paptækket. Slippesiden er pudset og hvidmalet over sortmalet sokkel, medens gårdsiden står i blank mur af gule sten med rødmalet tømmer i overetagen. Grønmalede, seksrammede vinduer med støbte sålbænke i underetagen. Smalt, enetages, bindingsværks*baghus* langs Kattesundet. Lavt bølgeeternithalvtag. Sortmalet tømmer, gulmalede tavl og forskellige, grønmalede vinduer og døre. Langs Kattesundet er ejendommen lukket med en gulstensmur, som også danner bagmur i baghuset.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Facaden trænger til kalkning. Ved vinduesudskiftningen burde de nyere vinduer have været korspostvinduer med samme størrelse som vindueshullerne, således at stålteglene under stikkene havde været unødvendig. Den nuværende dør bør erstattes af en fyldingsdør. Pænt tegltag, som dog savner skorstenspipen.

Historie: I første halvdel af 1800-årene opførtes seks fag forhus. 1847 overtog brygger Niels Hansen huset, som i hans ejertid udvidedes betydeligt. 1853 forlængedes huset med fire fag og i 1855 forlængedes huset yderligere og fik derved sin nuværende udstrækning på femten fag. Facaden grundmurede i 1874 af brygger Høffert.

GAMMEL TORV 19, ejere

før 1750	kleinsmed Hans Nielsen
før 1761	enken
før 1771-1806	kleinsmed Hans Hansen
1806-28	kleinsmed Hans Hansen
1828-40	møller Jakob Møller Larsen
1830-47	lods Anders Larsen
1847-	brygger Niels Hansen
før 1874	brygger H. J. Christensen Høffert
1917-59	brygger Carl Gerhard Frederiksen
1959-67	erhvervsflyver Rudolf Frederiksen
1967-71	lensgrevinde Hilda Johanne Knuth
1971	Holger Bech
1971-73	C. Nielsen
1973-	Erik Stæhr

GAMMEL TORV 21, matr. nr. 45

Toetages *forhus* med grundmurede gavle og underetage, overetage af bindingsværk. Lavt heltag med flade falstagsten. Brandkamme på begge gavle afsluttet af en simpel skorstenspipe. Sokkel af kløvet granit og stænkpudsede, gulmalede vægge. Facaden er delt af en hvidmalet, pud-

GAMMEL TORV

GAMMEL TORV 21, ejere

før 1761	Olle Rasmussen
før 1771	skipper Rasmus Clausen
før 1791	enken
før 1818	Johan Clausens enke
1824-37	farver Raffenberg
1837-	enken
før 1867	møller C. Clausen
1873-	tømrer O. H. M. Struwe
1916-37	skorstensfejer Theodor Andersen
1937-46	murermester Knud Truelsen
1946-48	N. Westergaard Olsen
1948-54	gårdejer Knud Petersen, Ø. Ulslev
1954-76	bagemester Henrik Hansen
1976-	Esther Jørgensen og Tove Andreasen

set, profileret kordongesims og afsluttet af en hvidmalet bræddegesims. Hvide, glatpudsede dør- og vinduesindfatninger. Lakeret pladebeklædt indgangsdør midt i facaden og et bejdset, trerammertermovindue på hver side. I overetagen ses to tilsvarende vinduer og et torrammet over døren. I bagsiden er en bejdset pladedør og to- og trerammede vinduer, hvidmalet bræddegesims. Seks fag, enetages bindingsværks**baghus** opført af genanvendt tømmer og delvis grundmuret. Teglhængt heltag med en skorstenspipe i tagryggen. Gulkalket over sortmalet murfod. Rødmalet revledør, -port og forskellige vinduer.

Bemærkninger: Det tidstypiske forhus har fremmede proportioner i forhold til Gammel Torvs øvrige småhuse. Pænt baghus.

Historie: Det toetages hus må være opført i 1930'erne. På Torvets sydside lå fra midten af 1800-årene til 1854 én stor ejendom, som omfattede Gammel Torv nr. 21-27. I 1847 var nr. 21 et syvfags beboelseshus og 23-27 et ellevefags hus med lo, lade og vognremise. Farver Raffenbergs enke udstykkede ladehuset i tre dele i 1854.

GAMMEL TORV 23, matr. nr. 46

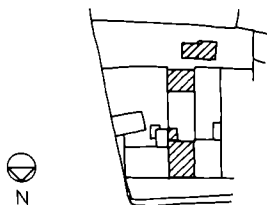
Enetages *forhus*, grundmur og bindingsværk med bølgeeternittækket heltag. Facaden står i blank mur af røde sten med tandsnitgesims. To store brunmalede, etrammede vinduer og i det vestre fag en listebeklædt dør. Bagsiden er overpudset og malet bleggul med to brunmalede, etrammede vinduer og dør. Enetages, femfags *baghus* af bindingsværk med grundmurede gavle. Teglhængt heltag med en skorstenspipe i tagryggen. Sorttjæret tømmer og murfod, gulkalkede tavler og rødmaledede vinduer, døre og port.

Bemærkninger: Forhuset har bevaret sin hovedform, men de moderne vinduer og døren harmonerer ikke med huset. Taget burde tækkes med tegl og skorstenspipen retableres. Godt og velholdt baghus.

Historie: Huset indeholder muligvis rester af det elleve fag lange hus, som madam Raffenberg udstykkede i tre ejendomme i 1854.

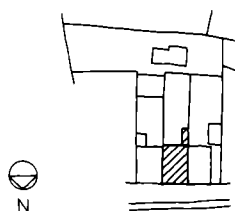
GAMMEL TORV 25, matr. nr. 47

Fire fag, grundmuret, enetages *forhus* med to fag muret gavlkvist på bagsiden. Heltag tækket med bølgeeternit. Facaden har gulmalet murværk over pudset og tjæret sokkel. Glatpudset gesimsbånd, fladbuede stik og støbte sålbænke. Fire granittrin foran indgangen i det vestre fag, lakeret, bræddebeklædt dør med rude. Tre fag korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Hvide rammer i røde karme. Bagsidens murværk er gulmalet med fladt gesimsbånd. Fladbuede stik og sortmalede, murede sålbænke. Rødmalet, tofløjet glasdoor og etrammede vindue. To hvid- og rødmaledede, etrammede vinduer i gavlkvisten.

GAMMEL TORV 23, ejere

før 1854	se Gammel Torv 21
1854-80	fisker Paetschou
1880-1936	fiskehandler Hans Pedersen
1936-	arbejdsmand Harald R. Thomsen

GAMMEL TORV 25, ejere

før 1854	se Gammel Torv 21
1854-	fisker Frederik Andersen
1880-	A. M. Jensen
1914-47	fisker Anders Andersen
1947-69	brødkusk H. C. Andersen
1969-71	blikkenslager Erik Thorsen
1971-76	Harry Jørgensen
1976-81	Nagel
1981-	Helmer Frederiksen

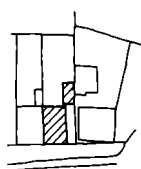

Gammel Torv 23-27

Bemærkninger: Forhus med god hovedform. Man glædes over, at facadens oprindelige vinduer er bevaret. En fyldingsdør ville pynte i facaden. Taget burde tækkes med tegl og afsluttes af en skorstenspipe.

Historie: Det nuværende hus blev opført omkring 1900 som erstatning for et firefags bindingsværkshus.

GAMMEL TORV 27, matr. nr. 48

Tre fag, enetages *forhus*, grundmuret med bindingsværksbagside og bølgeaternittækket heltag. Bleggulmalet facade med lyseblå, pudset sokkel og hvidmalet savsnitgesims. Fladbuede stik og rødmaledede, støbte sålbænke. Fire granittrin til indgangsdøren i det østre fag, lakeret, listebeklædt dør med rude. To fag, bejdsede vippevinduer med fire termoruder. Vestgavlen med to støttepiller er gulmalet over lyseblåmalet syld. To bejdsede vinduer. Bagsiden er overpudset og blåmalet over sortmalet sokkel. To fag vinduer som i facaden, pladebeklædt dør i rødmalet karm med torudet overvindue og et bejdsset vindue med højtsiddende tværpøst. Lille bindingsværkssidehus med paphalvtag.

Bemærkninger: Hus med god hovedform, men desværre også en del mindre gode ændringer. Vinduerne er fremmede for huset og burde i det mindste males. Det må også beklages, at huset har mistet sit tegltag og skorstenspipe.

Historie: Husets nuværende udseende er opstået ved ombygning af de tre vestre fag af madam Raffenbergers elleve fag lange ladehus, som blev udstykket i 1854. Den grundmurede gavl nævnes første gang i 1847, medens facadens grundmuring må være foretaget i slutningen af forrige århundrede.

GAMMEL TORV 27, ejere

før 1854	se Gammel Torv 21
1854-	tømrermester Rosendahl
før 1867	væver Laurentius Skræder
1908-35	fisker Jørgen Andersen
1935-36	Chr. Bernhard Rasmussen
1936-43	enkefru Bodil Sofie Rasmussen
1943-	arbejdsmand Ejnar Rasmussen

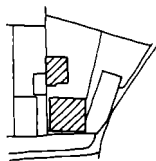
Gammel Torv 29

GAMMEL TORV 29, matr. nr. 49a

Enetages, grundmuret *hus* med bindingsværksbagside. Bølgeaternittækket heltag på syv spærfag, en skorstenspipe i tagryggen. Facaden er delt i fem fag, sorttjæret granitsokkel og gulmalet murværk med savsnitgesims. Fladbuede stik og pudsede, hvidmalede sålbænke. I midterfaget en bejdsset, listebeklædt dør med rude og på hver side af døren to bejdsede termovinduer med højtsiddende tværpost. Østgavlen er gulmalet med et grønmalet korspostvindue med to ruder i underrammerne. Bagsiden har tjæret sokkel og tømmer og gulmalede tav. Bejdsset, bræddebeklædt dør og tre bejdsede termovinduer som facadens. To fag, enetages bindingsværksbaghus med teglhængt heltag. Sorttjæret tømmer, gulmalede tav og grønmalet dør og vindue.

Bemærkninger: Godt og velproportioneret hus. Man glædes over en detalje som hvidtningen af gavlkammenes forskælling, men må samtidig beklage, at taget har mistet sine vingetagsten. Huset ville vinde ved igen at få klassicistiske vinduer, som det bevarede vindue i østgavlen, og en fyldingsdør.

Historie: Det nuværende forhus blev bygget af muremester Harms i 1876. Grunden havde på det tidspunkt været ubebygget i omkring fyre år. Baghuset opførtes samme år, men er senere blevet afkortet. Den bebyggelse som forsvandt i 1830'erne var et ottefags hus. Oprindeligt to firefags våninger som i 1770'erne blev lagt sammen til en bolig. Fra 1790 anvendtes huset dog som udhus.

GAMMEL TORV 29, ejere

før 1761-90	væver Frederich Jørgensen
1790-	Anders Madsen
før 1818	captein Bjerring
1833-41	havnemester Henningsen
1841-43	Raffenberg
1843-58	J. Buch
1858-75	hattemager Nielsen
1875-80	muremester Harms
1880-85	fuldmægtig Schwensen
1885-1929	tømrer Peder Rasmussen og gårdbestyrer Otto Mortensen
1929-63	lokomotivfyrbøder J. Mortensen
1963-	Inger Marie Rasmussen

*Havnegade med den gamle toldbod.
Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)*

HAVNEGADE

Gaden er det sydligste af de tre korte stræder, som fører fra byen ned til havnen. Det nuværende navn er formentlig fra dette århundredes begyndelse. Det er i familie med Jernbanegade; men er indført før. På kortet i Traps første udgave kaldes gaden Ny Skibsbrostræde og på Resens kort Strandboderne, som fører til Skibsbroen. På hjørnet af Strandvejen byggedes, formentlig i 1820'erne, et toldkammer, som fungerede indtil det nye på det modsatte hjørne blev opført ved århundredskiftet.

HAVNEGADE 4, matr. nr. 65a

Huset består af et seksfags hus med gavlen mod Havnegade og 1½ fag hus langs Havnegade. *Gavlhuset* er et seksfags bindingsværkshus med teglhængt heltag og en skorstenspipe i tagryggen. Sydgavlen er pudset og gulkalket med et svagt fremspringende bånd i bjælkelagshøjde. Sorttjæret syld og grønmalet træværk. Granittrin foran grønmalet, pladebeklædt, tofløjet fyldingsdør, overvindue med to sæt korslagte pile som sprosser, bræddeindfatning omkring døren. To korspostvinduer med to ruder i underrammerne og sorte, støbte sålbænke; i tagetagen to grønmaledede, torammede, torudede vinduer. Østsiden har gulkalkede tavl og sorttjæret tømmer og sugfjæl. Ny grønbejdset pladedør og to grønmaledede vinduer med seks ruder pr. ramme, det ene et- og det andet torammet. I det nordligste fag ses en dørholt med inskriptionen NMS EM ? 1790. Nordgavlen er gulkalket over tømmer og tavl. Vestsiden er gulkalket over sorttjæret murfod. Tre fag, grønbejdsede og -malede, torammede, trerudede vinduer. Midt på vestsiden ses en udbygning i tageta-

HAVNEGADE

NMS CM 1790

Havnegade 4, dørhammer

Havnegade 4

HAVNEGADE 2-4 og FISKERGADE 8, ejere

før 1761	Jens Friderichsen
før 1771	matros Jens Løye
før 1781-1807	skipper Niels Madsen
1807-13	styrmand Hans Jørgen Rasmussen
før 1818-56	tømrermester Hans From
1856-	tømrermester Wandschneider
før 1867-79	købmand Bønnelyche
1898-1931	Adolphine Andresen
1931-43	arvingerne
1943-63	murermester Knud Truelsen
1967-	revisor Aage Maagensen

Havnegade 7

gen understøttet af to stolper. Overpudset, gulkalket bindingsværk med listebeklædt gavltrekan og teglhængt heltag. I vestsiden ses et grønbejdsset, torammet vindue med tre termoruder pr. ramme. 1½ fag *hus langs Havnegade*, én etage med teglhængt heltag. Facaden er pudset og gulkalket over sorttjæret sokkel. Grønbejdsset, torammet, trerudet termovindue med gul klinkesålbænk. Østgavlen er en halvstensmur af gule, flammede sten med et etrammet, grønmalet, seksrudet vindue i tagetagen. Bagsiden er pudset og gulkalket med sorttjæret murfod, tømmer og løsholter malet på pudset. Grønmalet, etrammet, seksrudet vindue.

Bemærkninger: Godt hus med fin farveholdning. Man glædes over den traditionelle overkalkning, som også burde anvendes på gårdsiden. De nyere, bejdsede vinduer burde males og indgangsdøren istandsættes efter fjernelse af pladebeklædningen. Fine sprosser i overvinduet. Smukt tegltag. Det pudsige og charmerende, stolpebårne loftværelse skæmmes desværre af listebeklædningen, som er fremmed for huset.

Historie: Det seks fag lange hus med gavlen mod Havnegade nævnes i 1791 som »6 fag nyt Baghus«. Det blev bygget i 1790 af skipper Niels Madsen, hvis initialer, NMS, ses i dørhammeren tillige med EM?, som muligvis var hans hustru. Udbygningen med loftværelse, som har givet beboeren en fin udsigt over havnen og noret, blev bygget af tømrermester Wandschneider i 1856. Huset blev i øvrigt samtidig ombygget til beboelse, det havde tidligere været lade og lo.

HAVNEGADE 6, matr. nr. 65d

Enetages, grundmuret *villa* med kælder. Lavt heltag med eternitskifre. Blank mur af gule og røde sten. Villaen blev bygget i 1957 af murermester Knud Truelsen.

Havnegade 8.
Ældre fotografi (Bøgelund Rasmussen)

HAVNEGADE 7, matr. nr. 63e

Enetages, grundmuret *forhus* med gavlkvist midt over facaden. Heltag med cementfalstagsten og en skorstenspipe i rygningen. Huset står i blank mur af gule sten over sorttjæret sokkel. Tandsnitgesims på facaden; fladbuede, pudsede stik og brunmalede vinduer. Vinduet i midterfaget har tværpost og sidder under et halvcirkulært stik med pudset spejl. På begge sider af dette ses tre smalle vinduer, delt af smalle, murede piller. Korspostvindue i gavlkvisten. To brunmalede vinduer i vestgavlen. To vinduer og lakeret indgangsdør i østgavlen. Bagsiden har et korspostvindue med to ruder i underrammerne og et seksrammet vindue. Grundmuret, enetages *sidehus* med lavt paphalvtag. Gulkalket over sorttjæret murfod, forskellige vinduer og døre.

Bemærkninger: Et velbevaret og tidstypisk hus.

Historie: Huset blev opført omkring 1900.

HAVNEGADE 7, ejere

1912-28	købmand Thorgejr Sidenius
1928-	mægler Julius Boas
før 1982	Fanny K. Boas

HAVNEGADE 8, matr. nr. 64

Grundmuret, enetages *hjørnehus* med brækket hjørne. Mansardtag med flade falstagsten. Fuld gavl mod nord og afvalmet mod syd med en muret gavlkvist over sydsiden. En skorstenspipe i tagryggen og to kviste til hver side i mansardetagen. To kviste har bejdsede, etrammede vinduer, den tredje et hvidmalet, torammet og den fjerde et hvidmalet, seksrammet vindue. Pudset, sortmalet sokkel, blank mur af røde sten med hvidmalet, pudset og profileret gesims. De tidligere vindues- og dørhuller i facaden mod Strandvejen er blændede og i dag findes der kun et stort

JERNBANEGADE

HAVNEGADE 8, ejere

1829-38	Mackeprang
1838-	Kongen
for 1909-44	købmand K. V. Balsløv
1944-59	købmand Henrik K. Jørgensen
1959-78	købmand Henning Christensen
1978-	J. og S. Jensen

butiksvindue. Glasdør i det brækkede hjørne. To blændede vinduer mod Havnegade og to hvidmalede korspostvinduer med fire ruder i underammerne i gavlkvisten.

Bemærkninger: Et tidstypisk hus, som er skæmmet af ombygninger og skiltning.

Historie: Det grundmurede hus med butikken blev bygget i 1909 af Johs. Holck for købmand Balsløv. På hjørnegrunden stod tidligere toldkammeret, som var et seksfags bindingsværkshus. Ejendommen blev udstykket fra Fiskergade 8 i 1829.

JERNBANEGADE

Jernbanegade forbinder stationen med Adelgade. Det første stykke mellem stationen og Bagstræde anlagdes samtidig med banen i 1910. Midt i februar 1912 nedrevedes Adelgade 45, som var realskole med gymnastikhus i haven ved Bagstræde. Efter nedrivningen førtes Jernbanegade frem til Adelgade. Bebyggelsen er ualmindelig helstøbt, idet så godt som alle husene blev opført i de første ti år efter jernbanens åbning.

JERNBANEGADE 1, matr. nr. 159a

JERNBANEGADE 1, ejere

1913-45	Nysted kommune
1945-64	Laurits Petersen
1964-77	Edith Karen Hansen
1977-	Nysted kommune

Smalt, enetages grundmuret *hjørnehus* med afskåret hjørne. Afvalmet tegltag med rødstensskorstenspipe på toppen. Huset står i blank mur af røde sten afsluttet med en hvidmalet, pudset, profileret gesims. Lige stik over åbningerne og støbte sålbænke. Et butiksvindue til hver gade, dør med rude i det brækkede hjørne og et korspostvindue mod Jernbanegade. Blåmalet træværk.

Bemærkninger: Et morsomt hus med gode detaljer, som skorstenspi-ben og forskællingens hvidtning.

Historie: Den lille butiksbygning opførtes af fisker C. L. Petersen i 1912 på den ganske smalle rest af matrikel nr. 159, der blev tilovers efter anlæggelsen af Jernbanegade.

Jernbanegade 1

JERNBANEGADE 2, matr. nr. 159f

Grundmuret, toetages *beboelses- og butiksejendom* på hjørnet af Adelgade og Jernbanegade. Huset består af flere sammensatte bygningskrope og fylder næsten grunden helt ud. En dyb fløj langs Adelgade med en risalit mod gaden, teglhængt heltag med halvvalm over nordgavlen. Jernbanefløjen har ligeledes teglhængt heltag med halvvalm over østgavlen. Valmen fortsætter som den ene tagflade af et skævt heltag over den ganske korte østre sidefløj. Muret gavlkvist mod Jernbanegade. To skorstenspiber i rygningerne. Væggene er stænkpudsede og gulmalede med glatpudsede, hvidmalede lisener, kordonbånd og tandsnitgesimser. Un-

*Jernbanegade 2.
Ældre fotografi (Rud. Holck, Nakskov)*

deretagen er indrettet til butikker med brunbejdsede og hvidmalede døre og vinduer. Husets øvrige vinduer er hvidmalede med støbte sålbænke: korspostvinduer med fire og seks ruder i over- og underrammerne i anden etage, torammede, otterudede vinduer i tredje etage. Husets hjørne er brækket i underetagen og dækket af en lille kvartcirkulær balkon i anden etage med hvidmalet glassdør i risalittens flunke. Østgavlen og bagsiden har et mere differentieret udbud af vinduesformater.

Bemærkninger: Et markant hus, der er søgt tilpasset en traditionel byggeskik, men dog skiller sig ud i kraft af sin størrelse. Huset er ganske velbevaret, ændringer har stort set kun fundet sted i underetagen. Det gennemgående skilteband og træfyldingerne bør ved lejlighed fjernes.

Historie: Den store hjørneejendom blev bygget i 1913 af arkitekt Johs. Holck for barber F. Sjelle. Husets størrelse i forhold til grunden gav anledning til at inddrage justitsministeriet i en dispensationssag. I et efterfølgende byggeandragende har arkitekt Holck søgt at mildne på husets størrelse ved at henvise til, »at jeg ved Facadernes Behandling har søgt at bibeholde de Ejendommeligheder, som findes ved pæne, gamle Bygninger i Nysted«.

JERNBANEGADE 2, ejere

1914-56	barber F. Sjelle
1956-62	direktør Else Bøving, Slagelse
1962-	Asta Jørgensen

*Jernbanegade. Ældre foto
(Det kongelige Bibliotek)*

JERNBANEGADE 3, matr. nr. 159i

Grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag, skorstenspipe bag tagryggen. Væggene er delvis pudsede og hvidmalede. Facaden har tre butiksvinduer, en glasdør og et korspostvindue, de øvrige sider har ligeledes korspostvinduer, vinduerne er nye og var på registreringstidspunktet ubehandlede.

Bemærkninger: Huset har en traditionel udformning, men dets store dybde har forårsaget et meget højt tag. Da der er gjort en indsats for at forsyne huset med traditionelle korspostvinduer, er det beklageligt at rammerne har fået kedelige proportioner på grund af tværpostens høje placering.

Historie: Huset blev bygget af fotograf A. Rasmussen som atelier og forretning i 1925. 1981 blev det tidligere lave tag erstattet af det nuværende teglhængte heltag.

JERNBANEGADE 3, ejere

1919-79	fotograf A. Rasmussen
1979-80	Palle Larsen
1980-	Arne Dunk

Jernbanegade 3

JERNBANEGADE 4, matr. nr. 160b

Enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag, eternitbeklædt takskevist med tegltag på bagsiden. Vandskuret murværk med glatpudsede, hvidmalede indfatninger omkring vinduerne. Glasdør og fire butiksvinduer i facaden, de øvrige vinduer er små med kraftige rammer, grå og grønne.

Bemærkninger: Nyt hus af traditionelle materialer. Huset skiller sig ud fra den øvrige bebyggelse ved sin store dybde.

Historie: Bygget af Andelsbanken i 1979-80.

JERNBANEGADE 5, ejere

før 1919	murermester Jens Hansen
1923-46	vaskeriejer M. P. Madsen
1947-56	bager Frede Hansen
1956-60	mejerist Tage Pedersen
1960-72	mælkehandler Karl Rasmussen
1972-73	Bøje Skov Larsen
1973-	Hilmar Jørgensen

JERNBANEGADE 5, matr. nr. 159h

Enetages, grundmuret *villa* med gavl mod gaden og en kort tværbygning mod vest. Halvvalmet heltag med brune cementtagsten. Ydermurene er stænkpuddede og gulmalede. Pudset og profileret gesims. Mod gaden er en aluminiumsbutiksfacade. I øvrigt bejdsede, torammede termovinduer.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Bygningen er forsimplet ved isætning af butiksvinduer og termovinduer, vinduerne burde udføres som traditionelle vinduer med sprosser og kitfals. Baldakinen på facaden er sammen med cementtagstenene de mest ødelæggende indgreb. Taget burde omlægges med vingetegl og skorstenspiben retableres.

Historie: Huset blev bygget i 1925. I 1947 indrettede bager Frede Hansen en butik i huset efter tegning af arkitekt Johs. Holck. Sidst i 1970'erne blev huset igen ombygget.

JERNBANEGADE 6, matr. nr. 159r

Enetages, grundmuret *bungalow* med lavt, paptækket pyramidetag med udhæng. Blank mur af gule sten over støbt sokkel. Brunmalede stålvinduer og lakeret indgangsdør.

Bemærkninger: Huset er tidstypisk — men fremmed i forhold til den omgivende bebyggelse.

Historie: Opført i 1936.

JERNBANEGADE 6, ejere

1936-48	Lolland-Falsters Telefon A/S
1948-	Kjøbenhavns Telefon Aktieselskab

JERNBANEGADE 7, matr. nr. 157b og 159l

Biografbygning opført som *gavlhus* med sal i den nordre del og to etager i den søndre ende. Lavt heltag med bølgeeternit og en skorstenspibe. Opført i blank mur af røde sten med cementpudset sokkel og tandsnitgesims. Gavlen er delt i fire fag. Indgang midt i gavlen flankeret af murede lisener og forsynet med en hvidkalket trekantfronton. Kurvehanksbuet stik over døren, lakeret dør med sidevindue, hvidmalet, fint opsproset overvindue under stikket. På hver side af døren er et vindue, til højre et korspostvindue med fire ruder i overrammerne, i vinduet til venstre er lodposten skåret bort under tværposten. I overetagen er fire torammede, seksrude vinduer. Brune rammer i bleggule karme. Murede blændinger mellem etagerne i yderfagene. Sammenbygget med og vinkelret på biografsalen står et enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag, en skorstenspibe i tagryggen og en lille tagkvist med zinktag, skiferflunker og torammet vindue mod gaden. Murværk i røde sten med cementpudset sokkel og tandsnitgesims. Fire fag vinduer til gaden med flade stik og støbte sålbænke. Brun- og bleggulmalede korspostvinduer med fire ruder i overrammerne. I bagsiden ses et vindue som til gaden, et femrammet vindue og en dør.

JERNBANEGADE 7, ejere

1920-33	Jørgen Christensen
1932-39	enkefru Karen Marie Christensen
1939-	Hans Lauritsen

Jernbanegade 7

Bemærkninger: Et fint lille bygningsanlæg med gode detaljer. Kun få ændringer siden opførelsen: en bejdset dør har erstattet den oprindelige, tofløjede fyldingsdør, og biografens sal har formentlig oprindeligt haft et tjæret paptag. Det er glædeligt at se en biograf uden skæmmende skiltning.

Historie: Biografen opførtes 1922 af arkitekt Johs. Holck for direktør J. Christensen. I brevet til bygningskommissionen bemærkes at boligfløjen ikke opføres foreløbig.

JERNBANEGADE 9A, matr. nr. 156c

Enetages, grundmuret *villa* med gavlen mod gaden. Stejlt heltag tækket med falstagsten, en skorstenspipe i tagryggen. Hvidmalet murværk over sokkel af kløvet granit. Grønmalet, profileret gesims. Lige stik og grønmaledede, støbte sålbænke. Facaden (sydgavlen) er delt i fire fag med sortmalede korspostvinduer med fire og seks ruder i hver ramme. I tagetagen er to torammede, otterudede vinduer, under disse to grønmaledede, murede spejl. Øverst i gavltrekanten ses fire smalle, tæt sammenstillede vinduer med fælles sålbænk. På de øvrige sider ses vinduer som til gaden og i nordgavlen desuden en grønmalet plankedør med krydssprossedelt overvindue. Port mellem villaen og mejeriet og murede, refendfugede piller.

Bemærkninger: Godt og velbevaret, tidstypisk hus.

Historie: Huset blev opført i 1918 som bestyrerbolig til mejeriet, tegnet af arkitekt Johs. Holck.

JERNBANEGADE 9A, ejere

før 1972	se Jernbanegade 9B
1972-74	Tage Pedersen
1974-	Inge-Lise Tranberg og Stig Weye Hansen

Jernbanegade 9A og 9B

JERNBANEGADE 9B, matr. nr. 156b

Grundmuret, enetages *vinkebygning* opført som mejeri. Afvalmet heltag over begge fløje. Midt på Jernbanegadefløjen er skummesalen opført som en bygning på tværs med gavle mod syd og nord, salen er højere og har halvvalmet heltag. Over Ny Østergadefacaden er en muret gavlkvist og på bagsiden en nyere taskekvest. Alle tagfladerne er tækket med fals-tagsten. Soklen af kløvet granit er sortmalet. Murene og den profilerede gesims er hvidmalede, over åbningerne er lige stik og under vinduerne sortmalede, støbte sålbænke. Jernbanegadefacaden domineres af skummesalsgavlen med et højt vindue under et halvcirkulært stik med slutsten, selve vinduet består af 6 opsprossede rammer, dels sort-, dels hvidmalede. På begge sider af vinduet er tre høje smalle murede blændinger. Facaden har fire fag på hver side af skummesalen med sortmalede, etrammede vinduer og tre glasdøre. I taget mod Jernbanegade ses to tagkviste med afvalmet tegtag, den vestre er oprindeligt med skifer på flunkerne, gråmalet trægesims og torammet vindue med seks ruder pr. ramme, den østre er ny med finérflunker og torammet, trerudet termovindue, alt bejdsset. Facaden mod Ny Østergade har syv fag og en tidligere port med gavlkvist over. Sortmalede vinduer, dels etrammede og dels torammede med fire termoruder pr. ramme. Indgangsdør i en niche og i den tidligere port er opstillet en glas- og finérvæg. I gavlkvisten ses et torammet, trerudet termovindue. I taget sidder tre tagkviste, mage til den nye mod Jernbanegade. Mod gården er isat nye, bejdsede, etrammede vinduer og døre med finér- og glasfyldinger, i skummesalsgavlen er et virvar af sekundære rulleporte og vinduer.

Bemærkninger: Mejeriet har bevaret sin gode hovedform, men er nu under ombygning. Ombygningen udføres desværre med bejdsset træværk

JERNBANEGADE 9B, ejere

1918-62	Nysted og Omegns Andelsmejeri
1962-66	mejeriejer Knud Vammen
1966-76	mejeriejer Poul Mertz
1076-78	Carl Jacobsen
1978	Poul Mertz
1978-	Preben Jensen

Andelsmejeriet kort efter opførelsen i 1918 (Rud. Holck, Nakskov)

og termovinduer i stedet for de traditionelle, malede, opsprossede vinduer som huset oprindeligt havde. Man kunne ønske sig at træværket i det mindste måtte blive malet, ligesom facaderne ved lejlighed burde kalkes gule med hvidtede gesimser.

Historie: Mejeriet blev opført i 1918 efter tegninger af arkitekt Johs. Holck.

JERNBANEGADE 10, ejere

1926-42	politibetjent A. Meinche
1942-68	frøken Marie Høegh
1968-73	Henry Jørgensen
1973-79	Inger Møller
1979-81	Jørgen og Jane Kølleskov
1981-	Inge Jacobsen

Jernbanegade 10

JERNBANEGADE 10, matr. nr. 161b

Grundmuret, enetages *villa* med gavlen mod gaden, udbygning på østsidan. Halvvalmet heltag med vingetegl, en skorstenspipe i rygningen. Sokkel af kløvet granit, blank mur af røde sten afsluttet med en pudset tandsnitgesims. Hvidmalede vinduer med lige stik og støbte sålbænke. Facaden har fire fag korspostvinduer med fire ruder i overrammerne og to torammede, otterudede vinduer i tagetagen. Indgang i udbygningen ad en sort fyldingsdør med overvindue.

Bemærkninger: Godt og særdeles velbevaret hus.

Historie: Villaen blev opført i 1924. Den er formentlig tegnet af arkitekt Johs. Holck, sammenlign med Slotsgade 3.

JERNBANEGADE 11, matr. nr. 22aæ, Markjorder

Grundmuret, enetages *hus*, på hjørnet af Ny Østergade, med gavlen mod Jernbanegade. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. To zinkklædte kviste med hvidmalede, trerammede vinduer mod vest, og en stor muret gavlkvist med altan mod øst. Tandsnitgesimsen har ører og beskærer den øverste trekant af gavlen. Hjørnet er brækket, men

JERNBANEGADE 11, ejere

1921-44	enkefru Marie Sandorff
1944-51	redaktør Leo Dane
1951-	karetmager Bøggild Hansen

krager frem i ca. 1½ meters højde og når ved gesimsen ud til fuldt hjørne, lakeret dør med rude i hjørnet. I sydgavlen er to aluminiumsporte med ruder, i tagetagen to hvidmalede, trerammede vinduer og øverst et lille, halvcirkulært vindue. I vestsiden ses tre opsprossede, hvidmalede vinduer, i østsiden fire vinduer og en grønmalet dør. Mod nord, i tagetagen, er to hvidmalede, torammede vinduer.

Bemærkninger: Et tidstypisk hus, som med sine store husdybde virker fremmed i gadebilledet.

Historie: Huset er opført af karetmager Bøggild Hansen i 1951.

JERNBANEGADE 12, matr. nr. 22ø, Markjorder

JERNBANEGADE 12, ejere

1912-54	snedker Jens Peter Jensen
1954-	frøken Ella Jensen

Grundmuret, enetages *forhus* med kælder. Halvt dobbelthus, adskilt fra nr. 14 med en brandgavl. Teglhængt heltag, en skorstenspibe, mod gaden ses en tagkvist med paptag, zinkflunker og seksrammet vindue. Beboelse i den østre og butik i den vestre del af huset. Facaden er grågul, pudset og kvaderfugtet med en hvidmalet, trukket profileret gesims. Fyldingsdør med torudet overvindue midt i facaden. Øst for døren to korspostvinduer med pudsede sålbænke og vest for et butiksvindue; dør og vinduer er malet grågrønne. Vestgavlen er grågul, glatpudset med kvaderfugede hjørnelisener, profileret gavlgesims med ører. To grågrønne korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Bagsiden er pudset og malet grågul med grågrønt træværk: tre korspostvinduer med to ruder i underrammerne og en pladebeklædt dør, en kælderdør og to torammede, torudede kældervinduer. Grundmuret, enetages *sidehus* med høj muret trempel og lavt, bølgeaternittækket halvtag. Blank mur af gule sten, og grønmalede vinduer og døre.

Bemærkninger: Godt og velholdt hus. Huset står fuldstændig uændret siden opførelsen.

Historie: Dobelthuset (Jernbanegade 12 og 14) blev bygget i 1912 af murermester N. P. Eriksen for to brødre: snedker Jens P. Jensen og skomager Johs. V. Jensen. Nr. 12, som er lidt større end nr. 14, var til snedkeren. Snedker Jensen byggede sidehuset til maskinsnedkeri omkring 1918.

JERNBANEGADE 13, ejere

1912-41	ølhandler Theodor Pedersen
1941-42	vognmand Marinus Suhr
1942-43	frøken Elna Norita Mortensen
1943-52	Carl M. P. Mortensen
1952-54	fhv. gårdejer Svend Madsen
1954-65	vognmand Boye Mortensen
1965-68	Anton K. Pedersen
1968-76	Svend Balle
1978-80	Hans Otto Jacobsen
1980-	Greta Kristiansen

Jernbanegade 13

JERNBANEGADE 13, matr. nr. 22x, Markjorder

Enetages, grundmuret *villa* med kælder. Den vestre halvdel af facaden med et ganske svagt fremspring, kronet af en gavl med et stejlt tegltag og en lille valm. Huset har i øvrigt halvvalmet heltag med en skorstenspibe. Glatpudset, gråmalet sokkel. Murværk af røde sten med simpel udkraget gesims, lige stik og murede, pudsede sålbænke. Nyere, bejdsede vinduer.

Bemærkninger: Huset skæmmes af de store bejdsede vinduer. Når lejlighed gives burde disse udskiftes med post- og sprosseopdelte vinduer.

Historie: Opført 1912 af ølhandler Th. Pedersen efter tegning af arkitekt Carl Andersen.

Jernbanegade 16-12

JERNBANEGADE 14, matr. nr. 22ce, Markjorder

Enetages, grundmuret *forhus*, halvt dobbelthus med brandgavl mod nr. 12. Teglhængt heltag med skorstenspipe i tagryggen. Zinkklædt tagkvist med bejdsset vindue mod gaden. Facaden er gulmalet, pudset og kvaderfugtet med hvidmalede hjørnelisener og trukket gesims. Ny teaktræsdør med vinduer og nye vinduer med brunmalede rammer i hvidmalet karm. I østgavlen ses et torammet vindue og to korspostvinduer med to ruder i underrammerne og to torammede, torudede kældervinduer; vinduerne i gavlen er hvide. Bagsiden har to vinduer og en dør som de nye mod gaden og to oprindelige kældervinduer.

Bemærkninger: Et godt hus med en uheldig udskiftning af døre og vinduer. Ved lejlighed burde huset atter forsynes med korspostvinduer og fyldingsdøre, som nr. 12. Efter registreringen har en tagomlægning med cementtagsten yderligere skærpet modsætningen til den anden del af dobbelthuset. Ved denne lejlighed mistede huset tillige den oprindelige skorstenspipe.

Historie: Opført for skomager Jensen samtidig med nr. 12 (se dette).

JERNBANEGADE 14, ejere

1912-33	skomager Johs. V. Jensen
1933-37	Dorthea Louise Jensen
1937-46	H. C. Jensen og P. F. Jensen
1946-69	Hans Chr. Jensen
1969-	Karen Hansen

JERNBANEGADE 15, matr. nr. 22y, Markjorder

Grundmuret, enetages *villa* med kælder og mansard. Sortglaserede vingeteggl, den øverste tagflade er afvalmet med to skorstenspiber i rygningen. Huset står i blank mur af røde sten over en lysegrå sokkel. Pudset, profileret hovedgesims. Vinduerne er hvidmalede med opsprossede overrammer. Svungen gavlkvist over facaden. Dør og vinduer i facaden har pudsede indfatninger med sålbænk og fordakning. Listedør med overvindue.

JERNBANEGADE 15, ejere

1922-32	Hanne Rasmussen Høj
1932-45	F. C. Christensen
1945-	herreekviperingshandler Thorbøll

Jernbanegade 15

Bemærkninger: Tidstypisk og velbevaret hus, som, bortset fra dørenes listebeklædning, er uændret siden opførelsen.

Historie: Huset blev opført i 1912.

JERNBANEGADE 16, matr. nr. 22ae, Markjorder

Villa med kvadratisk grundplan, én etage med kælder og udnyttet tag-etage. Bølgeaternittækket, afvalmet mansardtag med skorstenspipe i toppen. Huset er glatpudset op til det gennemgående vinduesbånd, der over blank mur af røde sten afsluttet med en profileret, pudset gesims. Fladbuede stik, nye bejdsede termovinduer og døre.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin karakteristiske hovedform, men er ved tagomlægningen, dør- og vinduesudskiftningen blevet forsimplet.

Historie: Huset blev bygget i 1913.

JERNBANEGADE 16, ejere

1926-34	Anne Jørgensen
1934-42	Lars Larsen Bille
1942-65	vognmand Emil Hansen
1965-66	fru Laura Hansen
1966-69	skorstensfejer Olaf Hansen
1969-	Ingrid Tove Jensen

JERNBANEGADE 17, matr. nr. 22ab, Markjorder

Grundmuret *villa* i én etage med kælder og mansardtag. Røde vingetegl på taget, hvis øverste del er afvalmet, en skorstenspipe. Pudset sokkel, murværk af røde sten med kvadmurede hjørnelisener, udkraget og pudset gesims. Hvidmalede vinduer med fladbuede stik og murede sålbænke. En del af de oprindelige vinduer med opsprossede overrammer er udskiftet med etrammede vinduer.

Bemærkninger: Tidstypisk forhus. De store, etrammede vinduer kunne med fordel erstattes af opdeltede vinduer.

Historie: Huset blev bygget 1912-13 af murer M. Olsen efter tegning af Johs. Holck.

JERNBANEGADE 17, ejere

1924-42	Jens Chr. Christensen
1942-74	enke Hansine B. P. Christensen
1975-78	Bent Olafsson og K. Nielsen
1978-	Helge Ib Olsen

Jernbanegade 17-19

JERNBANEGADE 18, ejere

1916-74	automobilforhandler P. M. Petersen
1974-	Else Aamand Svendsen og Karl Frederiksen

JERNBANEGADE 19, ejere

1920-73	konduktør H. P. Egdal
1973-74	Per Rick
1974-	Oda og Bent Jensen

Jernbanegade 18

JERNBANEGADE 18, matr. nr. 22ad, Markjorder

Grundmuret, enetages *villa* med frontispice og karnap med brækkede hjørner på bagsiden. Heltag med sortglaserede vingetegl, en skorstenspipe i rygningen, en kvist med trerammet vindue mod gaden. Brandkamme på gavlene. Huset står i blank mur af røde sten over en lav pudset sokkel. Udkraget gesims med tandsnit på facaden, fladbuede stik og støbte sålbænke. Sortmalede vinduer. Ny plankedør i en forstuebygning på vestgavlen.

Bemærkninger: Tidstypisk hus med god hovedform. En passende fyldingsdør burde isættes ved lejlighed.

Historie: Villaen blev bygget i 1912.

JERNBANEGADE 19, matr. nr. 22ae, Markjorder

Grundmuret, enetages *villa* med kælder. Havlvalmet heltag med sortglaserede vingetegl, en skorstenspipe. Facaden består af en bred, svagt fremspringende risalit med fuld gavl og tegtag. Pudset sokkel, murværk af røde sten, den pudsede og profilerede hovedgesims har ører på gavlene og tandsnit på facaden. Meget fladbuede stik og støbte sålbænke. Vinduerne har hvide rammer i sortmalede karme.

Bemærkninger: Godt og velholdt hus, som har bevaret de post- og sprosseopdelte vinduer. En passende fyldingsdør var at foretrække fremfor den nuværende teakdør.

Historie: Villaen blev bygget i 1913 af arkitekt Johs. Holck for arbejdsmand N. Sørensen.

Jernbanegade 20

JERNBANEGADE 20, matr. nr. 22ay og z, Markjorder

Grundmuret *forhus* i to etager til gaden og én etage og mansardetage til gården. Afvalmet tegltag med en skorstenspipe i tagryggen. Brækket hjørne med muret gavlkvist mod »Stationspladsen«, afvalmet tegltag på gavlkvisten. Groft pudset sokkel, som er kvaderfuget på gavlene. Ydervægge i blank mur af røde sten med brændte fuger. Pudset, profileret hovedgesims og kordongesims på facaden. Fladbuede stik og støbte sålbænke, pudsede indfatninger omkring vinduerne i facaden. Vinduerne er hvidmalede. Facaden har fire fag vinduer: seksrammede i underetagen og trerammede i overetagen, overrammerne er opsprossede. I det brækkede hjørne har tidligere siddet en dør, som nu er erstattet af et seksrammet vindue; trerammet vindue i overetagen og i gavlkvisten. Østgavlen har to seksrammede vinduer i underetagen og et i overetagen. Vestgavlen har en nyere, listebeklædt indgangsdør og to trerammede vinduer i overetagen. Forskellige døre i sydsiden, tre korspostvinduer, to med to ruder i underrammerne og det tredje med fire ruder i overrammerne, et torammet vindue i mansarden. Fritliggende, grundmuret, enetages *sidebygning* med teglhængt halvtag. Blank mur af røde sten, hvidmalede vinduer og pladebeklædt dør.

Bemærkninger: Tidstypisk og velbevaret hus. Hoveddøren kunne med fordel udskiftes med en fyldingsdør.

Historie: Det store grundmurede hus blev bygget som hotel i 1913.

JERNBANEGADE 20, ejere

1919-35	Lars Bernhard Larsen
1935-37	Adolf Jensen
1937	P. Bjerring og P. A. Petersen
1937-40	fru Marie Jensen
1940-42	Aksel Henriksen
1942-51	Agathe Kathrine Dorthea Madsen
1951-55	Poul Vilh. Hansen
1955-60	Henry Væver
1960-65	fhv. gdr. Thorvald Simonsen
1965-80	arbejdsmand Kaj Nielsen
1980-	Alice Nielsen

JERNBANEGADE 21, matr. nr. 22r og 23g, Markjorder

Grundmuret, enetages *villa* med kælder. Toetages karnap med brækkede hjørner på sydgavlen. Halvvalmet tegltag med to skorstenspiber i tagryggen og en taskekvist i begge tagflader. Hvidmalede vinduer med lige

Jernbanegade 21

JERNBANEGADE 21, ejere

1913-33	skrædder Martin Ulrik
1933-37	K. F. Ulrik
1937-46	ejendomsmægler Chr. Rasmussen
1946-49	enke Ane Rasmussen
1949-60	Aage Petersen og O. E. Nicolajsen
1960-63	Grethe K. Poulsen
1963-	Knud Adrian

stik og støbte sålbænke, blåmalede døre. Tofløjet indgangsdør med pudset indfatning midt i østsiden. Vinduerne er korspostvinduer med treruede underrammer i underetagen og toruede i overetagen.

Bemærkninger: Godt og velholdt hus. Huset er særdeles velbevaret, indgangsdørens pladebeklædning kunne fjernes og døren istandsættes.

Historie: Villaen blev bygget i 1913 af Johannes Holck for skræddermester M. Ulrik.

JERNBANEGADE 22, matr. nr. 82, Markjorder

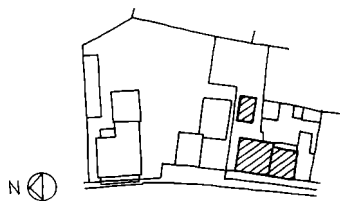
Posthuset er en toetages, grundmuret bygning med kælder og teglhængt valmtag. To skorstenspiber i tagryggen. Fire tagkviste med zinktag, skiferklædte flunker og hvidmalede forsider med to- og trerammede vinduer med tolv ruder i hver ramme; en kvist mod vest og tre mod øst. Soklen er sat af granitkvadre med en profileret dæksten, som danner vinduesbånd i underetagen. Huset står i blank mur af røde, håndstrøgne sten, afsluttet af en profileret hovedgesims af cement. Vinduerne er hvidmalede med lige stik og støbte sålbænke. Blåmalede døre. Indgangsdøren midt i nordgavlen er en fyldingsdør med opsproset vindue, over døren ses Nysteds kronede byvåben i en afbrudt trekantfronton. På hver side af døren ses et torammet vindue med tolv ruder pr. ramme, i overetagen ses to tilsvarende og et smalt opsproset vindue i trapperummet. Mellem etagerne er to laurbærkransede postskilte. Midt i vestsiden sidder et seksrammet opsproset vindue med kurvehanksbuet overkarm under et tilsvarende stik, desuden ses to korspostvinduer i underetagen og fire i overetagen, seks ruder i over- og tolv i underrammerne. Østsi-

Kattesundet set fra nord. Pumpen, laden og baghuset til højre, som hørte til Gl. Torv 13, er i dag alle forsvundet. A. Ramussen foto, 1926

KATTESUNDET

Kattesundet forbinder Østergade og Søndergade, øst om Gammel Torv. Den var tidligere meget smal; men er i nyere tid udvidet ved nedrivning af bagbygningerne i den smalle karré mellem Torvet og Kattesundet. Ved den nordlige ende af gaden stod en af de offentlige brønde, som blev fjernet i begyndelsen af dette århundrede. Kattesundet var baggade til Torvet. Ejendommene på Torvets østside havde baghuse ud mod gaden, hvorfor den kun har selvstændige huse på den ene side. Husene i Kattesundet og Søndergade var ydmyge småhuse, beboet af daglejere og småhåndværkere. Navnet Kattesundet kendes fra mange byer, men tolkningen af navnet har voldt kvaler og givet mange resultater. Hugo Mathiessen mener at forleddet kommer af en »kat« — en forsvarsbygning på volden. Andet led, sund, skulle angive at gaden delvis har været vandløb. Andre har tolket navnet efter dyret og mener, at det sigter til et sted hvor katteådsler udkastedes. Kristian Hald giver i Nudansk Ordbog den sandsynligste forklaring: navnet skal opfattes som sammenligningsnavn med grundbetydningen smalt farvand. Nysteds Kattesund har under alle omstændigheder været ganske smalt.

KATTESUNDET 3, matr. nr. 26b

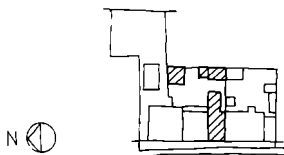
Fem fag, enetages *forhus* med teglhængt heltag og en skorstenspipe i tagryggen. Facaden, som er fælles med nr. 5, er skalmuret af røde sten og har en lille tandsnitgesims. Hvidmalet træværk. Fyldingsdør med vindue i det midterste fag og to trerammede vinduer med støbte sålbænke.

Kattesundet 3-9. Hugo Mathiessen, 1915 (Nationalmuseet)

KATTESUNDET 3-5, ejere

før 1818-26	daglejer Jens Jørgensen
1826-34	enken, Berthe Rasmusdatter
1834-	daglejer Hans Nielsen
før 1867	enken
før 1868	slagtermester Schmidt
1880-	gartner M. P. Sørensen
	handelsgartner M. P. Bønsdorff
1920-39	frøknerne J. og H. Bønsdorff
1939-41	høker Edv. Jacobsen
1941	arbejdsmand Theodor Thorsen
1941-51	arbejdsmand Johs. Thorsen
1951-	arvingerne

KATTESUNDET 7, ejere

før 1841	se Kattesundet 9
1841-45	møller Karl Hans Jørgensen
1845-	tømrersvend Christen Madsen
før 1867	arbejdsmand Hendrik Olsen
1919-	arbejdsmand Carl Christensen
før 1982	Per Rasmussen og Dorte Davidsen

Nordgavlen, dels bindingsværk og dels grundmur, er hvidkalket. Lysegråmalet træværk: to revledøre og forskellige vinduer. Bindingsværksbagsiden, som er flyttet godt halvanden meter ud, er hvidkalket over tavl og tømmer. Pladebeklædt dør, og et- og torammede, trerudede vinduer med gråmalede rammer i lyseblå karme.

Bemærkninger: Hovedformen og telgtaget antyder at huset har en vis alder, medens facadens kedsommelige skalmuring og isætning af brede vinduespartier desværre har brudt bindingsværkshustes taktfaste fagdeling. Bagsiden har en fin farveholdning.

Historie: De fem fag forhus blev bygget af daglejer Hans Nielsen i 1844. Huset var indrettet til lo og lade. Hans Nielsen selv boede i Kattesundet 5. I 1868 flyttede slagtermester Schmidt bagsiden ud på dens nuværende plads og indrettede en bolig i huset.

KATTESUNDET 5, matr. nr. 26b

Fire fag, enetages *forhus* med teglhængt heltag, skorstenspipe i rygningen. Facaden er skalmuret af røde sten og afsluttet med en lille tandsnitgesims. Fyldingsdør med vindue, et trerammes og et torammes vindue; hvidmalede. Støbte sålbænke. Bindingsværksbagsiden er delvis opført af genanvendt, svært egetømmer og hvidkalket over tømmer og tavl. To gråmalede revledøre, to etrammede, seksrudedede vinduer og et torammes med tre ruder pr. ramme.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin hovedform og et pænt tegltag; men den skalmurede facade og vinduernes dimensioner er fremmede. Interessant bagside med smuk farveholdning og brolægning foran.

Historie: De tre søndre fag nævnes i 1818. I 1844 ombyggede og forlængede daglejer Hans Nielsen huset mod nord med seks fag. De fem fag (lade og stald) er det nuværende nr. 3, medens det ene fag blev lagt til beboelsen i nr. 5.

KATTESUNDET 7, matr. nr. 27

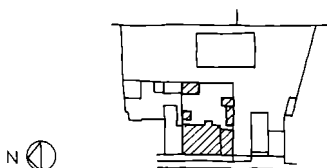
Enetages, 2½ fag *forhus* med teglhængt heltag og skorstenspipe i tagryggen. Facaden er grundmuret og står i blank mur af røde sten over støbt sokkel. Hvidmalet sugfjæl og gule klinkesålbænke. To fag vinduer med tværpost og en lav overramme; grønmalet, pladebeklædt dør med to ruder. Den grundmurede bagside er rødmalet med sortmalet murfod og rød sugfjæl. Blågrøn revledør og et rødmalet vindue med tværpost som i facaden. Grundmuret enetages *sidehus* med lavt, papklædt halvtag. Rødmalet med sort murfod og blågrønt træværk. Grundmuret *baghus* med tjæret paphalvtag.

Bemærkninger: Jævnt hus med god hovedform, men uheldige vinduer og dør.

Historie: Forhuset er den nordre halvdel af murermester Niels Jørgensen Søgaards femfags hus, som han i 1841 solgte til møllerkarl Hans Jørgensen. For- og bagside grundmuredes i dette århundrede.

Kattesundet 3-9

KATTESUNDET 9A, ejere

-1813	daglejer Rasmus Nielsen
1813-20	slagter Peder Søndberg
1820-23	skrædder Anders Rasmussen
1823-35	Jørgen Dreifald
1835-44	murer Niels Jørgensen Søgaard
1844-67	daglejer Morten Christensen
1887-1928	væver Ludvig Eriksen
1928-36	barber Carl Christian Mortensen
1936-	arbejdsmand Leo Johan Albertsen

KATTESUNDET 9A, matr. nr. 28

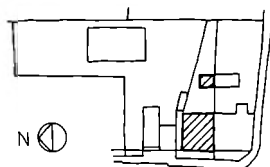
6½ fag, delvis skalmuret, enetages bindingsværksforhus. Bølgeaternit-heltag med halvvalm mod syd og skorstenspipe i tagryggen. Facaden er skalmuret af røde sten over glatpudset sokkel. I midten ses en bejdsset indgangsdør med tre smalle ruder, et hvidmalet vindue med lodposte på hver side af døren. Sydgavlen er overpudset og har et grønmalet, torammet, torudet vindue i tagetagen. Bagsiden har gulmalet, delvis overpudset bindingsværk med sorttjæret murfod. Bejdsede termovinduer og et grønmalet vindue. Gråmalet, bræddebeklædt bislag med revledør og et grønmalet vindue. Fire fag bindingsværkssidehus med grundmuret forlængelse og lavt halvtag. Gulkalket med grønmalede revledøre.

Bemærninger: Huset har bevaret sin hovedform, men alle detaljer er ændrede i nyere tid. Taget burde atter tækkes med vingetagsten.

Historie: Det nuværende hus er bygget i to perioder. Den nordre del er ældst; den udgør halvdelen af et femfags hus fra begyndelsen af 1820'erne. I slutningen af forrige århundrede forlængedes huset med fire fag mod syd.

KATTESUNDET 11, matr. nr. 21q, Markjorder

Enetages, 5½ fag bindingsværkshus. Teglhængt heltag med halvvalm over nordgavlen og to skorstenspiber i tagryggen. Det samlede tolvfags hus er delt ved opførelse af en brandgavl i det sjette fag fra nord, brandgavlen giver sig til kende ved den murede brandkam. Facaden er overpudset og gulmalet med sortmalet murfod og gul sugfjæl. Midt i facaden ses en ny grønbejdsset fyldingsdør med overvindue. To fag, grønmalede vinduer med støbte sålbænke, lodposten deler vinduerne i to ulige store

Kattesundet 11-13

KATTESUNDET 11, ejere

før 1958	se Kattesundet 13
1958-60	kurvemager Hans Jensen
1960-61	fisker Frank Nagel
1961-77	fisker Vigand Jensen
1977-79	Marie Jensen
1979-	Finn Olsen

dele. Nordgavlen har sortmalet tømmer og hvidmalede tav. I tagetagen to etrammede, torudede, grønmalede vinduer og under valmen en hvidmalet sugfjæl. Bagsiden står hvidmalet over tømmer og tav. med sortmalet murfod. Ny grønbejdset halvdør og tre grønmalede, torammede vinduer. Enetages, tre fag bindingsværksbaghus med teglhængt heltag. Huset er hvidkalket og tømmeret er delvis sort afstolpet. Grønmaledede revledøre og etrammede vinduer.

Bemærkninger: Godt hus med et smukt tag. Ved en eventuel vinduesudskiftning bør huset have torammede, trerudede vinduer. På bagsiden er den traditionelle overkalkning af såvel tømmer som tav. videreført, det burde også gælde gavlen og baghuset. Godt baghus der danner en naturlig afgrænsning mellem gårdsplads og have.

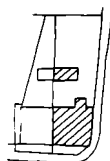
Historie: Kattesundet 11 og 13 opførtes i 1874 af brygger H. J. C. Høf-fert som tolv fag lo, lade og vognremise. I 1909 søgte arkitekt C. M. An-dresen tilladelse til indretning af en lejlighed i den søndre ende og i 1910 tilladelse til indretning af endnu to toværelses lejligheder i bygningen. 1952 blev huset udstykket fra stamparcellen Gl. Torv 19.

KATTESUNDET 13, ejere

før 1952	se Gammel Torv 19
1952-62	arbejdsmand Svend Åge Boesen
1962-72	parcellist Viggo E. Petersen
1972-	Vera Cecilie Larsen

KATTESUNDET 13, matr. nr. 21b, Markjorder

6 $\frac{3}{4}$ fag, enetages bindingsværksforhus. Teglhængt heltag med halvvalm over sydgavlen og brandkam mod nord. En skorstenspipe i og en umid-delbart bag rygningen. Ovenlysvinduer mod gaden. Sorttjæret sokkel. Facaden er overpudset og malet gul med gul sugfjæl. To indgangsdøre: nye grønmalede fyldingsdøre med overvindue. To nye grønmalede, et-rammede termovinduer med henholdsvis seks og ni ruder. Sydgavlen står med grønmalet tømmer og gulmalede tav. sugfjæl under valmen. Fire etrammede, grønmalede vinduer, hver med seks termoruder. Bagsi-den står gulkalket over tav. og tømmer med grønmalet træværk. Tre

Kattesundet 11-13, baghuset

forskellige vinduer og en listebeklædt dør. Grundmuret, pudset og gulkalket bislag med teglhængt halvtæg. Heri en grønmalet, pladebeklædt halvør. Enetages *baghus* af bindingsværk og grundmur med teglhængt heltæg. Skorstenspipe sammenbygget med brandkammen mod nord. Grønmalede døre og vinduer. Taggavlen mod syd er bræddebeklædt. Langs C. A. Hansens Vej står en mur af kløvet granit med en grønmalet port.

Bemærkninger: Godt og velproportioneret forhus. Bagsiden har bevaeret en god, traditionel farveholdning: grønmalet træværk og gulkalket mur. Det er beklageligt, at de nye døre og vinduer som er forsøgt tilpasset huset, ikke er udført som kopier af det eksisterende klassicistiske vindue i husets gårdside. Kønt baghus.

Historie: Se Kattesundet 11.

KIRKESTIEN

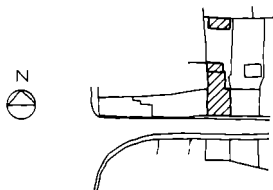
Denne smalle gade løber fra Østergade mod øst, og svinger, ved Padekæret, mod nord og støder til Vantorevej. Kirkestien er et navn fra dette århundrede; den hed tidligere Klosterstræde. Klosterstræde er med på Resens kort, som den eneste gade der går mod øst fra Nysted. Klosteret, som navnet hentyder til, lå omtrent hvor Klostergården ligger i dag. Bebyggelse fandtes oprindelig kun på nordsiden hen til Wichmandsvej. I 1845 blev det første hus bygget på sydsiden, nr. 4. Bebyggelsen øst for Wichmandsvej er fra dette århundrede.

Kirkestien set fra øst. I forgrunden jernbanesporet til havnen, i dag Wichmandsvej. (Bøgelund Rasmussen)

KIRKESTIEN 2, matr. nr. 25k m.fl.

Tre *rækkehuse* opført som en grundmuret, enetages længe med halvvalmet heltag. Cementtagsten, murværk af røde sten og grønbejdset træværk. Huset blev bygget i 1978 efter tegning af arkitekt Bruno Jensen.

KIRKESTIEN 3, ejere

før 1761	Niels Pedersens arvinger
før 1771	smeden i Nagelsti
før 1781	daglejer Jens Nielsen
før 1791	Anders Saxdorff
1809-	daglejer Jochum Dreyfald
-1845	enken
1845	Brodersen
1845-47	skomager Rasmus Frederiksen
1847-1848	enken
1848-50	Rasmus Johansen
1850-	daglejer Peder Mortensen
1902-43	arbejdsmand Sofus Lassen
1943-47	Martha Lassen
1947-48	arbejdsmand Hans Hansen
1948-53	fru Elise Hansen
1953-	fru Valborg Kristensen

KIRKESTIEN 3, matr. nr. 19

Enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag og en skorstenspipe i tagryggen. Facadens murværk er gulmalet med en hvidmalet sokkel og afsluttet af en lille savnitgesims. Fladbuede stik og skifersålbænke på udkraget skifte. To torammede, brun- og hvidmalede vinduer og en lakeret, listebeklædt dør med rude, et granittrin foran. Vestgavlen er gulmalet og glatpudset med et torammet vindue i tagetagen. Bagsiden er dækket af sidehuset og en pudset og gulmalet *lude* med bølgeaternit-halvtag. I luden ses en brun revledør og et etrammet, trerudet vindue. Fire fag *sidehus* af bindingsværk og grundmur, med teglhængt heltag. Gulmalet med sortmalet murfod, gul sugfjæl og forskellige brun- og hvidmalede vinduer.

Bemærkninger: Godt lille hus, der ville vinde hvis døren blev udskiftet med en fyldingsdør.

Historie: Tre fag *forhus* nævnes på denne ejendom i alle taksationsforretninger siden 1761. Huset er i de sidste hundrede år blevet gennemgribende ombygget: for- og bagsiden grundmuredes og tagværket ændredes.

Kirkestien 4

KIRKESTIEN 4, matr. nr. 24

Enetages, grund- og skalmuret *forhus*. Bølgeaternittækket heltag med halvvalm på østgavlen og en skorstenspipe bag tagryggen. Facadens murværk er malet grønt over en pudset, sortmalet murfod og afsluttes af en savnitgesims. Facaden har et bredt vinduesfag og tre normale fag, alle med fladbuede stik og murede sålbænke: et seksrammet og to korspostvinduer, alle med to ruder i underrammerne, bleggulmalede rammer i brune karme. Indgangsdør med fire fyldinger, torudet overvindue, malet som vinduerne. Vestgavlen er grønmalet som facaden med et torammet vindue i tagetagen. Østgavlen står i blank mur af gule sten på nederste halvdel og bleggulmalet stænkpuds på øverste halvdel. Støbte sålbænke. Brun- og gulmalede vinduer, et etrammet og to torammede vinduer. Lakeret, listebeklædt dør. Bagsiden er skalmuret med gule sten og støbte sålbænke; forskellige, brun- og gulmalede vinduer.

Bemærkninger: Huset er præget af en del ombygninger, men har be-

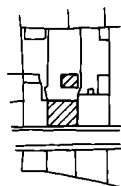
Kirkestien 3-5

KIRKESTIEN 4, ejere

1845-46	Niels Christensen
1846	Rasmus Pedersen Skaftø
1846-47	Hans Jørgen Pedersen
1847-	daglejer Boe Larsen
før 1867	daglejer Lars Chr. Jensen
-1905	Hans Hansen
1905-47	arbejdsmand Niels Hansen
1948-	arbejdsmand Thor Albrechtsen

varet hovedformen og gode detaljer. Taget burde tækkes med vingetegl og skorstenen føres op gennem tagryggen.

Historie: På denne grund, som 1846 udstykkedes fra Kirkestien 11, lå et hus som brændte den 9. juli 1846. Daglejer Boe Larsen opførte derefter, i 1847, et fem fag langt bindingsværkshus. De tre fag var indrettet til beboelse og de to til lo og stald, senere anvendtes hele huset til beboelse. Facaden og vestgavlen grundmuredes omkring århundredskiftet, medens bagsiden og østgavlens skalmuring er nyere.

KIRKESTIEN 5, matr. nr. 20

Fire fag, enetages *forhus* af bindingsværk og grundmur med skævt heltag. Vingetegl til gaden, eternitskifer og en skorstenspipe på tagfladen mod gården. Den grundmurede facade, som er delt i fire fag, står i blank mur af røde sten med to pudsede, hvidmalede bånd og afsluttes af en lille bloktandsnitgesims. Stik med savsnitpyrdskifte over åbningerne og grønmaledede skifersålbænke på et fremkraget skifte med små konsoller under vinduerne. Indgang i det østre fag ad en grønmalet, listebeklædt dør med rude. Tre fag, trerammede vinduer med lodpost under tværposten og femrudet overramme, hvide rammer i grøn karm. Bagsidens fire fag bindingsværk har gulkalkede tavler, sortmalet tømmer og murfod. Forskellige, grønmaledede vinduer, en revledør og grønmalet sugfjæl. Tre fag bindingsværks**baghus** med lavt halvtag med eternitskifer. Gulkalkede tavler og sorttjæret tømmer, tjæret dør og grønmalet vindue.

Bemærkninger: Huset har en typisk facade fra først i dette århundrede. Dørens beklædning burde fjernes og fyldingsdøren istandsættes.

Historie: Forhuset på fire fag nævnes i alle brandtaksationer. Huset er imidlertid meget ombygget eller helt nybygget. Bagsiden rykkedes ud i 1857 og facaden grundmuredes i begyndelsen af dette århundrede.

KIRKESTIEN 5, ejere

før 1761	væver Hans Rasmussen Ebbe
før 1776	enken
før 1781	Jens Jensen
før 1791	Hans Ebbes enke
før 1814	daglejer Ib Jacobsen
1822-40	daglejer Jørgen Hansen
1840-	vævermester Christen Knudsen
1912-41	arbejdsmand Lars Pedersen
1941-45	enkefru Karen Marie Pedersen
1945-76	arbejdsmand Ole Geer
1976-	Ole Geer

KIRKESTIEN 6A, ejere

1912- Nysted kommune
 før 1982 Kaj Truelsen

KIRKESTIEN 6A, matr. nr. 21h, Markjorder

Enetages, grundmuret *villa* med gavlkvist over den fremspringende risalit. Heltag med flade cementtagsten og udhæng, skorstenspipe i rygningen. Op til sydsiden er bygget et toetages *sidehus* med lavt paphalvtag. Alle facader er gråpudsede. Støbte sålbænke. I underetagen er næsten alle vinduerne udskiftet med termovinduer, medens overetagen har de oprindelige, grønmaledede to-, fire- og seksrammede vinduer med opsprossede overrammer.

Bemærkninger: Tidstypisk hus. De nye vinduer burde males, det øvrige træværk trænger i øvrigt også.

Historie: Villaen blev bygget i 1917.

KIRKESTIEN 6B, matr. nr. 21l, Markjorder, Elektricitetsværket

Elektricitetsværket består af en enetages bygning, som mod øst er sammenbygget med maskinhuset. Dette er højere og vender gavlen mod gaden. Begge bygningskroppene har teglhængt heltag, den lavere øst-vestvendte del har halvvalm over vestgavlen og skorstenspipe i tagryggen. Bygningen står i blank mur af røde sten med et rulskifte over soklen, som er sat af kløvet granit. Langsiderne og gavlene afsluttes med en pudset, profileret, hvidmalet gesims med ører på gavlene. Lige stik over åbningerne, bortset fra maskinhallens gavle, murede sålbænke. Alle oprindelige vinduer og døre er hvidmalede. Maskinhusets gavle har begge et stort halvcirkulært stik med prydskifte: Mod syd en portåbning, som er lukket af et nyere, bejdsset port- og vinduesparti; mod nord et stort vindue, som i nyere tid er delt med en muret brystning således, at der under stikket er et halvcirkulært, firerammet vindue med opsprossede rammer og under brystningen et firerammet vindue med seks ruder pr. ramme. Øverst i begge gavle ses et ovalt, otterudet vindue. I østsiden er indsat et trerammet, seksrudet vindue under et halvcirkulært stik med prydskifte. Den halvcirkulære del af vinduet er erstattet af et muret spejl. Derudover er der i østsiden en lille cirkelblænding og et genanvendt, etrammet, otterudet vindue. I den lave bygnings nordside er indgangsdøren: en fyldingsdør med opsprossede, ovalt vindue og et opsprossede overvindue. Øst for døren ses et trerammet vindue med seks ruder pr. ramme og vest for døren er en muret blænding hvori der er isat en marmorplade med indskriften: »Aar 1912 opførte Nysted Kommune Gas = Vand = og Elektricitets = Værkerne«. Den vestlige ende af huset er inddelt i to lave etager. I underetagen er en grønmalet fyldingsdør og to trerammede vinduer med fire ruder i hver ramme. I overetagen ses to tilsvarende vinduer og i tagetagen to etrammede, torudede vinduer. I sydsiden er en fyldingsdør og en lille cirkelformet udluftningsåbning. Op til sydsiden er bygget en *lude* med tjæret paphalvtag. I luden ses en fyldingsdør. Det *vestre udhus* er en enetages, grundmuret bygning med lavt bølgeeternit-tækket halvtag. Huset står med blank mur af røde sten og grønmaledede

Kirkestien 7, sidehuset

Kirkestien 6B, elektricitetsværket

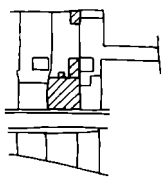
vinduer, dør og port. Det østre udhus er grundmuret i én etage med bølgeaternittækket heltag. Murværk af røde sten og bejdset træværk.

Bemærkninger: Et godt og typisk bygværk med gode detaljer, et hus der bør værnes om. Den ny lukning af maskinhusets port har fået en alt for simpel udformning til det gedigne hus.

Historie: Elektricitetsværket blev opført i 1912 efter tegning af arkitekt Johannes Holck. Det sattes i drift den 4. december 1912.

KIRKESTIEN 6B, ejer

1912- Nysted kommune

KIRKESTIEN 7, ejere

før 1761	skipper Claus Hartvigsens enke
før 1771	Nobes Willers lejevåning
før 1776	tømrer Niels Jørgensen
før 1813	tømrer Mads Jensen Bruun
før 1847	daglejer Jørgen S. Nielsen
før 1867	daglejer Mads Pedersen
før 1910	arbejdsmand Rasmus Suhr
1925-27	postbud C. Henriksen
1927-39	enkefru Kristine Jensen
1939-	Jens B. Sørensen

KIRKESTIEN 7, matr. nr. 21

Enetages, grundmuret, fem fag forhus. Heltag med vingetagsten til gaden og bølgeaternit til gården. Brandkamme over gavlene, skorstenspipe i tagryggen og en zinkklædt tagkvist til gården med et rød- og hvidmalet, torammet vindue. Cementpudset sokkel. Facaden står i blank mur af røde sten med muret gesims. Fladbuede stik og gråmalede, pudsede sålbænke på et fremkraget skifte. Indgang i midterfaget gennem en brunmalet, listebeklædt dør med rude. Fire fag, brunmalede korspostvinduer, to på hver side af døren. Bagsiden, med en simpel udkraget gesims, er pudset og kalket gul. Fladbuede stik og røde støbte sålbænke. Forskellige, rød- og hvidmalede vinduer. Grundmuret, enetages sidehus med lavt eternittækket halvtag med en fin, gulkalket skorstenspipe. Murene er pudsede og gulkalkede over sorttjæret murfod, rødmalede revledøre og støbejernsvinduer.

Bemærkninger: Pænt og særdeles velbevaret forhus. Dørens listebeklædning burde fjernes og fyldingsdøren istandsættes. Fin farveholdning mod gården, dog burde taget teglhænges.

Historie: Huset blev bygget 1909-10 af murer N. P. Eriksen for arbejdsmand Rasmus Suhr. Tidligere stod her fem fag bindingsværkshus.

KIRKESTIEN

KIRKESTIEN 9, ejere

før 1761	daglejer Laurs Madsen Buck
før 1776	matros Johan Philip
før 1771	matros Peder Hansen
før 1781	købmand Clausens lejevåning
før 1791	Rasmus Hillebrand
før 1818	postmester Gierding
før 1847	daglejer Henrik Birkholtz
1904-48	arbejdsmand Ferdinand Nielsen
1948-55	arbejdsmand Erik Nielsen
1955-	fru Berthine Laurine Koch

Kirkestien 7

Kirkestien 9

Kirkestien 11

KIRKESTIEN 9, matr. nr. 14ø

Tre fag, enetages bindingsværksforhus med bølgeaternittækket heltag med en skorstenspipe i rygningen. Glatpudset, grønmalet facade med sortmalet murfod og hvidmalet sugfjæl. Granittrin foran indgangsdøren i det vestre fag, brunmalet pladedør med vindue og simpelt gericht. To bejdsede, etrammede termovinduer med fire ruder i hver. Bagsiden er pudset og gulkalket over sortmalet murfod. I det vestre fag ses en brunmalet revledør og et lille brunt og hvidt, etrammet vindue. Torammet vindue i det midterste fag, brunmalet karm med hvide rammer og tre ruder i hver ramme. Foran det østre fag er bygget et lille grundmuret, enetages sidehus med lavt, bølgeaternittækket halvtag. Gulkalket med et torammet, trerudet vindue.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Facadens paplignende udseende kunne afhjælpes ved at udskifte plasticmalingen med kalk. Vinduerne, som tidligere var små korspostvinduer, burde males og taget burde tækkes med vingeteglg.

Historie: I alle brandtaksationsprotokollerne nævnes tre fag hus på denne ejendom, det kan ikke udelukkes at det nuværende hus indeholder rester fra 1700-tallet, men huset blev ombygget eller muligvis nybygget i 1820'rne eller '30'rne.

KIRKESTIEN 11, matr. nr. 23

Enetages, seks fag forhus. Teglhængt heltag med brandkamme på gavlene, skorstenspipe i tagryggen og ovenlysvinduer mod gaden. Facaden er overpudset og hvidmalet med sortmalet murfod og hvidmalet sugfjæl. To fag, bejdsede, torammede termovinduer med to ruder i hver ramme

KIRKESTIEN 11, ejere

før 1761	daglejer Jørgen Nielsen
før 1781	enken
før 1791	Niels Jacobsen
-1813	Lars Hansen Høg
1813-43	daglejer Peder Knage
1843-44	tøffelmager Niels Christensen
før 1867	arbejdsmand Hans Pedersen
før 1912	postbud H. J. Jørgensen
1924-38	fhv. gæstgiver Lars Christensen
1938-41	Charles Johs. William Enevoldsen
1941-72	enkefru Gertrud Bischoff
1972-	Bent Wulff

KIRKESTIEN 13, ejere

1922-40	portør A. F. Olsen
1940-54	frøken Annike Kristine Petersen
1954-64	organist Magnus Vedelstrøm
1964-68	Annikе Christine Petersen
1968-	Kaj Hansen

KIRKESTIEN 15, ejere

før 1913	tømrer Th. Hansen
før 1919	partikulier Frederik Nielsen
1921-57	fyrbøder Edvard Ipsen
1957-	syerske, frk. Laura Ipsen

og brune klinkesålbænke. Bejdsset indgangsdør med fyldinger og termoruder. Grundmurede gavle. Østgavlen er hvidmalet over sortmalet murfod og har et bejdsset, torammet termovindue i underetagen og et etrammet i tagetagen, brune klinkesålbænke. Bagsiden er skalmuret med gule sten. Brunmalet, listebeklædt dør og tre hvidmalede, trerammede vinduer og et bejdsset termovindue. Lille muret *baghus* med bølgeeternit-tækket halvtag.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Vinduer og dør er uheldige og burde males. Pænt tegtag, der dog skæmmes af ovenlysvinduerne.

Historie: Huset blev opført af arbejdsmand Hans Pedersen efter brand den 15. april 1869. Det hus som brændte var bygget i 1844 af Niels Christensen. Indtil dette år stod på grunden et firefags forhus, som nævnes i taksationerne siden 1761.

KIRKESTIEN 13, matr. nr. 14h

Enetages, grundmuret *villa* med teglhængt, halvvalmet heltag og skorstenspipe i tagryggen. Støbt sokkel og støbte sålbænke, blank mur af røde sten med fladbuede vinduesstik og tandsnitgesims. Nyere, grønne vinduer. På vestsiden en tilbygning med fladt tag. Enetages *baghus* med tjæret paphalvtag.

Bemærkninger: Den gamle villa har en god hovedform, medens den nye kasseformede tilbygning ikke harmonerer med den oprindelige villas traditionelle udformning.

Historie: Villaen blev opført i 1924.

KIRKESTIEN 15, matr. nr. 14u

Grundmuret *villa* med gavlkvist over den østlige del af facaden. Teglhængt heltag med halvvalm over vestgavlen og skorstenspipe i tagryggen. Gråpudsede mure med simpel, fremkraget gesims. Foran indgangen en veranda lukket med hvidmalede, smårudede vinduer. Nyere, bejdsede termovinduer med støbte sålbænke. Lille, enetages *baghus* med tjæret paphalvtag. Hvidkalket murværk og grønmalede døre og vinduer.

Bemærkninger: Huset har fået en pudsig form, idet gavlkvistens flunke er muret i ét med østgavlen. De oprindelige post- og sprosseopdelte vinduer er desværre ændret, de kunne ved lejlighed med fordel føres tilbage.

Historie: Huset opførtes 1913 af arkitekt Holck for Th. Hansen.

KIRKESTIEN 17, matr. nr. 14l

Enetages, grundmuret *villa* med gavlene mod nord og syd. Heltag med cementfalstagsten og en skorstenspipe i tagryggen. Glatpudsset sokkel og murværk af røde sten afsluttet med en simpel, udkraget gesims med ører

NY ØSTERGADE

KIRKESTIEN 17, ejere

1919-33	gæstgiver Poul Johansen
1933-44	Axel Frederik Olsen
1944-48	Jens Christian Hansen
1948-80	Andreas Olsen
1980-	Lilly Olsen

på gavlene. Meget svagt buede stik og støbte sålbænke. Store bejdsede termovinduer i sydgavlen, lakeret, listebeklædt dør og to små hvidmalede vinduer i østsiden og to hvidmalede, torammede vinduer i nordgavlen. Ved nordgavlen er opført et *udhus* i blank mur af røde sten med lavt, bølgeaternittækket halvtag.

Bemærkninger: Roligt hus med få ændringer siden opførelsen. De store gavlvinduer mod gaden har formentlig oprindeligt været hvidmalede og delt i tre rammer.

Historie: Huset byggedes 1946-47 af malermester Skjold Madsen.

NY ØSTERGADE

Ny Østergade går fra Jernbanegade mod nord for til sidst at svinge mod vest og munde ud i Adelgade ved den tidligere dampmølle. Ny Østergade er baggade til ejendommene i Adelgade, den løber på grænsen mellem bygrunde og markjorder. Gaden hed derfor op til nyere tid Bagstræde. Den fungerede som tilkørselsvej til gårdene bag de store forretninger i Adelgade, og der var kun spredt baghusbebyggelse.

NY ØSTERGADE 4, matr. nr. 154c

NY ØSTERGADE 11, ejer

1912	Nysted kommune
------	----------------

Grundmuret, enetages *forretningsbygning* bestående af to, i vinkel sammenbyggede, fløje. Bølgeaternittækket og gråpudsede mure.

Ny Østergade. Baghuset til Adelgade 15 blev opført midt i 1700-tallet og nedrevet i 1972. Ældre foto, A. Rasmussen

NY ØSTERGADE 11, matr. nr. 9 f, Markjorder

Cirkulært og ganske let konisk *vandtårn*. Tårnet, som er støbt, er groft pudset og malet bleggult med glatpudsede, hvidmalede bånd og gesimser. Sorttjæret sokkel. Den nederste etage, som udgør tårnets base, afsluttes af fjorten gråmalede, etrammede, fireruede vinduer mellem to gesimsbånd. Mod Ny Østergade er en grønmalet, tofløjet, flammeret dør i hvidmalet, glatpudset indfatning med konsolbåren dæklade, på hvilken der står et skjold med to profilerede og svungne støtter. I selve tårnet er tre skydeskårsagtige vinduer over hinanden mod hvert af de fire verdenshjørner. Øverst har tårnet 32 tætsiddende, rektangulære glugger over en båndgesims. Tårnet afsluttes af et teglhængt, sekstenkantet, svunget mansardtag, som krones af et lille zinkspir med vindfløj.

Bemærkninger: Vandtårnet er et fint og markant bygningsværk; sammen med kirkens spir er det en uundværlig del af Nysteds profil.

Historie: I 1912 opførtes vandtårnet. Det blev projekteret af arkitekt Alf. Jørgensen og ingeniør Georg Jochimsen, København.

Vandtårnet og møllen. Ældre foto, A. Rasmussen, Nysted

Skibsbrostræde. Hugo Mathiessen foto, 1915 (Nationalmuseet)

SKIBSBROSTRÆDE

Skibsbrostræde forbinder Adelgade og havnen. Denne forbindelse til havnen har altid haft vital betydning for byen, og der er grund til at antage, at strædet er blandt de ældste gader i byen. Det ses på samtlige kort; men med skiftende navne. I Resens og Frederik V's Atlas kaldes det Bøssen. Navnet menes at hentyde til en pengebøsse, hvori almisser kunne lægges. Midt i forrige århundrede kaldes strædet Gammel Skibbrostræde.

SKIBSBROSTRÆDE 4, matr. nr. 91b

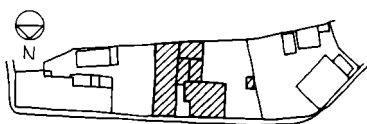
Enetages, elementbygget *villa* med built-up tag. Hvidmalede mure over gråmalet sokkel, sortbejdet træværk. Huset blev opført i 1968 af Herrikslev Bygge- og Elementindustri.

Slotsgade. Huset til venstre er frøknerne Henriksens konditori. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

SLOTSGADE

Slotsgade forbinder Adelgade med vejen over dæmningen til Aalholm. Gaden er stejl med et par knæk. Den kaldtes i folkemunde Benbrækkerstræde – en hentydning til den dårlige brolægning. Gaden hed tidligere Søestræde (Resen m.fl.), navnet Slotsgade dukker op ved midten af forrige århundrede, hvorefter begge navne benyttes sideløbende til begyndelsen af 1900-årene. Gaden har naturligvis haft stor betydning da Nysted var en udpræget slotsby med tæt tilknytning til Aalholm. Bebyggelsen bestod – og består stadig – af mindre huse. Beboerne var håndværkere, formentlig knyttet til Aalholm. Godset har ejet en del huse i gaden, blandt andet nr. 5, hvori der en overgang var indrettet asyl.

SLOTSGADE 3, matr. nr. 103b

Grundmuret *villa* i én etage med gavlene mod nord og syd. Teglhængt, halvvalmet heltag med en skorstenspipe i tagryggen. En oprindelig udbygning på østsiden med teglhængt halvtag. Sokkel af kløvet granit og murværk af røde sten. Pudset og gråmalet tandsnitgesims på langsiderne og under valmene. Lige stik over vinduer og døre og lysegråmalede, støbte sålbænke. Huset har hvidmalede vinduer. Gavlen mod gaden er delt af et glat, muret etagebånd. Fire korspostvinder med hhv. fire og seks ruder pr. ramme i underetagen og to torammede, otterudede vinduer i tagetagen. I vestsiden er to seksrammede vinduer og i østsiden et korspostvindue, alle med fire og seks ruder i over- og underrammerne. I

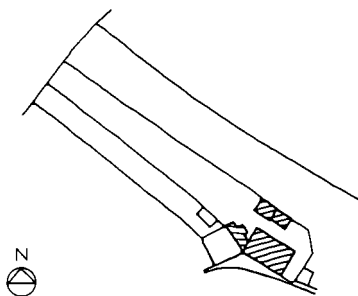

Slotsgade 3

SLOTSGADE

SLOTSGADE 3, ejere

1924-47	politibetjent Johs. Rasmussen
1947-82	mekaniker Poul W. Schjelde
1982	Rigmor K. Schjelde
1982-	Helge Ib Olsen og Jette Olsen

sydgavlen et korspostvindue i underetagen og et et- og et trerammet vindue i tagetagen. Indgangsdøren i udbygningen er en grøn- og rødmalet fyldingsdør med overvindue med sprosser formet som slyngede bånd. Derudover ses tre etrammede, seksrudede vinduer i udbygningen. Et lille grundmuret, enetages *udhus* på bagsiden er udvidet i flere omgange således at tilbygningerne i dag optager stort set hele den østlige del af grunden. Bygningerne er grundmurede og står dels pudsede og gulmalede og dels i blank mur af røde sten. Lave tagflader med vingetagsten og bølgeeternit.

Bemærkninger: Et godt og særdeles velbevaret hus. En god repræsentant for de af »Bedre Byggeskik« prægede huse fra 1920'rne.

Historie: Huset blev bygget i 1924 af arkitekt Johs. Holck for politibetjent Johs. M. Rasmussen.

SLOTSGADE 4, matr. nr. 118b

Forhus i én etage, grundmur og bindingsværk. Heltag med to skorstenspiber i rygningen, vingetegl mod gaden og bølgeeternit på bagsiden. Pudset og gulmalet facade med tre vinduesfag. Sorttjæret sokkel, rødmaledede hjørnelisener og udkraget gesims. Grønmaledede vinduer og sålbænke. Vinduerne er femrammede med en stor fast ramme i midten. Gulmalet, stænkpudset østgavl. Granittrin foran en lakeret, listebeklædt dør med vindue. Rødmalet, korspostvindue med to ruder i underram-

SLOTSGADE 4, ejere

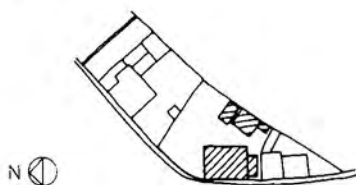
før 1891	godsinspektør Schrader
1923-33	Marie Andersen
1933-82	Holger Fridtjof Madsen
1982-	Orla Jensen

*Slotsgade 8-4 og Slotsgade 5.
Ældre foto, A. Rasmussen, Nysted*

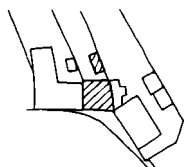

Slotsgade 5

SLOTSGADE 5, ejere

-1808	Ida Sophie Kielsen
1808-1818	skomager Rasmus Hansen Keyser
1818-56	vævermester Gabriel Hansen
1856-	skomager Madsen
1910-71	Aalholm Gods
1971-	typotekniker John Slot Petersen

merne i tagetagen. Bindingsværksbagsiden er gulmalet overalt med sortmalet træværk. Forskellige vinduer og en revledør. Over midten sidder en lille gavlkvist med muret forside, zinkflunker, paptag og et torammet, torudet vindue.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Taget mod gården burde tækkes med vingetegl og listedøren erstattes af en fyldingsdør.

Historie: Huset nævnes første gang i 1891 og var nyopført på dette tidspunkt. Det hørte til Adelgade 48 og anvendtes til remise, stald og kammer. Senere, formentlig kort efter århundredskiftet, ombyggedes huset til beboelse.

SLOTSGADE 5, matr. nr. 104

Forhus af bindingsværk og grundmur i én etage; muret, teglhængt gavlkvist på bagsiden. Teglhængt heltag med to rødstensskorstenspiber i rygningen. Sortmalet, groft pudset sokkel. Facaden, som er pudset og afsluttet af en bræddegesims, er malet bleggul. Facaden har seks vinduer i en ujævn fagdeling, brunmalede korspostvinduer med to ruder i underammerne, eternitsålbænke og pudsede, fladbuede »stik«. Bindingsværks gavlen mod nord har bleggule tavler, brunmalet tømmer og et brunmalet, seksrammet vindue i tagetagen. Bagsiden er grundmuret og gulmalet med en lille fremkraget gesims. Fire fag, brunmalede, torammede vinduer med tre ruder i hver ramme, eternitsålbænke og fladbuede stik. Midt over bagsiden er en bred, muret gavlkvist; i denne sidder et brunmalet, seksrammet vindue med støbt sålbænk og fladbuete stik. Ved sydgavlen er opført en bleggulmalet, grundmuret *udbygning* med lille gesims og teglhængt, afvalmet halvtag. Nye bejdsede døre og et blysproset vindue.

Baghuset er et enetages bindingsværkshus med teglhængt heltag. En hvidmalet skorstenstype i tagryggen. Delvis overpudsede og gulmalede ydervægge med to bejdsede revledøre og forskellige, genanvendte, brunmalede vinduer.

Bemærkninger: Et godt og velholdt hus. De nye vinduer passer fint til huset, men det må bemærkes, at de gamle vinduer havde buede overkarmer og -rammer. Pænt tag.

Historie: Det nuværende hus er resultatet af om- og tilbygninger på det ni fag lange bindingsværkshus, som skomager Madsen lod opføre i 1856. Huset var indrettet til tre beboelser. Det blev af lensgrevinde Raben Levetzau ombygget til asyl; blandt andet blev bagsiden og sydgavlen grundmuret.

SLOTSGADE 6, matr. nr. 117

Enetages bindingsværksforhus på fem fag. Heltag med vingetegl til gården og bølgeeternit på bagsiden, gulstensskorstenspibe bag rygningen. Facaden er stænkpudset og gulmalet med sortmalet murfod og hvidma-

SLOTSGADE 6, ejere

før 1761	daglejer Johan Friderich Holst
før 1771	enken
før 1776	skrædder Lars Rasmussen
før 1791	enken
før 1818	daglejer Peder Gottlibsen
før 1847	handskemager M. P. Petersen
før 1867	handskemager J. Petersen
1913-35	enkefru Skafte
1935-41	hushovmester Oscar Andersen
1941-46	enkefru Clare Andersen
1946-71	baron J. O. Raben-Levetzau
1971-	Johannes Jensen

let sugfjæl. Nyt grønmalet træværk, to korspostvinduer og et seksrammet vindue med termoruder, fyldingsdør med ruder og overvindue. Bagsiden har gulmalede tavl, sorttjærede syldsten og tømmer og rødbrunt træværk. Ny halvdør med vindue, tre korspostvinduer og et torammet vindue med tværpost. Lille grundmuret *sidehus* med bølgeeternittækket halvtag.

Bemærkninger: Et beskedent hus, som har bevaret hovedformen, men mistet mange detaljer. Stænkpudsningen og de kraftige termovinduer har givet huset en kedelig facade. Det er beklageligt, at den nye skorstenspibe ikke er ført op gennem tagryggen.

Historie: På denne grund nævnes et femfags hus i alle taksationer. Det nuværende hus skjuler muligvis ældre dele, men er præget af gennemgribende ombygninger i begyndelsen af dette århundrede.

SLOTSGADE 7A, matr. nr. 105 og 106, Mettesminde

Forhuset består af to enetages bindingsværksbygninger; den østre del på tre fag har grundmurede gavle og er dybere end den vestre, som er fire fag lang. Teglhængt heltag med en svær, hvidmalet skorstenspibe i tagryggen. Facaden er stænkpudset og gulmalet over en høj, sorttjæret kampestensyld. Sorttjæret sugfjæl. Indgang i det midterste fag, støbt trappe, delvis i en niche, til en grønmalet fyldingsdør med to glasfyldinger. Til venstre for døren, i den østlige del, sidder to seksrammede vinduer med to ruder i underrammerne, støbte sålbænke. I den vestlige del er to torammede, trerudede vinduer. Vinduerne er grønmalede og har »skodder« af sortbejdsede lister. Bagsiden har rødmalede tavl, sorttjæret murfod, tømmer og sugfjæl, og grønmalet træværk. I de tre østre fag ses to torammede, trerudede vinduer. De fire vestre fag har ligeledes to torammede, trerudede vinduer og en halvdør. Vestgavlen er stænkpudset og gulmalet med et grønmalet vindue med »listeskodder«.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform, og et pænt tegltag med en vældig god, kraftig skorstenspibe. Den bejdsede listebeklædning omkring dør og vinduer passer overhovedet ikke til huset og bør fjernes.

Historie: Indtil 1815 var denne ejendom en samlet matrikel med seks fag forhus, som dette år blev delt i to trefags huse. Det østlige hus (matr. nr. 105) ombyggedes i flere omgange. Bagsiden flyttedes ud i 1851. I 1875 forbedredes huset atter, blandt andet grundmuredes den ene gavl, i dag er begge gavle grundmurede. Den vestlige del på tre fag (matr. nr. 106) blev i sidste fjerdedel af forrige århundrede forlænget med et fag. I 1876 skænkede enkemadam Mette Christiansen huset til kommunen som fribolig for to fattige familier eller enker.

Slotsgade 7A, Mettesminde

SLOTSGADE 7B, matr. nr. 102c

Enetages, vinkelbygget *villa* med lavt heltag med sort bølgeeternit. Murværk af kalksandsten, sortmalet træværk. Huset blev bygget i 1969.

SLOTSGADE 7A, ejere

før 1761 Jens Handskemagers enke
 før 1771 handskemager Adam Høffer
 før 1781 Adam Høffers enke
 før 1791 skomager Knud Nielsen

matr. nr. 105:

-1819 skomager Knud Nielsen
 1819-49 Hans Jørgen Johansen
 1849-50 Bønnelycke
 1850-54 kleinsmedemester Holst
 1854- sadelmager R. Clausen
 -70 P. Andreasen
 1870- Peder Rasmussen
 -74 J. Eriksen
 1874-90 Peter Eriksen
 1890-97 Henriette Eriksen
 1897-1907 O. F. Kryger
 1907- slagter F. C. Christensen

matr. nr. 106:

-1815 skomager Knud Nielsen
 1815- Hans Nielsen
 -1871 Hjort-Hansen, København
 1874-76 enkemadam Mette Christiansen
 1876-1907 Nysted kommune

matr. nr. 105 og 106:

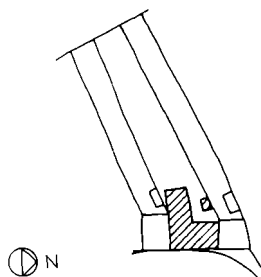
før 1926 arbejdsmand Frederik Jørgensen
 1927-65 arbejdsmand Bendix Schrøder
 1965- boghandler Gustav Knuthsen

Slotsgade 7, medens det stadig var to boliger. Hugo Matiessen, 1915 (Nationalmuseet)

SLOTSGADE 8, matr. nr. 116

Syv fag, enetages bindingsværksforhus. Teglhængt heltag med en høj, skuret skorstenspipe i tagryggen. Facaden har gulmalede tavl og sortmalet bindingsværk, delvis malet på puds. Hvidmalet sugfjæl og træværk: fem fag, torammede vinduer med tre termoruder i hver ramme. I de to nordligste fag er bevaret en porthammer; portrummet er lukket og der er indsat en plankedør. Bagsiden er hvidkalket over en sorttjæret murfod, en del af tømmeret er erstattet af grundmur. Den ene sorttjærede portfløj sidder endnu i portfaget. Vinduerne og en dør med vindue er

SLOTSGADE

SLOTSGADE 8, ejere

før 1761	skrædder Christian Wieberg
før 1810	væver Gottlieb Hansen, Maribo
1810-14	snedker Christian Jensen Krøl
1814-26	snedker Wilhelm Møller
1826-	værtshusholder Jens Henriksen
før 1867	snedkermester Johan Klotz
1869-	snedker H. Wilcken
1924-70	gasværksarbejder Emil Hansen
1970-80	Inger M. C. Wilchen
1980-	Ingerlise og Lars Heyn

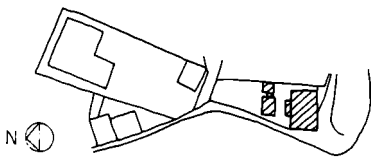
Slotsgade 10-8

nye, hvidmalede med termoruder som i facaden. Det enetages bindingsværkssidehus er under genopstilling med anvendelse af enkelte dele af det gamle tømmer.

Bemærkninger: Huset har bevaret hovedformen med et pænt tegtag og en smuk skorstenspipe fra slutningen af forrige århundrede. Bagsidens traditionelle overkalkning kunne med fordel anvendes på facaden. Den nuværende afstolpning af tømmeret er meget hård og giver konflikter der hvor tømmeret er helt eller delvis fjernet.

Historie: Det syv fag lange forhus nævnes i samtlige taksationsforretninger. Huset må formodes at være opført før 1761, men er senere ombygget.

SLOTSGADE 9, matr. nr. 107a

Enetages *forhus* af grundmur og bindingsværk. Teglhængt, halvvalmet, opskalket heltag, syv spærfag. Skorstenspipe i tagryggen. Grundmuret facade mod Strandvejen, fire vinduesfag. Gulmalet, pudset mur med hvidmalet, profileret gesims, trukket i puds. Fladbuede stik, grønne, støbte sålbænke og rødmaledede vinduer. Korspostvinduer i de to midterste fag og femrammede vinduer i yderfagene. Nordgavlen mod Slotsgade er gulmalet, overpudset bindingsværk med en lakeret listedør og et brunmalet, etrammet, firerudet vindue i tagetagen. Bagsiden er gulmalet, delvis overpudset bindingsværk med grønmalet murfod og hvidmalet sugfjæl. Forskellige brune og lysegrå vinduer. Sydgavlen står i grå cementpuds med et rødmalet vindue i tagetagen. Midt på bagsiden er opført en lille *lude* af gasbeton med bølgeeternittag.

Bemærkninger: Godt hus med et pænt tegtag. Den grundmurede facade, som er typisk for begyndelsen af dette århundrede, er bevaret

SLOTSGADE 9, ejere

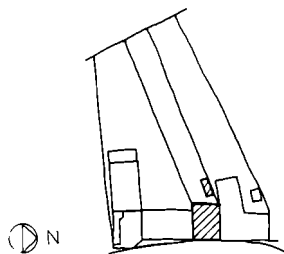
1826-	snedkermester Wilhelm Møller
1838-	snedker Vilhelm Møller
1838-40	forvalter Møller
1840-52	grevinde Raben
1852-	kammertjener C. Eriksen
1906-48	arbejdsmand Jørgen Olsen
1948-78	fisker Edmund Larsen
1978-	Dorrit Johansen

Slotsgade 9

uændret. Farveholdningen er god, men sølvbronzeringen af vinduesbeslagene giver et uroligt udseende og burde udelades. En skorstenspipe med sokkel og gesims ville passe til huset.

Historie: I 1826 byggede snedkermester Wilh. Møller et femfags hus, som dog brændte allerede i 1832. Efter branden genopbyggede han huset som et fem fag langt bindingsværkshus, som før 1847 forlængedes med to fag. Facaden grundmuredes og bjælkelaget hævedes i 1920.

SLOTSGADE 10, ejere

før 1761	sadelmager Frantz Walter
før 1771	Friderich Höfer
før 1776	murermester Thomas Wulff
før 1791	Ambt
-1808	daglejer Hans Sørensen
1808-11	Niels Buxboms enke, Dorthea
1811-13	skræddermester Jochum Walther
1813-	bager Christian Fik
før 1818	bager Hans Christian Hansen
før 1829	Jens Lang
før 1847	kleinsmed Holst
før 1857-67	skomagermester P. Kølle
1891-1940	frk. P. F. Kølle
1940-50	bagersvend Niels Rasmussen
1950-59	barbermester Otto Høffer
1959-71	rentier Valdemar Jørgensen
1971-72	Elna og Bernhard Hansen
1972-	Elna Hansen

SLOTSGADE 10, matr. nr. 115

Fire fag, enetages *forhus*. Teglhængt heltag med pudset skorstenspipe i tagryggen. Gavlkvist med lavt, skifertækket heltag over bagsidens vestre del. Grå, pudset sokkel og rødmalet, kvaderpudset facade med hvid brædde- og listegesims. Lakerede, etrammede termovinduer med fire ruder i de to vestre og seks i det østre fag. Lakeret listedør med vindue i brunmalet karm med overvindue. Bagsiden er pudset og rødmalet over en sortmalet sokkel. Lakerede termovinduer og bejdset halvdør. Gavlkvisten over den vestre halvdel af bagsiden er ligeledes pudset og rødmalet med et lakeret termovindue.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform og typisk pudset facade fra sidste del af forrige århundrede. De store tophængte, lakerede vinduer misklæder i højeste grad huset og burde i det mindste males; fire og seksrammede sidehængte vinduer og en fyldingsdør passer til huset. Pænt tag og en god skorstenspipe, som desværre har mistet de øverste skifter — den har været identisk med naboens.

Historie: Firefags huset nævnes første gang i 1761, men det er væsentligt ombygget eller muligvis nybygget senere. Bagsiden er flyttet ud i to omgange: den vestre del i 1857, den østre del senere, formentlig samtidig med opførelsen af gavlkvisten og facadens overpudsning.

SLOTSGADE 12, ejere

før 1761	skrædder N. C. Laursen
før 1771	skipper Jørgen Frederichs enke
før 1776	Jens Ambt
-1809	grovsmed Frederik Olsen
1809-	sømand Hans Christiansen
1826-	birkeskriver Hans Gjerding
før 1829	madam Gjerding
før 1847	drejermester Chr. Gjerding
før 1867	murermester M. P. Rasmussen
1903-35	frøken Thomasine Rasmussen
1935-49	fiskehandler Hans Albretsen
1949-56	mejerist Jens Aage Dahl Petersen
1956-75	snedkermester Hoffmann Hansen
1875-77	Preben Lorentzen
1977-	Benny Ohm Svendsen og Anne Tvede Svendsen

Slotsgade 14

Slotsgade 16

SLOTSGADE 12, matr. nr. 114

Enetages *forhus*, formentlig bindingsværk med grundmuret bagside. Heltaget er tækket med vingetegl til gaden og bølgeeternit på bagsiden. Facaden og gavlen er groft pudset og malet gul over en sorttjæret sokkel. Blåmalet sugfjæl og blå- og hvidmalede vinduer. I facaden ses fire vinduer: to korspost- og to femrammnedede vinduer med stor rude i midten, alle vinduerne har opsprossede overrammer. Støbt trappe til bejdsset indgangsdør med sidevindue. Bagsiden står i blank mur af røde sten med bræddegesims og nye, bejdsede termovinduer og -døre. *Værkstedbygning* i én etage mod sydvest og to på skråningen mod nordvest.

Bemærkninger: Lidt kedeligt hus med tidstypisk facade, bortset fra døren. Skorstenspipe mangler.

Historie: På denne ejendom nævnes otte fag hus i samtlige taksationsforretninger fra 17- og 1800-årene. Huset omvurderedes i 1906, det har formentlig været efter facadens ændring til det nuværende udseende. Bagsiden grundmurede midt i 1960'erne.

SLOTSGADE 14, matr. nr. 113

Enetages, grundmuret *gavlhus* med bølgeeternittækket heltag og skorstenspipe i tagryggen. Huset er bygget på en skråning og har derfor to etager i den nordvestre ende. På østsiden er tilbygget en lude og på vestsiden en lille tresidet karnap med zinktag. Huset står i blank mur af røde sten, idet der dog i østsiden er bevaret to fag egebindingsværk. Fladbuede stik og murede sålbænke. Bejdsede termovinduer.

Bemærkninger: Huset er præget af adskillige ændringer i dette århundrede. Det ville vinde ved at få vinduerne malet og taget teglhængt.

Historie: Huset nævnes første gang i 1807, da Frederik Clausen solgte det til kongen. 1818 beskrives det som et seksfags bindingsværkshus. Det blev delvis grundmuret omkring århundredskiftet og kort efter forlænget mod nordvest. Ved grundmuringen forsynedes huset med en høj svungen gavl mod gaden, denne er dog senere fjernet.

SLOTSGADE 16, matr. nr. 112a

Enetages, firefags, grundmuret *hus* med kælder mod nord. Afvalmet tegltag med en simpel skorstenspipe i nordre tagflade. Grønmalet sokkel og gulmalet murværk med simpel, udkraget gesims. Fladbuede stik og grønne, støbte sålbænke. Bejdsede, torammede vinduer med tre ruder pr. ramme, bejdsede døre med vinduer.

Bemærkninger: Lille hus med god hovedform. Vinduer og døre burde males og forsynes med plant glas. Det smukke tag skæmmes af ovenlysvinduer og den tarvelige skorstenspipe.

Historie: Huset blev bygget i 1862 af brygger Rasmus Larsen.

SLOTSGADE 14, ejere

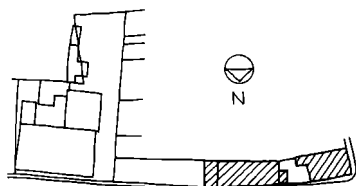
-07	Frederik Clausen
1807-40	Kongen
1840-51	grev Raben
1851-56	Schrøder
1856-	Jens Henriksen
før 1867	enken
1869-	skomager N. Henriksen
1913-43	Jacobine og Cecilie Henriksen
1943-50	Cecilie Henriksen
1950-	Svend Thustrup Mortensen

Smedestræde 2, Adelgade 75

SLOTSGADE 16, ejere

1862-1903	brygger Rasmus Larsen
1903-71	Aalholm Gods
1971-75	Erling Olesen
1975-79	Ernst og Anna-Marie Pyndt Jensen
1979-	Poul Laurits Sørensen

SMEDESTRÆDE 2, ejere

før 1761	grovsmed Lauge Thomsen
før 1771	smed Jens Poulsen
før 1791	enken
før 1818	grovsmed Jens Jensen
1828-34	Peder Pommer
1834-35	Lars Pedersen Render og Henrik Christensen
1835-36	Johan Offt
1836-	tømrermester Chr. Søndberg
-47	enken
1847-	tømrermester J. H. Rosendahl
før 1913	arkitekt C. M. Andresen
1913-30	handelsmand Jørgen Jørgensen
1930-	blikkenslager Svend Andersen

SMEDESTRÆDE

Smedestræde går mellem Adelgade og Østergade. Strædets nordside var i begyndelsen af forrige århundrede én samlet ejendom (matr. nr. 160-70 og 173-75). I 1835 købte smedemester Brandt Jensen ejendommen og gaden har formentlig navn efter ham. Smedemesteren opførte et dobbelthus til udlejning, det nuværende nr. 13. Senere blev der udstykket flere mindre grunde og de fleste huse langs nordsiden blev bygget mellem 1850 og '70.

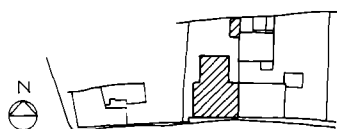
SMEDESTRÆDE 2, matr. nr. 177

Grundmuret, enetages *forhus*. Eternitskifertækket heltag med halvvalm over nordgavlen og skorstenspipe i rygningen. Gulmalet, stænkpudset murværk over sorttjæret sokkel. Gulmalet gesims, dels pudset og dels af brædder. Tre fag, lakerede vinduer i facaden mod Adelgade. I det brækkede hjørne sidder en lakeret dør med stor rude. Gavlen mod Smedestræde har i underetagen et brunbejdsset vindue med tværpost og to brunmalede korspostvinduer. To brune, torammede vinduer i tagetagen. Bagsiden er skjult af sidehuset langs Smedestræde og et yngre, søndre sidehus.

To fag *sidehus* langs Smedestræde med grundmuret gavl. Eternitskifertækket heltag med skorstenspipe i rygningen. Pudsede og gulmalede vægge med lysegrønne vinduer og dør. Søndre *sidehus* med lavt, bølgeeternittækket halvtag. Muret af gasbeton og røde mursten, lysegrøn dør og vindue. Enetages *værkstedbygning* langs Smedestræde med bølgeeternittækket halvtag. Muret af gasbeton med bejdsede vinduer og støbte sålbænke.

Bemærkninger: Forhuset har en god hovedform, men ville vinde ved at få taget teglhængt og de nyere vinduer erstattet af korspostvinduer, som ses på ældre billeder. Den kedsommelige, ubehandlede gasbetonbygning virker skæmmende i Smedestræde. Den ville vinde ved at blive pudset og kalket.

Historie: I 1700-årene nævnes treethalvt fag forhus mod Adelgade og seks fag langs Smedestræde, gaden nævnes 1791. I begyndelsen af 1800-årene blev huset sammenlagt med Adelgade 75's fireethalvt fag. Husene deltes igen, denne gang som to firefagshuse. Huset har i dette århundrede fået grundmuret såvel facaden som gavlen.

SMEDESTRÆDE 3, matr. nr. 170e

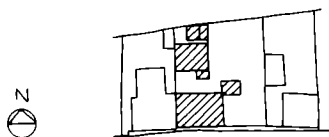
Grundmuret *forhus* med to etager til gaden, bagsiden er i to etager øst for sidehuset og en vest for. Taget over de toetages dele er bølgeeternittækket, medens den stejle tagflade er teglhængt. I tagryggen er en skorstenspipe på hver gavl. Mure af gule sten på støbt sokkel. Facaden er symmetrisk om indgangen. Brunmalet pladedør, hvorover ses et højt, grønmalet vindue med spinkle sprosser. På hver side af døren sidder, i begge etager, et grønmalet, trerammet vindue med støbt sålbænk. Glatte, cementpudsede indfatninger omkring dør og vinduer. I østgavlen og bagsiden grønmaledede vinduer med støbt sålbænk og fladt stik. Fem fag, enetages bindingsværkssidehus med teglhængt heltag. Husets vægge er hvidkalkede. Forskellige, ældre vinduer, som dels er hvidmalede og dels lysegrønne. Brun- og rødmaledede døre. I tagfladen mod vest er en stor takskevist med bølgeeternittag, bejdsede finérflunker og et vippevindue.

Bemærkninger: En tør, men tidstypisk, udgave af dansk funktionalisme. Huset gør sig, ved sin størrelse, uheldigt bemærket ved siden af Smedestrædes lave 1800-års huse. Man glædes over at sidehuset er kalket over tavlg og tømmer — en tradition som burde følges af mange ejere af bindingsværkshuse.

Historie: Herreekviperingshandler Skaaning byggede den nuværende beboelsejendom i 1943. På dette sted havde smedemester Brandt Jensen, midt i forrige århundrede, stald og lade i et nifags hus. I 1870 opførtes Smedestræde 5 og samtidig forkortedes stalden med to fag. Det var således et syvfags hus med lo, lade og portrum, Skaaning nedrev i 1943.

SMEDESTRÆDE 3, ejere

før 1943	se Adelgade 67
1943-75	herreekviperingshandler Arthur Skaaning
1975-	Irmgard Gertrud Skaaning

SMEDESTRÆDE 5, matr. nr. 170b og 170c

Enetages *forhus*, grundmuret med bindingsværksbagside. Teglhængt heltag med gulstensskorstenspipe i rygningen. Gråmalet sokkel sat af kløvet granit. Gulmalet murværk med savsnitgesims. I det vestre fag er fire granittrin til en grønmalet fyldingsdør. Fire fag vinduer med fladbuede stik og grønmaledede, støbte sålbænke: hvidmalede korspostvinduer

Smedestræde 5

SMEDESTRÆDE 5, ejere

før 1840	smedemester Brandt Jensen
før 1870	enken
før 1876	smed J. Jensen
1922-29	smedemester Peter Jensen
1929-41	enke Marie Juliane Petrea Jensen
1941-62	smedemester E. C. Brandt Jensen
1962-63	Else Marie K. Jensen
1963-75	Arthur Skaaning
1975	Leo Nielsen
1975-76	Bent Andersen
1976-	Børge Skeel Nielsen

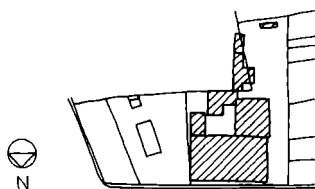
med to ruder i underrammerne. Rødmalet revleport beklædt med halv-cirkulære lister. I østgavlen ses tre hvidmalede, torammede, trerudede vinduer under faldbuede stik. Bagsiden har østligst en rødmalet revleport og derudover seks fag sorttjæret bindingsværk. Sorttjæret sugfjæl. Tavlene er gulmalede og vinduerne hvidmalede. To torammede og et etrammet, trerudet vindue. Ny bejdset halvdør. Enetages *baghus*, dels bindingsværk og dels gasbeton, med lavt bølgeeternittækket heltag.

Bemærkninger: Særdeles smukt og velbevaret hus med fin farveholdning. Huset er en god repræsentant for den traditionsbundne senklassicisme fra sidste halvdel af forrige århundrede.

Historie: De fem vestlige fag med grundmuret facade blev bygget af smedemester Brandt Jensens enke i 1870. Huset blev senere forlænget med to fag portrum mod øst. Baghuset indeholder dele af den firefags smedie, Brandt Jensen byggede i 1840.

SMEDESTRÆDE 6, matr. nr. 176b

Bygningen er grundmuret med trempel og står i blank mur af røde sten over en sokkel af granitkvadre. Heltaget er tækket med skifer. Indgangen var tidligere midt i facaden, i risalitten med den lille trekantfronton over. Døren er udskiftet med et vindue, medens dørkarmen og overvinduet under det halvcirkulære stik er bevaret, træværket er bejdset. Risalittens hjørner er udført som en art lisener, på risalitten sidder støbejernsbogstaver, som danner ordene »Teknisk Skole«. Den profilerede, murede hovedgesims har ører på gavlene og er forkrøppet omkring risalitten og over denne ses i trekantfrontonen støbejernstallene 1893, frontonen har muret, profileret gesims. På begge sider af risalitten ses to sto-

SMEDESTRÆDE

Smedestræde 6, tidligere Teknisk Skole

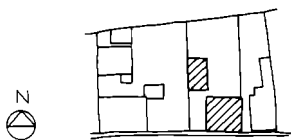
re vinduesfag med skifersålbænke på et fremkraget skifte og en, af profilsten muret, halvstaf langs vinduesfalsen og rundt langs det halvcirkulære stik. De to østlige vinduesfag har bevaret de oprindelige, hvidmalede, seksrammede vinduer, medens der i de vestlige er isat nye, bejdsede, etrammede termovinduer, og et nymuret spejl under buestykket. Der er ved østgavlen indsat en nyere, lakeret, listebeklædt dør. Hovedgesimsen er muret af normale og profilsten. På gavlene ses, langs taget, ligeledes en muret, profileret gesims bestående af lidt færre led. I østgavlen sidder i tagetagen to hvidmalede, korspostvinduer med to ruder i underrammerne, faldbuede stik og skifersålbænke. I vestgavlen se blændinger efter to tilsvarende vinduer, der er i gavlen indsat nyere, bejdsede vinduer og en bejdsset dør med termorude. I sydsiden ses tre nye, bejdsede vinduer med klinkesålbænke og oprindelige fladbuede stik, den vestlige del af sydsiden er dækket af en, i 1976 opført, enetages værkstedsbygning med lavt halvtag, tilbygningen er opført af gasbeton og røde mursten.

Bemærkninger: En typisk repræsentant på 90'ernes solide murede byggeri. De senere ændringer ved døre og vinduer har i en vis grad skæmmet bygningen, men endnu er så meget bevaret, at en tilbageføring er mulig ved fremtidig reparationsarbejder.

Historie: Dr. C. A. Hansen skriver i Nysted Krøniken: »...blandt de smukke Bygninger ere den Tekniske Skole, opført 1893«. Den blev bygget af den i 1876 oprettede Industri- og Håndværkerforening.

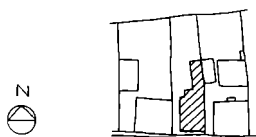
SMEDESTRÆDE 6, ejere

1893-62	Nysted Industri- og Håndværkerforening
1962-	fabrikant Egon Jantzen

SMEDESTRÆDE 7, ejere

før 1845	daglejer Christen Pedersen
før 1921	Margrethe Jepsen
1922-64	smed Thorvald Edv. Jensen
1964-	typotekniker Orla Johansen

SMEDESTRÆDE 7, matr. nr. 173

Fem fag, enetages *forhus* af bindingsværk. Teglhængt heltag med skorstenspipe i rygningen. Facaden er stænkpudset og lyseblå over en sokkel af kløvet granit og afsluttet med en lyseblå sugfjæl. Trætrappe til indgangsdøren i midterfaget: tofløjet fyldingsdør med trerudet overvindue og glat indfatning, blåmalet med hvid indfatning, karm og fyldinger. På hver side af døren er to blåmalede korspostvinduer. Gavlene og bagsiden har brunt afstolpet tømmer og lyseblå tavl, granitsokkel under gavlene. Blåmalede torammede, trerudede vinduer og, i bagsiden, en blåmalet dør. Hvidkalket *sidehus* med muret trempel og lavt paphalvtag. Sorttjæret port og sort- og blåmalede vinduer.

Bemærkninger: Godt og velbevaret hus, der dog skæmmes af facadens sprutpuds. Fin hoveddør og tegltag, skorstenspipen burde kalkes.

Historie: Forhuset blev bygget i 1854 af daglejer Christen Pedersen som to beboelser.

SMEDESTRÆDE 9, matr. nr. 174b

Grundmuret, enetages *forhus* med teglhængt heltag. Tagkvist til gaden med krumt zinktag, eternitklædte flunker og et trerammet vindue. Facaden står i blank mur af røde sten over støbt sokkel og afsluttes af en

Smedestræde 7-9

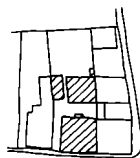
SMEDESTRÆDE 9, ejere

1915-	murer Vilh. Hansen
1922-28	slagtermester F. C. Christensen
1928-33	fru Ellen K. E. Belling
1933-42	Agathe Kathrine Dorthea Hansen
1942-43	fhv. bagemester Marius Olsen
1943-45	A/S Dansk Asfaltfabrik
1945-50	snekermester Teisner Hansen
1950-60	bagersvend Arnold Rasmussen
1960-	Marie Rasmussen

pudset, profileret gesims. Fladbuede stik og støbte sålbænke. Et korspost- og et seksrammet vindue, brun- og hvidmalede. Gavlene og bagsiden er stænkpudsede og gulkalkede, bagsiden har hvidtet gesims. Listedør med overvindue i vestgavlen. Korspostvindue i bagsiden. Resten af bagsiden er dækket af en lude og sidehuset. *Luden* er opført af røde sten med lavt bølgeeternittækket halvtag. Grundmuret *sidehus* med lavt bølgeeternittækket halvtag. Stænkpudset og gulkalket med brun- og hvidmalede vinduer og rødmaledede døre.

Bemærkninger: Ret velbevaret hus, der står som en god repræsentant for murermesterbyggeriet i begyndelsen af dette århundrede.

Historie: For- og sidehuset blev bygget i 1915 af murer Vilhelm Hansen.

SMEDESTRÆDE 11, matr. nr. 174a

Fem fag, enetages bindingsværksforhus med delvis grundmuret facade. Teglhængt heltag med den nederste del af en kraftig skorstenspipe i rygningen. Facadens to østre fag af bindingsværk er gulkalkede over sorttjæret syld og har et blåmalet korspostvindue i hvert fag. De tre vestre fag er grundmuret af røde sten over cementpudset sokkel og afsluttes af en tandsnitgesims. Hoveddøren i midterfaget er en lakeret listedør i en niche. I de to vestre fag ses et butiksvindue med hvidmalet karm. Vestgavlen er pudset og gulmalet over sorttjæret syld, to gråmalede vinduer i tagetagen. Bagsiden er gulkalket over en sorttjæret syld. Forskellige grønmaledede vinduer.

Femfag, enetages bindingsværksbaghus med delvis grundmuret sydside. Teglhængt heltag med en kraftig skorstenspipe i rygningen. Huset er gulkalket over tavl, tømmer og sugfjæl. Sydsiden har en grønmalet fyl-

Smedestræde 11-13

dingsdør med vindue og et korspostvindue med to ruder i underrammerne. Grønmalet revledør og resterne af et vindue i vestgavlen. Nordsidens vinduer er blåmalede: to korspostvinduer og et smalt vindue med tværpost.

Bemærkninger: To gode huse trods manglende vedligeholdelse og facadens triste grundmuring. Husene har bevaret en del gode traditionelle træk: de overkalkede vægge, de kraftige skorstenspiber og de smukke håndstrøgne tagsten.

Historie: Forhuset opførtes 1853 af kleinsmedemester Holst som to lejligheder. I 1857 byggede han baghuset, ligeledes indrettet til to lejligheder. Ejendommen var udstykket fra Brandt Jensens, som omfattede matr. nr. 170 og 173-75.

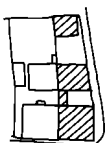
SMEDESTRÆDE 11, ejere

1853-	kleinsmedemester Holst
før 1867	møller Jensen, Nagelsti
1927-52	fisker R. C. C. Jacobsen
1953-	cykelsmed Robert Hansen

SMEDESTRÆDE 13/ØSTERGADE 18, matr. nr. 175

Fem fag langt bindingsværksforhus med bølgeeternittækket heltag. Sorttjæret syld. Stænkpuksede og gulmalede ydervægge med glatpudsede, hvidmalede bånd omkring vinduerne og langs gavlen. Midt i facaden en bejdset indgangsdør med vindue, desuden fire, brune, torammede vinduer med højtsiddende tværpost. I gavlen mod Østergade ses et tilsvarende vindue og i tagetagen et brunmalet, torammet vindue med tre ruder pr. ramme. I det brede midterfag i bagsiden ses to brunmalede døre med overvinduer: den ene er pladebeklædt og den anden er en revledør under den oprindelige dørholt. Desuden to torammede og et etrammet vindue, alle brunmalede med seks ruder i hver ramme.

Skævt, enetages bindingsværksbaghus, fem-seks fag langt, med bølgeeternittækket heltag og en skorstenspipe i rygningen. Ydervæggene er

Østergade 18

SMEDESTRÆDE 13, ejere

før 1847	smedemester Brandt Jensen
før 1853	kleinsmedemester Holst
før 1857	malermester Rasmussen
før 1867	gårdmand J. Johansen, Herritslev
før 1918	malermester H. G. Madsen
1925-41	arbejdsmand Carl Frederiksen
1941-42	arbejdsmand Theodor Thorsen
1942-45	medhjælper Hans Chr. Andersen
1945-59	entreprenør Emil Larsen
1959-63	arbejdsmand Valdemar Jensen
1963-	købmand L. K. Stenbryggen

delvis overpudsede, gulmalede og -kalkede over sorttjæret murfod. Træværket er brunmalet, dog blå på nordsiden. I sydsiden er en finérfyldingsdør, et torammet, trerudet og et etrammet, torudet vindue. Østgavlen, mod Østergade, har glatpudsede, hvidmalede bånd langs hjørner, gavlen og omkring vinduerne. Vindue med tværpost i underetagen og to torammede, trerudede vinduer i tagetagen. Nordsiden har en fyldingsdør i det midterste fag og to torammede vinduer, det ene med to og det andet med tre ruder pr. ramme.

Bemærkninger: Begge husene har bevaret deres gode hovedform, men er en del forsimplede i detaljerne. En glat puds var at foretrække for stænkpuksen og tagene burde teglhænges. Forhusets facade ville gøre sig med en fyldingsdør og post- og sprosseopdelte vinduer. Skorstenspipen i tagryggen burde genopføres. Pæn overkalkning af baghuset.

Historie: 1847 nævnes et femfags bindingsværkshus med to lejligheder, det må være opført kort før. Baghuset opførtes 1857 som værksted.

STRANDSTRÆDE

Strandstræde går fra hjørnet af Torvet og Adelgade til havnen. Strædet nævnes i 1792 som »det nye Strandstræde«. Denne oplysning stemmer med at det ikke er med på ældre kort. Strædet må være anlagt i sidste halvdel af 1700-årene. Strandstræde har et fint gadebillede, hvor hjørneejendommenes side- og baghuse adskilles af havernes frodighed bag stakitter og plankeværker.

Strandstræde. Hugo Mathiessen foto, 1915 (Nationalmuseet)

STRANDSTRÆDE 6, ejere

1852-56	Jochum Larsen (se Adelgade 102)
1856-	Jørgen Rasmussen
før 1867	daglejer Ole Jensen
1942-39	murermester F. Clausen
1939-	arbejdsmand Jens P. Frederiksen

STRANDSTRÆDE 6, matr. nr. 74

Enetages, fem fag langt *forhus* af bindingsværk. Eternitskifertækket heltag med et lille udhæng og hvidmalede vindskeder, gulstensskorstenspipe i tagryggen. Huset er pudset og gulmalet over en sorttjæret sokkel. Hvidmalet sugfjæl og vinduer, røde klinkesålbænke. Vinduerne er to-rammede med tre ruder pr. ramme i underetagen, medens tagetagens vinduer har forskellig udformning. I Strandstræde-facaden ses tre fag vinduer samt — i det østre fag — en lakeret dør i hvidmalet karm med overvindue. Gavlen mod Strandvejen har et vindue i underetagen og et trerammede vindue i tagetagen.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform og fin farveholdning, døren burde også males. Det er beklageligt at dette kønne, lille hus, med en fremtrædende placering, har mistet tegltaget.

Historie: På den nederste del af sin ejendom (matr. nr. 74 og 75) byggede Jochum Larsen i 1855 et femfags hus med to beboelser. Året efter blev ejendommen solgt og opdelt. Indgangsdøren er, ved en senere ændring fra to til en bolig, blevet flyttet fra det midterste fag.

Strandstræde 6

STRANDVEJEN

Strandvejen løber langs vandet fra Slotsgade i nord til røgehuset i syd. Den er ikke synderlig gammel, som regulær vej er den fra dette århundrede. Stykket mellem Skibsbrostræde og Havnegade betegnedes i 1864 som Havnepladsen. Senere kaldes hele stykket fra Havnegade til Slotsgade Havnestien. Syd for Havnegade lå dengang Strandstien, denne sti

Strandvejen. Ældre foto, A. Rasmussen, Nysted

fortsætter i øvrigt helt til Skansen. Den ældste bebyggelse ved havnen knyttede sig til hjørnerne af stræderne. Det første hus som opførtes var toldboden, på hjørnet af Havnegade i 1820'erne. Huset er væk i dag. Det næste hus blev bygget i 1853 på hjørnet af Skibsbrostræde. Det var købmand Chr. Sidenius' kornmagasin. Dette hus er også nedrevet. Hjørnerne blev bebygget i forrige århundrede; medens den øvrige bebyggelse er villaer fra dette århundrede.

STRANDVEJEN 1, matr. nr. 101e

Grundmuret, enetages, villalignende *hus*, sammenbygget mod syd. Muret gavlkvist over den sydlige halvdel af facaden og en karnap med brækkede hjørner og skifertag foran. Heltag med sortglaserede vingetagsten, en skorstenspipe i tagryggen; tagkvist mod gaden, zinktag, skiferklædte flunker og hvidmalet forside med et seksrammet vindue. Huset står i blank mur af røde sten over en pudset, hvidmalet sokkel. Facaden har muret hovedgesims med tand- og savsnit og trappesfrise på hvidmalet bund. Omkring vinduerne er pudsede, hvidmalede indfatninger og sålbænke på små konsoller; hvidmalede vinduer. To korspostvinduer i facaden, etrammet vindue i karnappen og smalle, torammede, torudede i de brækkede hjørner. To korspostvinduer i gavlkvisten. Gavlkvisten har tandsnitgesims med ører og et lille cirkulært vindue i gavltrekanten. Indgangsdøren i nordgavlen: tofløjet fyldingsdør med torudet overvindue,

STRANDVEJEN 1, ejere

1918-46	Aalholm Gods
1946-54	installatør C. Poulsen
1954-	Aalholm Gods

Strandvejen 1-3

lysegrønmalet med hvide stafferinger. Bagsiden har en lille tand- og savnitgesims og fladbuede stik. Forskellige, hvidmalede vinduer og en lysegrøn fyldingsdør med hvide stafferinger.

Bemærkninger: Velbevaret hus med fine detaljer. Fint hvidmalet tremmestakit foran haven.

Historie: Huset må være nogenlunde samtidigt med Strandvejen 3.

STRANDVEJEN 3, matr. nr. 101e

Grundmuret, enetages *hus* med trempel. Karnap med brækkede hjørner på facaden. Heltag med cementtagsten og en tagkvist mod gaden, zinktag, spånklædte flunker og hvidmalet forside med femrammet vindue. Huset står i blank mur af røde sten over glatpudset sokkel. Facaden og karnappen har muret gesims med trappefrise, tand- og savnitskifte med hvidmalet bund. Hvidmalede vinduer med hvidmalede, pudsede indfatninger og sålbænke på små konsoller: to korspostvinduer og i karnappen et etrammet vindue og torammede vinduer med tværpost i de skrå sider. I sydgavlen og bagsiden har fladbuede stik og hvidmalede støbte sålbænke. I gavlen er en lakeret indgangsdør, hvidmalede vinduer: etrammet kældervindue, torammet i underetagen og to torammede, trerudede vinduer i tagetagen. Finérklædt vindfang foran bagdøren, derudover tre hvidmalede vinduer i bagsiden: et torammet, et firerammet og et seksrammet.

Bemærkninger: Tidstypisk og velbevaret hus med gode detaljer. Indgangsdøren kunne med fordel udskiftes med en fyldingsdør og man sårner en skorstenspipe.

Historie: Huset blev opført i 1924.

STRANDVEJEN 3, ejere

1912-18	Anna Margrethe Cecilie Wilchen
1918-28	tømrermester Johs. Bjerregaard
1928-53	Anna Margrethe C. Bjerregaard
1953-	telefonmontør Kaj V. Jensen

STRANDVEJEN 5, matr. nr. 101f, Skrænten

Grundmuret, enetages *villa* med halvvalmet heltag med falstagsten, skorstenspipe og muret taskekvist med blåtmalet, torammet vindue mod nord. Muret tilbygning med tagterrasse med muret brystning foran vestgavlen. Huset står i blank mur af røde sten over en sokkel af kløvet kamp. Tandsnitgesims på langsiderne og under valmene. Forskellige blåmalede og lakerede vinduer.

Bemærkninger: Husets gode hovedform er sløret af tilbygningen foran vestgavlen.

Historie: Villaen blev bygget i 1932.

STRANDVEJEN 5, ejere

1932-	Knud Adrian
før 1940-76	kommunelærer Erik S. Mortensen
1976-80	arvingerne
1980-	Gert Fogtdal

STRANDVEJEN 7, matr. nr. 100a

Grundmuret, enetages *villa* med built-up tag. Blank mur af gule sten, lakerede og hvidmalede vinduer. Huset blev bygget 1962-63.

STRANDVEJEN 15, matr. nr. 93b

Enetages *villa* med bølgeaternittækket heltag. Murværk af kalksandsten, sortbejdsset træværk. Huset blev bygget i 1970 af H. C. Lericus.

STRANDVEJEN 17, matr. nr. 92b

Grundmuret *villa* med lavt bølgeaternittag. Blank mur af røde sten, grønbejdsede døre og vinduer. Villaen blev opført i 1980.

STRANDVEJEN 20, matr. nr. 11a, Markjorder,
Røgehuset

Grundmuret, enetages *hus* med afvalmet heltag tækket med vingetagsten. Yngre gulstensskorstenspipe i sydgavlens valm. I den nordre del af huset findes røgeovnen, som giver sig til kende ved en meget kraftig, pudset og gulmalet skorstenspipe. Sorttjæret sokkel sat af kløvet granit. Gulmalet, stænkpudset murværk med fladbuede stik og gråmalede, støbte sålbænke. Hvidmalet, glatpudset gesims bestående af tre fremkragede skifter. Træværket er malet i en lys grågrøn farve. I vestsiden ses tre torammede vinduer flankeret af to etrammede, i østsiden to torammede; alle oprindelige vinduer har otte ruder i hver ramme. I sydgavlen ses en tofløjet revledør og et nyere, seksrudet vindue.

Bemærkninger: En fin og velproportioneret bygning med en meget smuk beliggenhed ved strandkanten. Huset virker med sin enkle arkitek-

Strandvejen 20, røgehuset

tur robust og velegnet til den forholdsvis grove anvendelse og udsatte beliggenhed. Bygningen er ret velbevaret, de eneste ændringer siden opførelsen er vinduet og skorstenen mod syd. Absolut bevaringsværdigt hus af stor betydning for byens vandfront.

Historie: I 1864 byggede fire Nysted-fiskere et mindre røge- og saltehus på købstadens toftejord. Natten mellem den 1. og 2. januar 1871 nedbrændte huset, hvorefter fiskerne byggede det nuværende hus.

STRANDVEJEN 20, ejer

1904- Nysted kommune

STRANDVEJEN 25, ejere

før 1919	landpolitibetjent J. M. Rasmussen
1922-28	toldforvalter V. Nielsen
1928-49	A. V. Larsen
1949-54	Kristine Marie Larsen
1954-50	kgl. lods Anders Vilhelm Larsen
1950-	kommunedirektør H. Nielsen

Strandvejen 25

STRANDVEJEN 25, matr. nr. 88b, Pax

Enetages, grundmuret *villa* med risalit og balkon mod vest, gavlkvist med muret forside bag balkonen. Heltag med flade cementtagsten på såvel selve huset som gavlkvisten, en skorstenspipe i tagryggen. Udbygning på sydgavlen — tidligere forstue — med afvalmet halvtag. Huset står med blank mur af røde sten over en groft pudset sokkel. Pudset, profileret og hvidmalet gesims omkring hele huset og pudsede, hvidmalede indfatninger omkring vinduerne i facaden. Huset har overalt nye bejdsede vinduer og døre. Muret *udhus* med tjæret paptag.

Bemærkninger: Det er beklageligt, at denne i øvrigt typiske og velbevarede villa er blevet forsimplet med udskiftning af døre og vinduer.

Historie: Huset blev formentlig opført 1913.

STRANDVEJEN 29-31, matr. nr. 86b og 86c

Grundmuret, enetages *doppelthus*, delt med en brandgavl. Heltag med flade cementtagsten. To rødstensskorstenspiber i rygningen, den nordre er oprindelig. Zinkklædt kvist mod vejen på nr. 31. Den nordligste del af

Strandvejen 33

STRANDVEJEN 29, ejere

	fisker Carl Nielsen
1921-39	arbejdsmand N. P. Sørensen
1939-45	bankassistent Ejner Jensen
1945-	bogtrykker Gundorff

STRANDVEJEN 31, ejere

før 1920	graver Jørgen Peter Hansen
1927-57	enken
1957-75	garvmester F. W. Bischoff
1975-	Eigil Christensen

Strandvejen 29-31

huset er udformet som et tværhus med lille fremspring foran facaden med svungen gavl med gesims og ører. Hvidmalet, pudset sokkel. Murene står i blank mur af røde sten, afsluttet af en fremkraget gesims. Fladbuede stik med prydsifter og murede sålbænke, murværket har desuden rulskifter og gråmalede blændinger. Der er bejdsede termovinduer og døre i huset, bortset fra bagsiden af nr. 29, som har bevaret de oprindelige hvidmalede seks- og firerammede vinduer.

Bemærkninger: Tidstypisk hus med pudsige murede detaljer i facaden. Huset havde oprindeligt opdelt og hvidmalede vinduer, disse burde ved lejlighed genskabes. Den søndre skorstenspipe kunne med fordel mures som en kopi af den nordre.

Historie: Huset blev bygget i 1912 af muremester K. Truelsen, efter tegning af Johannes Holck.

STRANDVEJEN 33, matr. nr. 85b

Enetages, grundmuret villa med muret gavlkvist over facadens nordlige halvdel. Heltag med flade cementtagsten, ditto på gavlkvisten. Rødstensskorstenspipe i tagryggen og en tagkvist mod gaden. Huset står i blank mur af røde sten over en groft pudset sokkel. Murede gesimser og fladbuede stik, skifersålbænke på facaden og murede sålbænke på de øv-

STRANDVEJEN

Strandvejen 35

STRANDVEJEN 33, ejere

1920-46 telefondirectrice Johanne Holm
1946- fisker Edmund Andersen

STRANDVEJEN 35, ejere

1914-60 skibsbygger Th. Rasmussen
1960-73 Bertha Hansigne Rasmussen
1973-78 Gunnar Wensel Wegtler
1975- Joe Thomsen

STRANDVEJEN 37, ejere

før 1913 muremester Jens Hansen
1922-29 fisker Carl Nielsen
1929- kantor Grønbech Jørgensen

rige sider. Alle vinduer er hvidmalede og døre brune. Facaden har fire fag korspostvinduer, seksrammede vinduer i gavlkvisten og tagkvisten. Øverst i gavlkvisten ses et cirkulært jernvindue. Facaden er afsluttet af en bloktandsnitgesims, gavlkvisten af en simpel udkraget gesims. Gavlene har tandsnitgesims med ører. Tofløjet fyldingsdør i sydgavlen med firerudedet overvindue. Torammet, trerudet vindue i tagetagen. I bagsiden ses en fyldingsdør og forskellige, oprindelige vinduer. *Udhus* med bølgeaternithalvtag; pudset og rødkalket.

Bemærkninger: Godt og særdeles velbevaret, tidstypisk hus, som kunne tjene til forbillede for mange husejere.

Historie: Opført 1906.

STRANDVEJEN 35, matr. nr. 84b

Grundmuret *villa* i én etage. Heltag med flade cementtagsten, skorstenspipe i tagryggen. Mod vejen ses en meget stor taskekvist med bejdsede vinduer og flunker og bølgeaternittag. Groft pudset sokkel. Murværk af røde sten med simpel, udkraget gesims, murede sålbænke og fladbuede stik og et pudset felt. Nye, bejdsede termovinduer og døre overalt. Facaden er delt i fire fag. Grundmuret *udhus* med tjæret paphalvtag. Blank mur af røde sten.

Bemærkninger: En enkel bygning, der skæmmes af den overdrevent store kvist. Huset har oprindeligt haft hvidmalede, korspostdelte vinduer med buede overrammer. De nye vinduer er et kedeligt eksempel på, at end ikke vinduesformen er respekteret ved udskiftningen.

Historie: Huset blev opført 1914.

STRANDVEJEN 37, matr. nr. 83b

Grundmuret *villa* i én og to etager med kælder. Bagsiden er i én etage, den sydlige halvdel af forsiden i to etager, den nordlige i én etage med mansard. Den sydlige, fremspringende to etages del har afvalmet heltag, medens der er en normal tagflade over bagsiden. Taget er tækket med vingetegl og i rygningen ses en rødstenskorstenspipe. Huset står i blank mur af røde sten. Underetagen har et omkringløbende vinduesbånd under hvilket muren og fundamentet er pudset. Den toetages del har et pudset bånd med muret zig-zag motiv. Muret hovedgesims med bloktandsnit. De blåmalede vinduer og døre er alle oprindelige; torammede kældervinduer og fire- og seksrammede vinduer. Lige stik over facadens vinduer, som har afrundede hjørner i underetagen. Fladbuede stik på de øvrige sider. Blanding af støbte sålbænke og skifersålbænke.

Bemærkninger: Et velbevaret og tidstypisk hus, som stort set har undgået forandringer siden opførelsen.

Historie: Huset blev opført i 1913 af muremester Jens Hansen efter tegning af arkitekt Johs. Holck.

Strandvejen 39

STRANDVEJEN 39, ejere

1855-	murermester Morten Rasmussen
før 1867	gårdmand Mads Hansen, Nagelsti
før 1915	Arthur Preuss
1926-40	fru N. M. P. Preuss
1940-42	Niels Scandorff, København
1942-61	brygger Rudolf Frederiksen
1961-71	vulkanisør Peter Clausen
1971-76	Peter Scharling Petersen
1976-	Verner Mikkelsen

STRANDVEJEN 39, matr. nr. 90

Grundmuret, enetages *forhus* med bølgeaternittækket heltag med ovenlysvinduer og en finérklædt tagkvist mod vejen. Facaden er skalmuret med røde sten over gråmalet sokkel. Simpel, udkraget gesims. Fire enkelte vinduesfag i den nordre del og et bredt, firerammet vindue i den søndre, sortmalede termovinduer med sorte klinkesålbænke. Gavlene og bagsiden er rødkalkede over en sorttjæret sokkel. I sydgavlen er en lakeret plankedør og i tagetagen er et grønmalet, torammet, trerudet vindue. Bagsiden har en bejdsed dør og fem bejdsede termovinduer med sorte klinkesålbænke. Fem fag, enetages *baghus* af bindingsværk og grundmur. Bølgeaternittækket heltag med spinkel skorstenspipe i rygningen. Sorttjæret syld og tømmer og rødkalket murværk. Forskellige, grønmalede døre og vinduer.

Bemærkninger: Huset har en trist facade. Rødkalkning havde passet væsentligt bedre til huset end den tynde skalmuring. Taget burde atter teglhænges og skorstenspipen genopføres.

Historie: Forhus og baghus byggedes i 1855 af murermester Morten Julius Rasmussen. Af forhuset var de seks fag indrettet til beboelse og de to til indkørselsport. Begge husene er senere blevet ombygget. Matriklen blev udstykket fra Adelgade 88 i 1855.

STRANDVEJEN 43, matr. nr. 80b

Enetages *villa* med lavt bølgeaternittækket heltag. Blank mur af røde sten, hvidmalede vinduer. Huset blev bygget i 1960 af Herritslev Byggeindustri.

STRANDVEJEN 47, matr. nr. 78b, Søfryj

Grundmuret *villa* i én etage med gavlen mod vejen. Halvvalmet heltag med flade falstagsten og en skorstenspipe i tagryggen. Støbt sokkel og murværk af røde sten med tandsnitgesims. Flade stik over åbningerne, dels murede og dels støbte sålbænke. Blå- og hvidmalede, oprindelige vinduer. På gavlen mod gaden ses en frise med indstøbte strandsten som danner indskriften »19 SØFRYJ 30«. I underetagen er en lakeret dør og to korspostvinduer med fire ruder i overrammerne. To smalle, torammede vinduer med tværpost i tagetagen. De øvrige sider har forskellige, oprindelige vinduer.

Bemærkninger: Velbevaret hus med god hovedform.

Historie: Villaen blev bygget af murermester K. Truelsen i 1930.

STRANDVEJEN 47, ejere

1936-40	murermester K. Truelsen
1940-51	frk. Karen K. Hansen
1951-63	frk. Kathrine Rasmussen
1963-67	Rasmus Chr. Rasmussen
1967-	overstyrmand Torben Carlsen

STRANDVEJEN 51, matr. nr. 76b og 77a

Enetages, grundmuret *villa* med kælder. Heltag med cementtagsten. Murværk af røde sten, bejdsede vinduer og døre. Villaen blev bygget i 1948.

Strandvejen 55

STRANDVEJEN 55, ejere

1856-60	B. Wichmann
1860-73	Østifternes Kreditforening
1873-83	farver P. L. Espe
1883-84	enkefru Laurentze Espe
1884	købmand S. Wichmann
1884-94	Wichmand, Hansen Render og tømrer M. P. Andresen
1894-1909	enkefru Hansine Rasmussen
1909-28	fru Winstedt
1928-36	værtshusholder Chr. Andersen
1936-48	restauratør Ove Stampe
1948-58	murermester Jens Hansen
1958-	mejerist Karl Johan Nøbølle

Strandvejen 57-59

STRANDVEJEN 55, matr. nr. 73

Enetages *forhus*, grundmuret med bindingsværksgavle. Heltaget er tækket med bølgeeternit og afvalmet over nordgavlen, en skorstenspipe i tagryggen. Glatpudset facade, grønmalet over sorttjæret sokkel, pudset og profileret gesims. Facaden er delt i fire fag. To granittrin foran en bejdset indgangsdør i det nordre fag og tre bejdsede, etrammede termovinduer med korsprosser i de følgende fag. Fladbuede stik og støbte sålbænke. Bagsiden er grundmuret og blåmalet med sortmalet murfod og blå sugfjæl. Bejdsede termovinduer og dør. Nordgavlen og sidehusets nordside går ud i et. Enetages bindingsværkssidehus med bølgeeternittækket heltag. Nordsiden og forhusets nordgavl er pudset og grønmalet, delt i seks fag samt et portfag af flade lisener. Sorttjæret sokkel og pudset, profileret gesims. Fire etrammede termovinduer, som i facaden og et mindre. Bejdset, tofløjet pladebeklædt port. Sidehusets gårdside står med blåmalede tavle og sugfjæl og sorttjæret sokkel og tømmer, et bejdset termovindue. Enetages, grundmuret *baghus* med teglhængt heltag med en skorstenspipe i tagryggen. Østsiden og nordgavlen er grønmaledede. Gavlen har sorttjæret sokkel af kløvet kamp. I gavlen sidder to etrammede termovinduer som i forhusets facade, fladbuede stik og murede sålbænke. Tofløjet brunmalet lem i tagetagen. Gårdsiden er blåmalet over en sorttjæret sokkel. Fladbuede stik og pudsede sålbænke. Brunmalede vinduer og døre; etrammede, trerudede vinduer og fyldings- og revledøre.

Bemærkninger: Bygningerne udgør et sluttet hele, men desværre er der foretaget en del ændringer af detaljer. Vinduerne har tidligere været torammede med opsprossede rammer, og indgangsdøren var en tofløjet fyldingsdør. De nye vinduer burde i det mindste males og for- og sidehusets tage tækkes med vingetegl.

Historie: Grunden udstykkedes fra Gl. Torv 2 i 1856 og solgtes til B. Wichmann, som samme år byggede et toetages bindingsværkshus på otte fag med to fag toetages sidehus. I 1864 fik Kreditforeningen, som

var ejer, nedslag i bygningsafgiften, da overetagen havde stået tom i et år. Året efter nedrev man overetagen og grundmurede facaden, hvorved huset fik sit nuværende udseende. Baghuset blev bygget i 1884.

STRANDVEJEN 57-59, matr. nr. 70b og 70c

STRANDVEJEN 57, ejere

før 1913	tømrermester P. Nielsen
før 1919	snedker Jørgen A. Larsen
1923-31	toldforvalter V. Nielsen
1931-46	fru Ingrid Bischoff
1946-	fru Ellen Elise Larsen

STRANDVEJEN 59, ejere

1924-56	kommunelærer Hans Peter Jensen
1956-69	kæmner Rude Dantmann
1969-71	fru Witha Gregersen
1971-79	Henning og Inge Mogensen
1979-82	Henning Mogensen
1982-	Lone Juliussen

Symmetrisk *dobbelthus* i én etage med delvis kælder. Opført som en længe med korte sidefløje mod gaden. Heltaget er teglhængt og delt af en muret brandkam. Skorstenspipe i tagryggen og zinkklædt tagkvist på bagsiden af nr. 57. Nr. 59 har en stor eternitbeklædt taskekvist på bagsiden. Murene er glatpudsede og gulmalede med en pudset, profileret gesims. Segmentfronton over indgangsdørene midt i facaden, som mellem sidefløjene er dækket af en stor glasveranda med plastictag. Så godt som alle vinduer er erstattet af hele ruder i brunbejdsede karme, pudsede sålbænke. I den nordre sidefløjs gavl ses et oprindeligt, torammet vindue i tagetagen. Bagsiden er delvis dækket af tilbygninger med lave halvtage.

Bemærkninger. Huset er opført som et lille palæ, men senere ændringer og tilbygninger har i højeste grad forsimplet huset.

Historie: Tømrermester P. Nielsen byggede dobbelthuset i 1913 efter tegning af arkitekt Holck.

STRANDVEJEN 61, matr. nr. 68d

STRANDVEJEN 61, ejere

1917-33	kommunelærerinde Julie Aarbye
1933-79	arbejdsmand Carl Jochumsen
1979-	Leo Thorsen

Enetages, grundmuret *villa* med muret gavlkvist mod vest. Heltag på selve huset og mansardtag på kvisten, tagene er tækket med vingetegl og midt i rygningen ses en lille skorstenspipe. Huset står i blank mur af røde sten over groft pudset cementsokkel. Pudset, profileret hovedgesims med tandsnit, ører på gavlene. Pudsede, profilerede gesimser på gavlene og gavlkvisten. Lige vinduesstik og kobberklædte sålbænke. Nye, brunmalede termovinduer og døre. I facaden ses en muret cirkelblending mellem to brede fag med hhv. et seksrammet vindue og en tofløjet glassdør, et trerammet vindue i gavlkvisten. Dør og to torammede vinduer mod nord og et seksrammet og to torammede vinduer mod syd. Ny og ældre udbygning på bagsiden, grundmuret i én etage med fladt tag.

Bemærkninger: Pænt og tidstypisk hus med god hovedform. Vinduerne burde males i en mere passende farve.

Historie: Huset blev opført af arkitekt Holck for tømrer Ejner Olsen i 1913.

Strandvejen 61

STRANDVEJEN 65, matr. nr. 68e

Enetages *villa* med heltag tækket med sorte cementtagsten. Blank mur af røde sten, aluminiumsvinduer. Huset blev opført i 1974 af murermester Anders Jørgensen.

STRANDVEJEN 71, ejere

1927-42	rentier M. P. Petersen
1942-43	urmager Vald. Nielsen
1943-56	avlsbruger Carl Hansen
1956-57	fru Nielsine Hansen
1957-59	bådebygger Arne Hansen
1959-60	fru Esther Pedersen
1960-61	telefonistinde, fru Karla Eliassen
1961-70	læge Brink Henriksen
1970-72	Viggo Frederiksen
1972-	Harald Viggo Larsen

STRANDVEJEN 71, matr. nr. 65b

Fire fag *forhus* i én etage med grundmuret facade og nordgavl. Teglhængt heltag med en simpel skorstenspipe midt på tagryggen. Hvidmalet murværk over sorttjæret sokkel af kløvet granit. Bloktandsnitgesims. Fire fag, etrammede, sortmalede vinduer med eternitsålbænke og fladbuede stik. Lakeret indgangsdør med en stor rude i nordgavlen, herudover et lavt vindue samt et torammet vindue i tagetagen, murede sålbænke og fladbuede stik. Bagsiden er hvidmalet, stænkpuddet og afsluttet af sugfjæl, muligvis overpuddet bindingsværk. To sortmalede, torammede vinduer med støbte sålbænke. Foran køkkendøren står et lille pudset, hvidmalet vindfang med paphalvtag og en sortmalet revledør. Lille bindingsværksudhus med tjæret paphalvtag.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Vinduerne har oprindelig været korspostdelte, denne deling burde retableres. Pænt tegltag, skorstenspipen burde have været udført med sokkel og gesims.

Historie: Huset vurderedes til brandforsikringen i 1887 og har formentlig været nyopført på daværende tidspunkt.

Strandvejen 73

STRANDVEJEN 73, matr. nr. 63b, Toldboden

Toetages, grundmuret, femfags *hus* med skifertækket heltag med en rødstensskorstenspipe i tagryggen. Murværk af røde sten over sokkel af kløvet granit. Lige stik over åbningerne, skifersålbænke på et fremkraget skifte i underetagen, vinduesbånd hele vejen rundt under overetagens vinduer. Hvidmalet, profileret hovedgesims med ører på gavlene. Vinduerne er hvidmalede. I facaden ses fire fag korspostvinduer i underetagen og fem i overetagen. Gråmalet, tofløjet fyldingsdør med torudet overvindue i det søndre fag; hvidmalet, pudset indfatning med fordækning omkring døren. I nordgavlen er to tilsvarende indfatninger, i den ene er den gråmalede dør bevaret og i den anden er indsat et etrammet vindue. To korspostvinduer i tagetagen. I bagsiden er dels korspost- og dels nyere, etrammede vinduer, i overetagen er isat en hvidmalet glasdør med nedgang ad en udvendig jerntrappe. Gråmalet dør i sydgavlen, to torammede vinduer med tværpost i overetagen og et lille kvadratisk vindue i tagetagen. Grundmuret *sidehus* med lavt paphalvtag. Blank mur af røde sten, gråmalede revledøre med overvinduer.

Bemærkninger: Nydeligt og ganske velbevaret hus. Huset havde oprindeligt to høje skorstenspiber. Det er beklageligt, at de er fjernede, den nuværende er for beskeden til det store hus.

Historie: Toldbygningen blev opført år 1900. Dr. C. A. Hansen har i Nysted Krøniken udtrykt den mening at »Huset udmærker sig langt fra ved sin Skønhed«. Han skriver videre »I Byraadmødet 25. oct. 1900 besluttedes det at plante nogle Popler foran Bygningen for at skjule Gavl«.

STRANDVEJEN 73, ejere

-1901	enkefru Adolphine Andersen
1901-70	Generaldirektoratet for Skattevæsenet
1970-	Justitsministeriet

Strandvejen 75

STRANDVEJEN 75, ejere

1876-	skibsbygger Sparre
-1905	enken Maren Sparre
1905-06	tømrer Johs. Bjerregaard
1906-	enkefru Nørretranders
1922-34	kæmner Frederik B. Hansen
1934-62	overlærer Christen Andersen
1962-	skoleinspektør Aage Andersen

STRANDVEJEN 77, ejere

1876-	skibsbygger Sparre
	enken Maren Sparre
før 1884	sadelmager Jensen
1908-64	kaptajn Jens Jørgensen
1964-	musikdirektør Knud Harwitz

STRANDVEJEN 79, ejere

1910-33	murer N. P. Eriksen
1933-38	arvingerne
1938-	T. og E. Eriksen
før 1982	Tonny Børre Madsen

STRANDVEJEN 75, matr. nr. 62d

Grundmuret *villa* i én etage med *sidehus* tilbygget bagsiden. Det oprindelige hus har et heltag, sidehuset blev opført med mansardtag, som forlængedes frem til en gavlkvist over facaden. Flade cementtagsten på taget, lille hvidmalet skorstenspipe i tagryggen. Mod gaden er en lille zinkklædt tagkvist med hvidmalet, trerammed, seksrudet vindue. Bagsiden er forhøjet med en stor fabrikskvist. Murene glatpudsede og gulmalede, dog er facaden lyserød; blågrå, stænkpuddset sokkel og hvidmalet udkraget gesims. Hvidmalede vinduer. I facaden ses to korspostvinduer med fire ruder i overrammerne, fladbuede stik og skifersålbænke. Foran den sydlige halvdel af facaden er opført en glasveranda af bindingsværk med sorttjæret tømmer og tavlene udmuret med røde sten. Store hvidmalede opsprossede vinduer og glasdør. Balkon på taget af verandaen, foran gavlkvisten. I gavlkvisten sidder en glasdør og to etrammede, seksrudede vinduer. To torammede vinduer i nordgavlen, desuden en muret tilbygning med afvalmet halvtag og en fyldingsdør. Bagsiden af det oprindelige hus er skjult af en udbygning med lavt halvtag. I sidehusets gavl ses en glasdør og et femrammet vindue.

Bemærkninger: Det oprindeligt ganske enkle hus har ved om- og tilbygninger fået et lidt rodet, men ganske charmerende udseende, som er typisk for første del af dette århundrede.

Historie: Opført 1906 af tømrer Johs. Bjerregaard.

STRANDVEJEN 77, matr. nr. 62b

Fire fag, entages grundmuret *hus*. Heltag tækket med flade cementtagsten med en gulmalet skorstenspipe i tagryggen og en zinkklædt taskekvist med bejdsset vindue mod vejen. Facaden har gulmalet murværk med brændte fuger over en lysegrå, pudset sokkel. Lille bloktandsnitgesims. Fladbuede stik, skifersålbænke på et udkraget skifte. Bejdsede, etrammede termovinduer i de tre fag og en bejdsset glasdør i det fjerde fag. Gulmalede gavle med en lille gesims med ører. Forskellige bejdsede vinduer, indgangsdør i nordgavlen. Bagsiden har en lille udkraget gesims og er hvidmalet. To bejdsede termovinduer, enetages, muret tilbygning med lavt, bølgeeternittækket halvtag.

Bemærkninger: Hus med pæn hovedform. Huset burde forsynes med korspostdelte vinduer, som oprindelig.

Historie: Huset blev bygget i 1884 af sadelmager Jensen.

STRANDVEJEN 79, matr. nr. 56c

Enetages, grundmuret *villa* med karnap og en lille gavlkvist til gaden. Halvvalmet heltag med falstagsten. To rødstensskorstenspiber i tagryggen ved valmenes toppunkter. Huset står med grå cementpuds over sok-

STRANDVEJEN

Strandvejen 79

kel, murværk, sålbænke og den profilerede hovedgesims. Vinduerne er hvidmalede, alle oprindelige. Otterrammet vindue i facaden med fire ruder i overrammerne, to torammede vinduer i karnappen og et i kvisten, to og otte ruder pr. ramme. Grønmalet indgangsdør i sydgavlen, fyldingsdør med to glasfyldinger. Et seks- og et torammet vindue i underetagen og tre torammede i overetagen, alle med firerudede overrammer. Bagsiden har en lakeret listedør i brunmalet karm med trerudet overvindue, fire- og seksrammet vindue med opsprossede overrammer. Lille, gråpudset *udhus* med grønmalede vinduer.

Bemærkninger: Godt, tidstypisk hus. Man glæder sig over den fine vedligeholdelse, som også udstrækkes til det typiske, hvidmalede tremestakit omkring haven.

Historie: Murermester Niels Peter Eriksen byggede huset i 1908.

Strandvejen 81

STRANDVEJEN 81, matr. nr. 61b

Enetages *villa*, grundmuret med trempel. Teglhængt heltag med en bred, zinkklædt taskekvist med fire bejdsede vinduer i begge tagflader. Hvidmalet murværk med en muret frise og gesims med små kvadratiske konsoller på langsiderne og udkragede gavlgesimser med ører. Fladbuede vinduesstik og skifersålbænke på et konsolbåret fremkraget skifte. Brunmalet træværk. Af facadens tre fag er det midterste lidt bredere end de øvrige, i det nordre er indsat en glassdør og i de øvrige nye vinduer og med tværpost. I nordgavlen ses et tilsvarende vindue og to korspostvinduer i tagetagen. Ved sydgavlen er opført en karnap med vinduer, to torammede og et firerammet. Tofløjet, listebeklædt dør med overvindue. Fyldingsdør med vindue til balkonen på karnappen og korspostvindue i tagetagen. Bagsiden har et femrammet vindue og to korspostvinduer, alle med opsprossede overrammer. *Sidehus* med bølgeaternithalvtag langs nordskellet.

Bemærkninger: Et fremmedartet, men tidstypisk hus. De nye vinduer og kvisten skæmmer huset og det er beklageligt, at skorstenspiiben i tagryggen er forsvundet.

Historie: Opført 1912.

STRANDVEJEN 81, ejere

1916-36	lærer C. Christoffersen
1936-65	fru Doris Knudsen
1965-72	Marie Helene Poulsen
1972-	Erik Chr. og Elsa Olesen

Strandvejen 83

STRANDVEJEN 83, matr. nr. 59b

Grundmuret, enetages *villa* med kælder og mansardtag. Taget er tækket med flade falstagsten og afsluttet med en ovenlyskuppel i toppen. Murene er pudsede og hvidmalede med profileret gesims og pudset, lysegråmalet sokkel. Facaden er delt af ørelisener i to fag og nordsiden i fire fag, hjørnelisenerne er kvaderfugede, de øvrige er glatpudsede. Brunbejdsset termovindue og -dør i facaden, i mansardetagen to franske altaner med bejdsede, tofløjede glassdøre. Listebeklædt indgangsdør i nordsiden. I bagsiden ses et torammet vindue med tværpost, hvidmalet med

STRANDVEJEN 83, ejere

1910-37	murer Knud Truelsen
1937-54	Dora V. Truelsen
1954-63	Knud Truelsen
1963-	Ester Dagny Jørgensen

Strandvejen 89

STRANDVEJEN 89, ejere

1912-73	tømrer Niels C. B. Krusell
1973-	Karen Poulsen

Søndergade 1-3

bejdsede rammer. To ovenlysvinduer og en oprindelig kvist i mansarden, kvisten er zinkklædt med buet tag og hvidmalet, torammet vindue.

Bemærkninger: Huset har tidstypisk hovedform, men mange detaljer er gået tabt ved udskiftninger i nyere tid.

Historie: Murersvend Knud Truelsen byggede huset til sig selv i 1910.

STRANDVEJEN 89, matr. nr. 57c

Entages, grundmuret *villa* med kælder. Halvvalmet heltag med flade falstagsten og en skorstenspipe bag tagryggen. Udbygning på sydgavlen, heltag med flade falstagsten. Blåmalet, kvaderpudset sokkel. Hvidmalet, glatpudset murværk med blåmalet, pudset, profileret gesims med ører på gavlene. Vinduer og døre er hvidmalede med blå, støbte sålbænke. De to fag, seksrammede vinduer er dog undtaget, idet de er brunmalede med gule klinkesålbænke og pudsede, blåmalede indfatninger, vinduerne har krum tværpost i det midterste fag. Kældervinduerne er tre-rammede og seksrudede. I nordgavlens tagetage ses to torammede vinduer, i sydgavlen et torammet vindue og et etrammet i tagetagen. I hjørnet mellem sydgavlen og udbygningen står et bejdsset vindfang med muret brystning og fladt tag. Tre etrammede vinduer og et cirkulært ditto i udbygningens gavl. Bagsiden har en revledør og et torammet vindue i kælderen, desuden en fyldingsdør med overvindue, et korspost- og et seksrammet vindue.

Bemærkninger: Velbevaret og tidstypisk hus. Skorstenspipen har oprindelig været ført op gennem tagryggen og haft sokkel og gesims.

Historie: Huset blev bygget af tømrer Niels Krusell. Murer N. P. Eriksen indsendte en tegning til Bygningskommissionen i februar 1912, men huset blev ikke opført helt efter tegningen.

SØNDERGADE

Søndergade løber mod syd fra Gammel Torvs sydøstre hjørne. Gaden endte tidligere blindt i den søndre ende, hvorfra der var en sti til Fiskergade. Søndergade har altid været de ydmyge boligernes gade. Lejevåninger og småhuse på to til fem fag — og som det alleryderste fattighuset.

SØNDERGADE 1, matr. nr. 29a

Grundmuret, entages *forhus* med bølgeaternittækket heltag, opskallet mod gaden, lav skorstenspipe i tagryggen. Sorttjæret sokkel, facaden er glatpudset og hvidmalet med savsnitgesims. Lakeret indgangsdør i muret niche i det søndre fag. To fag hvidmalede, trerammede vinduer med sortmalede, støbte sålbænke. I bagsiden, som er pudset og hvidmalet, ses to fag vinduer med fladbuede stik og støbte sålbænke.

Søndergade set fra nord. A. Rasmussen foto, 1926

SØNDERGADE 1, ejere

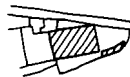
før 1750	kleinsmed Hans Nielsen
før 1761	enken
før 1771-1806	kleinsmed Hans Hansen
1806-28	kleinsmed Hans Hansen
1828-30	Jacob Møller Larsen
1830-47	lods Anders Larsen
før 1867	Olsen og Friderichsen
1911-42	sømand Chr. Olsen
1942-78	Irma Margrethe Rosenfelt Olsen
1978-82	Connie Lindegaard, Farum
1982-	Helge Petersen

Det søndre *sidehus* er grundmuret i én etage med lavt, bølgeaternit-tækket halvtag og en skorstenspipe. Hvidmalet over sorttjæret murfod, blå revledør. Et lille muret vindfang er tilbygget mellem side- og forhus, blåmalet revledør. Det nordre *sidehus* er overpudset og hvidmalet med bølgeaternittækket halvtag, blåmalet glasdoor.

Bemærkninger: Huset har gennemgået en del ombygninger og har derved mistet mange gode detaljer. Det mest påfaldende er de brede vinduesfag og det bølgeaternittækkede tag.

Historie: Det grundmurede hus er opstået ved ombygningen af et bindingsværkshus. Den grundmurede facade nævnes første gang i 1847 medens bagsiden formentlig er fra begyndelsen af dette århundrede.

SØNDERGADE 3, matr. nr. 29b

Grundmuret, enetages *hus* med bølgeaternittækket heltag, kraftig opskalkning mod Søndergade og simpel skorstenspipe i tagfladen mod Kattesundet. Soklen er sortmalet og murene bleggule. Den nordre del af facaden er pudset og afsluttet af en savsnitgesims, heri ses to grønmalede, trerammede vinduer. Den søndre del er en forlængelse af gasbeton, heri ses et trerammet, trerudet vindue. Lakeret plankedør og et to- og et trerammet vindue i sydgavlen. Østsiden mod Kattesundet har to forskellige, grønne vinduer og en lakeret dør i den nye del. Den gamle del er skalmuret, heri ses et grønbejdsset, torammet, trerudet vindue.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin hovedform; men alle de oprindelige detaljer er gået tabt i tidens løb.

Historie: Huset nordlige del er de fire søndre fag af et bindingsværkshus, som nævnes med grundmuret facade i 1847. Forlængelsen opførtes i 1974 og samtidig skalmuredes den synlige del af det gamle hus' bagside. Ejendommen blev udstykket fra Søndergade 1 før århundredskiftet.

SØNDERGADE 3, ejere

før 1923	se Søndergade 1
1923-66	Theodor Petersen
1966	Ingeborg Rasmussen
1966-68	parcellist Emil Skov
1968	Poul Petersen
1968-71	N. E. Hellgren
1971-72	Sigfred Pedersen
1972-77	Flemming Møllgren
1977-79	John Stangerup
1979-	Sten Ottesen

SØNDERGADE 4-6, ejere

før 1761	skrædder Hermand Christiansen
før 1791	Wrede
-1811	daglejer Rasmus Nielsen
1811-	skibstømrer Jørgen Fr. Fischer
1842-1871	Vestrups enke
1871-75	smedemester Gleie
1875-	murer H. J. Holck
før 1920	murermester R. E. Holck
1924-41	arbejdsmand Chr. Christensen
1941-43	husejer William Jacobsen
1943-77	fisker Aksel Theodor Andersen
1977	Karl Erik Jensen
1977-	ejerlejligheder

Søndergade 8-4

SØNDERGADE 4-6, matr. nr. 44a

Otte fag, enetages *forhus* med teglhængt heltag, ni spærfag. Sortmalet sokkel og kløvet granit. Hvidmalet, skuret murværk afsluttet af en gulmalet gesims med sav- og tandsnit. Lige stik over dørene, fladbuede over vinduerne, sorte klinkesålbænke. Facaden er symmetrisk og delt i otte fag med skiftevis to vinduer og en dør. Bejdsede, firerudede termovinduer og glasdøre. Bagsiden har en simpel udkraget gesims. Bejdsede termovinduer. Nyere udbygninger på bagsiden, opført af letbetonblokke.

Bemærkninger: Pænt hus med god farveholdning. Huset ville komme til sin ret med korspostvinduer og fyldingsdøre. Som en foreløbig forbedring kunne vinduerne males. Pænt tegltag, som dog mangler et par skorstenspiber.

Historie: Smedemester Gleie byggede forhuset i 1873. Det var indrettet til tre lejligheder.

SØNDERGADE 5, matr. nr. 29c og 29d

Enetages *villa* med lavt eternitskifertækket heltag. Blank mur af røde sten, hvid- og brunmalede vinduer. Enetages *værkstedbygning* med lavt bølgeeternittækket heltag. Murene er gråpudsede med lyseblåmalede vinduer. Villaen blev bygget i 1960 af tømremester Frederik Olsen.

SØNDERGADE 7, matr. nr. 36

Enetages *forhus*, grund- og skalmuret med bølgeeternittækket heltag med udhæng. Skorstenspipe og taskekvist med et torammet, sortmalet vindue på bagsiden. Ved nordgavlen er opført en udbygning med lavt

Søndergade 7-11. Hugo Mathiessen foto, 1915 (Nationalmuseet)

SØNDERGADE 7, ejere

-1774	kammerråd Zeuthens lejevåning
1774-	Hans Tofts lejevåning
-1793	Hans Peter Willer
1793-	konsumptionsforvalter Conrad Detlev Moess
-1812	Andreas Jessing
1812-19	skomager Mads Hansen Galle
1819-41	skrædder Jochum Walther
1841-47	daglejer Hans Hansen
1847	Niels Hansen
1847-	fisker Gunnersen
før 1857	enken
1913-62	fisker Anders Julius Jørgensen
1962-63	redaktør Axel Nielsen
1963-67	snedker Henning Jensen
1967-70	Susan Poulsen
1970	Agnete Månsson

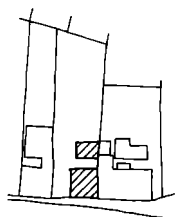
halvtag. Facaden er skalmuret af gule sten over en cementpudset sokkel, sortmalet bræddegesims. To brede vinduesfag, sortmalede vinduer med to lodposte. Nordgavlen og tilbygningen er skalmurede som facaden, med sortmalet bræddebeklædning på taggavlen. Lakeret glasdør i udbygningen. Bagsiden er pudset og malet lysegul med en sortmalet dør og to sorte, etrammede vinduer. Grundmuret, gulmalet, enetages *sidehus* med lavt bølgeeternittækket halvtag. Sortmalet revledør og forskellige vinduer.

Bemærkninger: Huset kan trods talrige ombygninger rumme dele af et ældre hus. Skalmuringen med gule maskinsten og isætningen af brede vinduesfag er fremmedelementer i gamle byhuse. Taget er blevet stift og kedeligt efter omlægningen med bølgeeternit.

Historie: I det nuværende hus indgår muligvis rester af det fem fag lange bindingsværkshus, som stod på grunden i forrige århundrede. Tagværket fornyedes i 1966.

SØNDERGADE 8, matr. nr. 43

Grundmuret *forhus* i én etage. Teglhængt heltag med en simpel skorstenspipe bag tagryggen. Sokkel af kløvet granit, facademur af røde sten med rester af grågullig maling. Hvidtet savnitgesims. Fladbuede stik, en muret blænding under hvert vindue. Træværket har været brunmalet. Pladebeklædt fyldingsdør med ruder i det nordre fag, tre fag korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Sydgavlen og bagsiden står

Søndergade 7-11

SØNDERGADE 8, ejere

før 1730	kornmåler Jørgen Pedersen
før 1761	daglejer Jørgen Pedersen
før 1776	væver Johannes Nicolaysen
før 1791	Simon Clausen
før 1818	daglejer Knud Larsen
før 1836	enken
før 1847	daglejer Johan Jensen
før 1867	daglejer Hans Jørgensen
-75	arbejdsmand Peder Hansen
1875-	murermester Hans Jørgen Kolck
1902-30	arbejdsmand Jørgen Larsen
1930-66	frk. Anna Christine Larsen
1966-	Evald Andersen, Odder

i blank mur af gule sten. To vinduer i sydgavlen: et lille vindue i underetagen og et trerudet i overetagen med fladbuet stik og muret sålbænk med små konsoller. To torammede, trerudede vinduer, et etrammet vindue og en halvdør i bagsiden. Fem fag, enetages bindingsværksbaghus med grundmuret sydgavl. Teglhængt heltag. Huset er gulkalket med grønmalet træværk, forskellige vinduer og revledøre.

Bemærkninger: Et godt hus, som er forholdsvis dårligt vedligeholdt, men samtidig stort set uændret siden opførelsen. Huset burde kalkes, for eksempel gult murværk og hvide gesims og blændinger, og træværket males. Skorstenspiben burde have siddet i tagryggen.

Historie: For- og baghuset blev bygget i 1876 af murermester Hans Jørgen Holck. Tidligere stod et firefags bindingsværkshus på grunden.

SØNDERGADE 9, matr. nr. 35

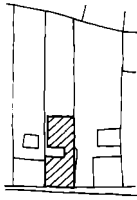
Grundmuret, trefags *forhus*, én etage med teglhængt heltag og en skorstenspipe i tagryggen. Sortmalet sokkel af kløvet kamp. Gulmalet murværk og savsnitgesims, fladbuede stik og sortmalede støbte sålbænke. To granittrin til listebeklædt indgangsdør. To trerammede vinduer med lodpost under tværposten. Bagsiden er gulkalket med simpel fremkraget gesims. Fladbuet stik over rødmalet, torammet, trerudet vindue. Bindingsværkssidehus med lavt paphalvtag. Sorttjæret tømmer og gulkalkede tavler.

Bemærkninger: Et simpelt hus med pænt tegltag. Man kunne ønske sig, at bagsidens gulkalkning også havde været bibeholdt på facaden. Denne burde i øvrigt have korspostvinduer og fyldingsdør.

Historie: Huset må være blevet grundmuret i slutningen af forrige århundrede. Tidligere nævnes et trefags bindingsværkshus på matriklen.

SØNDERGADE 9, ejere

-1793	Hans Peter Willer
1793-1802	Conrad Detlev Reichard Moess
1802-46	daglejer Niels Børre
1846-	daglejer, senere lods Lars Larsen
før 1900	enken
1923-29	Anders Vilhelm Larsen
1929-34	slagter Bendix Schrøder
1941-44	arbejdsmand Ove Christensen
1944-46	arbejdsmand Chr. Peter Carlsen
1946-80	frk. Kristine Hansen
1980-81	Bodil Mertz
1981-	Steen Davidsen

SØNDERGADE 10, ejere

før 1814	se Søndergade 12
1814-	daglejer Hans Bjerregaard
1845-	daglejer Ole Bjerregaard
før 1867	enken
1920-35	Maren Nielsen
1935-38	slagter Carl Bergholz
1938-46	chauffør Sigurd Robert Jensen
1946-48	børstenbinder Jens P. Frederiksen
1948-62	fru Philecia Skov
1962-69	Christian Jensen
1969-	mekaniker Leif Suhr

SØNDERGADE 10, matr. nr. 41

Enetages *forhus*, grundmur og bindingsværk. Skævt bølgeeternittækket heltag (bagsiden er flyttet ud) med simpel skorstenspipe bag tagryggen. Facaden er grundmuret af røde sten med tandsnitgesims og cementpudset sokkel. Sortmalet indgangsdør med vindue og lyseblå fylding i det søndre fag. To fag, bejdsede, trerammede termovinduer med to ruder i hver ramme, støbte sålbænke. Bagsiden er overpudset og malet lysegrøn over sortmalet murfod. Blå sugfjæl. Sortmalet dør og to bejdsede, etrammede vinduer. *Sidehus* af letbetonblokke med built-up tag.

Bemærkninger: Facadens grundmuring, de uheldige vinduer, døren og tagets eternittæklægning har givet huset et trist udseende. Taget burde teglhænges og skorstenspipen genopføres i rygningen.

Historie: I 1814 købte M. C. Bjerregaard »den ene saakaldede leievaa-ning eller halve deel af dagleier Rasmus Jørgensens hus i Søndergade«. De små lejevåninger på vestsiden af Søndergade går tilbage til 1700-årene. I tidens løb er de beskedne huse meget ændrede og afspejler i dag kun den gamle bebyggelse ved deres dimensioner.

SØNDERGADE 11, matr. nr. 34

Grundmuret *forhus* i én etage til gaden og to til gården. Skævt, bølgeeternittækket heltag med udhæng. Hvidmalede mure over grå, pudsede sokler. Bejdsede trægesimser. Facaden har to lave, bejdsede vinduer og en bejdsset indgangsdør i dyb, muret niche. Gavlen og bagsiden har nyere, bejdsede termovinduer, i bagsiden er desuden en bejdsset glasdør. Grundmuret, hvidmalet *sidehus* med bølgeeternithalvtag.

Bemærkninger: Hustes nuværende fremtoning er helt forskellig fra byhusene i øvrigt, og huset passer dårligt i gadebilledet med sine brede vinduesformater og det stive bølgeeternittag.

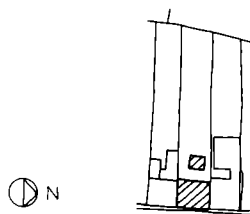
Historie: Tømrer Jørgen Hansen købte i 1828 tre fag hus, som Niels

SØNDERGADE 11, ejere

1828-34	tømrer Jørgen Hansen
1834-	vognmand, lods Niels Larsen
1925-51	arbejdsmand Julius Jensen
1951-61	bagersvend Børge Christensen
1961-62	møller Anton Mortensen
1962-	specialarbejder Poul Jensen

Børre havde tilbygget sit hus (nr. 9) i 1825. Jørgen Hansen forlængede efter overtagelsen huset med to fag, så det fik sin nuværende udstrækning. Huset blev i 1968-69 totalt ombygget, blandt andet forhøjedes bagsiden til to etager.

SØNDERGADE 12, ejere

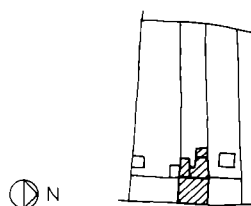
før 1743	avlsmænd Laurs Petersen
før 1761	Ole Laursen Feiø
før 1781-98	Simon Groth Clausens lejevåning
1798-1822	daglejer Rasmus Jørgensen
1822-	murermester Søren Rasmussen
1886	murer H. J. Holck
1891-1935	fisker Otto Krusell
1935-64	skorstensfejermester Th. Andersen
1964-78	Ejner Westlund Andersen
1978-	Bodil Jørgensen

SØNDERGADE 12, matr. nr. 40

Enetages *forhus* med skævt heltag – bagsiden er flyttet ud. Taget er tækket med vingetegl til gaden og bølgeeternit til gården, en lille skorstenspipe på bagsiden. Facaden er stænkpudset og gråmalet over sortmalet murfod. Blåmalet sugfjæl, døre og vinduer. Fyldingsdør med vindue i det søndre fag, desuden fire fag, torammede, trerudede termovinduer. Bagsiden er overpudset og malet lyserød, forskellige døre og vinduer. Lille bindingsværks**baghus** med bølgeeternittækket heltag.

Bemærkninger: Et enkelt og beskedent hus. Trist stænkpuds. Pænt tegltag til gaden, som ville vinde ved atter at få en hvidtet skorstenspipe i rygningen.

Historie: Huset udgør den sydlige halvdel af et dobbelthus med to lejevåninger fra 1700-årene. I 1814 frasolgtes den nordre halvdel, Søndergade 10. Huset blev ombygget i forrige århundrede.

SØNDERGADE 14, ejere

før 1730	brølægger Henning Kamper
før 1743	enken
før 1776	Hans Fingers lejevåning
før 1781	murermester Nicolaj Nielsen
før 1818	enken
før 1829	Fattigvæsenet
1842	murermester Jørgen Rasmussen
før 1856	skipper Jørgensen
før 1867	kleinsmed Holst
før 1917	lods Anders Larsen
1928-34	chauffør Harald Petersen
1934-39	arbejdsmand Hans Chr. Hansen
1939-40	fhv. stenfisker Anders Andersen
1940-	chauffør Harald Vald. Andersen

SØNDERGADE 14, matr. nr. 39

Fem fag, enetages, grundmuret *forhus* med heltag, vingetegl til gaden og bølgeeternit til gården, rødstensskorstenspipe i tagryggen. Facaden står i blank mur af røde sten med tandsnitgesims. Indgangsdøren er en lakeret plankedør, som er anbragt i en dyb, muret niche. To fag, bejdse, torammede vinduer med støbte sålbænke. Bagsiden er muret og forsynet med et bejdset termovindue. Bortset fra det midterste fag er bagsiden skjult af to murede *sidehuse* med lave eternithalvtage. Murværket er malet bleggult over en rødmalet murfod.

Bemærkninger: Den grundmurede facade med de fremmede, brede vinduesfag har desværre erstattet den oprindelige, rolige, symmetriske bindingsværksfacade. Pænt tegltag som burde have en traditionel skorsten med sokkel og gesims i stedet for den nuværende.

Historie: På denne grund stod i 1700-årene et firefags hus. I 1856 forlængede skipper Jørgensen huset med et fag mod nord med grundmuret gavl. Huset havde indtil 1949 indgang midt i facaden med to fag vinduer på hver side af døren.

SØNDERGADE 16, matr. nr. 38

Enetages, grundmuret *forhus* med skævt bølgeeternittækket heltag, skorstenspipe bag tagryggen. Facaden er pudset og gulmalet over sortmalet murfod. Tagrem og sugfjæl er rødmaledede ligesom de pudsede sål-

Søndergade 18

SØNDERGADE 16, ejere

før 1743	væver Rasmus Hansen
før 1761	enken
før 1771	væver Peder Pedersen
før 1815	Ane Dorothea Petersdatter
1815-	sømand Jens Tronsen
1837-53	vægter Johs. Hansen
1853	enken
1930-40	arbejdsmand Rasmus Mortensen
1940-	fru Kirsten Nina Levisen

bænke. Vinduerne har hvide rammer i røde karme: tre korspostvinduer, sydligst et femrammet vindue og nordligst en gråmalet pladedør og et lille vindue. Sydgavlen er pudset og rødmalet over sort murfod, taggavlen er beklædt med gulmalede eternitplader med en rødmalet bræddeløm. Bagsiden, som er rykket ud (den ældre bindingsværksvæg er delvis bevaret), er pudset og gulmalet over en sort murfod. Rødmalede, pudsede sålbænke og forskellige rød- og hvidmalede vinduer.

Bemærkninger: Huset har fået et trist udseende efter facadens grundmuring og pudsning og tagets omlægning med eternit. En tækning med vingetegl og genopførelsen af skorstenspipen i tagryggen ville være en væsentlig forbedring af husets udseende.

Historie: På denne matrikel nævnes et femfags hus siden den ældste brandtaksation i 1761. I 1837 blev huset gennemgribende ombygget af Johs. Hansen og betegnes som »næsten nyt«. I begyndelsen af 1860'erne forlængedes huset, mod syd, med to fag til portgennemkørsel. Porten sløjfedes i 1953 og husets facade og bagside grundmuredes.

SØNDERGADE 18, matr. nr. 37a

Grundmuret, enetages *hus* med mansardtag, den nederste del er teglhængt og den øverste del bølgeeternittækket. Fire simple skorstenspiber i tagryggen. Sokkel af kløvet granit; glatpudsede, grågule mure med hvidmalet gesims med konsoller og ører på gavlene. Pudsede, hvidmalede sålbænke, bejdsede termovinduer og døre. Tre kviste til gaden og to til gården, ligeledes med bejdsede termovinduer. Facaden er symmetrisk, delt i fem fag med indgangsdøre i de næstyderste fag. Bagsiden med fire døre og seks fag vinduer, det ene vindue er et lakeret, korspostvindue med to ruder i underrammerne. Grundmuret, enetages *baghus* med bølgeeternittækket halvtæg. Blank mur af gule sten.

SØNDERGADE 18, ejere

før 1829	Fattigvæsenet (Statens Fattighus)
1972-	Lisbeth og Erik Nielsen

Vantorevej og Padekæret. Ældre foto (Det kgl. Bibliotek)

Bemærkninger: Et stort og noget bastant hus, som danner en markant afslutning af Søndergades gamle bebyggelse. Huset er blevet forsimplet ved udskiftning af vinduer og døre, oprindeligt havde det klassicistiske vinduer og fyldingsdøre.

Historie: Huset, som var fattighus, fik sin nuværende form ved en ombygning i 1943, tegnet af Johs. Holck. Før ombygningen var huset et enetages, grundmuret hus med teglhængt heltag. Det blev opført i 1862, nedlagt som fattighus i 1909 og ombygget første gang i 1912.

VANTOREVEJ

Vantorevej går fra Wichmandsvej mod øst. Det officielle navn, Vantorevej, blev indført den 1. juli 1951. Tidligere hed gaden mellem Østergade og Padekæret Bomstræde, dette navn blev i 1982 genindført for stykket nærmest Østergade. Bebyggelsen var indtil århundredskiftet temmelig spredt. Den bestod af enkelte fritliggende huse på nordsiden hen til acciseboden eller toldboden, som lå ved Padekærets østre ende, hvor Kirkestien støder til Vantorevej.

VANTOREVEJ 12, matr. nr. 14q og 14r

Enetages, grundmuret *hus* med gavlen mod Vantorevej og en samtidig tilbygning på vestsiden. Gavlhuset har teglhængt heltag med halvvalme, tilbygningen har ligeledes teglhængt heltag med stor valm over vestgavlen, en skorstenspipe i hver tagryg. Sorttjæret sokkel, pudset og hvidtet

Vantorevej 12

murværk med profileret gesims. Gråmalede, støbte sålbænke og grønmalet træværk. Mod Vantorevej ses i tilbygningen et seksrammet vindue og i gavhuset et butiksvindue, dør og et seksrammet vindue med stor ramme i midten samt to torammede, torudede vinduer i tagetagen. I vestgavlen ses to små diagonalstillede, kvadratiske vinduer. I sydgavlen en dør, et korspost- og et seksrammet vindue og i tagetagen to vinduer som til gaden. I tilbygningens sydside et torammet vindue med to ruder i hver ramme. Muret *udhus* med lavt paphalvtag; hvidtet med grønmalede døre.

Bemærkninger: Et godt og velbevaret hus, man glædes især over ryngningens og graternes hvidtning og kunne samtidig ønske sig skorstenene hvide. Husets vestgavl med den dybe valm og de små diagonalstillede vinduer leder tanken hen på huse ved den jyske vestkyst — man fristes til at tro, at arkitekten har holdt ferie på vestkysten i 1912.

Historie: Huset blev tegnet i 1913 af arkitekt Johannes Holck for sadelmager Frits Rasmussen.

VANTOREVEJ 12, ejere

1914-42	sadelmager Frits Rasmussen
1942-70	skræddermester Morten Nielsen
1970-	Helga Andrea Nielsen

Vantorevej 13

VANTOREVEJ 13, matr. nr. 22k, Markjorder

Otte fag, enetages bindingsværksforhus. Teglhængt, halvvalmet heltag med to rødstenskorstenspiber i tagryggen og to ovenlysvinduer i hver tagflade. Huset står overpudset og bleggulmalet med rødmalet murfod og bræddegessims, sugfjæl under halvvalmene. Facaden har fem fag, brunmalede, torammede vinduer med sorte klinkesålbænke og en bejdsset pladedør med sidevindue. Forskellige, bejdsede og malede vinduer i gavlene. Bagsiden har fem fag vinduer og en dør som facaden. *Udhus* med garage af letbetonblokke.

VANTOREVEJ 13, ejere

før 1919	portør Andersen
1937-72	postbud Sv. Aa. Christensen
1972-	Carl M. Nielsen

VANTOREVEJ 14, ejere

1913	Adolf Olsen
1919-72	telefonarbejder Niels L. Larsen
1972-73	Gerhardt Andersen
1973-78	Arvid Petersen
1978-	Kurt og Monica Jensen

Vantorevej 15

VANTOREVEJ 15, ejere

1915-	portør Theodor Andersen
1978-	P. W. Larsen og Bente Larsen

Bemærkninger: Godt hus med pæn hovedform, men kedelig overpudsning. Vinduerne bør ved lejlighed udskiftes med torammede vinduer med tre ruder pr. ramme og døren med en tofløjet fyldingsdør. Pænt tegtag som skæmmes af ovenlysvinduerne. Skorstenspiberne burde kalles.

Historie: Huset blev bygget i forrige århundrede, formentlig i den sidste halvdel.

VANTOREVEJ 14, matr. nr. 14s

Enetages, grundmuret *hus* med teglhængt heltag. Huset er glatpudset med profileret og pudset gesims langs gavlene og på langsiderne, ører på gavlene. Rustikpudsede, kvadrede hjørnelisener i facaden. Soklen og hjørnelisenerne er gulmalede, medens det øvrige er malet bleggult. I facaden sidder to korspostvinduer med fire ruder i overrammerne og et seksrammet vindue med sprossede overrammer og en stor midterramme, alle brunmalede med bleggulmalede cementsålbænke. I vestgavlen findes en bejdsset dør, et lille brunmalet vindue og i tagetagen et bejdsset termovindue. På bagsiden er opført en grundmuret, pudset og malet *udbygning* med built-up tag. Ved siden af udbygningen ses et nyt termovindue og et blåmalet, seksrammet vindue.

Bemærkninger: Et godt og tidstypisk hus, som ville vinde ved at få sin skorstenspipe genopført.

Historie: Huset blev opført før 1912 af murermester Adolf Olsen.

VANTOREVEJ 15, matr. nr. 22q, Markjorder

Grundmuret, enetages *forhus* med heltag tækket med flade flastagsten, skorstenspipe i tagryggen. Groft pudset sokkel og murværk i blank mur af gule sten med savnsnitgesims på facaden og simpel, udkraget gesims på bagsiden. Fladbuede stik og dels skifersålbænke på et udkraget skifte og dels murede sålbænke. Tre fag vinduer i facaden: et seksrammet og to korspostvinduer, fyrretræsvinduer uden farve. Indgangsdøren i vestgavlen er en rødmalet pladedør med overvindue, i gavltrekanen, som er nyere murværk, sidder et grønmalet, torammet, trerudet vindue. Den østlige halvdel af bagsiden er udbygget med en *lude*, som er samtidig med huset, to vinduer og en dør. I bagsiden ses desuden et grønmalet korspostvindue og et torammet vindue med tværpost. Foran bagdøren er bygget et grønmalet, bræddebeklædt vindfang med paptag, firerudet vindue og en revledør. Muret *baghus* med lavt, tjæret paptag. Hvidkalket med rødmalet træværk.

Bemærkninger: Et traditionelt hus med god hovedform. De nye vinduer bør snarest males.

Historie: Opført 1910.

Vantorevej 17-19

VANTOREVEJ 16, matr. nr. 14k

Enetages, grundmuret *villa* med høj kælder. Heltag med grå cementtagsten. Blank mur af røde sten over gråmalet sokkel. Hvidmalede vinduer. Huset blev bygget af tømrer Fr. Olsen i 1948 for malermester Skjold Madsen.

VANTOREVEJ 17, matr. nr. 12b

Enetages bindingsværksforhus med bølgeaternittækket heltag og skorstenspipe i tagryggen. Huset er pudset og gulmalet over sorttjæret sokkel. Facaden har en bejdsset, listebeklædt dør i det vestre fag og to bejdsede, etrammede termovinduer. Langs hele nordsiden og et stykke mod vest er bygget en *lude* i blank mur af røde sten med bølgeaternittag, bejdsede termovinduer og dør. Muret, gulmalet *sidehus* med bølgeaternithalvtag.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform, men burde have post- og sprosseopdelte vinduer, en fyldingsdør og vingetegl på taget. Fin skorstenspipe.

Historie: Huset blev formentlig opført i det første tiår af dette århundrede.

VANTOREVEJ 17, ejere

1890-97	Julius Jørgensen
1897-1907	Julius Hansen
1907-40	enkefru Dorthea Hansen
1940-48	arbejdsmand Victor Julius Hansen
1948-49	arbejdsmand Otto C. Edvardsen
1949	malermester Skjold Madsen
1949-50	arbejdsmand Viggo Hansen
1950-56	fuldmægtig Emanuel Jørgensen
1956-75	Fru Ingeborg Scheuermann
1975-77	Esther Jensen
1977-78	Hans P. Jensen
1978-	Rich. Valdemar Jensen

VANTOREVEJ 18A-20D, matr. nr. 206

Grundmuret *beboelsesejendom* i én etage mod nord og to etager mod syd. Heltag tækket med brune vingetegl. Blank mur af røde sten, mørkbejdsset træværk. Huset blev bygget i 1970 efter tegning af arkitekt Holme Hansen, Maribo.

VANTOREVEJ 19, ejere

før 1761-1788	Fugls lejevåning, senere accisebod
1788	Ellen Jensdatter, accisebod
før 1791	forvalter Moess, accisebod
før 1818-39	Kongen
1839-40	skipper Rodboe
1840-	Lars Pedersen
-44	enken
1844-47	Niels Jørgensen
1847-88	væver Niels Hansen
1888-90	Dorthea Hansen
1890-	arkitekt C. M. Andresen
1911-50	arbejdsmand Laur. Andersen
1950-	fhv. parcellist Laurits Hansen

VANTOREVEJ 21A, ejere

1916-28	Rasmus Hansen Blunck
1928-42	partikulier C. C. Andersen
1942-51	Alma Marie Nielsen Hovmand
1951	landmand Jens Peter Christensen
1951-53	Bodil Carlsen
1953-	savskærer Chr. V. Nielsen

Vantorevej 23

VANTOREVEJ 19, matr. nr. 12a

Grundmuret, enetages *villa* med halvvalmet heltag med cementfalstagsten. Rødstensskorstenspipe i tagryggen. Gråmalet, pudset sokkel. Blank mur af røde sten med rulskifte over soklen og i sålbænk højde og gråmalede, kvaderpudsede hjørnelisener. Hvidmalet, pudset, profileret gesims med ører på gavlene. Hvidmalede vinduer med lige stik og murede sålbænke. To brede, seksrammede vinduer i facaden med opsprossede overrammer. To små etrammede vinduer i tagetagen i begge gavle, derudover er der en lakeret, listebeklædt indgangsdør med vindue i vestgavlen. På bagsiden ses en rødmalet fyldingsdør, to korspost- og et étrammet vindue. Lille, enetages, grundmuret *sidehus* med lavt halvtag med pandeplader. Blank mur af røde sten med rødmalede fyldingsdøre.

Bemærkninger: Et godt og tidstypisk hus, som står næsten helt uændret siden opførelsen. Desværre er den oprindelige fyldingsindgangsdør blevet listebeklædt, beklædningen burde fjernes og døren istandsættes.

Historie: Det nuværende, grundmurede forhus blev bygget i 1910. På denne grund lå i 1700-årene et firefags hus, som fungerede som accisebod fra 1770'erne til 1839. Huset forlængedes derefter til syv fag, for atter at blive afkortet til fem fag sidst i 1880'erne.

VANTOREVEJ 21A, matr. nr. 22q, Markjorder

Enetages *forhus* med bølgeaternittækket heltag med udhæng. Rødstensskorstenspipe i tagryggen. Væggene er gulmalede og overpudset med bejdsset sugfjæl, muligvis bindingsværk. Facaden er kvaderpudset med grå- og hvidmalede hjørnelisener. To bejdsede vinduer med klinkesålbænke, bejdsset dør i det østre fag. De øvrige sider er glatpudsede med bejdsede vinduer, kvadrede hjørnelisener på østgavlen. Muret, gulmalet *sidehus* med tjæret paphalvtag.

Bemærkninger: Hus med god form, men med fremmede detaljer, bejdsede vinduer og døre og bølgeaternittag med udhæng.

Historie: Huset har fået sit nuværende udseende ved ombygning af et ældre hus med afvalmet tegltag (se foto side 245).

VANTOREVEJ 21B, matr. nr. 22bd, Markjorder

Enetages *villa* med lavt bølgeaternittækket heltag. Murværk af røde sten, hvidmalede vinduer. Villaen blev bygget i 1958.

VANTOREVEJ 23, matr. nr. 13

Grundmuret, enetages *hus* med bølgeaternittækket heltag med en rødstensskorstenspipe i tagryggen. Pudsede, lysegrønmalede mure over sort-tjæret sokkel. Hvidmalet, udkraget gesims med ører på gavlene. Bejds-

WICHMANDSVEJ

VANTOREVEJ 23, ejere

før 1847-51	Kongen
1851-	daglejer Hans Hansen
-90	enken, Maren S. F. Hansen
1890-99	Peter Petersen
1899-1945	arbejdsmand Carl Petersen
1945-49	tjener Hans C. W. Johansen
1949-51	lærerinde Jensine Marg. Andersen
1951	husejer Steen Vogt
1951-58	husejer Rasmus Petersen
1958-61	ekspedient Eigil Jensen
1961-	Ejner Borst-Jensen

de termovinduer med lav overramme. Tre fag vinduer i facaden, lakeret indgangsdør og et vindue i hver etage i vestgavlen. Bagsiden har en lakeret dør, et bejdsset vindue og et oprindeligt hvidmalet, etrammet, trerudet vindue. Lille muret *sidehus* med bølgeaternithalvtag.

Bemærkninger: Et lille hus med en god hovedform. Vinduerne har oprindelig været korspostdelte og taget teglhængt.

Historie: Det lille grundmurede hus blev bygget af Carl Petersen i 1910. Inden huset blev bygget nedrevedes den accisebod, som var opført i begyndelsen af forrige århundrede, formentlig i 1839, da den gamle accisebod, Vantorevej 19, solgtes.

WICHMANDSVEJ

Wichmandsvej er anlagt på det gamle jernbaneterræn i havnebanens tracé. Den leder trafikken uden om bykernen og den snævre Adelgade. Vegen har navn efter byens store købmand omkring århundredskiftet.

WICHMANDSVEJ 21, matr. nr. 21u, Markjorder

Grundmuret, enetages *bygning* med gavlene mod nord og syd, opført som gasværk. Bygningen består af to dele: den sydlige del er en hal med bølgeaternittækket heltag, medens den nordlige del har afvalmet heltag med falstagsten. Pudset sokkel. Blank mur af røde sten med muret gesims. Omtrent midt oppe på hallens langsider ses en tilbagetrækning, som er dækket af en række tagsten. Derover er tre fag vinduer med murede false og fladbuede stik, hvidmalede støbejernsvinduer. I vestsiden er desuden en bejdsset dør og et blændet dørhul. I sydgavlen er indsat en

Jernbaneterrænet foran stationsbygningen, i dag Wichmandsvej. A. Rasmussen foto, 1911

Wichmandsvej 21

WICHMANDSVEJ 21, ejere

før 1900	Nysted kommune
1967-	Ib Foss Hansen

stor aluminiumsrulleport under en betonoverligger. Derover ses tre fladbuede stik, støbejernstallene »1912« og en muret blænding med pudset bund. Gavlen har strømskifter og den øverste del en muret kam. I gavlens øverste del er muret Nysteds tremastede skib på tre bølger. På nordgavlen er opført en nyere skorstenspipe. Den lave, nordlige del med afvalmet tag har på nordsiden en tilbygning med en forstue, ligeledes med afvalmet tegtag. Lige stik over åbningerne og skifersålbænke på et fremkraget skifte. Vinduer og døre er malet orange. To oprindelige korspostvinduer med en vandret sprosse i hver ramme i østsiden. Ét tilsvarende og fire torammede, trerudede vinduer i vestsiden, desuden en nyere bejdset dør med overvindue. I nordgavlen ses to oprindelige korspostvinduer. Forstuen er muret til underkanten af vinduerne og derover opført af tømmer med plankegesims med samme profil som de murede gesimser. Tofløjet fyldingsdør og opsprossede rammer.

Bemærkninger: Markant bygning med god hovedform. Taget over hallen burde ved lejlighed tækkes med falstagsten som bygningens øvrige dele.

Historie: Gasværket blev bygget i 1912 og sattes i drift den 18. februar 1913. Bygningen anvendes i dag som autoværksted.

ØSTERGADE

Østergade strækker sig i dag fra Kattesundet, ved Torvets nordøstre hjørne, til Jernbanegade. Tidligere gik Østergade kun til Smedestræde hvor den fortsatte i Bagstræde. Bebyggelsen lå oprindeligt kun på dette stykke – på østsiden. Vestsiden var optaget af præstegården og dens have samt enkelte småhuse.

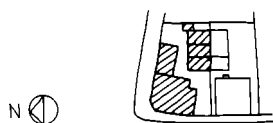

Østergade. Husrækken
over for præstegårdshaven. 1982

Østergade 1. Fotograferet kort efter opførelsen i 1912 (Rud. Holck, Nakskov)

ØSTERGADE 1, matr. nr. 22p, Markjorder

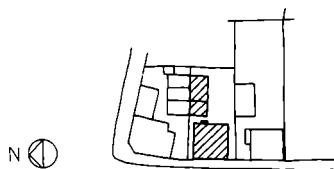
Toetages, grundmuret *hjørnehus* med en fløj langs begge gader og brækket hjørne. Jernbanegadefløjen har teglhængt heltag med en skorstenspipe i tagryggen og Østergadefløjen har ligeledes teglhængt heltag med halvvalm mod syd. Hjørnefagene er forhøjet med en muret trempel med et femsided pyramidetag, omtrent en halv ottekant. Sorttjæret sokkel. Huset står i blank mur af røde sten med en muret, profileret gesims. Underetagen er, mod gaderne, beklædt med finér og forsynet med store butiksvinduer. Huset har i øvrigt vinduer med hvidmalede rammer i sort karm, lige stik og hvidmalede, støbte sålbænke. Overetagen har korspostvinduer, dog et seksrammet vindue i fløjen mod Jernbanegade. Den sydlige del af fløjen mod Østergade optages af et trapperum med deraf følgende forskellige vinduer. Tre kvadratiske, hvidmalede blændinger i hver af hjørneforhøjelsens tre sider. Forskellige vinduer og døre i gavlene og gårdsiderne. Grundmuret, enetages *tilbygning* langs Jernbanegade med lavt paphalvtag. Hvidkalket murværk med to refendfugede lisener omkring indgangsdøren i facaden.

Bemærkninger: God og markant hjørnebygning. Underfacadens beklædning burde fjernes, således at huset atter kom »ned at stå på jorden«.

Historie: Hjørnehuset blev bygget i 1911-12 af arkitekt Johs. Holck for Nysted og Omegns Brugsforening.

ØSTERGADE 1, ejere

1914-72	Brugsforeningen for Nysted og Omegn
1972-78	Bente Christensen
1978-	Ib Andreassen

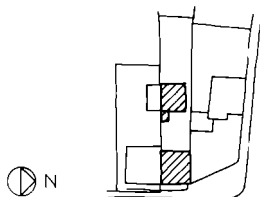
ØSTERGADE 3, matr. nr. 22aa, Markjorder

Grundmuret *villa* med facaden i gadelinien. Én etage med høj kælder og heltag med sorte, glaserede vingetagsten, muret frontispice over facaden, rødstensskorstenspipe i rygningen. Glatpudset, gråmalet sokkel. To

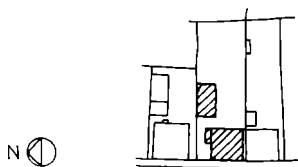
ØSTERGADE 3, ejere

1912-36	ølhandler Peter Johansen
1936-42	Ella Kristine Johansen
1942-46	lagerchef Evald Nielsen
1946-82	mælkehandler Harald Nielsen
1982-	Karl Nielsen

ØSTERGADE 4, ejere

1912-36	arbejdsmand Hans Jensen
1936-43	Hjalmar Viggo Johs. Mortensen
1943-50	gårdejer H. J. Nielsen, Vantore
1950-52	lagerekspedient Ejler Foxgaard
1952-58	ølhandler Theodor Pedersen
1958-73	arbejdsmand Rasmus Thomsen
1973-	Børge Christiansen, Lyngby

trerammede, torudede kældervinduer. Huset står i blank mur af røde sten afsluttet af pudset gesims. Facaden har to vinduer i underetagen og et i gavlkvisten, brunmalede med højtsiddende tværpost. Vinduerne har gråmalede, pudsede indfatninger og sålbænke. To hvidmalede, etfags vinduer med tværpost i sydgavlens tagetage. Ny teaktræsindgangsdør i nordgavlen. Bagsiden har brunmalede fyldingsdøre og vindue i kælderen, bræddebeklædt dør og bejdsede vinduer i underetagen. Fritliggende, toetages grundmuret *sidehus* med lavt paphalvtag. Blank mur af røde sten med faldbuede stik, rødmalede støbejernsvinduer, grønmalet revledør og luge.

Bemærkninger: Pænt hus, som ville vinde ved igen at få postdelte vinduer.

Historie: Huset blev bygget i 1912 af murer N. P. Eriksen.

ØSTERGADE 4, matr. nr. 162a

Enetages *forhus* med en lille forhave og hvidmalet tremmestakit. Bølgeeternittækket heltag med skorstenspipe i rygningen og taskekvist mod gaden med et brun- og hvidmalet, seksrammet vindue. Grundmuret og pudset facade med profileret gesims. Gulmalet over sort murfod. Bejdsset indgangsdør med rude. Brun- og hvidmalede vinduer med pudsede sålbænke. Et lille diagonalstillet vindue og to torammede vinduer. Nordgavlen er grundmuret, pudset og gulmalet. Bagsiden er pudset og gulmalet med sorttjæret sokkel og gulmalet sugfjæl. Bejdsede termovinduer.

Fem fag, enetages bindingsværks*baghus* med grundmurede gavle. Teglhængt heltag med en pudset og gulkalket skorstenspipe i rygningen. Huset har sorttjæret sokkel, sort afstolpet tømmer og gulkalkede tavlgavle. Forskellige, grønmalede vinduer og en rødmalet dør i østsiden. Korspostvindue i nordgavlen. To torammede, grøn- og hvidmalede vinduer i vestsiden, det ene har seksrudede rammer.

Bemærkninger: Forhus med god hovedform. Et tegltag havde været smukkere end bølgeeternit. Kvisten er uheldigt placeret i det yderste fag. Et godt baghus med en fin farveholdning. Pænt tegltag med en god skorstenspipe.

Historie: Såvel for- som baghus blev opført i slutningen af forrige århundrede. Forhuset blev gennemgribende ombygget i 1943.

ØSTERGADE 5, matr. nr. 22i, Markjorder

Grundmuret, enetages *villa* med gavlen mod gaden og en lille udbygning på nordsiden. Teglhængt heltag med skorstenspipe i rygningen. Facaden er hvidmalet, glatpudset over grå, stænkpudset sokkel, gråmalet, pudset og profileret gavlgesims med ører. Facaden har fire fag, bejdsede termovinduer med gråmalede, støbte sålbænke. Blændingsbånd mellem etagerne med indskrift: »1922 SOL-FRYD 1968«. To fag, bejds-

Østergade 6-4

sele termovinduer i tagetagen. Nordsiden og udbygningen er pudset og malet som facaden. Bejdsset, pladebeklædt dør i udbygningen; desuden et brunmalet korspostvindue med fire ruder i overrammerne. Sydsiden og østgavlen står i blank mur af gule sten. Brunmalede vinduer i kælder- og underetagen i østgavlen: to korspostvinduer med fire ruder i overrammerne og et torammet vindue. Bejdsset pladedør. Brun- og hvidmalede vinduer i tagetagen: et tre- og et etrammet med tre ruder i hver ramme. Grundmuret, enetages *sidehus* med bølgeaternithalvtag. Blank mur af gule sten, gråmalede korspostvinduer.

Bemærkninger: Villaens facade blev ødelagt ved udskiftning af vinduerne. Tidligere var der korspostvinduer i underetagen og torammede vinduer i overetagen. Huset har i øvrigt en pæn form.

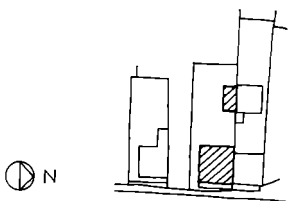
Historie: Murer M. Olsen byggede huset i 1922 efter tegning af arkitekt Johs. Holck.

ØSTERGADE 5, ejere

1927-68 sadelmager Adolf Larsen
1968- graver Martin Hansen

ØSTERGADE 6, matr. nr. 163c og 164b

Grundmuret, enetages *hus* med mansardetage og kælder. Lille forhavs og hvidmalet tremmestakit mod gaden. Huset står i blank mur af røde sten over en glatpudset, støbt sokkel; cementpudset, profileret gesims. Taget er tækket med røde vingetagssten, den øverste tagflade er afvalmet mod syd. Skorstenspipe af røde sten i tagryggen. Lille hvidmalet trægesims mellem tagfladerne. Hvidmalede, opsprossede vinduer med lige stik og støbte sålbænke. Facaden har to vinduesfag: trerammede, firerudede vinduer i kælderen, seksrammede vinduer med fire og otte ruder i over- og underrammerne i stueetagen og i mansarden seksrammede vinduer med fire og seks ruder. Sydgavlen er delt i tre fag. Blåmalet tofløjet, fyl-

Østergade 5-7

ØSTERGADE 6, ejere

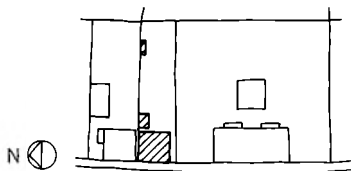
1924-37	murermster Jens Hansen
1937-45	skræddermester Thorvald Nielsen
1945-52	karetmager Bøggild Hansen
1952-	tandlægerne P. Koch og M. Mortensen
1973-	P. Koch

dingsdør med vinduer i det midterste fag, et korspostvindue som i facaden, tre torammede, otterudede vinduer i overetagen. Bagsiden er delt i fire fag: torammede, firerudede kældervinduer; korspostvinduer som i facaden. I mansarden er et ovenlysvindue og en nyere kvist med bejdset, etrammet termovindue.

Bemærkninger: Et godt og tidstypisk hus uden væsentlige ændringer siden opførelsen.

Historie: Det grundmurede hus med mansardtaget blev bygget af murermester Jens Hansen i 1923-24.

ØSTERGADE 7, matr. nr. 22n, Markjorder

ØSTERGADE 7, ejere

1923-44	agent Jensen Kochs legat
1944-47	Niels Krusell
1947-59	Carl Hansen
1959-72	Johanna Hansen
1972-73	Jul Dørr
1973-80	Johanne Klausen og Poul Fetterlein
1980-	Helge Ib Olsen

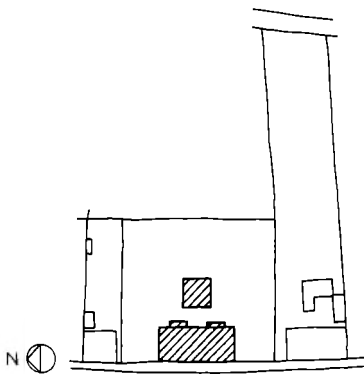
Seksfag, enetages *forhus* af grundmur og bindingsværk. Teglhængt heltag med skorstenspipe i rygningen og en bræddebeklædt kvist med paptag og termovinduer mod vest. Facaden er grundmuret af gule sten og delt i fem fag. Indgang i det søndre fag, fyrretræsfyldingsdør. Fire fag, hvidmalede, torammede, trerudede vinduer. Grundmuret mod syd med taggavl af bindingsværk. Hvidmalet med sortmalet tømmer og vinduer: to torammede, trerudede vinduer i hver etage. Bagsiden står med hvidmalede tavlg og sortmalet tømmer over ditto sokkel. Sortmalet træværk: dør med vindue, to torammede, trerudede vinduer og et korspostvindue. Lille bindingsværkssidehus med paphalvtag.

Bemærkninger: Forhus med god hovedform. Hoveddøren bør males. Det oprettede tag er for stift og burde have haft en lille opskalkning. Keldelig kvist.

Historie: Opført 1877.

Østergade 9

ØSTERGADE 9, matr. nr. 22f, Markjorder

Ti fag, grundmuret, enetages *forhus* med kælder under en del af huset. Inddelt i fire lejligheder. Teglhængt heltag med to dobbelte skorstenspiber i rygningen og en nyere bag denne, muret tinde på gavlkammene. Sokkel af kløvet granit under facaden og gavlene, muret sokkel på bagsiden. Huset står i blank mur af gule sten med udkraget gesims med trappefrise på facaden. Fladbuede stik og støbte sålbænke med konsoller på facaden. Facaden er dobbeltsymmetrisk: to vinduer – dør – fire vinduer – dør – to vinduer. Tre granittrin til indgangsdørene, som er brunmalede og listebeklædte med torudede overvinduer. De otte vinduer er brun- og hvidmalede korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Gavlene har et torammet vindue i tagetagen, det nordre har trerudede rammer. Bagsiden er også dobbeltsymmetrisk. To støbte dobbeltrapper på hvilke der er bygget et rødmalet, bræddebeklædt bislag med paphalvtag, grønne fyldingsdøre og hvidmalede, seksrudede vinduer; under begge trapperne er en grønmalet revledør til kælderen. Fire brunmalede, torudede kældervinduer. Bagsiden har fire korspostvinduer med to glas i underrammerne og fire små, etrammede vinduer over bislagenes tage.

Seks fag, enetages bindingsværks*baghus* med teglhængt heltag med en skorstenspipe i rygningen. Kampestensyld, sorttjæret tømmer, gulkalkede tavl og gulkalket sugfjæl. Grønmalede revledøre og torammede, trerudede vinduer.

Bemærkninger: Et fint og velproportioneret, senklassicistisk forhus med gode detaljer. Huset er meget velbevaret. De største ændringer er ovenlysvinduerne og indgangsdørenes listebeklædning, som burde fjernes og dørene istandsættes. De fine skorstenspiber har desværre mistet de øverste, udkragede skifter. Godt og velbevaret baghus.

ØSTERGADE 9, ejere

1877-1959	Nysted Borgerforening
1957-68	malermester Martin Hansen
1968-80	Grethe Skovly Hansen
1980-	Gunnar Skovly Hansen

Østergade 11

ØSTERGADE 10, ejere

1956-82	fru Petra Rasmussen
1982-	Gerda Andersen

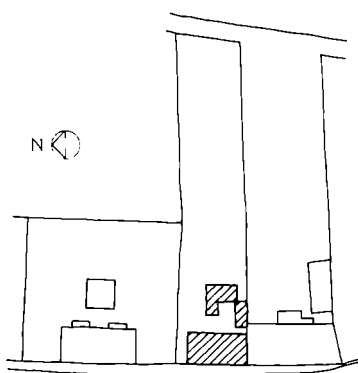
Historie: Huset blev opført af Rasmus Holck i 1877-78 for Nysted Borgerforening. Det var en stiftelse med fire lejligheder.

ØSTERGADE 10, matr. nr. 167b

Grundmuret, enetages *hus* med teglhængt heltag med skorstenspipe i rygningen. Huset står i blank mur af røde sten med støbt sokkel og muret tandsnitgesims. Hvidmalede vinduer med gule klinkesålbænke. To trerammede vinduer i facaden. Bejdsset dør i sydgavlen og et torammet vindue i tagetagen. To torammede vinduer i bagsiden. Lille, grundmuret halvtags*sidehus* med tegltag. Brunmalet fyldingsdør og hvidmalet vindue.

Bemærkninger: Tidstypisk og velbevaret hus.

Historie: Huset blev bygget af murermester Henry Landt i 1956.

ØSTERGADE 11, ejere

før 1875	købmand Nielsen
1914-45	karetmager Carl Nielsen
1945-57	enke Karen Nielsen
1957-62	fru Martha H. Bahn
1962-66	Ib Schelde
1966-	karetmager Magnus Albretsen

ØSTERGADE 11, matr. nr. 22d, Markjorder

Enetages, grund- og skalmuret *forhus*, bølgeeternittækket heltag med en skorstenspipe i tagryggen. Grundmuret, gulmalet facade delt i fem fag. Svagt fremspringende gesims, fladbuede stik og skifersålbænke på et udkraget, konsolbåret skifte. Indgangsdør i det midterste fag, grønbejdsset pladedør med to ruder. Grønbejdsede, etrammede vinduer. Nordgavlen og bagsiden er skalmurede med gule sten; to grønbejdsede halvdøre og termovinduer. Syv fag, enetages bindingsværk*sidehus* med lavt bølgeeternithalvtag. Sorttjæret sokkel og tømmer, gulkalkede tavler og tre rødmaledede revledøre og et etrammet, seksrudet vindue.

Bemærkninger: Hus med god hovedform; det skæmmes af de uopdelte vinduer. Taget burde tækkes med vingetagsten.

Historie: Husets nuværende udseende skyldes ombygninger i dette århundrede: 1908 grundmurede Johs. Holck facaden og i de senere år er bagsiden skalmuret og taget omlagt. Huset blev opført i 1875 som elleve fag bindingsværkshus. Det var indrettet til beboelse, værksted og lager.

Østergade 12, skolens hovedbygning

ØSTERGADE 12, matr. nr. 168b, Skolen

Skolens *hovedbygning* ligger midt på grunden med gavlene mod nord og syd. Grundmuret, enetages hus med afvalmet, teglhængt heltag. Muret, gennemgående gavlkvist, to skorstenspiber af gule sten i tagryggen. Murene er pudsede og malet bleggule over sortmalet sokkel. Hvidmalet, pudset gesims. Hvidmalede korspostvinduer med seks ruder i over- og fire i underrammerne. Foran indgangsdøren, midt i vestsiden, står et glasvindfang med hvidmalet træværk. På hver side af døren er tre fag vindu-

er, tæt sammenstillet med fælles støbt sålbænk. Mellem døren og vinduerne ses to glatpudsede, hvidmalede medaillon'er med indskrift: »AAR 1911«. I østsiden er ligeledes to vinduesgrupper à tre vinduer.

Skolen er udvidet med en *tværbygning* ud for østsiden af den gamle bygning og forbundet med denne med en kort *mellembygning*. Grundmuret, toetages hus med afvalmet tegltag med en stor skorstenspipe ved siden af rygningen. Blank mur af gule sten med cementpudset sokkel og hvidtet, fremkraget gesims. Mellembygningen er også i to etager med teglhængt heltag. Den fælles nordside er delt i otte fag med hvidmalede korspostvinduer i begge etager, i overetagen er indsat en dør i det ene fag med udvendig jerntrappe. Sydsiden har ni fag, hvidmalede korspostvinduer, mellembygningen har et etrammet vindue i hver etage og en gråmalet kælderør.

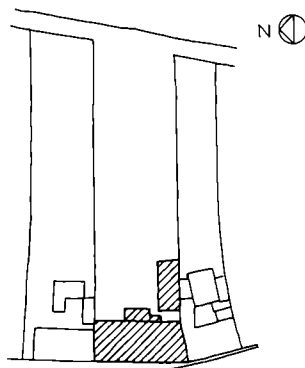
Vest for hovedbygningen ligger *gymnastiksalen*. En enetages, grundmuret bygning med gavlene mod øst og vest og afvalmet, teglhængt heltag. Den vestlige, lavere del af bygningen har ligeledes et afvalmet heltag med en høj skorstenspipe ved siden af rygningen. Bleggule mure og hvidmalet, simpel gesims. Hvidmalede vinduer med støbte sålbænke. Gymnastiksalen har fem fag vinduer i langsiderne og to i østgavlen, korspostvinduer med fire ruder i under- og seks i overrammerne. Den lave del mod vest har etrammede vinduer og en lakeret, tofløjet glassdør.

Bemærkninger: Gode og rolige bygninger. De afvalmede tage er den sammenkædende fællesnævner for bygningerne fra forskellige perioder.

Historie: Hovedbygningen og gymnastiksalen opførtes i 1911 af Nysted Kommune, efter tegning af arkitekt Glahn, Nykøbing. Den toetages tværbygning opførtes i 1952 af arkitekt Rud. Holck, Nakskov.

ØSTERGADE 12, ejere

før 1944	Maribo amt og Nysted kommune
før 1982	Nysted kommune

ØSTERGADE 13, matr. nr. 22c, Markjorder

Enetages, grundmuret *forhus* med høj kælder under den nordre del, tre fag i den søndre del er to etager uden kældere. Teglhængt heltag, 20 spærfag, med to pudsede skorstenspiber i rygningen. Facaden er hvidmalet med muret sokkel på kløvet granit. Gesims med trappefrise og savsnit. Vinduerne har hvidmalede rammer i brune karme. I den toetages del ses to korspostvinduer og en fyldingsdør med vindue i underetagen og tre torammede, torudede vinduer med fladbuede stik i overetagen. Ved husets nordre gavl er en gennemkørselsport, som til gaden er lukket af en brunmalet, tofløjet revleport med femrudet overvindue: porten er beklædt med halvcirkulære lister. Mellem porten og den toetages del er facaden opdelt i otte vinduesfag, som er sat med takten: 2-4-2. Vinduerne har fladbuede stik og pudsede, gråmalede sålbænke. Kældervinduerne er torammede og etagens vinduer er korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Nordgavlen står i blank mur af gule sten med et etrammet, trerudet vindue i tagetagen. Mod syd er taggavlen eternitbeklædt. Bagsiden er hvidmalet over sorttjæret granitsokkel. De to søndre fag er i to etager, heri ses i anden etage to torammede, torudede vinduer og i underetagen et torammet, trerudet vindue og en fyldingsdør med

Østergade 13

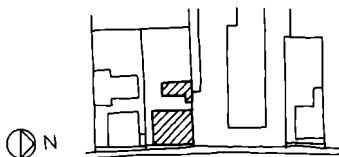
vindue. Den enetages del med kælder har seks fag vinduer, hvoraf de to midterste tillige med hovedøren er skjult bag en veranda. Vinduerne er brun- og hvidmalede. Torammede kældervinduer og korspostvinduer med to ruder i underrammer i etagen. Portrummet ved nordgavlen er lukket af en brunmalet, tofløjet revleport med femrude overvindue. Midt på bagsiden er opført en brunmalet træveranda med paptag og hvidmalede vinduesrammer og hovedør. På den sydlige del af bagsiden er opført et bindingsværksbislag med paphalvtag. Hvidmalede vægge og en brunmalet fyldingsdør med overvindue. Ved sydskellet står et grundmuret *sidehus* med trempel og paphalvtag. Murene er pudsede og hvidkalkede og træværket er brunmalet. Trempelen er bræddebeklædt mod nord. Forskellige døre, porte og vinduer.

Bemærkninger: Et virkelig godt og stateligt hus med mange gode detaljer. Huset spiller fint sammen med Borgerforeningens Stiftelse fra samme tid. De oprindelige porte, døre og vinduer bør der værnes om. Smukt tegltag med to gode skorstenspiber, dog har den søndre mistet de øverste skifter. Brandkammen på nordgavlen har tidligere været kronet af en lille tinde.

Historie: Forhuset blev opført i 1876 af købmand H. L. Bønnelyche. Den toetages del var indrettet til butik og beboelse, medens den enetages del var indrettet til to beboelser.

ØSTERGADE 13, ejere

1876-83	købmand H. L. Bønnelyche
1894-1934	dyrlæge Johan Christensen
1934-	dyrlæge Ejner Henry Jensen

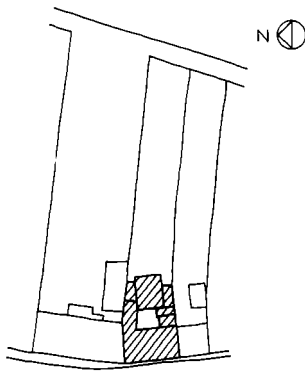

ØSTERGADE 14, matr. nr. 169b

Fem fag, enetages, grundmuret *forhus*. Heltag med flade cementfalstagsten, to gråmalede skorstenspiber i tagryggen. Gråmalet sokkel. Blank mur af gule sten med brændte fuger, tandsnitgesims på facaden og simpel, udkraget gesims på bagsiden og gavlene. Indgangsdør i midterfaget, pladebeklædt dør med lavt overvindue, glatpudset, gråmalet ind-

ØSTERGADE 14, ejere

1925-72 lokomotivfører P. Ferdinandsen
1972- Ingvar Rasmussen

fatning omkring døren. To fag vinduer på hver side af døren, flade stik og murede sålbænke på små konsoller. Brun- og hvidmalede korspostvinduer. Bagsiden er ligeledes delt i fem fag med fladbuede stik og skifersålbænke på et udkraget skifte. Indgang i det nordre fag: brunmalet revledør med overvindue og et smalt, torammet vindue med tværpøst under et fælles stik. Tre fag korspostvinduer, det ene med to ruder i underrammerne. Det andet fag fra nord er et etrammet, torudet vindue ved siden af et blændet dørhul. Et korspostvindue med to ruder i underrammerne i tagetagen i sydgavlen. Gulmalet *baghus* med tjæret paphalvtag. Brunmalet port og jernvinduer.

Bemærkninger: Et godt og tidstypisk hus. Huset er velholdt og meget velbevaret, dog burde døren ved lejlighed erstattes af en fyldingsdør. Et par fine skorstenspiber.

Historie: Huset må være opført i begyndelsen af dette århundrede.

ØSTERGADE 15, matr. nr. 1

Forhus med to etager til gaden og en til gården, grundmur og bindingsværk. Skævt heltag med bølgeeternit mod gaden og tegl mod gården, en hvidtet skorstenspipe bag rygningen. Facaden er pudset og gulmalet over sort sokkel, grundmuret underetage med påbygget overetage af bindingsværk. Fladbuede stik i underetagen. Nordligst er et bredt fag med et trerammet vindue og syd derfor fem fag, to med glasdøre og tre med butiksvinduer. I overetagen er tre trerammede og et torammet vindue. Hvide rammer i brune karme. Bagsiden er dels grundmuret og dels overpudset bindingsværk. Gulkalket med sorttjæret murfod, kalket sugfjæl og grønmalet træværk. Fyldingsdør, korspostvindue og seksrammet vindue.

Grundmuret, enetages *sidehus* langs det nordre skel. Lavt bølgeeternittækket halvtag med en skorstenspipe. Gulkalket murværk, sorttjæret murfod og grønmalet træværk. Revledør med trerudet overvindue og to korspostvinduer.

Enetages *baghus*, bindingsværk med grundmurede gavle. Heltag med en skorstenspipe i rygningen, teglhængt mod gården og bølgeeternittækket mod haven. Gårdsiden er gulkalket over sorttjæret murfod, grønmalet træværk. Fyldingsdør, tofløjet revledør og to etrammede, seksrudede vinduer. På østsiden, mod haven, er tilbygget en halvt nedgravet kælder, støbt og grundmuret.

Bemærkninger: Et noget forbygget forhus. Efter registreringen er bindingsværket i overetagen blevet fremdraget. Det er en misforståelse; forhøjelsen blev opført af dårligt og spinkelt fyrretømmer af ren og skær materiale-mangel, og facaden har været overpudset siden opførelsen. Gårdsiden og udhusene har en fin farveholdning.

Historie: Forhuset blev bygget af skomager Fich efter brand i 1855. Det var ti fag langt i én etage med grundmuret facade og sydgavl og indrettet til to beboelser. Facaden blev forhøjet i 1945-46 efter tegning af Johs. Holck. Baghuset er fra 1854, kælderudbygningen fra 1876 og sidehuset fra 1886.

Østergade 15

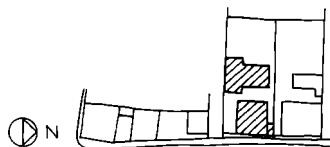

ØSTERGADE 15, ejere

før 1761	skomager Anders Jensen
før 1776	skomager Andreas Jyde
før 1818	Hans Topp
1837-	skomagermester Fich
før 1867	købmand Chr. H. Bønnelyche
1883-	købmand H. C. Jochumsen
1917-36	købmand C. F. C. Bruun
1936-40	købmand Emil Marius Madsen
1940-43	købmand Evald Johs. Petersen
1943-48	købmand Knud Poul Rasmussen
1948-53	købmand Hans Ivar Hansen
1953-79	Lars Klitgaard Stenbryggen
1979-	Henrik Juul

Østergade 16-14

ØSTERGADE 16, matr. nr. 169c

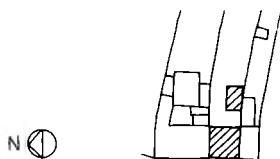
Enetages, grundmuret *forhus*. Heltag med flade cementfalstagsten og skorstenspipe i tagryggen. Huset står i blank mur af gule sten med brændte fuger over gråmalet sokkel, bagsiden er hvidmalet over sort sokkel. Tandsnitgesims på facaden og simpel gesims på bagsiden og gavlene. Faldbuede stik over åbningerne, skifersålbænke på et udkræget skifte, små konsoller på facaden. Facaden har tre normale fag og et lille vindue i forbindelse med en udbygning ved nordgavlen. To fag blå- og hvidmalede korspostvinduer. Listebeklædt indgangsdør med side- og overvindue. Bagsiden er delt i tre normale fag og et smalt, blændet fag. Pladebeklædt dør i blå karm med overvindue. To fag blå/hvide korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Samme vinduestype ses i tagetagen i sydgavlen og i nordgavlens underetage. Nordgavlen har to torammede, trerudede vinduer i tagetagen. Grundmuret, enetages *baghus* med lavt heltag tækket med tjæret pap. Hvidkalket murværk over sorttjæret murfod. Blåmalede vinduer og døre. Den sydlige del udvidet til begge sider og indrettet til garage med sorttjæret port.

Bemærkninger: Godt og tidstypisk hus med velbevarede detaljer. Døren burde ændres til en fyldingsdør med overvindue.

Historie: Huset blev opført i 1912.

ØSTERGADE 16, ejere

1906-48	maler M. G. Madsen
1948-58	frk. Edith Madsen
1958	overinspektør Hjalmar Andersen

ØSTERGADE 17, matr. nr. 2

Fem fag, enetages *forhus*, bindingsværk med grundmuret facade. Heltag med cementtagsten og skorstenspipe af røde sten i rygningen. Cementpudset sokkel. Facaden står i blank mur af røde sten med brændte

Østergade 17-19

ØSTERGADE 17, ejere

før 1761	Lars Hansen Fynbo
før 1776	Peder Krøls enke
før 1781	Jens Christensen Krøll
1806-	murermester Hans Snak
før 1832	Kirken
1907-44	arbejdsmand Aug. S. Hansen
1944-48	arbejdsmand O. H. Christensen
1948-70	kommunalarbejder Kaj J. Nielsen
1970-	Marie Jensen

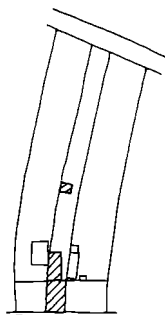
fuger. Muret gesims med trappefrise. Fladbuede stik med tandsnitprydskifte, gule klinkesålbænke. Indgang i midterfaget med lakeret, tofløjet fyldingsdør. På hver side af døren er to fag, lakerede korspostvinduer. Bagsiden har gulkalkede tavler og brunmalet egebindingværk med gennemstukne bjælketappe og lavt styrterum. I det midterste fag er en brunmalet fyldingsdør med vindue. I de øvrige fire fag ses torammede, trerudede vinduer, brun- og hvidmalede.

Bemærkninger: God og tidstypisk facade, som afgjort ville vinde ved at træværket blev malet. Tagets vingetagsten er desværre erstattet af cementsten, som giver et stift og dødt udseende.

Historie: På denne ejendom nævnes et femfags hus i samtlige taksationsforretninger. Huset blev gennemgribende ombygget i 1832. Facaden grundmuredes i 1907. I 1870 indrettedes to sygestuer i huset. Det var Nysteds første sygehus og fungerede til 1896.

ØSTERGADE 19, matr. nr. 3

Tre fag, enetages bindingsværksforhus. Heltaget er bølgeaternittækket mod gaden og teglhængt på bagsiden. Skorstenspipe i tagryggen og en lille taskekvist på bagsiden. Facaden er stænkpudset og gulmalet over sorttjæret sokkel. I det sydlige fag ses en listebeklædt dør med sidevindue, derudover har facaden et trerammet vindue, brun- og hvidmalet. Bagsiden er delvis overpudset og gulmalet. Pladebeklædt dør, et torudet vindue over dørholten og et trerudet vindue ved siden af døren. De to

Østergade 22-20

ØSTERGADE 19, ejere

før 1761	skoflikker Hans Christopher
før 1771	væver Jørgen Laursen Buch
1811-	skrædder Troels Balthzer
før 1847	skomagemester Møller
før 1867	arbejdsmand Peter Jensens enke
før 1918	Jette Jensen
1919-36	arbejdsmand R. Andersen
1936-	mekaniker Frederik Andersen

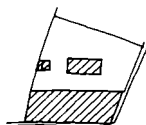
nordre fag af bagsiden er dækket af et nyere, grundmuret, enetages *sidehus* med lavt paphalvtag. Pudset og gulmalet med hvidmalede vinduer og dør i østre ende.

Bemærkninger: Bortset fra hovedformen er der ikke meget tilbage af husets karakter mod gaden, medens det på bagsiden stadig står med overmalet bindingsværk og har tegltag. Tagfladen mod gaden burde omlægges med vingetagsten og stænkpuksen erstattes af en glattere puds. Facaden har tidligere haft to post- og sprossedelte vinduer og en tofløjet fyldingsdør med overvindue.

Historie: Trefags huset nævnes i alle taksationer og er fra 1700-årene, men det er blevet en del ombygget senere. Facadens nuværende udseende er fra midten af dette århundrede.

ØSTERGADE 20-22, matr. nr. 176a

Ejendommen er bebygget med to forhuse og to mindre udhuse. Det *nordre forhus*, Østergade 20, er et seks fag langt, enetages bindingsværkshus. Bølgeaternittækket heltag med halvvalm mod nord og to skorstenspiber af røde sten i tagryggen. Sorttjæret syld. Facaden og nordgavlen mod Smedestræde er gulmalede og stænkpuksede med glatpuksede, hvidmalede bånd omkring vinduerne og langs gavlens kanter. Facaden er delt i fem fag med granittrin foran indgangsdøren i midterfaget, ny, grønmalet fyldingsdør med lavt overvindue. To fag vinduer på hver side af døren, lakerede, torammede vinduer med tre termoruder pr. ramme. Nordgavlen har et brunmalet, torammet vindue med seks ruder pr. ramme i tagetagen. Bagsiden står med brunmalet tømmer, stænkpuksede og gulmalede tavler og hvidmalet sugfjæl. Ny, grønbejdset pladedør og forskellige vinduer.

ØSTERGADE

Østergade 21

Det *søndre forhus*, Østergade 22, er et ni fag langt, enetages bindingsværkshus med styrterum. Bølgeaternittækket heltag med to simple skorstenspiber af røde sten i tagryggen. Sorttjæret syld. Gulmalet, stænkpudset facade med hvidmalede, glatpudsede bånd omkring vinduerne. Hvidmalet sugfjæl. To granittrin foran indgangsdøren i det midterste fag: ny, grønmalet fyldingsdør med overvindue. Fire fag, nye, lakerede, torammede, trerudede termovinduer nord for døren og tre fag, grøn- og hvidmalede torammede, trerudede vinduer syd for. Sydgavlen står med brunmalet syld og tømmer og gulmalede tavl, et seksrudet vindue i underetagen og et torammet, torudet i tagetagen. Bagsiden har sorttjæret syld og murfod, fodremmen er væk. Gulmalede tavl og brunmalet tømmer. Gennemstukne bjælketappe, to sæt løsholter pr. fag og dokker i de øverste og underste tavl. En tidligere port i de to nordlige fag er lukket. Seks fag vinduer: fem nye, lakerede, torammede, torudede termovinduer og et trerudet ditto. To grønbejsede pladedøre.

Syv fag bindingsværks**baghus**, halvtag med pandeplader. Brunmalet tømmer og gulmalede tavl, grønmalede døre og vindue. Lille grundmuret *vaskehus* ved sydskellet. Halvtag tækket med bølgeaternit, gulmalet skorstenspibe. Gulmalet murværk over sort murfod, grønmalet revledør og etrammet, seksrudet vindue.

Bemærkninger: Et par interessante huse, som begge har en god og tidstypisk hovedform. Desværre er husene meget forsimplede i detaljerne ved omfattende udskiftninger i de senere år. Trist sprutpuds på facaderne. De nye vinduer og døre er forsøgt tilnærmet en ældre udformning, men såvel overfladebehandling som detaljering er forkert. I fremtiden bør vinduerne til huset udføres som torammede, opsprossede vinduer som de tre sydlige i nr. 22 eller vinduet i nordgavlen, i første omgang kunne træværket males med dækkende maling. Tagene burde atter tækkes med vingetegl og skorstenspiberne mures op med sokkel og gesims.

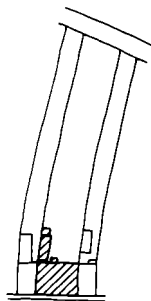
Historie: Det ni fag lange bindingsværksforhus, nr. 22, benævnes i taksationen i 1761 som nybygget. Huset havde portgennemkørsel i de to nordre fag og var i øvrigt indrettet til beboelse. I 1852 byggede købmand Burmeister seks fag i forlængelse af huset, nr. 20. Tilbygningen var indrettet til stald, lo og lade. I slutningen af forrige århundrede indrettedes begge forhuse til beboelse.

ØSTERGADE 20-22, ejere

før 1761	skipper Claus Jensen
før 1781	sognepræsten, hr. Volchersen
før 1791	købmand Chr. Nielsen Westrup
før 1833-92	købmand I. C. Burmeister
1892	Marie Burmeister
1892-	arkitekt C. M. Andresen
1927-57	arbejdsmand Peder Christensen
1957-59	Armand og Villy Christensen
1959-	Villy Christensen

ØSTERGADE 21, matr. nr. 4

Seks fag, enetages bindingsværksforhus med bølgeaternittækket heltag. Skorstenspibe i rygningen og en taskekvist med seksrammet vindue mod gården. Facaden er stænkpudset og hvidmalet over sortmalet sokkel. Hvidmalet sugfjæl. Portrummet i den søndre ende er lukket med en bejdsset, tofløjet revleport. Listebeklædt indgangsdør med rude og et tre-rammet vindue på hver side af døren, blå karme, hvide rammer og blå, støbte sålbænke. Bagsiden står med sorttjæret tømmer og hvidmalede tavl og sugfjæl. Portrummet er lukket af en sorttjæret, tofløjet revleport. Forskellige, blå- og hvidmalede vinduer og et bølgeaternitbeklædt bislag

ØSTERGADE 21, ejere

før 1761	Niels Madsen Lycke
før 1781	Anna Nielsdatter Lycke
før 1791-1811	skomager Daniel Finger
1811-12	slagter A. Eriksen
1812	vævemester Peder Poulsen
1812	Zimmermann
før 1824	Ole Christensens enke
før 1840	Thomas Topps enke
før 1867	murermester Carl Holck
1907-36	vægter H. C. Madsen
1936-62	enke Karen Madsen
1962-72	Axel Mortensen
1972-	Sofus Jensen

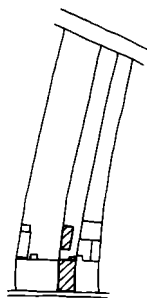

Østergade 23-27

foran køkkendøren. Fem fag, enetages bindingsværkssidehus med bølgeeternithalvtag.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin hovedform, men facaden har fået brede vinduer, som er fremmede i bindingsværkshusets faste fagdeling. Taget burde teglhænges.

Historie: Huset blev opført af Thomas Topps enke i 1840, efter at det gamle hus var brændt den 23. marts samme år.

ØSTERGADE 23, ejere

før 1761	parykmager Jacob Rode
før 1771-1870	se Østergade 25
1870-	skomager Clausen
1913-35	arbejdsmand Emil Olsen
1935-47	Svend Olsen
1947-55	Anna Kirstine Rasmussen
1955-62	syerske Agnes Rasmussen
1962-66	Anton Mortensen
1966-	Wilhelmine K. Jensen

ØSTERGADE 23, matr. nr. 5b

Tre fag, enetages grundmuret *forhus* med bølgeeternittækket heltag. Simpel skorstenspipe i rygningen, tagkvist i bagsiden med paptag og -flunker og et hvidmalet femrammet vindue. Facaden står i blank mur af røde sten over klinkebeklædt sokkel. Tandsnitgesims, fladbuede stik og klinkesålbænke. To fag rød- og hvidmalede korspostvinduer og brædebeklædt dør. Bagsiden står i blank mur af røde sten med simpel gesims. Støbte sålbænke og grønmalede vinduer: et seksrammet og et etrammet, trerudet. Vindfang med pladedør. Pudset, hvidmalet *udhus* med bølgeeternithalvtag.

Bemærkninger: Traditionelt gadehus, som med få ændringer kunne heles: Taget burde teglhænges, de manglende vinduesrammer isættes og dørens beklædning fjernes. Soklens klinkebeklædning giver ikke det udtryk for styrke man forventer af en sokkel.

Historie: Det nuværende hus er en ombygning af de tre fag som i 1870 udstykkedes fra nr. 25. Grundmuringen af facaden fandt sted før 1918, medens bagsiden er senere.

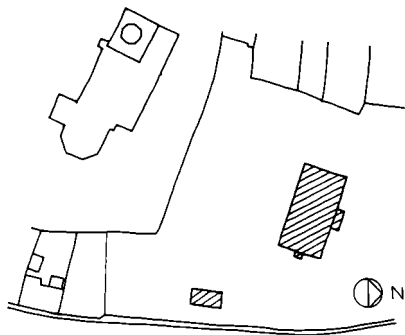

Østergade 24, præstegården

ØSTERGADE 24, matr. nr. 204, Præstegården

Præstegården er et fritliggende, enetages, grundmuret hus med gavlene mod øst og vest. Kælder under den østre ende. Opskalket heltag med romertegl, tre skorstenspiber af gule sten i tagryggen og en afvalmet kvist med fransk altan midt i den søndre tagflade. Sokkel af kløvet granit. Murværket, af gule sten med brændte fuger, er afsluttet af en udkraget gesims med dobbelt savsnitskifte, forkrøppet med ører på gavlene. Fladbuede stik med prydkifter med savsnit og murede sålbænke. Vinduerne er korspostvinduer med buet overkarm, Underrammerne er delt i to ruder af en vandret sprosse. Vinduerne på nordsiden og i østgavlen er de oprindelige, brunmalede med kitfals, medens sydsiden og vestgavlen har nye bejsede vinduer med glaslister. Sydsiden, med otte fag vinduer, er symmetrisk omkring den midterste pille, som er bredere end de øvrige. Nordsiden er ligeledes symmetrisk: otte fag vinduer og en tofløjet, brunmalet fyldingsdør med vinduer i midten, fordakning over døren. Foran døren ses en let verandabygning: hvidmalet med plastictag. Vestgavlen har en granittrappe til indgangsdøren i midten, døren er en nyere teaktræspladedør med hvidmalet karm med side- og overvinduer. Fordakning over døren. To fag vinduer i underetagen og to lidt mindre i overetagen. Begge gavle har murede kamme kronet af en lille murtinde. Østgavlen har også en teakdør i midterfaget og to fag vinduer i underetagen. I tagetagen ses et brunmalet korspostvindue. Pudset garage med teglhængt heltag.

Bemærkninger: En god og statelig bygning med tidstypiske detaljer. Det må beklages at det nyligt omlagte tag ikke er udført med vingetegl. Kvisten med altanen skærer sig på uheldig vis ned i taget og gesimsen. De nye vinduer burde males og dørene, ved lejlighed, udskiftes med fyldingsdøre, passende til huset. De to østlige skorstenspiber er oprindelige.

ØSTERGADE 24

I stedet for en ejerliste bringes en liste over sognepræster i Nysted:

	Jørgen Ull
	Anders Clausen Wildere
	Mads Christensen
ca. 1554	Niels Wulf
1572	Søren Bøg
1584-93	mag. Jakob Povelsen Bager
1594-1618	Oluf Stud
1618-66	mag. Knud Madsen Lerche
1666-82	Oluf Knudsen Lerche
1682-96	Albert Rhold
1696-1727	mag. Peder Jensen Bøgvad
1727-45	Jens Danielsen Winther
1745-57	Peder Ephraim Monrad
1757-79	Daniel Huusfeld
1779-85	Chr. Frederik Volkersen
1785-90	Thomas Hee
1790-1811	mag., prof. Frantz Skov
1812-17	Frederik Vilhelm Volkersen
1817-31	Joh. Ludv. Gottlieb Gesner
1832-40	Andreas Winge
1840-44	Søren Georg Garde
1844-48	L. A. Nissen
1849-71	Thorgejr Gudmundsen
1871-86	Carl Emil Christiani
1886-97	Michael C. Bornemann Nielsen
1897-1907	Hakon Victor Graae
1908-19	Johannes Faartoft
1920-31	P. E. Hagen Bang
1931-58	Karl Jensen
1959-62	Carl Blem
1963-80	C. Hansen Jacobsen
1980-	Mailand Kejlaa

Østergades søndre ende. Huset til højre blev bygget i 1846 og nedrevet i 1938. Hugo Mathiessen, 1915 (Nationalmuseet)

Historie: Det store grundmurede præstegårdsstuehus blev bygget i 1872. Den tidligere præstegård var et større anlæg med flere længer, hvoraf stuehuset lå op til kirkegården, ved den nuværende mur. Præstegården blev skadet ved branden i Østergade den 23. marts 1840. Efter branden, som reducerede bygningernes omfang en del, bestod præstegården af 20 fag stuehus og 15 fag udhus langs kirkegården og 15 fag lo og lade langs Østergade. Ved præstegårdens vestlige ende, ud til kirkegården op og til Adelgade 101, nævnes i brandtaksationsprotokollerne fra 1818 og '47 et firefags bindingsværkshus, som i 1863 blev forlænget med to fag grundmur. Huset blev brugt som præsteenkesæde.

ØSTERGADE 25, ejere

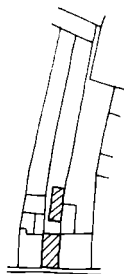
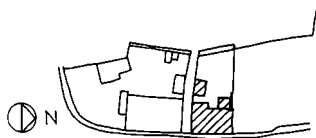
før 1761	væver Johannes Nicolajsen
	Langbeen og Jacob Parykmager
før 1771	parykmager Jacob Rode
før 1781	Jacob Rodes enke
før 1791	murermester Gottlieb Møller
før 1811	Lehmann
før 1818	grovsmed Jens Jensen
1828-29	smed Ole Jensen
1829-40	enken
1840-50	skrædder Køhler
1850-	væver Hans Ditlevsen
1913-57	Arbejdsmand Hans J. Rasmussen
1957-	fru Hansine Christine Holtze

ØSTERGADE 25, matr. nr. 5a

Grundmuret, enetages *forhus*. Bølgeaternittækket heltag med skorstenspipe i rygningen. Facaden er delt i tre fag og står i blank mur af røde sten over pudset sokkel. Tandsnitgesims, fladbuede stik og pudsede, gråmalede sålbænke. Indgang i det nordre fag ad en brunmalet, listebeklædt dør i grå karm. To fag vinduer, grå- og hvidmalede med højtsiddende tværpost. Bagsidens nyere murværk af røde sten står på en pudset, sorttjæret sokkel. Et trerammet og et etrammet vinue. I et vindfang, opført samtidig med bagsidens grundmuring, er en fyldingsdør med vindue. Grundmuret, enetages *baghus* med lavt, bølgeaternittækket halvtag. Pudsede og hvidmalede mure med grå revledøre og grå- og hvidmalede vinduer.

Den smalle slippe til kirken mellem Østergade 26 og 28. Hugo Mathiessen, 1915 (Nationalmuseet)

ØSTERGADE 27, ejere

før 1853	se Østergade 29
1853-	snedkervend Lars Larsen
før 1919	kloakmester Rasmus Chr. Jensen
1922-30	enken, Kirstine Jensen
1930-32	arbejdsmand Jørgen Nøbølle
1932-38	Carla Oline Olesen
1938-76	arbejdsmand Carl Christiansen
1976-77	Ole Dahlin
1977-	Bent Andersen

Bemærkninger: Huset har bevaret sin hovedform, men mistet mange detaljer. Det har haft korspostvinduer og fyldingsdør og taget har været tækket med vingetegl.

Historie: Efter branden i 1840 opførtes på denne grund og nr. 23 et syvfags forhus af skrædder Køhler. I 1870 frasolgtes nr. 23. Nr. 25 fik grundmuret for- og bagsiden i dette århundrede. Inden branden i 1840 stod der et seksfags hus på ejendommen.

ØSTERGADE 26, matr. nr. 201 og 202

Seks fag, enetages bindingsværksforhus med stejlt, bølgeaternittækket heltag. Facaden er stænkpudset og malet hvid med sorttjæret syld og sortbejdsset sugfjæl. Tre granittrin foran indgangsdøren i det tredje fag fra syd, sort listedør med vindue. I de øvrige fag er sortmalede, etrammede termovinduer med falske sprosser. Gavlene er stænkpudsede med sortbejdsede vindskeuder. Bagsiden er hvidmalet over sorttjæret syld. Foran de to søndre fag er opført en lude og ved den nordre del en glasveranda. Forskellige sortmalede vinduer og revledør. Lille sidehus, dels bindingsværk og dels grundmuret, med bølgeaternithalvtæg.

Bemærkninger: Husets hovedform, med det stejle tag, antyder en høj alder. Ved ombygninger er de fleste spor imidlertid slettet. Stænkpuksen og eternittaget giver huset et stift, kulisseagtigt udseende. Tidligere stod huset med overkalket bindingsværk og teglhængt tag med skorstenspiber i tagryggen. Det havde torammede vinduer med tre ruder i hver ramme.

Historie: I det nuværende hus findes formentlig rester af den seksfags lejevågning, som nævnes i 1700-årenes taksationer.

ØSTERGADE 27, matr. nr. 6

Tre fag, enetages, grundmuret forhus. Heltaget er tækket med cementtagsten, brandkam på nordgavlen. Pudset sokkel. Facade af røde sten med tandsnitgesims, fladbuede stik og skifersålbænke på et konsolbåret udkraget skifte. Indgangsdøren i det søndre fag er en bejdsset fyldingsdør. To fag, torammede, bejdsede vinduer med to, ulige store, termoruder pr. ramme. Bagsiden er skuret med sorttjæret murfod. Et sortbejdsset vindue som i facaden. Sortbejdsset plankedør med sidevindue. Muret sidehus med built-up tag.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin hovedform, men har ved udskiftninger desværre mistet mange gode detaljer. Det har haft korspostvinduer, vingetagsten og en skorstenspibe i tagryggen. Træværket burde males og bagsiden gulkalkes, som den tidligere har været.

Historie: I 1853 solgte Jens Jochumsen de tre nordre fag af det tretten fag lange hus (Østergade 27-31) han havde bygget efter branden i 1840. Det var et bindingsværkshus med grundmuret nordgavl. Denne gavl er

ØSTERGADE 26, ejere

før 1761	Jens Høys enkes lejevåning
før 1771	Mads Høys lejevåning
før 1781	Peder Høys lejevåning
før 1791	madame Jørgensen
før 1803	Knud Nielsen
1803-	madame Volchersen

Før 1818 deltes huset i to matrikler.

Matr. nr. 201:

før 1818	madam Halvorsen
før 1847	daglejer Hans Jochumsen
før 1867	enken

Matr. nr. 202:

før 1818	drejer Hans Hansen
1842-	arbejdsmand Poul Carstensen
før 1867	snekkersvend N. Thuge

Den samlede ejendom:

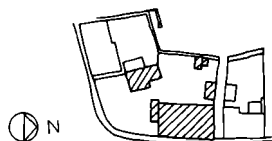
1921-33	arbejdsmand Markus Petersen
1933-38	Birthe Petersen
1938-40	arvingerne
1940-60	parcellist Chr. Jensen, Slemminge
1960-62	bagemester Anders J. Pedersen
1962-68	Olaf Hansen
1968-73	Preben Frederiksen
1973-78	Thorvald E. Nielsen
1978-	Jan Andersen og Jane Andersen

Østergade 28-26

formentlig det eneste i huset, som går tilbage til forrige århundrede. For- og bagsiden grundmuredes i begyndelsen af dette århundrede og tagkonstruktionen blev senere udskiftet.

ØSTERGADE 28, matr. nr. 200

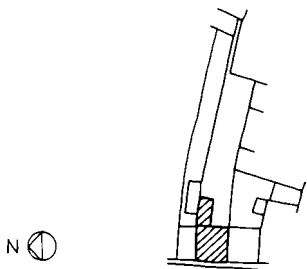
Enetages *forhus* med eternitskifertækket heltag, to simple skorstenspiber bag tagryggen. Facaden er delt i syv fag, grundmuret på sortmalet sokkel af kløvet kamp. Murværket er glatpudset og gulmalet med flade hvidmalede hjørnelisener og lisener omkring indgangsdøren i midterfaget; pudset, hvidmalet gesims med savsnitskifte. Fladbuede stik over åbningerne og støbte sålbænke. Lakeret, listebeklædt indgangsdør med sidevindue. Tre fag vinduer på hver side af døren: nyere, bejdsede vinduer med højtsiddende tværpost. Gavlene er overpudsede. Bagsidens skalmuring står i blank mur af gule sten. Forskellige, brunmalede og lakerede døre og vinduer. Tre fag, gulmalet bindingsværkssidehus med bølgeeternithalvtag. Pudset, gulmalet *baghus* med bølgeeternithalvtag.

Bemærkninger: Huset har bevaret sin gode hovedform, men senere tider har faret hårdt frem mod huset. Korspostdelte vinduer og en fyldingsdør ville passe til huset og et tegtag med skorstenspiber i tagryggen kunne gøre underværker.

Historie: Hans Willer byggede 1763 et ellevefags bindingsværkshus. 1874 blev huset gennemgribende ombygget af muremester Harms: tagværket blev fornyet og facaden grundmuredes. Den grundmurede facade stod i blank mur op i dette århundrede. Bygningen på hjørnet af strædet mellem Torvet og Østergade, matr. nr. 199, blev nedrevet i 1934. Det var et ottefags hus fra begyndelsen af forrige århundrede.

ØSTERGADE 28, ejere

før 1761	skomager Jacob Laursen Dath
1763-	Hans Willer
før 1771	Hans Tofts lejevåning
før 1781	Hans Krog
før 1791	Christen Carstensen
før 1818	madam Hahn
før 1830	madam Gedde
før 1874	muremester Harms
1906-33	murer F. Harms arvinger
1933-39	restauratør Christian Andersen
1939-41	chauffør Folmer Hansen
1941-	skrædder Thøger Albretsen

ØSTERGADE 29, matr. nr. 7a

Enetages, grundmuret *forhus* med teglhængt heltag. Zinkklædt tagkvist med korspostvindue til gaden og en stor taskekvist med bejdsede vinduer og bølgeeternittag til gården. Facaden er delt i fem fag: dør i det søndre fag, fire vinduesfag, sammenkoblede to og to. Blank mur af røde sten med hvidmalet puds: sokkel, indfatninger omkring dør og vinduer og den trukne gesims. Bejdset plankedør og bejdsede, etrammede vinduer med fire termoruder. Bagsiden er malet lysegul over sorttjæret sokkel, lille fremkraget gesims. Forskellige, bejdsede vinduer. Grundmuret halvtags*sidehus* med gulmalet murværk og bejdsede vinduer og glasdøre.

ØSTERGADE 29, ejere

før 1761	Erich Rasmussen Wass
før 1771	Rasmus Erichsen Wass
før 1818	Knud Pedersen
1828-34	avlsbruger Peder Knudsen
1834-	væversvend Jens Jochumsen
1872-	arbejdsmand Mads Olsen
før 1912	Oluf Andersen
1919-29	postbud Martin Henriksen
1929-38	fisker Carl Nielsen
1938-39	maler Skjold Madsen
1939-56	skrædder Charles Christensen
1956-74	fru Jensine Hansen
1974-79	Steen Christensen
1979-	Mona Møllgren og Kurt Hansen

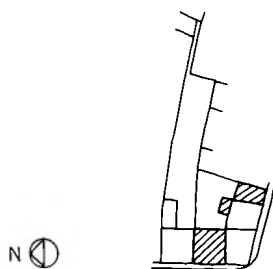
Bemærkninger: Tidstypisk hus med pænt tag og traditionel kvist mod gaden. De nye vinduer burde have været udført som det bevarede vindue i kvisten, med korspost og sidehængte rammer. Træværket ville vinde ved at blive malet. Man savner en skorstenspipe.

Historie: Nr. 29 og 31 blev bygget af arkitekt Johs. Holck for Oluf Andersen i 1912. Det tidligere hus var et trettenfags bindingsværkshus, hvoraf tre fag i 1853 var solgt fra som nr. 27. Det lange bindingsværkshus var opført efter branden i 1840.

ØSTERGADE 31, matr. nr. 7b

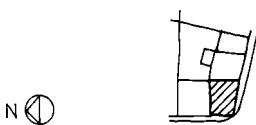
Fem fag, grundmuret, enetages *forhus* med bølgeeternittækket heltag, skorstenspipe af røde sten i tagryggen og en zinkklædt tagkvist med bejd-

ØSTERGADE 31, ejere

før 1918	se Østergade 29
1918-62	drager Østergaard Christiansen
1962-75	Marius Andersen
1975-	Svend Petersen

ØSTERGADE 33, ejere

før 1856	se Østergade 29
1856-	bødkermester Jørgensen
før 1867	daglejer Hans Boesen
1890-1951	skomager Chr. Petersen
1951	arbejdsmand Henry Wæver
1951-61	fru Christine Zehngraff
1961-75	Inger Saurmark
1975-	Erland Rasmussen

Østergade 33

set, etrammet, firerudet termovindue mod gaden. Facaden står i blank mur af røde sten med pudset, hvidmalet sokkel og hvidmalet, trukket gesims. Glatpudsede, hvidmalede indfatninger omkring døren og vinduerne, disse er samlet i to grupper på to. Fire bejdsede, etrammede termovinduer med fire ruder pr. ramme. Bejdsset plankedør i det søndre fag. Bagsiden er hvidmalet over grønmalet murfod, lille udkraget gesims. Fladbuede stik og klinkesålbænke. Rødmalet revledør og to bejdsede termovinduer. Lille muret, gulkalket *udhus* med pandepladetag. Gråmalede revledøre og vinduer.

Bemærkninger: Et tidstypisk hus, som desværre har mistet en del gode detaljer. Ved vinduesudskiftningen har man søgt at lave vinduer som passede til huset, de oprindelige vinduer har imidlertid haft en fast lod- og tværpost og sidehængte rammer. De nye vinduer burde i det mindste males, det samme gælder døren. Man kunne tillige ønske sig at taget ved lejlighed igen blev teglhængt.

Historie: Se Østergade 29.

ØSTERGADE 33, matr. nr. 8

Enetages, grundmuret *forhus* på fire fag med bindingsværksbagside. Bølgeaternittækket heltag med skorstenspipe af røde sten. Sorttjæret sokkel, gulkalket murværk og sugfjæl. Granittrin foran indgangsdøren i det andet fag fra syd, hvidmalet, pladebeklædt dør med rude, grønmalet karm. I de tre øvrige fag ses grønmalede korspostvinduer med gråmalede skifersålbænke på udkraget skifte. Sydgavlen mod Vantorevej er gulkalket over sorttjæret sokkel To fag vinduer med fladbuede stik i underetagen, gråmalet sålbænk. Grønmalede vinduer med glasset sat direkte i karmen, lodposten er bevaret i det østre vindue. To fag, torammede, trerudede vinduer i tagetagen. Bagsiden er overpudset og gulkalket over sorttjæret syld. Gulkalket sugfjæl. Forskellige grøn- og blåmalede vinduer. En grønmalet, dobbelt revledør med granittrin foran.

Bemærkninger: Godt hus med en fin farveholdning. Det er dejligt at se et hus med traditionel gulkalkning. Taget burde ved lejlighed tækkes med røde vingetagsten og skorstenspipen kalkes. Det er beklageligt, at vinduerne har fået lov til at blive så nedslidte, at de næsten ikke står til at redde.

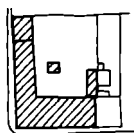
Historie: 1856 købte bødkermester Jørgensen den sydlige del af vævermester Jens Jochumsens grund, hvorpå han opførte et 5½ fag bindingsværksforhus med grundmuret nordgavl. Senere — formentlig i begyndelsen af dette århundrede — grundmuredes såvel facaden som sydgavlen.

ØSTERGADE 35/BOMSTRÆDE 2, matr. nr. 14a

Enetages bindingsværksforhus med uregelmæssig fagdeling. Grundmuret sydgavl med brandkam. Teglhængt heltag med tre skorstenspiber i rygningen. Facaden står med sort afstolpet tømmer og hvidkalkede tavler.

Østergade 35

ØSTERGADE 35, ejere

Den nordre del:

før 1761	Christen Rasmussen Willer
før 1781	Daniel Friderichsen Willer
før 1791	enken
før 1818	skipper Niels Hansen
1818-63	avlsbruger, senere sadelmager Claus Clausen

Den søndre del:

før 1761	daglejer Jens Nielsen
før 1771	Jørgen Møllers lejevåning
før 1791	enken
før 1818-23	daglejer Jørgen Dreyfall

Den samlede ejendom:

1823-63	avlsbruger Claus Clausen
1863-91	sadmager C. Clausen
1891-96	Caroline Clausen
1896-	arkitekt C. M. Andresen
1924-39	sadmager Carl Julius Clausen
1939-42	frk. Anna Clausen
1942-44	murermester Johs. Hansen
1944-71	Ferdinand Hansen, Nakskov
1971-	E. Thorsen

over en sorttjæret sokkel. Hvidtet sugfjæl. To nye, grønbejdsede fyldingsdøre og forskellige, grønmaledede vinduer: et-, to- og trerammede med tre ruder pr. ramme. Nordgavlen er ligeledes sorttjæret og hvidtet med to torammede, trerudede vinduer i underetagen og tre grønbejdsede vinduer i tagetagen: to etrammede og et torammet, med seksrudede rammer. Bagsiden har sorttjæret murfod og tømmer, hvidtede tavl og sugfjæl og forskellige vinduer og døre, rødmaledede.

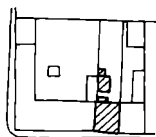
Enetages bindingsværkssidehus med teglhængt heltag, 12 spærfag, og to skorstenspiber i rygningen. Facaden mod Bomstræde er delt i ti fag bindingsværk. Sort sokkel og afstolpet tømmer, hvidkalkede tavl og sugfjæl. Ny grønbejdsset pladedør og fem grønmaledede, torammede, trerudede vinduer. Bagsiden har ligeledes sorttjæret murfod og tømmer og hvidkalkede tavl og sugfjæl. Forskellige, rødmaledede døre og vinduer.

Bemærkninger: Et udmærket hjørne af stor betydning for såvel Østergade som Bomstræde. De pæne bygninger er ret slidte, men har bevaret mange gode detaljer. Hoveddørene er dog erstattet af ringe kopier. Det er vigtigt at husene ikke får lov til at forfalde yderligere, og at der værnes om de gode detaljer, som for eksempel tegltaget og skorstenspiberne.

Historie: Bygningens nuværende udseende skyldes arkitekt C. M. Andresen, som i 1895 ombyggede forhuset og opførte sidehuset. Forhuset blev bygget af sadelmager Claus Clausen efter branden i 1840. Det bestod af fem fag beboelse og seks fag lo og lade. Arkitekt Andresen underkastede huset en gennemgribende ombygning og indrettede fem lejligheder. Sidehuset opførtes af Andresen i 1895. Muligvis anvendtes tømmer fra sadelmager Clausens nifags, toetages sidehus.

ØSTERGADE 37, matr. nr. 15c

Enetages, firefags forhus af grundmur og bindingsværk. Teglhængt heltag (3½ spærfag) med en skorstenspibe af røde sten i tagryggen. Facaden er gulmalet over en brunmalet sokkel. Savsnitgesims, fladbuede stik

ØSTERGADE 37-39, ejere

før 1761	Jørgen Jensen Møller
før 1791	Rasmus Jørgensen
1791-	Johan Henrich Wrede
før 1818	skipper Christian Weiløe
før 1832-63	avlsbruger, senere sadelmager Claus Clausen
1863-	sadelmager C. Clausen
før 1895	arkitekt C. M. Andresen

Østergade 37-39

og skifersålbænke på et udkraget skifte. Tre grønmaledede korspostvinduer og en grønmalet fyldningsdør. Bagsiden består af $3\frac{1}{2}$ fag bindingsværk, som er hvidkalket over tavl og tømmer. Sortmalet murfod og hvidtet sugfjæl. Grønmalet fyldningsdør med vindue og to forskellige grønmaledede vinduer. På den nordlige halvdel af bagsiden er udbygget en grundmuret *lude* med tjæret paptag. Sorttjæret sokkel, hvidkalket murværk. Et grønmalet, trerammet, trerudet og et lille kvadratisk vindue. Fire fag bindingsværkssidehus med bølgeeternithalvtæg. Huset er hvidkalket over sorttjæret murfod med tjærede revledøre og grønmaledede vinduer.

Bemærkninger: Et udmærket og særdeles velbevaret hus med mange gode detaljer. Man glædes over den fine farveholdning på bagsiden: overkalket bindingsværk og grønmaledede vinduer. Pænt tegltæg.

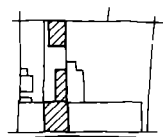
Historie: Huset blev ombygget, sammen med nr. 39, i 1895 af arkitekt C. M. Andresen. Det var et syvfags bindingsværkshus som Claus Clausen havde bygget efter branden i 1840. Arkitekt Andresen grundmurede facaden og gavlene og delte huset i to selvstændige matrikler.

ØSTERGADE 37, ejere

1908-67	postbud C. S. Hansen
1967-	assistent Esther Louise Hansen

ØSTERGADE 39, matr. nr. 15d

Fire fag, enetages, grundmuret *forhus* med bølgeeternittækket heltæg ($3\frac{1}{2}$ spærfag). Huset er opført som dobbelthus med nr. 37 og delt af en brandgavl. Facaden er hvidmalet og stænkpudset over gråmalet sokkel. Savsnitgesims, flade stik og røde klinkesålbænke. Ny plankedør med vindue i det nordre fag. Tre fag, bejdsede korspostvinduer med termoruder. Bagsiden står i blank mur af røde sten over støbt sokkel. Svagt fremkraget gesims, fladbuede stik og støbt sålbænk. Lakeret halvdør med rude i øverste del, to tæt sammenstillede, hvidmalede vinduer, det ene med

ØSTERGADE

ØSTERGADE 41, ejere

før 1761	Morten Mortensen Holsø
før 1771	avlsmænd Peiter Andersen Holtze
før 1818	avlsmænd Lars Høy
1821-63	Claus Clausen
1863-	sadelmager C. Clausen
1896-1929	arkitekt C. M. Andresen
1929-34	arbejdsmand Niels Peter Nielsen
1934-37	P. Andersen & H. Rasmussen
1937-38	Walther Andersen
1938-39	chauffør Ove Folmer Hansen
1939-48	murer Niels Mortensen
1948-57	savskærer E. Harry Jensen
1957-69	fru Inger Larsen
1969-74	lagerforvalter Christian Ohlsen
1974-	chauffør Villy Mathiesen

Østergade 41

en lodpost er dobbelt så bredt som det andet. Grundmuret, enetages *sidehus* med papklædt halvtag. Blank mur af røde sten med flade stik og støbte sålbænke. Hvidmalede vinduer. Sidehuset er forlænget med en grundmuret, rødmalet bygning med paphalvtag, hvidmalede vinduer og en grønmalet revledør.

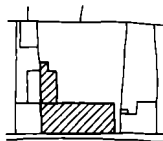
Bemærkninger: Hus med god hovedform. Stænkpuddingen og de bejdsede vinduer har forsimplet husets udseende. Vinduerne burde males og man kunne ønske sig, at huset atter blev tegltækket.

Historie: Huset blev opført sammen med nr. 37, se dette. Bagsiden blev grundmuret og sidehuset opført i 1950'erne.

ØSTERGADE 39, ejere

1921-41	arbejdsmand Otto F. Jørgensen
1941-64	murer Henry Landt
1964-	Mary Dina Landt

N

ØSTERGADE 41, matr. nr. 15a og 16a

Enetages *forhus*, grundmuret med bindingsværksbagside. Teglhængt heltag med tre skorstenspiber i rygningen og en papklædt taskekvist mod gaden med et grønbejdsset, trerammet termovindue. Facaden er delt i elleve fag. Grønmalet murværk på sorttjæret sokkel af kløvet granit. Savsnitgesims, fladbuede stik over vinduerne og skifersålbænk på et udkræget skifte. To nye grønbejdsede fyldingsdøre og ni grønbejdsede, et rammede vinduer med seks termoruder i hver ramme. Sydgavlen er malet lysegrøn med en lysegrøn, pladebeklædt dør. Bagsiden står med sort, afstolpet bindingsværk og hvidkalkede tavler over en sort sokkel. Hvidtet sugfjæl. Forskellige, grønmaledede og -bejdsede vinduer og døre.

Bemærkninger: Hus med god hovedform. Tegltaget er bevaret, men desværre er vinduerne og dørene udskiftet med ringe kopier. De bør males med dækkende maling. De gamle vinduer havde lodpost og sidehængte, trerudede rammer.

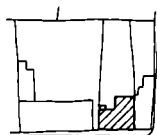
Historie: Det nuværende hus blev opført af arkitekt C. M. Andresen i

Østergade 43-45

1895. Bindingsværket i bagsiden er delvis genanvendt fra det tífags hus Claus Clausen byggede efter branden i 1840.

ØSTERGADE 43, matr. nr. 17

Bygningen består af to trefags bindingsværkshuse. Det smalle, *nordre forhus* har bølgeaternittækket heltag. Facaden er delvis overpudset og malet violet over brun sokkel. Violet sugfjæl. Grønmalet revledør med overvindue med to sæt krydssprosser og bræddeindfatning i det nordre fag. To fag vinduer: rød- og grønmaledede, torammede med tre ruder i hver ramme. Nordgavlen står stænkpudset, Bagsiden var på registreringstidspunktet fjernet i forbindelse med en påbegyndt istandsættelse. Det *søndre forhus* har grundmuret nordgavl og skalmuret bagside. Heltag tækket med vingetegl mod gaden og bølgeaternit mod gården, skorstenspipe i tagryggen. Facaden, som er pudset og malet violet, har indgang i det nordre fag: grønmalet fyldingsdør med trerudet overvindue og bræddeindfatning. I de to øvrige fag ses torammede, trerudede vinduer, rød- og grønmaledede. Nordgavlen er pudset og malet lyserød med forskellige vinduer. Bagsiden står i blank mur af røde sten med lille udkraget gesims, hvidmalet fyldingsdør med vindue.

Bemærkninger: Et par beskedne småhuse, som trods manglende vedligeholdelse har bevaret gode detaljer. Man må håbe, at den igangværende istandsættelse vil medføre at taget tækkes med tegl og vinduer og døre bliver istandsat. Facaden bør kalkes. God skorstenspipe.

Historie: Det søndre, trefags forhus er fra begyndelsen af 1800-årene. Indtil 1850 var Østergade 43 og 45 én ejendom, dette år solgte skræddermester Carl Hansen tre fag ved hjørnet af Kirkestien og beholdt de tre øvrige fag. Det nordre forhus blev opført omkring 1890 som brændehus.

ØSTERGADE 43, ejere

før 1761	Jørgen Svidsers enke, Marthe
før 1771	Maren Svidser
før 1818	daglejer Hans Larsen
før 1834	skomager Knud Nielsen
1834-1840	avlbruger Jochum Dreifald
1840-	skræddermester Carl Hansen
1882-	murer Julius Eriksen
1910-48	møller Hans Bertram Larsen
1948-79	medhjælper Leo Bertram Larsen
1979-81	Viggo Thestrup-Schmidt
1981-	Uffe Jensen

ØSTERGADE 45, ejere

før 1850	se Østergade 43
1850-	tøffelmager Rasmus Andreas Hallander Jørgensen Møller Petersen
før 1867	Lars P. Nøbølle
1894-1932	Jens Otto Nøbølle
1932-40	arbejdsmand S. Nielsen Jensen
1940-44	høker Edvard Jacobsen
1944-45	bestyrer Hans Hansen
1945-47	fru Maren Kirstine Madsen Juel
1947-55	frøken Johanne Pedersen
1955-77	Niels S. Hansen og E. Hansen
1977-78	E. Hansen
1978	N. S. Hansen
1978-79	Agnes Høj
1979-	

ØSTERGADE 45, matr. nr. 18

Tre fag, enetages bindingsværksforhus med teglhængt heltag, en skorstenspibe i tagryggen. Sorttjærede syldsten. Facaden og sydgavlen er stænkpuddede og gulmalede, facaden afsluttes af en gulmalet sugfjæl. I facaden ses et nyere, sortmalet, trerammet vindue med seks ruder pr. ramme og støbt sålbænk. To sortmalede, etrammede, seksrudede vinduer og en sortmalet fyldingsdør i sydgavlen. Tre fag, enetages bindingsværkssidehus med teglhængt heltag. Sorttjæret syld og gulmalet, stænkpudd. I facaden mod Kirkestien ses to sortmalede, etrammede, seksrudede vinduer; i bagsiden et tilsvarende vindue.

Bemærkninger: Huset har en god hovedform og et pænt tegltag. Den triste stænkpudd burde fjernes og vinduerne males i en mindre kontrasterende farve, vinduet mod Østergade har en for huset fremmed dimension.

Historie: Det tre fag lange hus blev delvis genopbygget efter en brandskade i 1842. Østergade 43 og 45 var, indtil 1850 én ejendom, men dette år frasolgt nr. 45. Før 1867 opførtes sidehuset langs Kirkestien.

ØSTERGADE 47, matr. nr. 25b

Ti fag, enetages forhus, grundmur og bindingsværk. Teglhængt heltag med skorstenspiber i rygningen. Huset er pudset og hvidmalet over sortmalet sokkel. Facadens to søndre fag er grundmurede. Gesimsen er trukket i puds over den nordre del og muret over den søndre. Seks fag vinduer: mørkeblå korspostvinduer med to ruder i underrammerne, støbt sålbænk under den sydligste. Af bagsiden er de fire søndre fag grundmurede, hvidmalet sugfjæl. Forskellige mørkeblå, torammede vinduer og en bejdet halvdør. I sydgavlen er et korspostvindue og en

ØSTERGADE 47, ejere

før 1771-1812	Niels Siøe
1812-33	styrmand Hans Peter Bierregaard
1833-	enken, Karen Bjerregaard handelsgartner M. P. Bønsdorff Orla Halvor Jensen
1945-	Jens Børge Hansen Rasmus Elmand Jørgensen

listedør med vindue, to torammede vinduer i tagetagen. Bejdsset dør i nordgavlen og to torammende, trerudede vinduer i tagetagen.

Bemærkninger: Et godt og ret velbevaret hus. Smukt tegltag, skorstenspiberne har været højere med bånd og gesims.

Historie: Det store og dybe, tifags bindingsværkshus opførtes efter en brand i 1837. Karen Bjerregaard, som ejede huset, drev værtshus og havde udlejning af værelser. I 1846 nævnes tillige et keglehus og et baghus. Keglehuset forsvandt i forrige århundrede, men baghuset indrettedes til beboelse og blev først nedrevet i 1943. Det trettenfags hus som brændte i 1837 var opført i 1770'erne af Niels Siøe.

AALHOLM PARKVEJ

Aalholm Parkvej er et nyere navn for vejen på dæmningen fra Nysted til Aalholm. Dæmningen kaldtes tidligere Piledammen. Ved denne dæmning lå til midt i forrige århundrede en stivelses- og pudderfabrik, en sytten fag lang bygning i to etager. I den sidste tid var fabrikken indrettet til bryggeri. Bygningerne blev derefter købt af Aalholm og revet ned, hvorefter grunden blev udgravet som en del af voldgraven.

AALHOLM PARKVEJ 2,
matr. nr. 1a, Aalholm Hovedgaard

Grundmuret, *enetages hus* med kælder under den nordlige del. Teglhængt heltag med en pudset, gulmalet skorstenspipe i tagryggen og

Aalholm Parkvej 2

brandkamme på gavlene. Huset er gulmalet med rødmalet træværk. Facaden er delt i fire fag. Kløvet granitsokkel. Savsnitgesims, fladbuede stik over åbninger, murede sålbænke. I det østre fag sidder en fyldingsdør med oval rude i den øverste fylding. Tre korspostvinduer med to ruder i underrammerne. Gavlene og bagsiden er pudsede og gulmalede med sorttjæret sokkel. I østgavlens tagetage ses et torammet, trerudet vindue. På grund af terrænets hældning står bagsiden i to etager. En revledør og to etrammede, firerudede vinduer i kælderen. I stueetagen ses et etrammet og et torammet vindue med tre ruder i hver ramme og et seksrammet vindue med to ruder i underrammerne.

Bemærkninger: Et usædvanlig godt og velbevaret hus. Man glædes over den traditionelle vedligeholdelse, huset har dog tidligere været gulkalket og ikke malet. Pænt tegltag med en god skorstenspibe.

Historie: Skipper Lauritz Larsen opførte i 1875 det grundmurede hus til beboelse.

AALHOLM PARKVEJ 2, ejere

1876-1886 skipper Lauritz Larsen
1886- Aalholm Gods

BEVOKSNINGSREGISTRANT

Bevoksningen er en vigtig del af bymiljøet. Selvgroet eller plantet, er det grønne med til at skabe variation og indholdsrigdom. I kraft af sin størrelse, form og farve skiller bevoksningen sig ud som et særligt element i bybilledet. Det solide træ kan ofte præge et helt gadebillede. Det giver gaderummet identitet og fungerer som et holdepunkt, der gør det lettere at orientere sig i byen.

Rigtigt udformet kan beplantningen understrege byens rum og danne en funktionel og berigende ramme omkring aktiviteter på gader, torve og pladser.

Købstadshavernes bevoksning er ofte meget varieret og præget af moderatvoksende træer. Det er først og fremmest havernes vegetation, der giver Nysted sit frodige præg og medvirker til at understrege de enkelte bydeles særlige karakter.

Bevaringsværdig bevoksning

De mest markante grønne træk i det gamle Nysted findes i dag i området ved kirken og præstegården, ved »pakhusrunden« mellem Adelgade og Ny Østergade og i området mellem Adelgade og Rørsøen, samt ved Strandvejens nordlige del.

Hertil kommer de mange frodige privathaver især i karreerne langs Østergade og Adelgade-Fiskergade.

Præstegårdshaven og kirkegården præges af store fuldkronede træer, overvejende lind, ahorn, eg og ask, som kan ses viden om i den gamle bydel. Mod Østergade er præstegårdshaven afgrænset af en markant haselgang, som danner en grøn væg mod gaderummet.

På arealet bag de gamle pakhuse mellem Adelgade og Ny Østergade (matr. nr. 144) findes en sjælden frodig træbestand af gamle høje ask, bøg og akacie.

Udsigt fra kirketårnet over præstegårdshaven og haverne langs Østergade. Nysted kommune foto, 1982.

Stien langs rørsøen. Miljøet præges af de mange store træer i haverne langs Adelgade og i kanten af engen. Engarealerne var før tørlægningen en del af Nysted Nor. P. Thorsen foto, 1982.

Et særpræget og meget værdifuldt træk i bybilledet udgør de gamle købstadshaver, som strækker sig fra Adelgade ned til stien langs Rørsøens engarealer. Det er lange smalle haveparceller, som nærmest Adelgade er intensivt udnyttede til gårdhaver og terrasser, mens de lavere liggende arealer er præget af nyttehaver afvekslende med en frodig busk- og trævegetation. Især i haveskellene og langs skellet mod Rørsøen står en markant bevaringsværdig træbestand af bl.a. store ask, bøg, ahorn, lind og birk.

Langs Strandvejen mellem Slotsgade og Skibsbrostræde, danner en række gamle lindetræer en karakterfuld baggrund for det lille grønne

De store gamle lindetræer langs Strandvejen danner en markant baggrund for det grønne anlæg og funktionerne ved havnen. Nysted kommune foto.

Det solitære træ er et værdifuldt indslag i gadebilledet. Til venstre den gamle kastanie i Adelgade. Til højre et typisk gårdmiljø med et frodigt valnødtre. Adelgade 52. Peter Thorsen foto, 1982.

anlæg mellem Strandvejen og noret. Videre mod syd til Havnegade afløses lindetræerne af en række opstammede rødtjørn, som på værdifuld måde understreger det krumme vejforløb og indrammer havneområdet.

De mange frodige private haver i den gamle bydel i øvrigt præges af de mange mindre træer, især frugttræer. Foruden æble, pære og kirsebær findes der mange valnøddetræer, hvis frodige vækst synes begunstiget af det særlige østersøklima. Havernes bevoksning er en værdifuld del af bymiljøet. Fra gaderne kan man opleve havernes frodighed som »grønne kik« gennem porte, smøger og låger eller som et tilskud til gadebilledet, hvor husrækken brydes af træbevoksning som strækker sig ud over mure, plankeværker og hegn.

Havernes bevoksning sætter sit præg på gader og stræder. Her Skibsbrostræde. Peter Thorsen foto, 1982.

Nyere beplantning

Den værdifulde bevoksning i det gamle byområde er af meget varierende alder. Hovedparten af de mest bevaringsværdige træer er dog 80 til 100 år eller ældre. Af hensyn til de fremtidige miljøkvaliteter er det derfor værdifuldt, at der igennem en årrække er foretaget nyplantning af træer bl.a. på offentlige vejarealer, parkeringspladser og torve.

Blandt de mest karakterfulde nyplantninger kan nævnes pladsen foran rådhuset på Adelgade og parkeringspladsen mellem skolen og Jernbanegade, samt træplantningen langs Jernbanegade og plantningerne omkring boligområdet ved Kirkestien. Beplantningen på Gl. Torv virker i modsætning til de nævnte eksempler, fremmed for købstadsmiljøet. Den etablerede beplantning af have-sirbuske og stedsegrønne planter bør med tiden afløses af en mere enkel træplantning, som kan understrege torvets bymæssige karakter.

Fremtidig beplantning

I dag er de mest dominerende træarter i byområdet ask, lind og ahorn, elm, hestekastanie, valnød, eg og tjørn. Disse arter har således bevist deres »grokraft« under de lokale vækstbetingelser. Ved fremtidig plantning af træer bør man, såvel af miljømæssige som vækstsikkerhedsmæssige grunde, hovedsageligt anvende disse robuste træarter. Snævre pladsforhold eller ønsket om at undgå skyggegener kan stedvis tale for anvendelse af moderatvoksende træarter som navr, hyld, paradisæble og kugleakacie, og mere lyskronede træer som søvløn, ask, eg og almindelig akacie.

Registreringssystematik

I registreringen er kun medtaget den mest markante bevoksning i byområdet. Registreringen opdeler bevoksningen i følgende kategorier:

1. Værdifuld bevaringsværdig bevoksning
2. Værdifuld bevoksning i øvrigt
3. Nyere værdifuld beplantning

Under kategorien værdifuld bevaringsværdig bevoksning indgår større livskraftige træer, og træer der markerer sig særligt i bybilledet. Disse træer bør ved en senere lokalplanlægning medtages som bevaringsværdige. Den værdifulde bevoksning i øvrigt omfatter træer og buskbevoksning, som er af værdi for miljøet som helhed, og som ofte vil udgøre næste generation af stor bevaringsværdig bevoksning. På samme måde vil den nyere værdifulde beplantning med tiden kunne udvikle sig til markante grønne elementer i byen.

Beplantningen med kugleakacier foran rådhuset i Adelgade vil med tiden kunne blive et markant grønt træk i gadeforløbet. Nysted kommune foto, 1982.

JÆVNFØRINGSREGISTER

Hvis man vil følge bebyggelsen på den enkelte ejendom tilbage i tiden gennem arkivalierne, er det en stor hjælp at kende ejendommens nummerering, da denne har ændret sig gennem årene. Registret er ordnet efter gadenavne og -numre, de lige numre er opført efter de ulige. Den nuværende matrikulering, som er anført i anden kolonne, gennemførtes i 1863. De ældre brandforsikringsnumre varierer fra den ene taksationsprotokol til den næste; dels fordi man

ikke valgte samme rute gennem byen hver gang, og dels fordi huse blev delt, sammenlagt, nedrevet eller nyopført. Oplysningerne i brandtaksationerne er den vigtigste kilde for de bygningshistoriske afsnit i registranten. Brandforsikringsarkivalierne befinder sig på Landsarkivet for Sjælland og Lolland-Falster. De gadenumre, som husene har i dag, blev indført i 1899. Samtidig blev der opsat navneplader ved gadehjørnerne.

	Matr. nr. Nysted Bygrunde	1867	1847	1818	1791	1781	1771	1761
Adelgade 1G	139a							
	139b	61	61	77	150	151	153	75
Adelgade 3	139c							
Adelgade 5	140	62a						
Adelgade 7	141	62b	62	78	151	152	154	74
Adelgade 9	142	62c						
Adelgade 11	(143) ¹⁾	63	63	156				
Adelgade 13-15	144	64	64	1	1	1	1	1
Adelgade 17	145	65	65	2	2	2	2	2
Adelgade 19	146a	66	66	3	3	3	3	3

JÆVNFØRINGSREGISTER

	Matr. nr. Nysted Bygrunde	1867	1847	1818	1791	1781	1771	1761
Adelgade 21	147	67	67	4	4	4	4	4
Adelgade 23	148 <i>d</i>	68	68	5	5	5	5	5
Adelgade 25	{148 <i>a</i> 149 <i>a</i> }	{69 <i>b</i> 69 <i>a</i> }	69	6	6	6	6	6
Adelgade 27	150	70	70	8}	7	7	7	7
Adelgade 29	151	71	71	7}				
Adelgade 31	152	72	72	9	8	8	8	8
Adelgade 33	153	73 <i>a1</i> } 73 <i>b</i> } 73 <i>c</i> }	73	10	9 + 10	{ 9 10 }	9	10
Adelgade 35	154							
Adelgade 37	155 <i>a</i>							
Adelgade 39	156 <i>a</i>	74	74	11	11	11	11	11
Adelgade 41	157 <i>a</i>	75	75	12	12	12	12	12
Adelgade 43	158	76	76	13	13	13	13	13
Adelgade 47	160	78 <i>a</i>	78 <i>a</i> }	15	15	15	{ 16 } 15 }	15
Adelgade 49	159 <i>m</i>	78 <i>b</i>	78 <i>b</i> }					
Adelgade 51	162 <i>b</i>	79 <i>a</i>	79 <i>a</i> }	16	16	16	17	16
Adelgade 53	163 <i>a</i>	79 <i>b</i>	79 <i>b</i> }					
Adelgade 55	164 <i>a</i>	80	80	17	17	17	18	17
Adelgade 57	165	81	81	18	18	18	19	18
Adelgade 59	166	82 <i>a</i> }	82	19	19	19	20	19
Adelgade 61	168 <i>a</i>	{ 82 <i>b</i> 83 }						
Adelgade	168 <i>b</i>	84	84	21	21	21	22	21
Adelgade 65	169 <i>a</i>	85 <i>a</i>	85 <i>a</i> }	22	22	22	23	22
Adelgade 69	170 <i>a</i>	85 <i>b</i> + <i>c</i>	85 <i>b</i> }					
Adelgade 71	171 <i>b</i>	86	86	23	23	23 }	24	23
Adelgade 73	172	87	87	24	24	24 }		
Adelgade 75	178	88 <i>b</i>	88 <i>b</i>	25 ²⁾	26	26	26	25
Adelgade 77	179	89	89	26	27	27	27	26
Adelgade 79	180	90	90	27	28	28	28	27
Adelgade 81	181	91 <i>a</i>	91 <i>a</i> }	28	29	29	29	28
Adelgade 83	182 <i>a</i>	91 <i>b</i>	91 <i>b</i> }					
Adelgade 85	183	91 <i>c</i>	91 <i>c</i> }					
Adelgade 87	185 <i>b</i> }	92	92	29	30	30	30	29
Adelgade 89	185 <i>a</i> }							
Adelgade 91	186	93	93	30	31	31	31	30
Adelgade 93	187	94	94	31	32	32	32	31
Adelgade 95	188	95 <i>a</i>	95 <i>a</i> }	32	33	33	33	32
Adelgade 97	189	95 <i>b</i>	95 <i>b</i> }					
Adelgade 99	190	96	96	33	34	34	34	33
Adelgade 101	191	97	97	34	35	35	35	34
Ubebygget	192	98	98	35	36	36	36	35
Adelgade 103	193	99/100 <i>a</i>	100 <i>a</i> ³⁾ }	{ 36 37 }	37	37	37	36
Adelgade 105	194	100 <i>b</i> /101	100 <i>b</i> /101 ³⁾ }					
				{ 86	38	38	38	127

	Matr. nr. Nysted Bygrunde	1867	1847	1818	1791	1781	1771	1761
Adelgade 4-6	138	60 <i>b</i>	60 <i>b</i>	76	149			
Adelgade 8	137	60 <i>a</i>	60 <i>a</i>					
Adelgade 10	136 <i>a</i>	59	59	75	148	150	{151 152}	72 73
Adelgade 12	135	58	58	74	147	149	150	71
Adelgade 14	134	57	57	73	146	148	149	70
Adelgade 16	133 <i>b</i>	56 <i>b</i>	56 <i>b</i>	72	145	147	148	{69 68}
Adelgade 18	133 <i>c</i>							
Adelgade 20	132 <i>b</i>							
Adelgade 22	131 <i>a</i>							
Adelgade 24	130	56 <i>a</i>	56 <i>a</i>					
Adelgade 26A	129 <i>b</i>							
Adelgade 26B	129 <i>a</i>	55 <i>b</i>	55 <i>b</i>	71	144	146	147	67
Adelgade 28-30	128	{55 <i>a</i> 54	{55 <i>a</i> 54	70	143	145	146	66
Adelgade 32	126	53 <i>b</i>	53 <i>b</i>	69	142	144	145	
Adelgade 34	125	53 <i>a</i>	53 <i>a</i>					
Ubebygget	124	52	52	68	141	143	144	65
Adelgade 38	123	51	51	67	140	142	143	
Adelgade 40-42	120 <i>a</i>	{50 49 48	{50 49 48	66 65 64	139 138	141	142	63
Adelgade 44	119 <i>d</i>	47	47	63	137			
Adelgade 46	119 <i>a</i>							
Adelgade 48	118 <i>a</i>	46	46	62	136	139	140	61
Adelgade 50	103 <i>a</i>	38	38	60	130	133	134	60
Adelgade 52	102 <i>a</i>	37	37	59				
Adelgade 54	101 <i>d</i>	36 <i>d</i>	36 <i>b</i>		58	129	132	133
Adelgade 56	100 <i>b</i>	36 <i>c</i>						
Adelgade 58	{99 <i>a</i> 98	{36 <i>b</i> 36 <i>a</i>						
Adelgade 60	97 <i>a</i>	35 <i>b</i>	35	57	128	131	132	58
Adelgade 62	96	35 <i>a</i>						
Adelgade 64	95	34	34	56	127	130	131	{57 56}
Adelgade 68	94	{33 32	{33 32	55				
Adelgade 70	92	31	31	53	125	128	129	54
Adelgade 72	91 <i>a</i>	30	30	52	124	127	128	53
Adelgade 74	89 <i>a</i>	28/29	{29 28	51 50	123 122	126 125	127 126	52 51
Adelgade 76	88 <i>a</i>	26 <i>b</i> /27	27	49	{121 120	124	125	50
Adelgade 78	87	26 <i>a</i>	26				123	124
Adelgade 80	86 <i>a</i>	25	25	48	119	122	123	48
Adelgade 82	85 <i>a</i>	24	24	47	118	121	122	47
Adelgade 84	84 <i>a</i>	23	23	46	117	120	121	46

JÆVNFØRINGSREGISTER

	Matr. nr. Nysted Bygrunde	1867	1847	1818	1791	1781	1771	1761	
Adelgade 86	83a	22	22	45	{116 115	119	120	45	
Adelgade 88	82	21a	21	44	114	117	118	43	
Adelgade 90	81a	20	20	43	113	116	117	42	
Adelgade 92	80a	19	19	42	112	115	116	{41 40 39	
Adelgade 94	79	18	18	41	111	114	115	38	
Adelgade 96	78a	17	17	40	110	113	114	37	
Adelgade 98A	77b	16	16	39					
Adelgade 98B	77c								
Adelgade 100	76a	15b	15b	38	109	112	{113	126	
Adelgade 102	75	15a1	15a				{112	125	
Bomstræde 3	9	121	121	105	58	57	57	101	
Bomstræde 5	10	122a	122a	106	59	58	58	102	
Bomstræde 7	11	122b	122b						
Fiskergade 1	50	154	154	137	89	91	{91 ⁴⁾ 92	148 149	
Fiskergade 3	51	151b	151						
Fiskergade 5A	52a	155	155	138	90	92	93	150	
Fiskergade 5B	52b								
Fiskergade 7	53	156	156	139	91	93	94	151	
Fiskergade 9	54	157	157	140	92	94	95	152	
Fiskergade 11	55	158							
Fiskergade 13	56b	5	5	141	93	95	96	153	
Fiskergade 2	68b ⁵⁾								
Fiskergade 4	67	9	9	149	103	105	106	163	
Fiskergade 8	65a	{8b 8a	{8b 8a	148	{102 101	104	105	104	162 161
Fiskergade 10A	63c	7	7	147	100	102	103	160	
Fiskergade 10B	63a								
Fiskergade 12	62a	6	6	146	99	101	102	159	
Fiskergade 14	62c								
Fiskergade 18	61a	4b	4b	145	{98	100	101	158	
Fiskergade 20	60a	4a	4a		{97	99	100	157	
Fiskergade 22	59a	3	3	144	96	98	99	156	
Fiskergade 24	58	2	2	143	95	97	98	155	
Fiskergade 26	57a	1	1	142	94	96	97	154	
Gl. Torv 3	195	102	102	87	40	39	39	128	
Gl. Torv 5	196	103	103	88	41	40	40	129	
Gl. Torv 7									{104
Gl. Torv 9	197	105	105	90	43	42	42	131	
Ubebygget					44	43	43	132	

	Matr. nr. Nysted Bygrunde	1867	1847	1818	1791	1781	1771	1761
Gl. Torv 11	198	107	107	91	45	44	44	133
Gl. Torv 13	33	134	134	119	{ 72 73	71 72	72 73	111 112
Gl. Torv 15	32	136	136	120	74	73	74	113
Gl. Torv 17	31	137 + 38	137 + 38	121	?	?	?	?
Gl. Torv 19	30 <i>b</i>	141 <i>b</i>	141 <i>b</i>	124	78	78	79	116
Gl. Torv 21	45	152 <i>a</i>	152	135	87	87	88	117
Gl. Torv 23	46 ⁷⁾	152 <i>b</i>						
Gl. Torv 25	47	152 <i>c</i>						
Gl. Torv 27	48	152 <i>d</i>						
Gl. Torv 29	49 <i>a</i>		(153)	136	88	{ 88 89	89 90	118 119
Gl. Torv 2	72	14 <i>a</i>	14	154	108	111	111	124
Gl. Torv 4	71	13	13	153	107	110	110	{ 123 122
Gl. Torv 6	70 <i>a</i>	12	12	152	106	109		
Gl. Torv 8	69 <i>a</i>	11	11	151	105	108	109	121
Gl. Torv 10	68 <i>a</i>	10	10	150	104	107	108	120
Gl. Torv 12	68 <i>c</i>							
						106	107	164
Havnegade 4 ¹⁵⁾								
Havnegade 8	64		8 <i>c</i>					
Jernbanegade 2	159 <i>f</i>	77	77	14	14	14	14	14
Kattesundet 3-5	26 <i>b</i>	139	139	122	?	?	?	?
Kattesundet 7	27	140 <i>a</i>	140 <i>a</i>	123	?	?	?	?
Kattesundet 9	28	140 <i>b</i>	140 <i>b</i>					
Kirkestien 3	19	128	128	113	66	65	65	105
Kirkestien 5	20	129	129	114	67	66	66	106
Kirkestien 7	21	130	130	115	68	67	67	107
Kirkestien 9	14 <i>æ</i>	131	131	116	69	68	68	108
Kirkestien 11	23	132 <i>a</i>	132 <i>a</i>	117	70	69	69	109
							70 ⁸⁾	110 ⁸⁾
Kirkestien 4	24	132 <i>b</i>	132 <i>b</i>					
Slotsgade 5	104	39	39	61				
Slotsgade 7A	{ 105 106	40 41 <i>a</i>	40 41 <i>a</i>	{ 79 80	131	134	135	76
Slotsgade 9	107 <i>a</i>	41 <i>b</i>	41 <i>b</i>					
Slotsgade 4	118 <i>b</i> ⁹⁾							
Slotsgade 6	117	45	45	85	135	138	139	81
Slotsgade 8	116	44	44	84	134	137	138	80
Slotsgade 10	115	43	43	83	133	136	137	79
Slotsgade 12	114	42	42	82	132	135	136	{ 78 77

JÆVNFØRINGSREGISTER

	Matr. nr. Nysted Bygrunde	1867	1847	1818	1791	1781	1771	1761
Slotsgade 14	113	41c	41c	81				
Slotsgade 16	112a	41e						
Smedestræde 3	170e	85b + c	85c					
Smedestræde 5	170b							
Smedestræde 7	173	85e						
Smedestræde 11	174a	85d2	85d					
Smedestræde 13	175	85d1						
Smedestræde 2	177	88a	88a	25 ²⁾	25	25	25	24
Strandstræde 6	74	15a2 ¹⁰⁾						
Strandvejen 39	90	21b ¹¹⁾						
Strandvejen 55	73	14b ¹²⁾						
Søndergade 1	29a	141a	141a ⁶⁾					
Søndergade 3	29b							
Søndergade 7	36	142	142	126	79	79	80	137
Søndergade 9	35	143a	143a	125	80	80		
Søndergade 11	34	143b	143b					
Søndergade 4	44a	151a	151	134	86	86	87	146
Søndergade 8	43	150	150	133	85	85	86	145
	42	149	149	132	84	84		144
Søndergade 10	41	148	148	131	83	83	85	143
Søndergade 12	40	147	147	130				
Søndergade 14	39	146	146	129	82	82	84	142
Søndergade 16	38	145	145	128	81	81	83	141
Søndergade 18-20	37a	144	144	127				
Vantorevej 17	12b	122c	122c	107	60	59	59	103
Vantorevej 19	12a							
Vantorevej 23	13	122d	122d					
Østergade 15	1	115	115	100	52	51	51	100
Østergade 17	2	116	116	99	53	52	54	99
Østergade 19	3	117	117	101	54	53	52	98
Østergade 21	4	118	118	102	55	54	53	97
Østergade 23	5a	119	119	103	56	55	55	95
Østergade 25	5b							
Østergade 27	6	120a						
Østergade 29	7a	120b	120	104	57	56	56	94
Østergade 31	7b							
Østergade 33	8	120c						
Østergade 35	14a	123/24	123/24	108	61	60	60	93
				109	62	61	61	92

	Matr. nr. Nysted Bygrunde	1867	1847	1818	1791	1781	1771	1761
Østergade 37	15c	125	125	110	63	62	62	91
Østergade 39	15d							
Østergade 41	16a	126	126	111	64	63	63	90
Østergade 43	17	127a	127	112	65	64	64	104
Østergade 45	18							
Østergade 47	25b	133	133	118	71	70	71	88 89
Østergade 20-22	176a	114	114	98	51	50	50	82
Østergade 24	205	113b	113b	97	50	49	49	87
	204							
Ubebygget	203	112	112	96	49	48	48	83
Østergade 26	202	111	111	95	48	47	47	84
	201							
Østergade 28	200	109	109	93	47	46	45	85
Ubebygget	199	108	108	92	46	45	46	86
Aalholm Parkvej 2	¹⁴⁾	41d	41d					

¹⁾ Matr. nr. 143 er idag sammenlagt med nr. 144.

²⁾ Smedestræde 2 og Adelgade 75 er samlet i denne taksation.

³⁾ Efter branden i 1831 blev der foretaget en del ændringer på disse ejendomme.

⁴⁾ Dette hus har formentlig ligget på hjørnet af Fiskergade og Torvet. Fiskergade 1 er senere forlænget.

⁵⁾ Se Gl. Torv 12.

⁶⁾ Udstykket fra Gl. Torv 19.

⁷⁾ Den del af matr. nr. 46, som ligger ud til Søndergade, var i 1761 bebygget med et femfags hus (nr. 147).

⁸⁾ Disse numre anvendtes til det såkaldte Spurvehus, som lå på klosterets tidligere grund.

⁹⁾ Udstykket fra Adelgade 48.

¹⁰⁾ Udstykket fra Adelgade 102 i 1856.

¹¹⁾ Udstykket fra Adelgade 88 i 1855.

¹²⁾ Udstykket fra Gl. Torv 2 i 1856.

¹³⁾ Det såkaldte Enkesæde, som lå ved den nordre kirkegårdsmur ud for tårnet, nævnes første gang i 1818, dog uden forsikringsnummer.

¹⁴⁾ I dag matr. nr. 1a Aalholm Hovedgård, tidligere matr. nr. 109 og 110 Nysted Bygrunde.

¹⁵⁾ Se Fiskergade 8

LITTERATUR

- Danmarks Kirker, Maribo amt. Nationalmuseet 1947, p. 172-205.
- Danmarks sydligste købstæder 1918. Nysted avis og bogtryk 1980.
- Carl Adam Hansen: Nysted 1409 – 7. december – 1909. Nysted Byråd 1909.
- P. Holm & Dr. H.: Det gamle Nysted. J. Wibergs boghandel 1917.
- Kai Hørby: Samfundet i middelalderen, i Dansk social historie 2. Gyldendal 1980.
- Vilh. Lorenzen: De danske Franciskanerklostres Bygningshistorie. København 1914.
- Vilh. Marstrand: Nysted bys oprindelse og ældste historie. Lolland-Falsters historiske Samfund 1951, p. 341-65.
- Hugo Mathiessen: Lollands Købstæder. Lolland-Falsters historiske Samfund 1925, p. 68.
- Kaj Nilsson: Nysted Skoles Historie 1852-1977. Nysted 1977.
- Trap: Danmark, 1.-5. udgave.
- Kai C. Uldall: Den økonomiske Tilstand paa Lolland-Falster 1735. Lolland-Falsters historiske Samfund 1925, p. 35-42.

KILDER

- Landsarkivet for Sjælland m. m.*
Købstædernes Brandforsikring, Lolland-Falster Stiftamt, Brandtaksationsprotokoller 1761, 1771, 1781 og 1791, samt Diverse korrespondancesager 1761-1813.
- Købstædernes Alm. Brandforsikring, Brandtaksationsprotokoller 1913-35, incl. Forsikringsprotokol 1876-1960.
- Nysted Byfoged, Brandretsprotokol 1771-1872.
- Nysted Byfoged, Skøde- og Panteprotokoller 1771-1927, incl. Realregister 1806-1907 og Navneregister 1806-57.
- Nysted Byfoged, Taksationsprotokoller 1874-1919.
- Nysted Rådstue, Brandtaksationsprotokoller 1818-26, 1847-57 og 1867-76, incl. Forsikringsprotokoller 1818-27 og 1847-57.
- Nysted Rådstue, Registre over Bygningsafgiften 1829-93.
- Nysted Rådstue, Bygningskommissionens indkomne breve 1834-61.
- Nysted Rådstue, Borgerrepræsentationens forhandlingsprotokol 1838-68.
- Nysted Rådstue, Skatteligninger og kærnerregnskaber 1662-1811.
- Lollands Branddirektorat, Forsikringsprotokol 1858-74.
- Topografisk Samling, Lægen George Lützens optegnelser fra og om Nysted, 1866-79.
- Matrikeldirektoratet*
Matrikelkort over Nysted, Bygrunde og Markjorder.
- Nysted Kirkes Arkiv*
Kopi af H. J. Weiers manuskript angående Nysted Kirke og Skole.
- Nysted kommune*
Nystedkrøniken, C. A. Hansens optegnelser.
Bygningskommissionens indkomne breve 1897-1913.
Byggesagsarkivet.
- Dommerkontoret i Nykøbing*
Moderne realregistre.
- Post- og Telegrafvæsenet, Museet*
Materiale vedrørende Nysted postkontor.
- Rigsarkivet*
Rentekammeret, Grundtaksten 1682.
Rentekammeret, Sager ang. amtsforvalter Zeuthens gæld til den kgl. kasse.
- Fotografier, tegninger m. m.*
Det kgl. Bibliotek, Kort- og Billedsamlingen
Nationalmuseet, 2. Afdelings arkiv.
Lolland-Falsters Stiftmuseum.
Nysted Lokalhistoriske Arkiv og private ejere i Nysted.

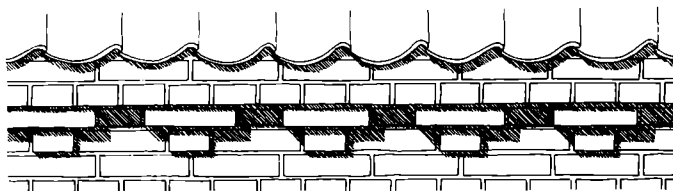
ORDLISTE

BEJDSET: Behandling af træværk med en pigmenteret, men ikke dækkende træbeskyttelse.

BINDINGSVÆRK: Vægkonstruktion bestående af et tømmer skelet med udfyldte mellemrum, *tavl*.

BISLAG: Lukket udbygning foran en yderdør.

BLANK MUR: Teglstensmurværk uden overfladebehandling.

BLOKTANDSNITSGESIMS: Gesims af to skifter, hvor hveranden sten er udkraget, øverst en løber (sten med langsiden i murflugten) og nederst en binder (med endeflader i murflugten).

BLÆNDING: Flad niche eller fordybning i murværk.

BRANDKAM: Den del af en gavl eller bagmur, som er synlig over tagfladen.

BRYN: Fremkraget murskifte.

BRYSTNING: Ydervæggen mellem vinduets underkant og gulvet.

BRÆNDT FUGE: Fuge, der er formet i profil med et fugestål.

DOK: Lodret tømmerstykke i *bindingsværk*, forbinder *løsholt* med tag- eller *fodrem*.

FAG: Hermed forstås i reglen vinduesfag. I ældre tid mellemrummet mellem stolperne i et bindingsværkshus. Spærfag er mellemrummet mellem spærene.

FLUNKE: Den trekantede sideflade af en kvist.

FODREM: Det vandrette tømmerstykke i *bindingsværk*, som ligger på *syldstenene*.

FORDAKNING: Afdækning over dør eller vindue, formet som en *gesims* eller *fronton*.

FORKRØPNING: Vinkelrette brydninger i vandret plan af *gesims* og profiler.

FORMSTEN: Teglsten fremstillet i en speciel form før brændingen.

FORSKÆLLING: Lukning af tagets fuger udefra med mørtel, hvor det ikke er muligt at understryge. Tidligere blev forskællingen hvidtet.

FRISE: Glat eller udsmykket parti på en facade, ofte placeret under *gesimsen*.

FRONTISPICE: Trekantet eller buet, gavlagtig prydelse på en facade.

FRONTON: Se *frontispice*.

FYLDING: Det udfyldende felt, glat eller profileret langs kanten, mellem *rammestykkerne* i døre eller paneler.

GAVLKVIST: Kvist, hvis forside flugter med den underliggende murs yderside.

GERICHT: Indfatning omkring dør eller vindue.

GESIMS: Fremspringende led på en bygningsfacade.

GRUNDMUR: Vægge opført udelukkende af sten.

GUTTAE: Arkitekturornament fra antikken, består af dråbeformede tappe.

HALVTAG: Tag der kun her fald til en side.

HALVVALM: Tagflade over gavlen fra tagryggen til omkring den halve højde af gavltrekanter.

HELTAG: Tag med fald til begge sider fra *rygningen*, kaldes også *sadeltag*.

HOVEDGESIMS: Gesimsen under tagskægget, til forskel fra *kordongesims*.

KANNELERET: Parti med lodrette, konkave fuger.

KARM: Den faste del af et vindue eller dør.

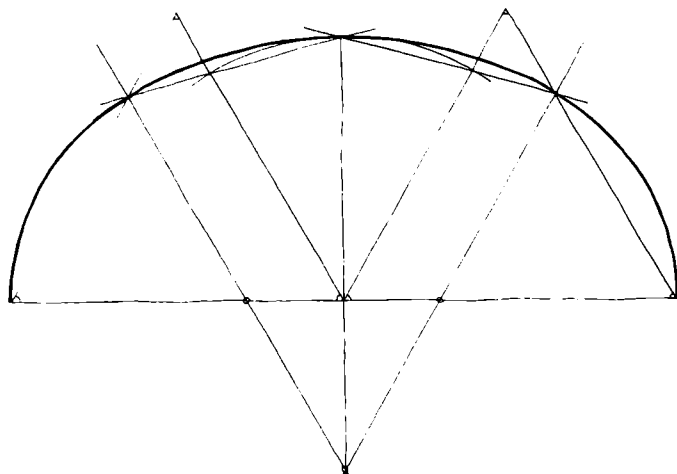
KARNIS: S-formet profileret.

KONSOL: Profileret fremspring, der bærer en bygningsdel, f.eks. en *sålbænk* eller *gesims*.

KORDONGESIMS: Fremspringende, vandret murband mellem en bygnings etager.

ORDLISTE

KORSPOSTVINDUE: Vindue delt af en lod- og tværpost, som danner et kors.

KURVEHANKSBUE: Flad bueform, hvor den lodrette side er tangent til buen i overgangen, og hvor buen er tegnet med cirkelslag med to forskellige radier.

KVADER: Tilhugget, firkantet natursten.

KVADERPUDSNING: Puds der efterligner kvadre.

LERKLINING: Udfyldning af *bindingsværkets tavl* med ler, der bæres af et indre netværk af kæppe og tynde kviste.

LISEN: Flad, rektantet murpille uden base og kapitæl.

LUDE: Udbygning på en bygnings langside, hvorover hovedbygningens tagflade fortsætter.

LØSHOLT: Vandret tømmerstykke mellem stolperne i *bindingsværk*.

MANARDTAG: Tagkonstruktion med to tagflader med forskellig hældning, som mødes i en stump vinkel.

MURPILLE: Murværket mellem to åbninger.

MURTINDE: Muret forhøjelse på gavlens spids.

OPSKALKNING: Konstruktion, hvor kileformede tømmerstykker nederst på spærene giver den nederste del af tagfladen en mindre hældning end det øvrige tag.

OVERVINDUE: Lavt vindue over dør eller port.

PILASTER: Flad, rektantet murpille med base og kapitæl.

POST: Tømmerstykke, der deler et vindue, enten lodret eller vandret (tværpost).

PRYDSKIFTE: Murskifte med en særlig udformning, findes jævnlige omkring stik.

RAMME: Den del af vinduet der omslutter ruderne. Sidder i *karmen* og er ofte oplukkelig.

RAMMESTYKKER: De bærende dele af en fyldingsdør. Den ydre ramme består af sideramstykker, bund- og overramstykker. Døren er eventuelt yderligere delt af mellemramstykker.

REFENDFUGNING: Vandret fugning i puds.

REVLEDØR/-PORT: Bræddedør, der er samlet på bagsiden med vandrette revler (planker), hvormellem der som regel er anbragt en skråstiver.

RISALIT: Fremspringede midt- eller sideparti af en bygnings facade.

RULSKIFTE: Skifte af mursten på højkant med endeflader i murflugten.

RYGNING: Tagets øverste linie, hvor tagfladerne mødes. Rygningen blev tidligere dækket med vingetagsten som, efter at vingen var hugget bort, anbragtes med bagsiden opad.

SAVSNIT: Skifte af skråtstillede sten, hvis hjørner stikker frem som tænderne på en sav.

SCHWEIZERKVIST: Kvist med stort udhængstag og kunstfærdigt udskårne detaljer.

SKALMUR: Tynd beklædningsmur, som mures udenpå den eksisterende ydervæg.

SKIFTE: Det vandrette murstenslag i murværk.

SKORSTENSPIBE: Den del af skorstenen, der er synlig over taget.

SKRÅBÅND: Skråtstillet tømmerstykke til afstivning af stolper i *bindingsværk*.

SLUTSTEN: Øverste sten i en bue.

SPEJL: *Blændingsfelt* over en muråbning.

SPROSSE: Træstykker, der deler vinduesrammen i flere, mindre ruder.

STAF: Konvekst, buet profilled; f.eks. kvart- og halvstaf.

STYRTERUM: *Bindingsværks*konstruktion hvor bjælkerne er tappet gennem stolperne under tagremmen. Det lodrette stykke væg i tagrummet kaldes styrterumsvæggen.

STÆNKPUDS: Grovkornet pudsemørtel, som kastes på muren og giver en ujævn overflade.

STIK: Aflastende murværk, oftest af kantstillede teglsten, over åbninger. Stikkene kan være buede eller vandrette (lige stik).

SUGFJÆL: skråtstillet bræt under tagskægget.

SYLD: Fundament af rå kampesten.

SÅLBÆNK: Den udvendige, nederste flade i et vindue. Sålbenken har ofte et fremspring i forhold til murflugten.

TANDSNIT: Dekorativ række af fremspringende klodser med korte mellemrum, ses oftest i forbindelse med *gesimser*.

TASKEKVIST: Kvist med ensidigt tagfald i samme retning som hovedtaget.

TAVL: Felterne mellem *bindingsværkets* tømmer, udfyldes af murværk eller *lerklining*.

TRUKKET: Om *gesimser*. Gesimsen er trukket i våd puds med et profilskåret brædt.

UDKRAGNING: Fremspring. En *gesims* er f.eks. udkraget i forhold til murflugten.

VALMTAG: Tag med skrå tagflader over gavlene.

VINDSKEDE: Bræt der afslutter tagfladen over gavlen.

VINDUESBÅND: Gennemgående *sålbænk* under flere vinduer.

»ØRE«: Et kort stykke omløbende gesims på gavlen.

ÅDRET: Malet som efterligning af årer i træ.

Udsnit af Generalstabens topografiske Afdelings atlasblad »Nysted« fra 1909.
Gengivet med instituttets tilladelse (A. 500/82). Copyright.

